

**Dialogus beati Gregij Pape: eiusq[ue] diaconi Petri in quattuor
libros diuisus: de vita &c. miraculis patru[m] italico[rum], &c.
de eternitate animarum.**

<https://hdl.handle.net/1874/461569>

Dialogus beati Grego-
rij Pape: eiusq; diaconi Petri in quattuor
libros diuisus: de vita & miraculis patrū
italicorū: & de eternitate animarum.

Philosophia beati Gregorii
in quatuordecim libris
de doctrina christiana
liber primus de deo et deo genito

LIBER PRIMVS

Incipit dialoꝝ beati Gregorij pape eiusqꝫ diaconi Petri in quattuor libros diuissus: de vita et miraculis patrū italicorꝫ et de eternitate animarꝫ.

Quadā die nimis quorū dā seculariū tumultibꝫ deꝑssus: qꝫbus ī suis negocijs plerūqꝫ cogimur soluere etiā qđ nos certū ē nō debere secretū locū petri amicu meroris: vbi oē qđ de mea mihi occupatōe displicebat se patē oīderet et cūctā q̄ īfligere dolorē ꝑsueuerāt: ꝑgesta aut oculos licēter venirēt. **I**bi itaqꝫ cū afflicto valde et diu tacitus sederē: dilectissimꝫ filiꝫ meus petrus diaconus affuit: qđ mihi a ꝑmeo iuuētutis floze ī amicitijs familiarit obstrictꝫ ē: atqꝫ ad sacri verbi īdagationē sociꝫ. **Q**ui graui excoꝝ cordis lāguore me itūes: ait. **N**ūqđ noui nā tibi aliqđ accidit qꝫ plꝫ te solito meror tenet? **C**ui inqꝫ. **R**esor. Petre quē quotidie patior et spꝫ mihi perꝫsū vetus est: et spꝫ ꝑ augmētū nouus. **I**nfelix qꝫpe animꝫ meus occupatiōis sue pulsatus vulnere: meminit qualis aliqū in monasterio fuit: quō ei labētia cūcta subtererāt. quātū rebus oibꝫ q̄ volumē eminebat qꝫ nulla nisi celestia cogitare ꝑsueuerat. qꝫ etiā retētus corpore: ipsa iā carnis clausa cōtēplatiōe transibat. qꝫ mortē qꝫ que pene cūctis pena est: videlicet vt īgressum vite et laboris sui premiū amabat. **A**t nunc ex occasione cure pastoralis seculariū hominū negocia patitꝫ: et post tā pulchrā q̄etis suē spēm terreni actꝫ puluerē sedat. **C**ūqꝫ se ꝑ ꝑdescēsiōe multorꝫ ad exteriora sparserit: etiā cū iteriora appetit: adhuc ꝑculdubio minor reedit. **P**erpēdo itaqꝫ qđ tolero: ꝑpēdo qđ amisi. **N**ūqꝫ intueor illud qđ ꝑdididi: sit hꝫ grauiꝫ qđ porto. **E**cce etenim nūc magni maris fluctibꝫ q̄tior: atqꝫ ī nauimētis tēpestatis valide ꝑcellis illidor. **E**t cū ꝑoris vite recolo: quasi post tergū ductis oculis viso littoze suspiro. **Q**uqꝫ adhuc grauius est: dū īmensis fluctibus turbatus feror: vix iam portum videre valeo quē reliqui qꝫ et ita sunt casus mentis: vt prius quidē perdat bo-

Animꝫ ī
vita mo-
nastica qꝫ
etus.

Indetꝫ
do ani se-
cularibꝫ
negocijs
occupati

nū qđ tenuit: si tñ se pdidisse meminerit. **C**ūq; lōg⁹ re-
cesserit: etiā boni ipsius qđ pdiderat obliuiscit. sitq; vt
post neq; p mēoriā qđē videat: qđ p⁹ p actionē tenebat
En hoc agit qđ pmissi. qz cū nauigam⁹ lōg⁹: iā nec por-
tum quietis quē reliqm⁹: videm⁹. Nonnunq; xō ad au-
gmētū mei doloris adiūgit: qđ quorūdā vita qđ plens
seculū tota mēte reliquerūt: mibi ad memoriā reuoca-
tur. Quorū dū culmē aspicio: quātū ipe i iſimis iaceā
agnosco. quoz plurimi conditori suo in secretiori vita
placuerunt: qui ne per hūanos actus a nouitate men-
tis veterascerēt: eos om̄ps de⁹ huius mūdi laboribus
noluit occupari. Sed q̄iaz plata sunt meli⁹ insinuo: si
ea que p inq̄sitionē ac responsionez dicenda sunt: sola
nominū prenotatione distinguo.

Petrus.

Non valde in italia quorūdā vitā virtutib⁹ fulsisse
cognoui. ex quoz igif pparatiōe accēderis igno-
ro. Equidē bonos viros in hac terra fuisse non dubito
signa tamē atq; xtutes aut ab eis nequaquā facta existi-
mo: aut ita sunt hactenus silentio suppressa vt vtrū ne
sint facta: nesciamus.

Gregorius

Sola petre referā qđ de pfectis pbatisc; viris vn⁹
ego homūcio: vel bonis ac fidelib⁹ viris attestati-
bus agnouit: vel p memetipsū didici dies vt opinor:
anteq; sermo cessabit.

Petrus.

Nota.

Attende

Ullē q̄rēti mibi de eis aliq; narrares. Neq; hac p-
re intrūpere expositiōis studiū q̄ue videat. qz nō
disp edificatio orit ex mēoria xtutū. In expositiōe q̄pe
q̄lit iueniēda atq; tenēda sit xt⁹ aḡscim⁹. i narratione
xō signū eoḡscim⁹ iuēta ac retēta q̄lit declarat. Et sūt
nōnulli q̄s ad amorē patrie celestis pl⁹ exēpla q̄ p̄dica-
mēta succēdūt. Sit ū plerūq; i audiētis aīo duplex ad
iutoziū i exēplis patrū. qz 2 ad amorē vēture vite ex p-
cedētiū pparatiōe accēdit: etiā si se eē aliqd existimat dū
En meliora de alijs coguerit hūiliaf. **Gregori⁹**
q̄ mibi sūt viroz venerabiliū narratiōe ppta: icū-
ctāter narros sacre auctoritatis exemplo. Cū mibi luce

LIBER PRIMVS

clari⁹ pset q lucas et marcus euāgeliiū quod scripserūt
non visu: sed auditu didicerint. **S**z vt dubitatōis occa
sionē legentib⁹ subtrahā: p singula q describo: quibus
hec narrātibus mihi p̄perta sint: manifestō. **H**oc vero
scire te cupio. qz in qbusdā sensū solūmō: in qbusdā zū
et verba cū sensu teneo. qz si de psonis oibus ip̄a speci
aliter verba tenere voluissē: hoc rusticanovsu. plata sti
lus scribētis non apte susciperet. **S**eniorum valde ve
nerabiliū didici relatione: quod narro.

CA. I. De honorato abbate monasterij fundensis.

Uenacū quodā patricij i s̄anie partib⁹ villa fuit i q
colon⁹ ei⁹ filiū honoratū noīe habuit. **Q**ui ab an
nis puerilib⁹ ad amorē celest⁹ patrie p abstinētiā exar
sit. **C**ūqz tā magna puerfatōe polleret seqz iā ab ocioso
q sermōe restrigeret: multūqz vt p̄fatus sū. p abstinē
tiā carnē domaret die quadā parētes ei⁹ vicinis suis
puiuiū fecerūt: i quo ad vescēdū carnes parate sūt. qf
dū ille ad esū p̄tigere p abstinētie amorē recufaret: ce
perūt eū parētes ei⁹ irridere: ac dicē. **C**omede: nunqd
piscē i his mōtib⁹ tibi allaturi sum⁹? **I**llo xō in loco pi
sces audiri p̄sueuerāt nō videri. **S**z cū his smōib⁹ ho
norat⁹ irrideret: repēte i puiuiū aqua ad ministerium
defuit: cū situla lignea sicut illic moris ē. mācipiū ad
fōtē prexit. **P**ūqz hauriret aquā: piscis situlā itrauit.
Reuersūqz mācipiū añ ora discūbētiū piscē cuz aqua
tudit q ad toti⁹ dici victū potuisset honorato sufficere.
Airati os. tota illa parētū irrissio cessauit. **C**epere nā
q in honorato mirari abstinētiā: quā añ deridebāt. sic
q a dei hoīe irrissiois deterfit obprobria: piscis de mō
te. **Q**ui cū magnis xtutib⁹ cresceret a p̄dicto dño suo
libertate donat⁹ est: atqz i eo loco q fūdis dici⁹ mōaste
riū pstruxit. i q ducetoz ferme mōachoz p̄ extitit. ibi
q vita illi⁹ circūquaqz exēpla eximie puerfatōis ddit.
Nā quadā die ex eo mōte q ei⁹ mōasterio i excello p̄mi
net: ingētis saxi moles erupta ē q p deuexū mōtis la
t⁹ veniēs: toti⁹ ruinā celle: oīmz fratrū iteritū mina
bat. **Q**uā cū veniētē desup vir sctūs vidisset: frequēti

**Exēplū
de hono
rati absti
nētiā.**

**Piscis
mōtanul
honorati.**

**Fundis
monaste
riū.**

**De saxo
i mōsteri
um igru
ente.**

Laurēti
us.

voce nomē xpi iuocās extēsa mox dextera signū ei crucis opposuit. eāq; i ipso deuexi mōtis latere cadēte; fixit: sicut religiosus vir laurenti⁹ perhibet. Et q; locus ei nō fuerat q; inherere potuisset aspiciē ita vt nūc vlt⁹ mōtē cernētib⁹: casura pēdere videat.

Nota.

Quidā
hūit magi
steriū spi
ritus.
Infirmis
magistri
necessarij
sunt.

Ioānes
baptista
magis nō
habuit.

Moyses
caruit
magistro

Petram⁹ tā egregi⁹ vir vt post magister discipulo
rū fieret: prius habuit magistrū. **G**regori⁹.
Nequa⁹ hunc fuisse cuiusq; discipulū audiui. s; le
ge nō pstrigū scti spūs donū. vsus quidē recte p
uersationis est vt pesse nō audeat: q; subesse nō didice
rit. nec obediētia subiectis i peret: quā platis nō nouit
exhibere. S; tñ sūt nōnulli q; ita p magisteriū spūs in
trinsec⁹ docētur: vt z si eis exteri⁹ humani magisterij
disciplina desit: magisterij itimi cētura nō desit. Quo
rū tñ libertas vite ab infirmis i exēplū non ē trahēda
nedū se qsq; similit⁹ sctō spū ipletuz psumit: discipulus
hoīs esse despiciat: et magister error fiat. Pens autē q;
diuino spū iplet⁹ habet euidentissima signa sua: dntes
scilicet et humilitatē. q; s; vtraq; pfecte in vna mēte pue
niūt: ligat qd de presentia scti spūs testimonium ferat.

Sic q; ppe etiā iōānes baptista magistrū habuisse nō le
gatur neq; ipa veritas q; corpali pſentia aplos docuit:
eū corporalit⁹ inter discipulos aggregauit. S; quē in
trisecus docebat: extrinsec⁹ quasi i sua libertate: reliq
rat. Sic moyses i heremo edoctus mādatū ab angelo
didicit: qd p hoīem nō cognouit. s; hec vt pdirim⁹ infir
mis veneranda sūt: nō imitanda.

Placet qd dicis. s; peto vt mihi dicas: si tātus hic
pas aliquē sui imitatorē discipulū reliquit.

CA. II. de libertino pposito eiusdē. **G**regorius.

Uir reuerētissim⁹ libertin⁹ q; regis totile tepe go
thorū eiusdē sū dēsis monasterij pposit⁹ fuit. i disci
pulatu illi⁹ puerſat⁹ atq; eruditus ē. De quo quīs vir
tutes mltas plurimorū narratio certa vulgauerit. pdi
ctus tñ laurentius religiosus vir q; nunc supest z ei i
so i tpe familiarissimus fuit. multa mihi dicere de illo
psuevit: ex qbus ea q; recolo pauca narrabo.

LIBER PRIMVS.

In eadem puincia samniet quā sup memorauī hō
vir p̄tilitate monasterij carpebat iter. **Q**uā dāri-
da gothorū dux cum exercitu in loco eodem venisset:
dei seruus ex caballo quo sedebat ab hoībus eius pro-
iectus est. **Q**ui iumentū p̄diti dāna libenter ferens pa-
tiēter etiā flagellū qđ tenebat diripientib⁹ obtulit di-
cens. **T**ollite vt habeatis qualiter hoc iumētū minare
valeatis. **Q**uib⁹ dictis p̄tinus se i orōnē dedit. **C**ursu
aut rapido p̄dicti ducis exercitus puenit ad fluuiū:
qui vocat vuleran⁹. ibiq⁹ equos suos ceperūt singuli
hastis tūdere: et calcaribus cruētare. s̄ tñ eq⁹ verberib⁹
cessi: calcaribus cruētati fatigari poterāt: moueri non
poterant sicq⁹ aquā flumī s̄ tāgē quasi mortale p̄cipiti s̄
ptimescebāt. **C**ūq⁹ diu cedēdo sessorēs singuli fatiga-
ren⁹: vnus eorū itulit. qz ex culpa quā seruo dei i via fe-
cerāt: illa sui itineris dispēdia tolerabāt. **Q**ui statim re-
uersi post se libertinū reperiūt i orōne p̄stratū. **C**ui cū
dicerēt: surge tolle caballū tuū ille r̄ndit. **I**te cū bono
ego caballi op⁹ nō habeo. **D**escēdētes vero inuitū eū i
caballū de qđ deposuerāt leuauerūt: et p̄tin⁹ abscesserūt
Quorū eq⁹ tāto cursu illud qđ p̄ nō poterāt transire flu-
mē transierūt. ac si ille flumīs alue⁹ aquā minime ha-
beret. **S**icq⁹ factum est: vt dū seruo dei vnus caballus
Eddē ū tpe i cā **I**reddi. ōs a singulis recipere
panie p̄tib⁹ buccellin⁹ cū frāci venit **D**e mōsterio
xō p̄fati viri famuli dei rumor exierat qđ pecūias mul-
tas haberet. **I**ngressi oratoriū frāci ceperūt seuiētes
libertinū q̄rere. libertinū clamare vbi i orōe ille p̄stra-
tus iacebat. **D**iravalde res: q̄rētes seuiētesq⁹ franci
ingredientes i ip̄o ip̄igebāt et ip̄m videre non poterāt
sicq⁹ sua cecitate frustrati. a monasterio sunt vacui re-
Hio quoq⁹ tempore pro cau. **I**uersi.
sa monasterij abbatis iussu qui honorato eius ma-
gistro successerat: rauennam pergebat. **P**ro amore ve-
ro eiusdem venerabilis honorati quocunq⁹ libertin⁹
ibat: eius semper caligulam in sinu portare consueue-
rat. **I**taq⁹ dū pergeret accidit vt quedāz mulier extin-

Liberti-
ni patiē-
tia.

Caball⁹
libertio
restituī.

Liberti-
nus fran-
cis iussu
bilis.

cti filij corpusculū ferret. **Q**ue dū seruū dei fuisset in-
tuita amore filij succēsa iumētū suū p frenū tenuit: at
q̄ cū iuramēto dixit. **N**ullaten⁹ recedes nisi filiū meū
suscitaueris. **A**t ille iussitatū habēs tale miraculū ex-
pauit petitionē illi⁹: iuramēta decliare mulier⁹ voluit
s̄ nequaq̄s p̄ualēs aīo hesit. cōsiderare libet quale: q̄tū
q̄ i ei⁹ pectore certamē fuerit. **I**bi q̄ppe pugnabat iter
se huilitas p̄uersatiōis: ac pietas matris. timor ne iu-
sitata p̄sumeret: doloꝝ ne orbate matri nō sbueniret. s̄
ad maiorē dei gloriā vicit pietas illud pectus x̄tutis.
q̄d ideo fuit validū: q̄ victū. x̄tutis enī pect⁹ nō esset si
hoc pietas nō vicisset. **I**taq̄ descēdit: genua flexit. ad
celū man⁹ tetēdit. caligulā de sinu ptulit. ⁊ sup exticti
pueri corp⁹ posuit **Q**uo orāte aīa pueri ad corp⁹ redijt
quē manu p̄phendit. ac flenti matri viuētem reddi-
dit: atq̄ iter quod ceperat peregit. **Petrus.**

Liberti:
n⁹ caligu
la hono:
rati pue:
rū moꝝ:
tuū resu:
scitat.

Quidnā hoc esse dicim⁹. virtutez tāti miraculi ho-
norati egit meritū: an petitio libertini? **Greg.**

Nota.

iiij. Re. ij

In ostēsiōe tā admirabilis signi cū fide femie vir-
tus puenit ytrozū q̄: atq̄ ideo libertinū existimo
ista potuisse. q̄ plus didicerat de magistri q̄ de sua vir-
tute p̄fidere. **C**ui⁹ enī caligulā i pect⁹ exticti corpuscu-
li posuit: ei⁹ nimiz aīam: obtinere q̄d petebat estima-
uit. **N**ā heliseus q̄s magistri palliū ferēs: atq̄ ad iorda-
nē veniens: pcussit semel ⁊ aquas minie diuisit. **S**z cū
repēte diceret: vbi ē de⁹ helie etiā nūc: pcussit fluuiuz
magistri pallio: ac iter itra aquas fecit. **P**erpēdis pe-
tre q̄tū i exhibēdis virtutib⁹ humilitas valet: **T**ūc ex-
hibere magistri meritū x̄tutē potuit: q̄n magistri nōm
ad memoriā reduxit. **Q**z enī ad humilitatē sub magi-
stro redijt: q̄d m̄gr fecerat et ip̄e fecit. **Petrus.**

Libet q̄d dici: s̄ q̄so te. ē ne aliqd aliud q̄d adhuc b
ip̄so ad nostrā edificatiōē narrares.

Gregorius

Est plane. s̄ si sit q̄ velit imitari. **E**go ei virtutē pa-
tietie tāti p̄ris signis et miraculis maiorē credo.
Quadā nāq̄ die is q̄ post venerabilis honorati exitū
monasterij regimē tenebat p̄tra eū dē venerabilē liber

LIBER PRIMVS.

tinū in gūi iracūdia exarsit: ita vt eū manib⁹ cederet
Et qz virgā qua eū ferire possz minime inuenit: cōpre
hēso scabello suppedaneo faciē ei ac caput tutudit: to
tūqz illi⁹ vultū tumētē ac liuidū reddidit. Qui vehe
mēter celus ad stratū ppriū tacit⁹ recessit. Die xō alte
ra erat p vtilitate monasterij causa pstituta. Expletis
igif hymnis matutinalib⁹ libertin⁹ ad lectū abbatis
venit: orōnē sibi humilit⁹ petiit. Sciēs xō ille quātū a
cūctis honoraret: quātūqz diligeret: p iūria quā ei i
gesserat: recedere eū a monasterio velle putabat: atqz
requisit dicēs. **U**bi vis ire? Cui ille rñdit. Monasterij
causa pstituta ē pater: quā declinare neqō. qz hesterno
die me hodie iterū pmissi: illuc ire disposui. **T**ūc ille a
fūdo cordis p̄siderās asp̄itatē ⁊ duriciā suā: humilita
tē ac māsuetudinē liberti: ex lecto p̄silijt. pedes liber
tini tenuit. se peccasse: seqz reū esse testat⁹ ē: q̄ tāto tali
qz viro tā crudelē facere cōtumeliā p̄sumpsisset. At q̄ li
bertin⁹ sese i terrā p̄sternēs: eiusqz pedib⁹ pululat⁹ sue
culpe: nō illi⁹ seuitie fuisse referebat qd̄ ptulerat. **S**ic
q̄ actū ē vt ad magnā māsuetudinē ducere p̄f: ⁊ hu
militas discipuli magistra fieret magistri. Cūqz p vti
litate monasterij ad p̄stitutionē cause egressus fuisset:
multi viri notī ac nobiles q̄ eū valde honorabāt: vehe
mentē admirati: sollicitē req̄rebant qd̄nā hoc essz qd̄ tā
tumētē ac liuidā haberet faciē. Quib⁹ ille dicebat. he
sterno die sero pctis meis exigētib⁹ i scabello suppeda
neo impugī: atqz hoc ptuli. **S**icqz vir sctūs fuās in pe
ctore honorē x̄itatis ⁊ magistri. nec prīs p̄debat vitiū
nec falsitatis incurrit pctm̄.

Attende
miram li
berti pa
tiētā.

modestū
⁊ argutū
libertini
respōsuz

Petrasne vir iste venerabil⁹ libertin⁹? de q̄ tot signa
⁊ miracula retulisti in tā ampla cōgregatiōe imi
tatores suos in x̄tutib⁹ nō reliquit. **G**regorius
CAP. III. de hortulano monacho monasterij eiusdē.

Helix q̄ appellabat⁹ curuus: quē ipse bene no
sti. q̄ eiusdē monasterij nup̄ preposit⁹ fuerat:
multa mihi de fratribus eiusdē monasterij
admirādā narrabat. Ex quib⁹ aliqua que ad memori

am veniūt sup̄p̄mo: qz ad alia festino. s̄ vnū dicā qđ ab

Ieo narratū p̄tereundū nullo modo estimo.
In eodē monasterio qđā magne vite mōach⁹ erat
hortulanus. fur ver⁹ o venire p̄sueuerat: z per sepē ascē
deret occulte olera auferre. **C**unq; ille multa plātaret
que min⁹ iueneret: z alia pedib⁹ p̄culcata: alia direpta
cōspiceret: totū hortū circuiens: iuenit iter vnde fur
venire p̄sueuerat. **Q**ui i eodē horto deābulās: repperit
etiā serpētē: cui p̄cipiēs dixit. **S**equere me. atq; ad
aditū furis pueniens impauit serpenti dicēs. **I**n noīe
iesu p̄cipio tibi vt aditū istū custodias: ac furez buc
ingredi nō permittas. **P**rotinus serps totū se i itine
re intrāsuersum tetendit: et ad cellaz monach⁹ rediit.
Cūq; meridiano tpe cūcti fratres quiescerēt: more so
lito fur aduenit ascendit sepem. **E**t cū in hortū pedez
poneret: vidit subito qz extensus serpens clausissz viā
et tremefactus post semetipm p̄cidit. eiusq; pes p cal
ceamentū in fude sepi inhesit. sicq; vsq; dū hortulan⁹
rediret: deorsū capite pepēdit. **C**ōsuetā hora venit hor
tulanus pendētem in sepe furē repperit: z serpenti di
xit. **G**ratias deo: implesti qđ iussi: recede mō. **Q**ui sta
tim abscessit. **A**d furē vero perueniēs ait. **Q**uid ē fra
ter: tradidit te mihi deus: quare in labore monachoz
furtū totiens facere p̄sumpsisti? **Q**ui hec dicens pe
dem illius a sepe in qua iheserat soluit: eūq; sine lesiōe
deposuit. **C**ui dixit. **S**equere me. **Q**uē sequētez dixit
ad horti aditū: z olera que furto appetebat auferre ei
cum magna dulcedine p̄buit dicēs. **E**ade z post h̄ fur
tum non facias. s̄ cū necesse habes buc ad me ingrede
re: et que tu cuz peccato laborabas tollere: ego tibi de
uotus dabo.

Petrus.

Quicq; vt inuenio: incassum ego non fuisse pa
tres in italia qui signa facerent estimabam.

CA. III. de eq̄tio abbate puicielevalerie. ¶ Gregori⁹

Balneū
ciceronis
mōsteriū.
Fortunati viri venerabilis abbatis mōsterij qđ
appellat balneū ciceronis. aliorūq; etiā viroz ve
nerabiliū didici relatōe qđ narro. **C**hr̄ scissim⁹ equit⁹

LIBER PRIMVS.

noie in valerie puicie ptib⁹ p vite sue merito apd oēs illic magne admiratiōis habebat. cui fortunat⁹ idē familiariter not⁹ fuit. Qui nimirū eqti⁹ p sue magnitudine scitāt multorū i eadē puicia monasteriorū p ex-
titit. Pūc cū iuuetutis sue tēpore acri certamie carnis icētiua fatigaret: ipse sue tētatiōis angustie eū ad orationis studiū solertiorē fecerūt. Cūq; hac in re ab omni potēti deo remediū p̄tinuis p̄cibus quereret: nocte q̄ dā assistēte angelo eunuchisari se vidit. eiusq; visioni apparuit q̄ oēm motū ex genitalib⁹ ei⁹ mēbris abscederet: atq; ex eo tpe ita alien⁹ extitit a tētatiōe: ac si sexū nō haberet in corpore. Qua virtute fretus ex oīpotentis dei auxilio: vt viris ante p̄ceerat: ita cepit postmodū etiā feminis p̄cesse. nec tñ discipulos suos admonere cessabat: ne se ei⁹ exēplo in hac re facile crederēt: z casuri nō tētaret donū qd nō accepissent.

Disso de eunuchatione eqtū.

Essaut tpe quo malefici in hac sunt romana vrbe deprehensi basili⁹ qui in magicis opibus prim⁹ fuit in monachico habitu valeriā fugiēs petijt. Qui ad virū reuerētissimū castoriū amitrine ciuitatis ep̄m pergēs: petijt ab eo vt eū eqtio abbati cōmitteret: ac sanandū monasterio illius cōmendaret. Tunc ad monasteriū venit episcopus: secūq; basiliū monachū; duxit. z equitiū dei famulū rogauit vt eū dē monachū in congregationē susci-peret. Quē statim vir sanctus intūēs ait. Pūc quē mihi cōendas pater: ego non vi deo monachū esse: sed diabolū. Cui ille respondit. Oc-casionē queris: ne debeas prestare quod peto. Ad quē mox dei famul⁹ dixit. Ego quidē hoc eū esse denūcio: quod video. ne tamē nolle me obedire existimes: facio quod iubes. Suscept⁹ itaq; in monasterio est. Post nō multos vero dies idē dei famulus p exhortādīs ad desideria supna fidelibus paulo longius a cella digressus est. Quo discedēte cōtigīt vt in monasterio virginū in quo eiusdem patris cura vigilabat: vna earū que iux carnis huius putredinē speciosa videbatur febricitare inciperet: z vehemēter anxari magnisq; vocib⁹ cū stridore clamare. Pō moritura sū nisi basili⁹ mōach⁹

De basilio magico.

Basilius sibi habitu mōchi diabol⁹ esse ab eqtio cernit.

veniat: et ipse mihi per sue curatiois studium salutem reddat.
Sed in tanti premissis absentia accedere quod pia monachorum in congregationem virginum non audebat: quod tamen ille qui non? adven-
nerat: eiusque adhuc vitam congregatio frater nesciebat. **M**is-
sum repete est: et dei famulo equitio nunciatum quod scimonialis illa
inmensis febribus estuaret: et basilium monachi visitationem an-
xie quereret. quod audito vir sanctus dedignando ibi esset: atque ait.
Numquid nam dixi quod diabolus? iste: non monachus? ite et eum de
cella expellite. **D**e acilla autem dei quod anxietate se brevi vi-
get nolite esse solliciti. quia ex hac hora neque febribus labor-

Virgo fe-
bricitas
sine rime-
dio cura-
ta.

Basilium
rome cre-
matus est.

Monial
oblessa per
equitum li-
beratur.

ata est: neque basilium quaesitura. **R**egressus est monachus et ea
hora salutem restitutam dei virginem agnovit: quod eadem salutem illi
us dei famulo equitio longe possit? nunciavit. in virtute scilicet mi-
raculi exemplum tenens magistri qui iuvat? ad filium reguli eum
soloxbo restituit salutem. ut reuertens per ea hora filium re-
stitutum vite cognosceret: quia vitam illi? ex ore vitatis audis-
set. **D**es autem monachi iussione premissis sui implentes eundem basili-
um ex monasterium habitatione repulerunt. **Q**ui repulsi
dixit frequenter se cellam equitum magicis artibus in aera su-
spendisse: nec tamen ei? quod pia ledere potuisset. **Q**ui non per
longum tempus in hac romana urbe exardescere zelo christiana
ni populi igne crematus est.

Quodam vero die una dei famula ex eodem monasterio
virginum hortum ingressa est: quod lactucam perspicuens percipi-
uit: eaque signum crucis benedicere oblita auide momordit. et
arrepta a diabolo protinus cecidit. **C**umque vexaret: eius pre-
mit equitio sub celeritate nunciatum est ut veniret periret? et oran-
do succurreret. **P**ostquam hortum inde per viam ingressus est: ce-
pit ex ei? ore quasi satisfaciens ipse quod hanc arripuerat dia-
bolus clamare dicens. **E**go quod feci: ego quod feci. **S**edebam
ibi super lactucam: venit illa et momordit me. **C**ui cum indi-
gnatione vir dei precepit ut discederet: et locum in omnipotentis
dei famula non haberet. **Q**ui protinus abscessit: nec eam

Quia ultra contingere preualuit.
Quodam vero felix nomine miris praeclue nobilis per huius
caltorum qui nunc nobiscum in romana urbe demoratur: cum enim
dem venerabile vir equitum sacrum ordinem non habere

LIBER PRIMVS.

aspicerz: et p singla discurrē atqz studiose p̄dicare eū q̄
dā die familiaritatē ausu adiūt dicēs. **Q**ui sacz ordiez
nō habes atqz a romāo pōtifice s̄b q̄ degis p̄dicatōis li-
cētia nō accepisti: p̄dicare quō p̄sumis? q̄ ei? in q̄stione
p̄pull? vir scūs idicauit p̄dicatōis licētia q̄lit accepit
dicēs. **E**a q̄ mihi loqr̄: ego q̄z tecū ipe p̄tracto. **S**z q̄dā
nocte specios? mihi p̄visionē iuuēis asstitit: atqz i lingua
mea mediciale ferramētū. i. fleubotoniū posuit dicēs
Ecce posui x̄ba mea i ore tuo: egredē ad p̄dicādū. **A**tqz
ex illo die etiā cū voluero: d̄ deo tacē nō possū. **P**etr?

licētia p̄-
dicādū eq̄
tū sine sa-
cris ordi-
bus.

Ellez etiā patris huius opus agnoscere: q̄ fertur
alia dona a deo percepisse. **G**regorius

Petr? petre ex dono ē: nō donū ex ope: alioqn̄ gr̄tia
iam nō ē gratia. **E**ē q̄ppe opus dona p̄ueniūt q̄z
uis ex subsequenti ope ip̄a etiā dona succrescūt. **M**e tñ
vite ei? cognitōe frauderis bñ hāc reuerētissim? vir al-
bin?reatine antistes eccle cognouit: et adhuc sup̄sunt
multi q̄ scire potuerūt. **S**ed qd pl? q̄ris opis q̄n? corda
bat vite mūdicia cū studio p̄dicatōis? **T**at? q̄ppe illuz
feruor ad colligēdas deo aīas accēderat: vt sic mona-
sterijs p̄esset quaten? p̄ ecclias: p̄ castra: p̄ vicos: p̄ sin-
guloz q̄qz fideliū domos circūq̄qz discurreret: et corda
audiētū ad amorē patrie celestis excitaret. **E**rat vero
valde vil? i vestib? atqz ita despect? vt si q̄s illū fortasse
nesciret: salutat? etiā resalutare d̄spiceret. et q̄tiēs alia
tēdebat ad loca iumētū sedere p̄sueuerat: qd eē despe-
ctabili? oībus iumētis i cella potuisset. **I**n q̄ etiā capi-
stro p̄ freno: et x̄uecū pellib? p̄ sella vtebat. p̄ semet-
ip̄m sacros codices in pelliceis sacculis missos dextro
leuoqz portabat latere: vt q̄cūqz p̄uenisset: scripturaz
aperiebat fōtēz rigabat p̄ta mētū. **H**ui? q̄ opinio p̄di-
catōis ad romāe vrbis noticiā p̄uenit: atqz vt ē lingua
adulantium auditoris sui animū amplectendum ne-
cās. **E**otpe clerici hui? aplice sedis antistiti adulādo
questi sūt dicētes. **Q**uis est iste vir rustic? q̄ auctorita-
tem sibi p̄dicationis arripuit: et officium apostolici

Nota.

eq̄tū vita

Viles fe-
rebat ve-
stes.

mod? eq̄-
tandi ei?

Adulato
res eq̃ti-
um accu-
sant.

Abbas e
q̃tius fe-
nū seca-
bat.

Clauatis
calciatus
erat cali-
gis.

nostri dñi sibi met̃ idoct⁹ vsurpare p̃sumit. **A**ttat̃ ḡ si
placet q̃ huc eū exhibeat: vt qđ sit ecclastic⁹ rigor agno-
scat. **S**icut aut̃ moris ē vt occupato ī mltis aio adula-
tio valde surripiat si ab ip̃o cordis hostione quaq̃ fue-
rit citi⁹ repulsa. suadētib⁹ clericis p̃fēū pōtifer p̃buit
vt ad romanā vrbē duci debuissz. z qnā sua eēt mēsurā
cōgsceret. **I**ulianū tñ tūc defensorē mittēs q̃ sabinēsi
ecclie postmodū ī ep̃atu p̃fuit: s̃ p̃cepit. vt cū mag̃ euz
honore deduceret: ne qđq̃ dei famul⁹ ex p̃uētiōe eas
iniuriā sentiret. **Q**ui parere de eo clericorū votis p̃cit⁹
volēs festine ad ei⁹ monasteriū cucurrit. ibiq̃ absente
illo ātiquarios scribētes repperit: vbi abbas eēt req̃-
siuit. **Q**ui dixerūt. ī valle hac q̃ monasterio s̃biacet fe-
nū secat. **I**dē ū iulian⁹ supbū valde atq̃ p̃tumacē pue-
rū habuit: cui vi⁹ poterat vel ip̃e dñari. **H**ūc ḡ misit vt
ip̃m ad se s̃b celeritate p̃duceret. **P**errexerit puer z p̃ter
uo spū p̃tū velocit̃ ingressus. hoīesq̃ illic itūēs fenū
secātes: req̃siuit q̃snā esset eq̃ti⁹. **D**orq̃ vt audiuit q̃s
esset eū adhuc lōge posīt⁹ aspexit: z imēso timore corre-
ptus cepit timere lacerescere seq̃ ip̃m nutātī gressū vi⁹
portare posse. q̃ tremēs ad dei hoīez puenit: atq̃ vlnis
humilit̃ s̃bmissis ei⁹ genua deosculās strinxit: suūq̃
dñm ei occurrissē nunciauit. **C**ui resalutato dei famu-
lus p̃cepit dicēs. **L**euā fenū viride. porta pabulū iumē-
tis ī q̃b⁹ venistis. ecce ego. **I**q̃ parū superest. **L**ope exple-
to te subsequē. **I**s at̃ q̃ missus fuerat iulian⁹ defensor mi-
rabat̃ valde quidnā esset q̃ redire moraret̃ puer. **C**ūq̃
reuertentē puez p̃spicit: atq̃ in collo fenūz ex p̃to de-
ferentē vehemēt̃ irat⁹ cepit clamare dicēs. **Q**uid ē h̃
ego te misī hoīem deducere nō fenūz portare. **C**ui pu-
er r̃ndit. **Q**uē queris ecce subsequē. **E**t ecce vir dī cla-
uatis calciatus caligis falcē fenariā in collo deferēs
veniebat. **Q**uē adhuc lōge posītū puer suo dñō q̃ ip̃e
esset quē q̃reret indicauit. **I**dē ū iulian⁹ repēte vt vi-
dit dei famulū ex ip̃o habitu despexit. eūq̃z qualiter
deberet alloq̃. p̃terua mēte p̃parabat. **D**or vero vt ser-
uus dei comin⁹ affuit: eiūsdē iuliani animūz itolera-

8

LIBER PRIMVS

bilis pauor iuasit ita vt tremere: atq; ad insinuandum
hoc ipm p q venerat: vix sufficere lingua potuisset. **Q**ui
bulliato mox spiritu ad ei⁹ genua cucurrit orōnē p se
fieri petiit. et q; pat eius aplicus pōtifex eum vidē vel
let indicauit. **Q**ui at venerādus eq̄tius cepit imensas
grās oīpotenti deo agere: asserēs q; se p summū pōtifi-
cem grā supna visitasset. **I**llico vocauit fres: pcepit ho-
ra eadē iumēta pparare. atq; executorē suum cepit ve-
hement^r yrgere vt cito abire debuissent. **C**ui iulian⁹ ait
Hoc fieri nullatenus pōt. q; lassat⁹ ex itinere hodie nō
valeo abire. **T**unc ille rēdit. **C**ōtristas me fili. q; si ho-
dierna die nō egredimur iā crastina nō eriem⁹. **D**ei i-
taq; famulus executoris sui lassitudine coactus i mōa-
sterio suo eadē nocte demorat⁹ est. **S**equēti ū die s̄b ipō
lucis crepusculo vehement^r eq̄ i cursu fatigato ad iulia-
num puer cū epistola puenit. i qua pceptū est ei ne f-
uū dei ptingere vel mouere de mōasterio auderet. **Q**uē
cum ille req̄reret cur sententia esset mutata: cognuit q;
nocte eadē i qua ipse executor illuc missus est pvisum pō-
tifex fuerat vehement^r extritus: cur ad exhibēdum dī
hoīem mittere psumpsisset. **Q**ui p̄tinus surrexit: seq;
venerādī viri p̄mendās orōnibus ait. **R**ogat p̄ n̄f ne
fatigari debeatis. **C**unq; h̄ dei famulus audiret p̄tri-
status ait. **N**unq̄d nō die hesternō dixi tibi q; si statim
nō pgeremus: iā p̄gere minime liceret. **T**ūc p charita-
tis exhibitiōe aliquātulum executorē suum i cella de-
tinuit: ei q; laboris sui p̄modū coacto remittēti q; dedit
Cognosce igitur petre i quāta dei custodia sunt q; i hac
vita seip̄os desp̄icere nouerūt. cū q;bus itus ciuib⁹ in
honore numerant q; desp̄ecti foris hoībus esse nō eru-
bescunt. quia ⁊ p̄tra i dei oculis nō iacent qui apud su-
os et p̄rimoz oculos per inanis glorie appetitum tu-
mēt. **Q**uā et q;bus dāz veritas dicit. **G**los estis q; iustifica-
tis vos coraz hoīb⁹: de⁹ autē nouit corda vestra. q; qd
hoībus altū est: et abomiabile ē ante deū. **P**etrus
Troz valde q; de tali viro surripi pontifici tanto
potuerit.

Rota.

Luc. xvi

Gregorius.

do ß iona
the filius
setetiã d-
dit.

Nota.

Diracu
lũ sepul-
chri eqtũ

Equiti
mõachos
ad sepul-
chx e^o fu-
giẽtes tu-
tatur.

Quid miraris petre: qz fallimur qui hoies sumus
an mēti excidit qz dauid qui pphetic spñ habē cō
sueuerat cōtra inocētē ionathe filiũ sententiã dedit cū
verba pueri mētiētis audiuit. qđ tñ qz p dauid factũ ē
et occulto dei iudicio iustũ credim⁹: z tñ hũana ratioē
qualit iustũ fuerit nō videm⁹. Quid g mirũ si ore men-
tiētũ aliqñ i aliud ducimur q pphete nō sum⁹. **A**ul-
tũ vero ē qz vniuscuiusqz p̄sulis mētē curarũ dēstas va-
stat. Cũqz aĩm⁹ diuidit ad multa: fit minor ad singula.
tãtoqz ei in vna qualibet re surripit: quãto lati⁹ i mul-
tis occupatur.

Petrus.

Era sunt valde que dicis.

Gregorius.

Silere nō debeo qđ de h̄ viro abbate quodã meore
suerētissimo valētino narrante aĩui. Aiebat nãqz
qz corp⁹ ei⁹ dũ i beati laurētij martyris oratorio eēt hu-
matũ: sup sepulchrũ illi⁹ rustic⁹ qđã archã cū frumẽto
posuit. nec quãt⁹: qualisqz vir illic iaceret: pp̄dere ac
vereri curauit. Tũc rep̄te f̄bo celit⁹ fact⁹ reb⁹ illic oĩ-
bus i sua stabilitate manētib⁹ archã q supposita sepul-
chro ei⁹ fuerat extollit: lōgeqz piecit. ita vt palã cuncti
coḡscer̄t: quãti eēt meriti is cui⁹ illic corp⁹ iaceret.

Quã ea q subitũ go p̄dicti venerabil viri fortunati
q valde mihi etate: ope z simplicitate placet: rela-
tiõe cogui. Eãdẽ valerie puiciã lōgobardis itrãtib⁹ ex
mõasterio reuerētissimi viri eqtũ i p̄dicto oratorio ad se-
pulchrũ ei⁹ mõachi fugeit. Cũqz lōgobardi seuiētes mō-
nasteriũ itrass̄t: cepeit eosd mõachos foras trah̄: vt
eos aut p tormẽta discutter̄t: aut gladijs necar̄t. qñ
vñ gemit: atqz acri dolore p̄mot⁹ clamauit heu heu
sc̄e eqtũ: placet tibi vt trahamur z nō nos defēdas. Ad
cui⁹ vocē pr̄in⁹ seuiētes lōgobardos imũd⁹ spūs iuasit
Qui corruẽtes i terrã tãdiu verati sũt q̄usqz hoc cūcti
etiã q foris erãt lōgobardi coḡscer̄t: q̄ten⁹ locũ sacrũ
temerare vlti⁹ nō auder̄t. Sicqz vir sc̄tũs dũ discip̄los
defēdit etiã multi post remediũ illuc fugiẽtib⁹ p̄stitit.

LIBER PRIMVS

CAP. V. de Constantio mansionario ecclesie sancti Stephani.

Cuiusdā coepi mei didici relatiōe qđ narro. qđ in anchonitā vrbe p annos multos in monachico habitu deguit: ibiq; vitā nō mediocriter religiosā duxit. Cui etiā qđē nrī iā puectionis etatis qđ ex eis dē sūt ptib⁹ attestant. Iux⁹ eā nāq; ciuitatē ecclesie bñi martyri stephani sita ē: i qđ vir vite venerabil⁹ cōstāt⁹ noīe qđ māsonarij funct⁹ officio defuiebat. cuius scitatis opinio sese ad noticiā hoīm lōge lateq; detēderat. Qui is dē vir fūdīt⁹ trena despiciēs: totoq; ānī su mētē ad sola celestia flagbat. Quadā ū die dñi in eadē ecclesia oleū deessz: 7 pdict⁹ dei famulus vñ lāpades accēderet oīno nō haberet: oēs lāpades ecclesie īpleuit aq; atq; ex more ī medio papirū posuit: qđ allato igne succēdit. sicq; aq; arsit in lāpadib⁹ ac si oleū fuissz. Per pē de ī gñ petre cui⁹ meriti vir iste fuerit: qđ nccitate p pulsus elemēti n aturā mutauit.

¶ Petrus.

Mirū ē valde qđ audio: s; vellē nosse cui⁹ humilitas apđ se eē intus potuit iste: qui tante excellētie foris fuit.

¶ Gregorius.

Inter xtutes animū cognoscere congrue queris: qđ multū valde ē qđ tētatione sua int⁹ mētē lacessunt mira que foris fiūt. Sed si hui⁹ cōstātij venerabilis vnū qđ fecit audis: cuius humilitatis fuerit citi⁹ agnoscis.

¶ Petrus.

Postquā mihi facti illi⁹ tale miraculū dixisti: supē etiā vt me de humilitate mētis eius edifies.

¶ Gregorius.

Quia valde opinio scitatis ei⁹ excreuerat: mlti hūc qđ ex diuersis puicijs ārie vidē sitiebāt. Quadā xō die ex lōgiquo loco ad vidēdū eū qđā rustic⁹ venit. Ea dē xō hora casu pti gerat vt scīt⁹ vir stās ī ligneis gdi b⁹ reficiēdis defuieret lāpadib⁹. Erat aut⁹ pusill⁹ valde exili forma atq; despecta. Cūq; is qđ ad vidēdū eū venerat qđnā eēt īq̄reret: atq; obnixe petēt vt sibi debuissz

Ecclesia
bñi steph

cōstanti⁹
aquaz lo-
co olei ar-
dē ī lāpa-
dib⁹ fecit

forma et
stata con-
stātij.

Nota.

onndi: hi q̄ illū nouerāt mōstrarunt q̄s ess. **S**ic stulte
mētes hoīm merita ex qualitate corporis metiunt eū p̄
uulum atqz despectū vidēs: ipm hūc esse nō cepit oīno
credere. **I**n mēte etenī rustica inter h̄ q̄s audierat t̄ vi
debat quasi facta fuerat q̄dā rixa: z estimabat p̄ opini
onē. Cūqz ipm eū eē a plurib⁹ fuisset assertū: desperit
et cepit irridere dicēs. **E**go grādē hoīem credidi: iste
autē de hoīe nihil habet. **Q**uōt vir dei p̄stati⁹ audiuit:
lāpades quas reficiebat p̄tin⁹ reliquēs let⁹ p̄cit⁹ descē
dit: atqz i eiusdē rustici amplexū ruit: eūqz ex amore
nimio p̄strigere cepit brachijs z osculari. magisqz grāf
agere q̄ is de se talia iudicasset: dicēs. **T**u sol⁹ es q̄ i me
aptos oculos habuisti. **Q**ua ex re p̄slandū ē cui⁹ apud
se hūilitatē fuerit: q̄ despiciētē se rusticū apli⁹ amauit
Qualis enī q̄sqz apud se lateat: p̄tumelia illata p̄bat
p̄a sicut supbi honorib⁹: sic plerūqz humiles sua d̄spe
ctiōe gratulant. Cūqz se z i alienis oculis viles aspici
unt: iccirco gaudēt. qz h̄ iudicio p̄firmari itelligūt: q̄
de se z ipi apd̄ semetip̄os habuerūt.

Nota.

Petrus
Agnosco vir iste magn⁹ foris fuit in miraculis
sed maior intus in humilitate cordis.

CA. VI. **S** marcellio anchonitane ciuitatē ep̄o **G**reg.
Ei⁹ iusdē q̄ anchonitane antistes ecclie vir vite ve
nerabil⁹ marcellin⁹ fuit: cui⁹ gressū dolore nimio
podagra p̄traxerat. eūqz familiares sui sicubi necesse
erat i manib⁹ ferebāt. **Q**uadā vero die p̄ culpā icurie
eadē ciuitas anchonitana succēsa ē. Cūqz vehemēter
arderet: cucurrerūt d̄s vt ignē extinguerent. **S**ed illis
aquā certatiz p̄icientib⁹ ita crescebat flāma vt iā toti
us vrbis iteritū mīari videret. Cūqz ad p̄pinq̄ora sibi
loca q̄qz ignis iuaderet: iāqz vrbis partē nō modicā
p̄sū p̄sisset z obsistere null⁹ valeret. deductus i manib⁹
venit ep̄s: z tāta periculi necessitate p̄pulsus familia
rib⁹ suis se portantib⁹ p̄cepit dicēs. **C**ōtra ignē me po
nite. **Q**uō ita factū est. atqz in eo loco ē positus vbi tota

Marcel
lin⁹ ignē
estuātem
scitate p̄
pescuit.

CLIBER PRIMVS

vis flamme videbat incūbere. Lepit aut̃ miro modo i
semetip̃m icenditū rezoḡri ac si reflectionis sue ipet̃
exclamaret se ep̃m transire nō posse. Sicq; factū est vt
flāma icendij illo termino refrenata in semetip̃m refri-
gesceret ⁊ p̃tigere vlt̃eri⁹ q̃c̃q; edificij nō auderet. Per
pēdis petre cui⁹ sanctitatis fuerit egrū hoīem sedere
Pet exorando flāmas p̃mere. **Petrus.**

Perpendo et obstupesco. **Gregorius.**

CA. VII. d̃ nōnoso p̃posito mōasterij i mōte soractis.

De vicino nūc locotibi aliqd̃ narrabo qd̃ ⁊ viri ve-
nerabilis maximiaī ep̃i ⁊ laurionis quē nosti ve-
terani mōachi q̃ṽtq; nūc vsq; sup̃est: relatiōe cogui. q̃
scz laurio i illo mōasterio qd̃ iux̃ vrbē neptanā locatur
ab anastasio viro scīssimo nutrit⁹ ē. Qui nimiz anasta-
sius vite venerabil̃ viro nōnoso p̃posito mōasterij qd̃ in
soractis mōte sitū ē. ⁊ p̃pinq̃tate loci ⁊ mox magnitu-
die ⁊ x̃tutū studijs assidue iū gebat. Idē ū nōnosus sub
asprimo sui mōasterij degebat p̃re: s̃ ei⁹ mores mira sp̃
eq̃nimitate tolerabat. Sicq; fr̃ib⁹ p̃erat i māsuetudie
sic crebro p̃ris iracūdiā ex hūilitate mitigabat. Qũ ū
ei⁹ mōasteriū i sūmo mōtis cacumie sitū ē: ad quēlibet
puū hortū fr̃ib⁹ excolēdū nll̃a patebat planicies. vn⁹
aut̃ breuissim⁹ loc⁹ i latere mōtis excreuerat quē igēt̃
saxi moles naturalit̃ egrediēs occupabat. Quadā x̃o
die dū nōnosus vir venerabilis cogitaret q̃ saltē ad cō-
dimēta holerū nutriēda loc⁹ idē apt⁹ potuisset existere
si hūc moles saxi illi⁹ nō teneret: occurrit aīo q̃ eādē
molē q̃ñgēta boū paria mouere nō possēt. Cūq; de hu-
mano labore facta eēt desp̃atio: ad diuinū se solatiū
ptulit. seq; illic noct̃no silētio i orōnē dedit. Cūq; m̃ae
facto ad eū locū f̃res venirēt iuenerūt molē t̃ate ma-
gnitudis ab eodē loco lōgi⁹ secessisse: suoz recessu lar-
gū fr̃ib⁹ spaciū ad excolēdū hortū dedisse.

Hio q̃ t̃p̃e cū id̃ x̃venerabil̃ lāpades vitreas i ora-
torio lauaret vna ex ei⁹ m̃aib⁹ cecidit: q̃ p̃ iūueras p̃tes
fracta dissiluit. q̃ vehemētissimū p̃ris mōasterij furorē

b ij

Nōnos⁹
saxum i-
gens sua
orōne a-
mouit.

Idē lāpa timēs lāpadis ptin⁹ oīa fragmēta collegit. atqz añ al-
dem fra- tare posuit: seqz cū gūi gemitu ī orōnē dedit. Cūqz ab
ctaz orōe orōne caput leuasset: sanā lāpadē repperit quā timent
reītegra- per fragmēta collegerat. Sicqz ī duob⁹ miracul⁹ duor⁹
uit. patz x̄tutes imitat⁹ ē. In mole scilic3 saxi factū grego-
rū q̄ mōtē mouit ī repatōe ū lāpadis x̄tutē donati q̄ fra-

Dctū calicē p̄stine ī columitati restituit. **¶ Petrus.**
Abemus vt video de exēplis veterib⁹ noua mira-
cula.

CGregorius.
Qs ne aliqd in operatione non nos de imitatōe q̄
heliſei cognoscere. **¶ Petrus.**

Ulo atqz inbianter cupio. **C Gregorius**

Quā quadā die in monasterio vet⁹ oleū deesset: tā-
qz colligēde oliue tēp⁹ icūberet: s̄ fruct⁹ in oliuis
nullus appareret. Visū patri monasterij fuerat vt cir-
cūquaqz fratres in colligēdis oliuis ad exhibēda ex-
traneis opera pgerēt: quaten⁹ ex mercede sui opis ali-
quātulū mōasterio oleū deportarēt. Qd vir dñi nōno-
sus fieri cū magna hūilitate phibuit: ne exeūtes frēs
ex monasterio dū lucra olei q̄rerēt aīaz dāna paterēt
S̄ qz in monasterij arborib⁹ oliue pauce iesse videbāt
eas colligi p̄cepit et ī p̄lo mitti: et quālibet parū olei
exire potuisset sibi met deferri. Factūqz ē. et susceptū
in puo vasculo oleū fratres nōnoso dei famulo detule-
rūt. qd īpe ptin⁹ añ altare posuit. cūctisqz egrediētib⁹
orauit. atqz accersit⁹ postmodū frīb⁹ p̄cepit vt h̄ qd de
tulerūt oleū leuarēt. ⁊ p̄ cūcta vasa monasterij ex igne
fūdēdo diuiderēt: quatin⁹ b̄ndictōe eiusdē olei oīa in
fusa viderētur: q̄ ptin⁹ vt erāt vacua claudi fecit. Die
vero altera aperta oīa plena reperta sūt. **¶ Petrus.**

Probamus quotidie ī pleri verba veritatis que ait
pater me⁹ vsqz modo operā et ego operor.

CAP. VIII. de anastasio abbate monasterij qd sup⁹
pentoni a vocatur. **C Gregorius**

Edē q̄ t̄pē venerādus vir anastasi⁹ cui⁹ superi⁹
memoriam feci sancte romane ecclesie cui deo auctore

nōnos⁹ o
leū orōe
augmen-
tauit.

CLIBER PRIMVS

deseruiſſe notari⁹ fuit. Qui ſoli dō vacare deſſōrās ſcri-
niū deſeruit. mōaſteriū elegit. atq; i eo loco quē pſat⁹
ſū ſuppētōniā vocari p ānos mltos i ſcis actib⁹ vitā du-
xit. ei q; mōaſterio ſolerti cuſtodia pſuit. Quo vic⁹ i lo-
co i gens deſup rupes eminet: z pſundū ſbter pſcipitiū
patet. Quadā vero nocte cū iā opſ de⁹ ei⁹ venerabilis
viri anastaſij labores remunerare decreuiſſet: ab alta
rupe vox facta ē: q; pducto ſonitu clamaret dicēſ. Ana-
ſtaſi veni. Quo vocato alij q; ſeptez fſes vocati ſunt ex
noīe. Paruo at momēto ea q; fuerat emiſſa vox ſiluit: z
octauū fſem vocauit. Quas duz apte gregatio audiſ-
ſet: dubiū nō fuit: q; eorū q; vocati ſunt obit⁹ ppiquaſ-
ſet. Intra paucos igit dies p̄mus venerand⁹ vir ana-
ſtaſius. ceteri at i eo ordie ex carne educti ſunt: q; de ru-
pis vertice ſunt vocati. Fra⁹ vero ille ad quē vox parū
ſiluit atq; eu z tunc noīauit: moriētib⁹ alijs pauc⁹ die-
bus vixit z tunc vitā finiuit: vt apte mōſtrareſ. q; intē-
lectu z vocis ſilētiū puū viuēdi ſpaciū ſi gnerit. **S**mi-
ra res p̄tigit. q; venerabilis vir anastaſi⁹ dū d corpe ex-
iret: erat qdā i mōaſterio q; ſupuiuere eum nolebat. p-
uolūtū ei⁹ pedib⁹ cepit cū lachrymis ab eo poſtulare
dicens. Per illuz ad quē vadis deſcor z adiuro ne ſe-
ptē dies ſup te i b mūdoyuā. aſi cui⁹ ſeptimū diē etiā
i pē deſunct⁹ eſt: q; tū i illa nocte iter ceteros nō fuerat
vocat⁹ vt apte clareſceret. q; ei⁹ obitū ſola venerabilis
anastaſij intceſſio obtinere potuiſſet.

Sep̄m
frēs cuz
anastaſio
ad mōtē
vocat⁹.

Non⁹ fra-
ter vltro
mōtē p-
catuſ eſt.

Quam idē fſ z vocat⁹ int ceteros nō ē: z tū ſci viri i-
terceſſiōib⁹ ex lucē ſubtract⁹ eſt: qd aliud dāſ itel-
ligi: niſi q; hi q; apud dñz magni ſunt meriti: obtinere
aliqū poſſunt ea etiā q; nō ſunt p̄deſtinata.

Gregō.

Obtinere nequaq; poſſūt q; p̄deſtinata nō fueſt: ſz
ea q; ſci viri orādo efficiūt ita p̄deſtiata ſunt vt p̄ci-
b⁹ obtineāt. nā ipa q; p̄hēniſ regni p̄deſtinatio ita ē ab
oī potēti deo diſpoſita vt ad hoc electi p̄ labore pueni-
ant: q; tenus poſtulādo mereāſ accipe qd eis om̄pſ de⁹

Nota de
predeſti-
natione.

Pante ſecula diſpoſuit donare. **P**etrus.
Robari mihi apti⁹ vellem: ſi poteſt predeſtinatio
precibus iuuari.

Gregōrius.

gen. xxi.
ge. xxvii
gen. xxii.
z. xxvi.

gen. xxv

Quo pre
destinatio
pcib' in-
uetur.

Hec qd ego petre ituli: p̄cite valet p̄bari. Certe et
Henī nosti qz ad abrahā dñs dixit. In ysaac vocabi
tur tibi semē. Cui etiā dixerat. Patrē multarū gētiū cō
stitui te. Cui rursū p̄misit dicēs. B̄dicā tibi: et multi
plicabo semē tuū sicut stellas celi: z sicut harenā maris
Ex qua re apte p̄stat. qz om̄ps de semē abrahē multipli
cari p̄ ysaac p̄destinauerat: z tū scriptū ē. De p̄catus ē
ysaac dñz p̄ vxore sua eo q̄ esset sterilis: q̄ exaudiuit eū
et dedit p̄ceptū rebecca. Si ḡ multiplicatio generis a
brahe p̄ ysaac p̄destinata fuit: cur p̄iugē sterilem acce
pit? S̄z nimirū p̄stat. qz p̄destinatio p̄cibus iplēf: qñ is
in quo de mltiplicare semē abrahē p̄destinauerat orō

Que obtinuit: vt filios habere potuisset. ¶ Petrus.
Quia secretū rō apuit: nihil mihi dubietatē remāsit
CAPI. IX. De bonifacio ferētine ciuitat' ep̄o. Greg.
Ist tibi aliqd de tuscie ptib' narrē: vt cognōscas
q̄les ī ea viri fuerūt z oīpotētis dei noticie: quan
tum p̄p̄inquit. ¶ Petrus.

Uolo: atqz oī modo exp̄posco. ¶ Gregorius
Hic vir vite venerabilis bōifaci' noīe: qm̄ ea ci
uitate q̄ ferentis dici' ep̄at' officiū z tenuit: z mo
ribus impleuit. Hui' multa miracula is q̄ adhuc sup
est gaudētibus p̄sbyter narrauit. Qui nutrit' ī ei' ob
sequio tāto valet de illo veraci' dicere: q̄to ei p̄tigit z ī
teresse. Huius ecclē grauis valde paupertas inerat: q̄ bo
nis mētibus esse solet custodia humilitatis. nihilqz ali
ud ad oē stipendiū: nisi vnā tīmmodovineā habebat. q̄
quodā die ita grādinē irruētē vastata ē: vt in ea pauc
vitib' vix parui rariqz racemi remāssissent. Quo cū dī
p̄dictus vir reuerētissimus bonifaci' ep̄us fuisset īgres
sus: magnas oīpotēti deo gr̄as retulit. qz in ip̄a sua ad
huc iopia sese angustiarī cognouit. S̄z cū tā tps̄ exigeret
vt ip̄i q̄ racemi q̄ remāserāt maturefcere potuissent
custodē vinee ex more posuit: eāqz solerti vigilātia sua
ri p̄cepit. Quadā vero die mādauit p̄stantio p̄sbytero
nepoti suo: vt cūcta vini vascula ī episcopio oīaqz do
lia ita vt añ p̄sueuerat pice supfusa p̄pararet. Qd cum
nepos illi' p̄sbyteri audissz valde admirat' ē q̄ qñ is ana

Nota de
pauper-
tate.

CLIBER. I.

pciperet: q̄ vini vascula pparare faceret q̄ vinū minie haberet. nec tñ p̄sū p̄sit inq̄rere cur talia iuberet: s̄ iussis obtēperat: et oīa ex more p̄pauit. Tūc vir dei vineaz ingressus. racemos colligit. ad calcatoriū detulit. oēs q̄ exide egredi p̄cepit. solusq̄ ibi cū vno paruulo puero remāsit: quē i eodē calcatorio deposuit: et calcari ipsos paucissimos racemos fecit. Cūq̄ ex eis dē racemis parū aliqd̄ vini deflueret: cepit h̄ vir dei suis manib⁹ in paruovase suscipere: et p̄ cūcta dolia oīaq̄ vasa q̄ parata fuerāt p̄ b̄ndictione diuidere: vt ex eodē vino omnia vascula viri ifusa viderent. Cū vero ex liq̄re vini parū aliqd̄ i vasis oīb⁹ misisset: vocauit ptin⁹ p̄sbyter: iussit q̄ paupes adesse. Tūc cepit vinū i calcatorio crescere: ita vt oīa q̄ allata fuerāt paup̄ez vascula ipleret. Qui bus cū se idonee satisfecisset spiceret: ex calcatorio iussit puez discedere. apothecā clausit. atq̄ i p̄resso sigillo p̄prio munitā reliq̄t: mox ad ecclia rediit. Die vero etia p̄dictū ostatiū p̄sbyter vocauit: et orōne facta apothecā apuit: et vasa i q̄bus tenuissimū liquore ifuderat vbertim vinū fundētia iuenit: ita vt pauimētū oē ex crescētia vina iuaderēt: si ad h̄ epus tardi⁹ itraff. Tūc terribilit̄ p̄sbytero p̄cepit: ne q̄s q̄ ipse i corpe viueret. hoc miraculū cuiq̄ idicaret: ptimescēs vicz ne virtute facti fauore humano pulsat⁹ ide int⁹ iuanesceret vñ foris hoībus magn⁹ appareret: exēplū magistri sequēs. qui vt nos ad viā duceret humilitatis de semetip̄o discipulis p̄cepit: dicēs vt ea q̄ vidissent minime dicerent. quousq̄ filius hoīs a mortuis resurgeret. ¶ Petrus.

Quia occasio apta se p̄buit: libet inq̄rere q̄dnā sit q̄ redēptor n̄r cū duob⁹ cecis lumē reddidit: iussit vt nemini dicerēt. et illi abeūtes diffamauerūt eum in totā terrā illā: Nūquid nā vnigenit⁹ fili⁹ p̄ri et factio sp̄ui coetern⁹ hac i reuelle habuit q̄ nō potuit iplere: vt miraculū q̄ taceri voluit minime potuisset abscondi.

Gregorius.

Redēptor noster p̄ mortale corp⁹ omne q̄ egit hoc nobis in exemplū actiōis p̄buit: vt pro nostraz viriū modulo eius vestigia sequētes i offenso pede opis p̄sen

Bonifa-
ci⁹ ep̄s vi
nū abun
de augm̄
tauit.

Nota.

Attende
doctrinā

tis vite carpam⁹ viā. **M**iraculū nāqz faciēs ⁊ tacē ius
sit: ⁊ tñ taceri nō potuit. vt vcz electi ei⁹ exēpla doctrine
illius sequētes ī magnis q̄ faciūt latere qdē ī volūtate
habeāt: svt p̄sint alijs p̄dant inuiti: quaten⁹ ⁊ magne
humilitatis sit q̄ sua opera taceri appetunt: ⁊ magne
vtilitatis sit q̄ eoz opera taceri nō possunt. **N**ō ḡ volu
it dñs quicq̄ fieri ⁊ minime potuit: s̄ qd velle eius mē
bra debeāt: qd ve de eis etiā volentib⁹ fiat doctrine ei⁹

Magisterio exēplum dedit. **Petrus.**
Lacet quod dicis. **Gregorius.**

Huc pauca aliq̄ de bonifacii ep̄i ope sup̄sunt: qz
ei⁹ medīā facim⁹: exequamur. **A**lio nāqz tpe b̄ti
p̄culi martyri natalici⁹ p̄p̄iabat dies. quo ī locovir
nobilis fortunat⁹ noīe manebat. q̄ magnis p̄cibus ab
eodē venerabili viro postulauit: vt cū ap̄d beatū mar
tyrē missax solēnia ageret: ad b̄ndictionē dandā ī suā
domuz declaret. **U**ir at dei negare nō potuit qd ab eo
et fortunati mēte charitas poposcit. **P**eractis iḡ mis
sax solēnijs cuz ad p̄dicti fortūati venisset mēsā: pulq̄
deo hymnū diceret. **I**sc̄ qdā ludēdi arte cibū solēt ḡre
re. **R**epēte añ ianuā cū simia vir astitit ⁊ cymbala p̄cul
sit. **Q**uē sctūs vir dedignat⁹ audiēs sonitū dixit. **H**eu
heu: mortu⁹ ē mis iste. **E**go ad mēsā refectiōis veni.
os adhuc ad laudē dei nō aperui: ⁊ ille cū simia veni
ens p̄culsit cymbala. **S**ubiūxit q̄ et ait. **I**te et p̄ chari
tate ei cibū potūqz tribuite. scitote tñ qz mortu⁹ ē. **Q**ui
infelix vir dum panē ac vinū ex eadē domo p̄cepisset:
tē p̄dixit egredi ianuā voluit. sed saxū ingēs subito de tecto ce
cidit: ei qz ī verticē venit. **E**x qua p̄cussione p̄stratus ī
manibus iā semiuiū⁹ leuatus est. **D**ie vero altera fm
viri dei sententiā funditus finiuit vitā. **Q**ua in re pes
tre pensandū est quātus sit viris sanctis timor exhibē
dus. tēpla enī dei sunt. **E**t cū ad iracūdiā vir sctūs tra
hi⁹: q̄s ali⁹ ad irascēdū nisi eiusdē tēpli īhabitor ex
cicatur. **A**detuēda ḡ tanto est ira iustoz: quanto ⁊ cō
stat. qz in eoz cordibus ille presens est: qui ad inferen

Bonifa
ci⁹ iocula
tori mor
tē p̄dixit

Uiri scti
dei tēpla
sunt.

Adam vltionē quam voluerit inualidus non est.
Alio q̄ tpe p̄dictus p̄stati⁹ presbyter nepos eius

LIBER PRIMVS.

equū suū duodeci aureis vēdidit: q̄s in p̄pa archa po-
nēs: ad exercēdū op⁹ aliq̄d discessit. **T**ūc subito ab epi-
scopio paupes venerūt q̄ ip̄ortune p̄cabant v̄t eis scūf
vir bonifaci⁹ ep̄s ad p̄solationē sue iopie aliq̄d largiri
debuissz. **E**t vir dei q̄a q̄d tribueret nō habebat: estua-
re cepit i cogitatiōe ne ab eo paupes vacui exirēt. **C**ui
repēte ad memoriā redijt: qz p̄stati⁹ p̄sbyter nepos ei⁹
equū quē sedē p̄sueuerat vēdidissz: atqz hoc ip̄s i archa
sua p̄ciū haberet. **A**bsēte igit̄ eodē nepote suo accessit
ad archā: z pie violēt⁹ claustra arche cōminuit. xij. au-
reos tulit. eosqz idigētib⁹ v̄t placuit diuisit. **I**taqz p̄stā-
ti⁹ p̄sbyter reuersus ex ope archā fractā repperit: z ca-
balli sui p̄ciū q̄d i eā posuerat nō iuenit. **C**epit itaqz vo-
ce magna p̄strepē z cū furore nimio clamare. **D**ēs hic
viuūt: sol⁹ ego i domo hac viuē nō possū. **A**d cui⁹ nimi-
rū voces venit ep̄s: oēs qz q̄ i eodē episcopio aderāt. **C**ū
q̄ eū locutione blāda vir dei tēpare voluissz: cepit ille
cū iurgio respōdere dicēs. **D**ēs tecū viuūt: sol⁹ ego aſ-
te hic viuē nō possū. redde mihi solidos meos. **Q**uib⁹
voci⁹ p̄mot⁹ ep̄s: btē marie x̄gis eccliam iſgressus est.
z expāsis manib⁹ stādo cepit orare: v̄t ei redderz vñ p̄s-
byteri furēt⁹ iſſania mitigari potuiſsz. **T**ūc subito ocu-
los ad veſtimētū suū iter extēsa brachia reduxit: repē-
te i sinu suo xij. aureos iuenit: ita fulgētes tanq̄ si ex i-
gne p̄ducti eadē hora fuiſſet. **Q**ui mox de ecclia egres-
sus: eos i sinū furēt⁹ p̄sbyteri. p̄iecit dicēs. **E**cce habes
solidos quos q̄ſiſti. s̄ hoc tibi notū sit: qz post mortē me-
am tu hui⁹ ecclie ep̄s nō eris p̄pter tuā auariciā. **E**x q̄ se-
tētia vitat⁹ colligit⁹: qz eodē solidos p̄sbyt⁹ p̄ adipiscē-
do ep̄atū p̄parabat. s̄ viri dei sermo p̄ualuit. **N**am idē
constātius in p̄sbyteratus officio vitā finiuit.

Nio qz tpe duo ad eū gothi hospitalitat⁹ gr̄a vene-
rūt: q̄ rauēnā se festinare p̄fessi sunt. **Q**uib⁹ ipse
paruū vas ligneū vino plenū manu sua p̄buit: q̄d for-
tasse i p̄ndio itiner⁹ h̄ſe potuiſſet. ex q̄ illi q̄adusqz rauē-
nā venirēt gothi biberūt. **A**liq̄nt⁹ aut̄ dieb⁹ i eadē ciui-
tate morati sūt. z vinū q̄d a scō viro acceperāt: q̄tidie i
vſu habueſt. **S**icqz vsqz ad eūdē venerabilē p̄ez ferē

Bonifa-
cius pau-
pib⁹ sub-
uenit.

Idē orā-
do xij. au-
reos a be-
ata x̄gie
impetra-
uit.

Claſculū
a bonifa-
cio acce-
ptū vinū
auxit.

Eruce &
precepto
ei⁹ ex hor
to migue
runt.

Idez ad
huc puer
orōe hor
reū triti
co imple
uit.

tes reūsi sūt vt nllō die cessarēt bibere. & tñ vinū eis ex
illo vasculo nunq̃ deesset: ac si i illo vase ligneo qđ ep̃s
eis dederat: vinū non augeret: s; nasceretur.

Uper q̃s de eiusdē loci p̃tib⁹ senex qđā cleric⁹ ad
uenit: & ea q̃ ip̃e de eo narrat silētio nō sūt p̃tereū
da. nā dicit q̃ qđā die i gresus hortū magna hūc eruca
rū multitudie iuenit eē cooptū. q̃ oē hol⁹ i eo depire cō
spiciēs: ad easdē erucas puerus dixit. **A**diuro vos in
noīe dñi iesu xp̃i: recedite hīc: atq; hec holera comede
re nolite. **Q**ue statim ad viri dei x̃bū ita oēs egressi sūt
vt necyna qđē itra spaciū horti remaneret. **S**z qđ mirū
rū qđ hec de ep̃at⁹ ei⁹ t̃p̃e narram⁹ qñ iā ab oī potēte dō
ordie siml⁹ & morib⁹ creuerat: dū illa magi mirāda sint
que cū hic senex cleric⁹ adhuc puerulū fecisse testatur.
Nā ait qđ eo t̃p̃e q̃ cū matre sua puer habitabat: egress
sus hospitio nō nunq̃ sine linea: crebro etiā sine tuni
ca reuerebat. qz mor vt nudū quēpiā iuenit vestiebat.
Hse exspoliās vt se añ dei oculos illi⁹ mercede vestiret.
Quē mat⁹ sua frequēter increpare psueuerat: dicēs qđ
iustū nō esset: vt ip̃e iops pauperib⁹ vestimēta largire
tur. **Q**ue die quadā horreū ingressa pene oē triticū qđ
sibi i expēdiū toti⁹ añi p̃parauit iuēit a filio suo paupi
bus erogatū. **C**ūq; semetip̃am alapis pugnifq; tūde
ret q̃ qñ anni subsidia pdidisset: supuenit bonifacius
puer dei: eāq; x̃bis qđ⁹ valuit psolari cepit. **Q**ue cū ni
hil psolatiōis admitteret: hāc rogauit vt ab horreo exi
re debuisset: i quo ex oī eorū tritico paz qđ iuētū est res
māssisse. **P**uer autē dei sese illic p̃tin⁹ i orōnē b̃dit. **Q**ui
post paululū egressus ab horreo matrē reduxit: qđ ita
tritico plenū iuētū ē sicut plenū añ nō fuerat: vñ mat
illi⁹ toti⁹ añi sūpt⁹ se p̃gregasse gaudebat. **Q**uovisomi
raclo p̃pūcta m̃f iā ip̃a cepit hortari vt daret q̃ sic celit⁹
posset q̃ petisset accipere. **H**ec itaq; in hospitij sui vesti
bulo gallinas nutrire psueuerat: s; eas ex vicino rure
vulpes veniens auferēbat. **Q**uadā vero die dū in eo
dem vestiulo puer bonifacius staret: vulpes ex more
venit: gallinā abstulit. **I**pse autē p̃cit⁹ eccliam itrauit
et se in orōnē p̃sternēs apertis vocib⁹ dixit. **¶** **P**lacet

LIBER .I.

tibi dñe vt de nutrimentis mñis mee mādūcare nō possi
ecce enīz gallinas q̄s nutrit vulpes comedit. Qui ab
ofone surgēs eccliam ē egressus. Por aut vulpes re-
dūt: gallinā quā ore tenebat dimisit: atq̄ ipsa moriēs
ante ei⁹ oculos in terrā cecidit.

Petrus. **A**ude mihi mirū videſ q̄ exaudire preces i se spe-
ratiū etiā in reb⁹ vilib⁹ dignat⁹ deus.

Grego. De petre ex magna p̄ditori nři dispēlatiōe agit⁹:
vt p̄ minima q̄ p̄cipimus: spare maiora debeam⁹.

Petrus. Exauditi nāq̄ ē i reb⁹ vilib⁹ puer scūs z simplex: vt in-
paruis disceret q̄tū de deo p̄sumere i magnis pe-

Petrus. **R**acet q̄d dicis. **I**tiōib⁹ deberet.

CAP. X. De fortunato tudertine ciuitatis ep̄o.

Gregorius.

Huius q̄ vir venerabil⁹ i eis dē ptib⁹ fuit fortuna-
tus noīe: tudertie antistes ecclie: q̄ i effugādis
spiritib⁹ imēse xtut⁹ grā pollebat: ita vt nōnū
quā ab obsessis corporib⁹ legiōes demonū pellerz: z cō-
tinuo ofonis studio intētus: obiectas p̄ se eoz multitu-
dines suparet. Hui⁹ viri familiarissim⁹ fuit iulian⁹ no-
stre ecclie defensor: q̄ aū nō longū temp⁹ i hac vrbe de-
funct⁹ ē. Cui⁹ ego q̄ h̄ didici relatiōe q̄d narro. qz sepe
gessi illi⁹ vsu familiaritatis itererat: eiusqz post memo-
riā ad istructiōnē nřaz q̄si faui dulcedinē i ore ftebat.

Matrona q̄dā nobil⁹ i vicinis ptib⁹ tuscie viz habe-
bat: q̄ itra breue tēp⁹ q̄ filiū ei⁹ accepat: cū eadez
socrū suā ad dedicationē oratorij bti sebastiani marty-
ris fuerat iuitata. Nocte x̄o eadē q̄ subsequēte die ad
dedicationē p̄dicti oratorij fuerat p̄cessura: voluptate
carnis deuicta a viro suo sese abstinē nō potuit. Cūqz
mane facto p̄sciam deterrerz p̄petrata carnis delecta-
tio. p̄cessionē x̄o iparz verecūdia: pl⁹ erubescēs vultū
boīm q̄ dei iudiciū metuēs: cū socrū suā ad dedicatio-
nē oratorij p̄cessit. Por x̄o vt reliq̄ bti sebastiāi marty-
ris oratorij ingressi sūt: eadē p̄dictā matronā malign⁹
spūs arripuit: z corā oi p̄lo vexare cepit. Eiusdē vero
oratorij p̄byter dū eā vehemētissime vexari cōspicerz
ex altari ptin⁹ sindonē tulit: eamqz opuit. sed et hunc

Idē orō-
ne vulpē
necauit.

Cur de⁹
paruis re-
b⁹ exau-
diat p̄ces

Fortuna
tus ei⁹ cū
dis demo-
nib⁹ p̄po-
tens.

Matrōa
ob carnis
vitium a
diabolo
correpta

simul repente diabolus iuasit. Et quia ultra vires voluit quod
 quod plumerie pullus est: et ipse cognoscere in sua vexatione quod
 esset. hi vero quod aderant puellam in manibus ex oratorio sublata
 ad domum propriam reportauit. Tunc hac antiquus hostis ve
 ratio continua vehementer attereret: propter quod sui eam carna
 liter amantes et amando persequentes ad obtinendum salutis re
 mediū maleficis tradiderunt ut ei⁹ aīaz fūdīt⁹ extingue
 rēt. cui⁹ carni magicis artibus ad tempus pdesse conarent
 ducta ē itaqz ad flumīnē: atqz ī aquā mersa. ibiqz vni
 ti⁹ ī cātatōib⁹ agere malefici moliebant⁹: ut is qd eā iua
 serat diabolus exiret. S⁹ miro oīpotētis dei iudicio dum
 arte pueri a vno ab ea repellit⁹: ī eā subito legio itrauit.
 Cepit ex illa tot motibus agitari tot vocibus clamoribus
 qz pstreperē: qd spiritibus tenebat. Tunc iūto p silio pa
 rētes ei⁹ sue pfidie culpā fatētes hāc ad venerabilē vi
 rū fortunatūz ep⁹z deduxerūt: ei⁹z reliqūrūt. Quia ille
 suscepta multis se diebus ac noctibus ī orōnē dedit. tanto
 qz annis precibus incubuit: quāto et in vno corpore cō
 tra se assistere legionis aciem iuenit. Quā post nō mē
 tos dies ita sanā atqz icolumen reddidit: ac si ī ea ius
 propriū diabolus nunq̄ habuisset.

Fortuna
 t⁹ matro
 nā a legi
 one dmo
 nū libat.

Diabolus
 s⁹ forma
 pegrini
 puez ex
 tinxit.

Alio qz tpe idē vir oīpotētis dei famulus ex obfesso qd
 dā hoīe imundūz spm excussit. Qui malignus spūs
 euz vespascēte iā die secretā ab oīb⁹ horā cerneret: per
 regrinūz quēpiā esse se simulās circuire cepit ciuitatis
 plateas et clamare. Vir⁹ scdm fortunatūz ep⁹z: ecce qd
 fecit. peregrinūz hoīem de hospitio suo expulit. quero
 vbi req̄scere debeā: et ī ciuitate ei⁹ nō iuenio. Tunc qd
 dā ī hospitio cū vxore sua et paruulo filio ad prunas se
 debat. qd vocē ei⁹ audiēs: et qd ep⁹s ei fecerit req̄rēs. hūc
 iuitauit. hospitio sedere secū iuxta prunas fecit. Cūqz
 vicissim aliqua pfabularent⁹: paruulū ei⁹ filium idē
 malignus spūs itrauit. atqz ī easdē prunas pīcit: ibiqz
 mor eius aīam excussit. Qui orbatus miser vel quem
 ipse suscepit vel quez ep⁹s expulit: agnouit. ¶ Petrus
 Quidnā hē esse dicim⁹ vt occidēdi ausum ī eius ho
 spitio antiquus hostis acciperet: qd hunc pegrinūz
 estimās ad se hospitalitatis grā vocasset. Grego.

LIBER PRIMVS

Multa petre vident bona: s; nō sūt. q; bono aīo nō
fuit. **U**lū z i euāgelio x̄itas dicit. **S**i oculus tu⁹ ne
quā fuerit: totū corp⁹ tuū tenebrōsū erit. **Q**u cū puer:
sā ē intētiō q̄ pcedit: pūū est oē op⁹ qd sequit̄: q̄uis esse
rectū videat. **E**go nāq; hūc virū qd dū q̄si hospitalitatē
exhiberet orbat⁹ est. nō pietat̄s ope delectatū estimo: s;
epi derogatiōe. **N**ā pena subsequēs inotuit. q; pcedēs
illa susceptio sine culpa nō fuit. **S**ūt nāq; nōnlli q̄iccir
co bona facē studēt: vt grāz aliene opatiōis obnubilēt
nec pascunt bono qd faciūt: s; laude boni q̄ ceteros p̄
mūt. **Q**ua de re existio hūc virū q̄ malignū spūm i ho
spitalitē suscepit: ostētationē boni poti⁹ itēdisse q̄ opā
vt meliora q̄ epus fecisse videret quaten⁹ ip̄e suscipet
eū quē vir dñi fortunatus expulisset. **Petrus.**

Nota.

Mathei
vi.

Nota.

Attende
verā sētē
tiam.

Ita est vt dicis. nā finis operis probat: q; mūda i
tētiō opationis nō fuerit.

Gregorius.

Hio q̄ tpe dū oclorū qdā lumē amisissz: ad hūc de
duct⁹ int̄cessiōis ei⁹ opē petijt z ipetravit. **N**ā cū
vir dei orōne scā oclis ei⁹ signū cruc̄ impm̄et: ab eo p̄
tin⁹ luce reddita: nox cecitat̄ abscessit. **P**reterea equ⁹
cuiusdā milit̄ i rabiē fuerat x̄sus: ita vt a mult̄ teneri
vir potuissz: s; q̄scūq; potuit iuadēt. z eorū mēbra mor
sib⁹ dilaniaret. **T**ūc vt cūq; la mult̄ ligat⁹ ad virū dei
deduct⁹ ē. **Q**ui mox ei⁹ capiti extēsa manu signū cru
cis edidit: cūctā ei⁹ rabiē i māsuetudinē mutauit. ita
vt postea mitior existeret q̄ āte illā isaniā fuisset. **T**ūc
idē miles equū suū quē celerrime ex miraculi impio a
sua vesania vidit immutatū: eidē scō viro decreuit of
ferēdū. **Q**uē cū suscipe ille rēnueret: ip̄e x̄o i p̄cib⁹ ne
despicere ei⁹ oblatio pseueraret. scūs vir mediā dua
rū ptiū viā tenēs: z petitionē milit̄ audiuit: et mun⁹
recipe p̄ exhibita x̄tute recusauit. p̄us nāq; dignū p̄ci
um p̄buit: z postea equū quē sibi offerebat accepit. **Q**u
ei si nō suscipet eū p̄tristari p̄spererat: charitate cogē
te emit qd ncēm nō habebat. **N**eq; s; silē de hui⁹ viri x̄
tutib⁹ debeo: qd āte dies fere duodeci audiui. **Q**uidā

fortuna:
t⁹ ceco vi
sū restitu
it.

Sig cru
cis equū
furiōsū
māsuetū
reddidit

nāq; ad me deduct⁹ ē senex paup; atq; vt mihi senū col
 locutio esse semp amabil⁹ solet: studiosē hūc vñ eēt inq;
 suū. **Q**ui se eē de tudertia ciuitate rñdit. cui inq; **Q**ue
 so te pat⁹: nū fortunatū ep̄m nosti. **Q**ui ait. **N**oui: z bñ
 noui. **T**ūc ipse subiūxi. **D**ic g; siq; illi⁹ miracula nosti:
 z desiderāti mihi q̄lis vir fuerit inotesce. **Q**ui ait. **N**ō
 ille ab ist⁹ hōib⁹ lōge fuit q̄s videm⁹ modo. nā q̄cqd ab
 oīpotētī deo petūt: ita dū peteret impetravit. **C**ui⁹ hoc
 vñū narro miraculū: q̄d ad p̄is aīo occurrit. **Q**uadā
 nāq; die gothi iux⁹ tudertina ciuitatē venerūt q̄ ad par
 tes rauēne pperabāt: z duos puulos puerulos de pos
 sessiōe abstulerāt: q̄ possessio p̄fate tudertie ciuitati sub
 iacebat. **H**oc cū viro scissimo fortunato nūciatū fuiss⁹
 p̄tin⁹ misit: atq; eosdē gothos ad se vocari fecit. **Q**uos
 blādo fmōe alloquēs eor⁹ pri⁹ studuit asp̄itatē placare
 ac post itulit dicēs. **Q**uale vult⁹ p̄ciū dabo: z puerulos
 q̄s abstulistis reddite: mihiq; b̄ gfe vfe mun⁹ prebete.
Tūc is q̄ p̄or eor⁹ esse videbat rñdit: dicēs. **Q**uicqd ali
 ud p̄ci pis facē parati sum⁹. nā istos puerulos nullate
 n⁹ reddem⁹. **C**ui venerā dus vir blande minat⁹ dicit.
Cōtristas me z nō audis p̄rem tuū. noli me cōtristare.
 nā nō expedit tibi. **S**z idē goth⁹ ī cordis sui feritate p̄
 manēs: negādo discessit. **D**ie xō altā digressur⁹ rursus
 ad ep̄m venit: quē idē x̄bis p̄dict⁹ puerul⁹ iterū ep̄us
 rogauit. **C**ūq; ad reddēdū nullo mō p̄fēire voluisset:
 p̄tristat⁹ ep̄us dixit. **S**cio qz tibi nō expedit q̄ me p̄tri
 stato discedis. **Q**ue goth⁹ verba despiciēs ad hospiciū
 reuersus: eosdē pueros de qb⁹ agebat eq̄s sup̄positos
 cū suis hōib⁹ p̄misit. **I**p̄e xō statī ascēdēs equū subsecu
 tus ē. **C**ūq; ī eadē ciuitate āte b̄ti petri apli eccliaz ve
 niss⁹: eq̄ ei⁹ pes lapsus ē. q̄ cū eo corruit: z ei⁹ cora mor
 fracta ē: ita vt ī duab⁹ p̄tib⁹ eēt diuisū. leuatusq; ī ma
 nib⁹ reduct⁹ ē ad hospiciū. **Q**ui festin⁹ misit: z pueros
 q̄s p̄miserat reduxit: z viro venerabili fortunato man
 dauit dicēs. **R**ogo te p̄r: mitte ad me diaconū tuū. **C**u
 ius diacon⁹ dū ad iacētē veniss⁹: pueros q̄s redditurū
 se ep̄o oīno negauerat ad mediū deduxit: eosq; diacon⁹
 no illi⁹ reddidit dicēs. **G**lade z dic dño meo ep̄o. qz ma
 ledixisti mihi: ecce pcussus sū. s̄ pueros q̄s q̄sisti recipe

Gothus
 cora fra-
 cta pue-
 ros red-
 didit.

16
LIBER PRIMVS.

et p[ro]merogo itercede. **S**uscept[us] itaq[ue] pueru[us] diaconus
ad ep[iscopu]m reduxit. cui b[e]n[e]dicta aqua venerabil[is] fortunat[us]
dedit dic[en]s. Glade citi[us] et eam sup[er] iacent[em] corp[us] p[ro]ice.
Perrex[it] itaq[ue] diacon[us]: atq[ue] ad gothu[m] itrogressus: b[e]n[e]d-
icta aqua sup[er] m[e]m[bra] illi[us] asp[er]sit. **R**es mira et vehemen-
ter stup[en]da. mox vt aq[ua] b[e]n[e]dicta gothi cora[m] co[n]tigit: ita
ho[m]i[n]is fractura solidata e[st] et saluti p[ro]stine cora[m] restituta:
vt hora eade[m] de lecto surgeret. et asc[en]so eq[ui] ita cepit iter
agere: ac si null[am] vnq[ue] lesione[m] corp[or]is p[er]tulisset. **F**actuq[ue]
e[st] vt q[ui] s[an]cto viro fortunato pueros cu[m] p[re]cio reddere obe-
dientie subiect[us] noluit: eos sine p[re]cio pene subact[us] dona-
uit. **H**is igit[ur] explet[us] studebat adhuc senex de eo et a-
lia narrare. **S**ed q[uo]d nonnulli aderat ad q[ui]s exhortandos oc-
cupabar: itaq[ue] diei tardior hora incuberat venerabilis
fortunati sc[ilicet] mihi audire no[n] licuit: q[uam] audire si liceat
semp[er] volo. **S**ed die alia id[em] senex re de illo magis mira-
bile narrauit dic[en]s. **I**n eade[m] tudentina vrbe marcelli-
ni q[ui]da[m] bone actio[n]is vir cu[m] duab[us] sororib[us] suis habita-
bat. q[ui] eueniente molestia corp[or]is ip[s]o sac[er]dotissimo vespasc[en]e
te[n]te sabbato paschali defunct[us] e[st]. **C**ui[us] corp[us] cu[m] lo[n]gi[us] es-
set efferendu[m]: die eode[m] sepeliri no[n] potuit. **C**u[m]q[ue] mora e[ss]et
tp[er]is ad explendu[m] debit[um] sepulture: sorores eius morte
eius afflicte occurrerunt fl[en]tes ad venerabile virum
fortunatu[m]: ei[us]q[ue] magnis vocib[us] clamare ceperu[n]t. **S**ci-
m[us] q[uo]d ap[osto]lo[rum] vita[m] tenes. leprosos m[un]das. cecos illumi-
nas. veni et resuscita mortu[um] n[ost]ru[m]. **Q**ui mox vt co[n]guit
ear[um] fr[atr]em defunctu[m]: flere et ipe etia[m] de morte ei[us] cepit.
ei[us]q[ue] r[es]p[on]dit dic[en]s. Recedite et hec dic[ite] nolite. q[uo]d iussio o[mn]i-
pot[en]ti dei e[st]: cui s[er]uire null[us] ho[m]i[n]u[m] p[otes]t. **I**ll[us] itaq[ue] disced[en]ti
b[us] tristis ex morte ei[us] m[an]sit ep[iscopu]s. **S**ubsequente aut[em] die
d[omi]nico an[te] exurg[en]t[em] lucis crepusculu[m] vocat[us] duob[us] dia-
conib[us] suis pr[ae]xit ad domu[m] defuncti: acced[en]sq[ue] ad locu[m]
vbi corp[us] iacebat exan[im]e: ibi se i[n] o[mn]i[n]e dedit. **E**xpleta
aut[em] p[ro]ce surrexit et iuxta corp[us] defuncti sedit. no[n] aut[em] q[ua]n-
di voce defunctu[m] vocauit dic[en]s. **F**rater marcelle. **I**lle
aut[em] ac si leu[is] dormi[en]s ad vicina[m] voc[em] q[ui]s modica fu-
isset citat[us] statim oculos ap[er]uit: atq[ue] ad ep[iscopu]m respici[en]s dixit
Quod fecisti: o quod fecisti: cui ep[iscopu]s r[es]p[on]dit dic[en]s. quod feci: at
ille ait. duo hestern[us] die vene[n]t q[ui] me eu[n]cietes ex corpe

Fortuna
t[us] aq[ua] b[e]n[e]d-
icta co-
ra[m] fracta
sanauit.

Fortuna
tus resu-
scitauit
mortu[us]
marcelli
num.

In bonu[m]

locū duxerūt. hodie aut̃ vñ missus ē q̃ dixit. **R**educite
eū: q̃ fortunat̃ ep̃us ī domū eius venit. **Q**uibus ver-
bis explet̃ mox ex īfirmitate p̃ualuit ī hac vita diuti-
māsit. **R**ectū credēdū ē. q̃ locū quē acceperat pdidit.
q̃ dubiū nō ē qđ īnt̃cessoris sui p̃cib̃ potuit p̃ mortē
meli' viuerē: qui aū mortē studuit oīpotētī deo placē.
Sed cur multa de ei' vita dicim' cū nūc vsqz ad corp'
illī tot virtutū documēta teneam'. **D**emōia cos q̃ppe
absoluere egros curare q̃tiēs ex fide expedit vt vn' cō-
sueuerat h̃ idē sinent̃ facere: t apud mortua sua ossa p̃-
seuerat. **S**z libet petre adhuc ad valerie puīcie ptes
narratiōis mee x̃ba reducere. de q̃b' me eximia valde
miracla ex ore venerabilis fortūati cui' nō lōge supi'
mēōiā feci p̃tigat̃ audisse. **Q**ui crebro ad me nūc vsqz
veniens dū facta mihi vetēz narrat: noua refectione
mesatiat.

CAPI. XI. de martyrio monacho puīcie valerie
Quidā nūc ī eadē puīcia martyri' noīe: deuot' val-
de oīpotētis dei famulus extitit. q̃ h̃ de virtutib'
suis testimoniū signū dedit. **D**ū quadā die f̃res illius
panē subcinericiū fecissent: atqz obliiti eēnt crucis si-
gnū īponere sicut ī hac puīcia crudi panes sig̃ signa-
ri solēt: vt p̃ quadras quattuor ptiti videant̃ idē dī fa-
mul' affuit: eisqz referētib' signatū n̄ fuisse cōguit. **C**ū
qz iā panis ille prunis eēt t cinerib' coopt' dixit. **Q**ua-
re hūc minime signasti. **Q**ui h̃ dicēs signo crucis digi-
to 3 prunas fecit. **Q**uo signāte ptin' īmēsū crepitū pa-
nis dedit ac si īgēs ī ignib' olla crepuisset. **Q**ui dū cō-
ctus postmodū fuissz ab igne subtrahit: ea cruce signa-
tus inuent' est. quā nō cōtact': s̃ fides fecit.

CAPI. XII. de seuerō p̃sbitero eiusdē puīcie.

In eo etiā loco ī forina vallīs dī: q̃ a mlti' x̃borū
stico īntrocrina noīat̃. **I**n q̃ erat qđā vir vite vene-
rabil' valde admirabil' noīe seuer': eccl̃ie beate marie
dei genitricis t sp̃ virgīs sacerdos. **H**unc cū quidā pa-

martiri'
panes in
fur. cruc
fidei sig-
uit.

De seue-
ro pbro.

LIBER PRIMVS

terfamilias ad extremū venissz diē: missis cōcite nuncijs rogauit vt ad se q̄totius posset veniret suisq; orōnibus p̄ pctis ei⁹ intercederet: vt acta de malis suis penitētia solut⁹ culpa de corpe exiret. **Q**ui videlicz sac̄dos iopinate p̄tigat vt ad putādā vineā esset occupat⁹: atq; ad se veniētib⁹ diceret **A**ntecedite ḡ ego vos subsequar. **C**ūq; videret sibi i eodē ope parū aliqd̄ supesse paululū morā fecit: vt op⁹ qđ minimū restabat expleret. **Q**uo expleto cepit ad egrū p̄gere. **E**um vero i itinere occurrētes hi qđ p̄ venerāt: obuiā facti sūt dicētes. **P**at̄ quare tardasti? **N**oli fatigari qz iā defūct⁹ est. **Q**uo auditō ille p̄tremuit: magnisq; vocib⁹ se infectore illi⁹ clamare cepit. **F**lēs itaq; puenit ad corp⁹ defūcti seq; corā lecto illi⁹ cū lachrymis i terrā dedit. **C**ūq; iā vehemēter fleret. i trā caput tūderet. seq; reū mortis illi⁹ clamaret: repēte is qđ defūct⁹ fuerat aīaz recepit. **Q**đ cū mlti qđ circūstabāt aspicerēt: admiratiōis vocib⁹ emissis ceperūt āpli⁹ flere p̄ gaudio. **C**ūq; eū req̄rerēt vbi fuerit yf quō redisset ait. **T**etri valde crāt hoīes q̄ me ducebāt: ex q̄ ore ac narib⁹ ignis exibat quē tolerare nō poterā. **C**unq; p̄ obscura loca me deducerēt: subito pl̄ chrevisiōis iuuenis cū alijs nobis eūtib⁹ obuiā fact⁹ ē qui me trahētib⁹ dixit. **R**educite illū qz seuer⁹ p̄sbyter plangit. ei⁹ ei lachrymis dñs eū donauit. **Q**ui scilicz seuerus p̄tinus de terra surrexit eiq; penitentiā agēti opem sue intercessionis prebuit. **E**t dū per dies septē de p̄petratis culpis penitētiā eger rediui⁹ ageret: octaua die let⁹ de corpore exiuit. **P**erpēde petre q̄ sob hūc de quo loquimur seuerū qđ dilectū dñs attēdit quē p̄tristari nec ad modicū ptulit. **P**etrus.

Seuerus
lachry-
mis suis
mortuū
resuscita
uit.

Miranda sunt valde qđ dicis: que me iuuenio nūc vsq; latuisse. **S**ed quid esse dicimus qđ modotales viri nequeūt inueniri?

Gregorius.

So petre mltos tales i b̄ seculo nec mō deesse existimo. neq; ei si talia siḡ nō faciūt: ideo tales nō sūt. **E**lite nāq; vera effiatio i virtute est op̄z nō i ostēsiōne signor̄. **N**am sunt pleriq; qui et si signa non faciunt: signa tñ facientib⁹ dispares nō sūt. **P**etrus

Nota.

Unde michi rogo hoc ostendi pōt: q̄ sint quidā qui
signa non faciunt: et tamen signa faciētibz dis-
similes non sunt.

Gregorius

Quid nā nescis qm̄ paulus apl's petro aploz p̄-
mo in p̄ncipatu apostolico frater est?

Petrus.

Scio plane nec dubiū est. qz si minim' oīm aploz
plus tamen oībz laborauit.

Gregorius.

Quod bñ ip̄e reminisceris. Petr' sup mare pedibz
ambulauit. paulus in mari naufragiuz pertulit

**Cōpara-
tio petri
et pauli
aploz**

Et in vno eodēqz elemēto vbi paulus ire cū nauī non
potuit: ibi petrus pedibz iter fecit. A parte igit cōstat:
qz cum ytriusqz virtus fuerit dispar in miraculo: vtri-
usqz tñ meritum dispar nō est in celo.

Petrus.

Pacet fateor oīno qd̄ dic'. ecce ei apte noui: qz vi-
ta z nō signa q̄renda sunt. S' qm̄ ip̄a signa q̄ sūt
bone vite testimoniū ferunt: q̄lo te adhuc siq̄ sunt refe-
ras: vt eluriētem me p̄ exēpla bonoz pascas.

Greg.

Uis bñdicti miraculis aliqua narrare: s' ad hec ex-
plenda hodiernū tempus video nō posse sufficere. Li-
berius itaqz hec loq̄mur si aliud exordium sumamus.

Finit p̄mus liber dialogoz. b. Grego.

Incipit liber secund' dialogoz beati Gregorij dy-
ta z miraculis sancti benedicti.

Fuit vir vite venerabil' Bñdictus dei gr̄a z no-
mie ab ip̄o sue puericie t̄p̄e corgerens senile. e-
tatē q̄ppe moribus trāsiens nulli voluptati at-
timum dedit: sed dum ī hac terra adhuc esset qd̄ tēpora-
liter liberexti potuisset: despexit iā quasi ariduz mun-
dum cum flore. Qui liberiori genere ex puīcia miris
exortus rome liberalibus litteraz studiis traditus fu-
erat. Sed cum ī eis multos ire p̄ abrupta vitioz cerne-
ret: euz quē quasi ingressum mundi posuerat retraxit
pedē. ne si qd̄ de scientia eius attigeret: ip̄e q̄ ī imane
p̄cipitiuz totus iret. Despectis itaqz litteraz studiis:
relicto domo rebusqz patris soli deo placere desiderās
sancte cōuersationis habituz quesuit. Recessit igitur

**De vita
sancti be-
nedicti.**

LIBER. II.

scienter nescius et sapient' idoctus. Huius ergo oia gesta non didici: sed pauca que narro quattuor discipulis illi referentibus agnouit. **C**onstatio scilicet reuerentissimo valde viro que ei in monasterij regimine successit. **V**alentia non que qui annis multis lateranensi monasterio prefuit. **S**implicio que congregatione illius post eum tertius rexit. **H**onorato etiam qui nunc adhuc celle eius in qua prius conuersatus fuerat preest.

Constatio.
Valentinus
Simplicius
Honoratus.

CAP. I. De capisterij fracti reparatione.

Hic itaque cum iam relictis litterarum studiis petere de terra decreuisset: nutrix que hunc arctius amabat sola secuta est. Cumque ad locum venisset qui dicitur enside: multisque honestioribus viris per charitatem illic detinentibus in beati Petri ecclesia demorarentur. **P**redicta nutrix illi ad purgandum triticum a vicinis mulieribus preficari sibi capisterium petiit. quod super mensam incaute derelictum: casu accidere fractum est: sicut duabus partibus inueniret diuisum. **Q**uod mox rediens nutrix illi ut ita inuenit: vehemensissime flere incepit. quia vas quod prestitum acceperat destructum videbat. **B**enedictus autem religiosus et pius puer cum nutrice sua flere aspiceret: ei dolozi passus ablati secum utriusque fracti capisterij partibus sese cum lacrimis in oratione dedit: quod ab oratione surgens ita iuxta se valsanum repperit: ut in eo iueneri fracture nulla vestigia potuisset. **D**ixitque nutrice suam blande consolatus: ei sanum capisterium reddidit quod fractum tulerat. **Q**ue res in eodem loco a cunctis est agnita: atque in tanta admiratione habitum: ut hoc ipsum capisterium eius loci incole in ecclesie ingressu suspenderent: quatenus presentes et secuturi omnes agnoscerent: a quanta benedictus puer peruersitatis gratia perfectione cepisset. quod annis multis illic ante omnium oculos fuit. et usque ad hec longobardorum tempora super fores ecclesie pependit. **S**ed benedictus plus appetens mala mundi perpeti: quam laudes: pro deo laboribus fatigari: vite huius fauore extolli. nutricem suam occulte fugiens. deserti loci secessum petiit: cui sublacus vocatur.

Benedictus
capisterium fractum
oratione resecuit.

Roman⁹
moach⁹.

Specus
bñdicti.

Diabol⁹
tintinna
bulū ro-
mani fre
git.

Deus ad
presbyte
rū qñdā.

bulū est: qui a romana vrbe. xl. fere miliarib⁹ distās:
frigidās atqz pspicuas emanat aq̄s. **Q**ue illic videlicz
aq̄rū abūdātia in extēso pri⁹ loco colligit: ad extremū
vero in amnē deriuat. **Q**uodū fugiēs pgeret mōach⁹
quidā Roman⁹ noie hūc euntē repperit: quo tēderet re
q̄siuit. **C**ui⁹ cū desiderii cognouisset: z secretū tenuit:
z adiutoriū ipēdit: ei qz scē puerfatiōis habitū tradi
dit: z inquātū licuit ministravit. **U**ir autē dei ad eū dē
locū pueniēs ī arctissimā specū se tradidit: z trib⁹ ānis
excepto romano monacho oib⁹ ibi icognit⁹ māsit. q̄ vi
delicz roman⁹ nō lōge ī monasterio sub theodaci p̄ris
regula degebat. **S**ed pic eiusdē p̄ris sui ocul⁹ furabat
horas: z quē sibi ad māducandū surripere poterat: di
eb⁹ ceteris bñdicto panē ferebat. **A**d eadē vero specū
a Romāi cella iter nō erat. qz excelsa desup rupis emi
nebat. s̄ ex eadē rupe in lōgissimo fune ligatū roman⁹
deponere panē psueuerat. ī qua etiā resti parū tintin
nabulū inseruit: vt ad ei⁹ sonū cognosceret qñ sibi ro
man⁹ panē pberet: quē exigēs acciperet. **S**z antiqu⁹ ho
stis vni⁹ charitati inuidēs: alteri⁹ refectioni: cū quadā
die submitti panē pspiceret: iactauit lapidē: z tintinna
bulū fregit. roman⁹ tñ modis pgruētib⁹ ministrare nō
desist. **C**ū xō iā de⁹ om̄ps z romanū vellet a labore
q̄scere: z bñdicti vitā in exēplū hoib⁹ demonstrare. vt
posita sup cādelabrū lucerna claresceret: q̄ten⁹ om̄ib⁹
q̄ in domo dei sūt luceret. cui dā p̄s bytero lōgi⁹ manē
ti q̄ refectionē sibi in paschali festiuitate parauerat: p
visū dñs apparere dignat⁹ ē dicēs. **T**u tibi delicias p
paras z fuus me⁹ illo in loco fame cruciat. **Q**ui. ptin⁹
surrexit: atqz in ipā solēnitāte paschali cū alimēt⁹ q̄ si
bi parauerat ad locū tetēdit: z virū dei pabrupta mō
tiū. p cōcaua valliū. p defossa terraz q̄siuit. eū qz latē ī
specu repperit. **C**ū qz orōne facta z bñdicētes dñm om̄i
potētē cōsedissent: post dulcia vite colloq̄a is q̄ aduene
rat presbyter dixit. **S**urge sumam⁹ cibū: qz hodie pa
scha ē. **C**ui vir dei rñdit dicēs. **S**cio qz pascha ē: qz ho
die videre te merui. lōge quippe ab hoibus positus: qz
die eodē q̄ paschalis solēnitas esset ignorabat. **E**lene

LIBER. II.

rabilis aut p̄sbyter rursus asseruit dicēs. **V**eracit̄ hodie resurrectionis dñice paschalis dies est. abstinere tibi minime p̄gruit. q̄z et ego ad h̄ missus sū vt oī potētis dona dei parit̄ sumam⁹. **B**ēdicētes igit̄ dñm sup̄serūt cibū. **E**xpleta itaq̄ refectōe ⁊ colloq̄o ad eccl̄iaz suam p̄sbyter recessit. **E**odē q̄ t̄p̄e hūc ī speculātītātē etiā pastores iuenerūt. quez dū vestitū pellib⁹ inf̄ fruteta cernerēt: aliquā bestiā eē crediderūt. s̄ cognoscētes dī famulū eoz̄ multi ad pietatis gratiā a bestiali mēte mutati sunt. nomē itaq̄ ei⁹ pyicina loca innotuit cūct̄. **F**actūq̄ est vt ex illo iā tēpe a multis frequētari cepisset. qui cū ei cibū afferrēt corporis: ab eius ore in suo pectore alimenta referebant vite.

CAP. II. De tentatione carnis superata.

Quadā vero die dū solus eēt: tētator affuit. **N**ā nigra paruaq̄ auis q̄ vulgo merula noīat̄: circa ei⁹ facie volitare cepit. eiusq̄ vultui īportune insistere ita vt manu capi posset si hāc vir scūs tenere voluiss̄. s̄ si crucis edito recessit auis. **T**āta aut̄ carnis tētatio aue eadē recedēte secuta est: q̄tā vir scūs nunq̄ fuerat exp̄tus. **Q**uandā nanq̄ aliquī feminā viderat: quā malign⁹ spūs aī ei⁹ mētis oculos reduxit. tātoq̄ igne serui dei aī mū ī specie illi⁹ accēdit: vt dū ī ei⁹ pectore amoris flāma vim caperet: etiā pene deserē heremū voluptate victus deliberaret. **T**ūc subito sup̄na gratia respectus ad semetip̄m reuersus ē: atq̄ vrticaz̄ vepriuz̄ iuxta dēsa succrescere fruteta p̄spiciēs: exut⁹ iudumēto nudū se ī illis spinaz̄ aculeis et vrticaz̄ incēdīs p̄iecit. ibiq̄ diu volutat⁹ toto ex ei⁹ corpe vulnerat⁹ exiit. et p̄ cutis vuln̄era eduxit a corpe vuln⁹ mētis. q̄ voluptatē traxit ī dolorē. **C**ūq̄ pene penaliter foris arderet: ext̄xit qđ intus illicite ardebat. vicit itaq̄ peccatū: q̄ mutauit incēdiū. **E**x quo vicz̄ t̄p̄e sicut post discipulis ip̄e phibebat: ita ī eo est tētatio voluptatis edomit̄ vt tale aliqđ minime sentiret. **C**eperūt postmodū multi iā mūdū reliquere: atq̄ ad ei⁹ magisteriū f̄finare. **L**iber quippe a tētationis vitio vero iure iā factus est virtutū magister. **U**nde ī **E**xodi ⁊ per mosen.

Bēdict⁹
diem paschalem
ignora-
bat.

Carnis tē-
tatio asp-
rimo me-
dio supra-
ta.

Rota.

pcipit: vt leuite a viginti qnqz annis et sup ministrare debeat. ab ano u qnqgesio custodes vasoꝝ fiat. **Petr?**

I Am qdē plati testimoniū mibi aliquātū intellectus iterlucet: s tñ l̄s plani? exponi postulo. **Grego.**

Liquet petre q in iuuetute carnis tētatio ferueat. ab anno at qnqgesimo calor corpis frigescat. va sa autē sacrata sunt fideliū mentes. Electi ergo cū ad huc in tētatiōe sūt subesse eos ac seruire necesse ē: et obsequijs laboribusqz fatigari. Cum vero iā mētis etate tranquilla: calor recesserit tentationis: custodes vasoꝝ sunt. qz doctores aīaz sūt. **Petrus.**

Rateor: placet qd dīcis. sed qz plati testimoniū clau sa referasti: quesoyt de vita iusti debeas ea q sunt inchoata percurrere.

CA. III. De vitro fracto p signū crucis. Grego.

Recedēte igi tētatione vir dei quasi spinis erutis ex culta terra de virtutū segete feracius fruct? de dit. preconio itaqz eximie puerfationis celebre nomē eius habebat. Nō longe autē monasteriū fuit: cuius pgregatiōis pater defunct? est. oīsqz ex illo pgregatio ad eund? venerabilē bñdictum venit: et magnis p̄cibus vt eis p̄esse deberet: petijt. Qui diu negādo distulit suis illoꝝmqz fratꝝ moribus se puenire nō posse p̄di cit: s̄ victus qnqz p̄cib? assensū dedit. Cūqz in eodem monasterio regularis vite custodiā teneret: nulliqz vt pri? pactus illicitos in dexterā leuāqz partē deflecte re a puerfationis itinere liceret: suscepti fratres in sa ne scuiētes semetip̄os p̄us accusare ceperūt. qz hunc si bi p̄esse poposcerāt: quoꝝ scilicet fortitudo i norma eius rectitudinis offendeat. Cūqz sibi sub eo conspice rent illicita nō licere: et se dolerent vsitata relinquere durūqz esset q in mente veteri cogeant noua medita ri. Et qz grauis est sp̄ prauis moribus vita bonoꝝ tra ctare de eius morte aliq conati sunt. q̄nito p̄silio vene num vino miscuerunt. Et cū vas vitreū i quo ille pesti fer potus habebat: recūbente patre ex more monaste ri ad benedicendū fuisset allatus: extensa manu Be nedictus: signum crucis edidit: et vas qd longius tene

Bñdict?
abbas ef
fect?

Uitꝝ ve
nenatū si
gno cru
cis fregit

LIBER. II.

bat eodē sig̃ rupit. sicq; p̃fractū ē ac si i illo vase mortis
p̃ cruce lapī dē dedisset. **I**nlelexit p̃tin⁹ vir dei qz po-
tū mortis habuerat: qđ portare nō potuit signū vite at-
q; ilico surgēs mēte trāquilla p̃uocat fratrib⁹ allocut⁹
est eos dicēs. **M**isceat ṽri fr̃es op̃s de⁹: q̃re i me facere
ista voluiss̃. **N**unqd nō p̃ri⁹ dixi vobis qz ṽris ac meis
morib⁹ minime p̃ueniret. **I**te ⁊ iux̃ ṽros mores: p̃rem
vobis q̃rite. qz p̃ hac me habere minime potest. **T**ūc
q; ad locū dilecte solitudinis redijt: ⁊ solus in sup̃erni

Bndict⁹
flicta ab
batia so-
litudinē
repetijt.

Spectatoris oculis habitauit secū. **P**etrus
Anus patenter itelligo: qđ nā sic hitauit secū.

Gregorius.

Sanctus vir p̃tra seynanimit̃er p̃spirātes: sueq;
p̃uersationi longe dissimiles: coact⁹ diu sub se te-
nere voluisset: fortasse sui vigoris ṽsum ⁊ modū tranq̃l-
litis abscinderet atq; a p̃tēplationis lumīe sue mē-
tis oculū declinasset. **N**ūq; quotidie illoꝝ coreptione
fatigatus minus curaret sua: et se forsitan relinq̃ret ⁊
illos nō inueniret. nā quotiens p̃ cogitationis motum
nīmū extra nos ducimur: et nos sum⁹ et nobiscū non
sum⁹. qz nosmetip̃os minime vidētes p̃ alia vagamur.
an illū secū fuisse dicimus q̃ in lōginquā regionē abijt
portionē quā acceperat p̃sū p̃sit. vni in ea ciuium adhe-
sit: p̃orcos p̃auit: quos cū manducare videret siliquas
⁊ esuriret. tū cū postmodū cepit cogitare que perdidit
scriptū de illo est in se reuersus dixit. **Q**uāti mercen-
narij in domo patris mei abundāt p̃mibus: **S**i igit̃ se
cum fuit: vñ ad se redijt. **H**unc g̃ venerabilē virū secū
habuisse dixerim. qz in sua sp̃ custodia circūspect⁹ āte
oculos cōditoris sp̃ aspiciens. se sp̃ examinās. extra se
mentis sue oculum nō diuulgauit.

Luce. xv.

Quid g̃ qđ de ap̃lo petro scriptū ē dū de carcē ab-
āgelo educt⁹ fuiss̃: qđ ad se reuersus dixit. **N**ūc scio x̃c
qz misit dñs āgelū suū: ⁊ eripuit me de manu herodis

Act. xij.

O et de oī expectatōe plebis iudeoꝝ. **G**regori⁹.
Glob⁹ modis petre eē nos ducimur. q̃ aut p̃ cogi-
tatōis lapsū s̃b nosmetip̃os recedim⁹: aut p̃ contēplati-
onis gr̃a ⁊ sup̃ nosmetip̃os leuamur. **I**lle itaq; qui por-
ciij

Duobus
modis eē
nos duci
mur.

cos paut: vagatiōe mētis ⁊ imūdicie s̄b semetiḡ cecidit. Iste ū quē āgel⁹ soluit ei⁹ mētē i extasim rapuit. extra se qdē: s̄ sup semetiḡ fuit. vterq; ḡ ad se redijt: qñ et ille ab errore opis se collegit ad cor: ⁊ iste a p̄tēplatiōis culmine ad hoc redijt: qđ in itellectu cōi vt p̄ fuit. Venerabilis i ḡi b̄dictus nulla solitudie habitabat secū inquātū se itra cogitatōis claustra custodiuit. nā quotienscūq; hunc cōtemplatiōis ardor i altū rapu

Pit: se pculdubio sub se reliquit. **Petrus.**

Lacet qđ dici: sed queso respōdeas si deferere fratres debuit quos semel suscepit: **Gregorius.**

An b̄ndict⁹ suscepit mōa steriū relinquere debuit.

Ego petre existimo ibi adunati eq̄nimit portadi sūt mali vbi iuvenunt aliq̄ q̄ adiuenit boni. Nam vbi oīmodo de bonis fruct⁹ deest: sit aliqñ d mal labor vacu⁹. maxime si evicino cause suppetāt: q̄ fructū deo ferre valeāt meliorē. Vir itaq; scūs p̄p̄ quē custodiēdum scaret: q̄ oēs vnanimi se persequentes cerneret.

De pauli fuga.

Et sepe agi in aio p̄fectorū s̄qđ silētiō p̄tereūdu nō est: vt cū laborē suū sine fructu esse cōsiderēt: in locū aliū ad laborē cū fructu migrent. Unde ille q̄ egregi⁹ p̄dicator qđ dissolui cupit et cū xp̄o esse: cui viuere xp̄s est et mori lucrū qđ passiōū certamina nō solū ipse appetijt: sed ad tolerāda hec et alies accendit. Damasci p̄secutiōe passus: vt posset euadere murū: funē sportā qđ quesivit: seq; latenter deponi voluit. Nunqđ nō paulum mortē dicimus timuisse: quā seip̄e p̄ amore iesu te stat appetere. S; cū in eodē loco minorē sibi fructū adesse p̄spiceret: et graui labore: ad laborē se alibi cum fructu seruauit. Forti et ei p̄liator dei teneri itra claustra noluit: certaminis cāpū quesivit. Unde idē q̄ venerabilis b̄dictus si libenter audis citius agnoscis. qz nō tātos ipse indociles deseruit: q̄tos in locis alijs a morte anime suscitauit.

Nota.

Petrus.
Ita est vt doces: ⁊ manifesta ratio platum p̄grum testimoniū declarat. sed queso vt de vita tanti patris ad narrationis ordinem redeas. **Gregorius.**

Quā sc̄tū vir diu i ead solitudie x̄tutib⁹ signisq; succresceret: mlti ab eo i eod loco ad oipotētis di

LIBER. II.

sunt fuitiū pgregati: ita vt illic. xij. monasteria cū oipotētī iēsu xpī dñi opitulatiōe pstrueret. in qb' statuti pñb' duodenos monachos deputauit. paucos xō secū retinuit: q's adhuc ī sua pñtia ab eis erudire iudicauit. **C**epere etiā tūc ad eū romane vrbis nobiles z religiosi cōcurrere: suosq; ei filios oipotētī deo nutriēdos dare. **T**ūc q; bone spei suas soboles **E**utitiū **M**aurū. **T**ertullī' xō patrici' **P**lacidū tradidit: e qb' maurus iunior cū bonis polleret morib' mgi adiutor cepit existere. **P**lacidus vero puerilis adhuc indolis gerebat annos.

Bndict' xij. monasteria cōstruxit.

Maur' z placid' discipuli eiusdem

CAP. III. De castigatione monachi vagi.

In vno autē ex eis monasterijs q; circūquaq; construxerat qdā monach' erat: qd ad orōnē stare nō poterat: s; mor vt se frēs ad studiū orōnis īclinabāt ipse egrediebāt foras: z mēte vaga terrena alīq; z trāsitoria gerebat. **C**ūq; ab abbate suo sepi' fuiss; admonit': ad virū dei duct' est: q; ipse q; stultitiā ei' vhemēter īcrepauit. z ad monasteriū reuersus vix duob' dieb' viri dei admonitiōnē tenuit. **N**ā die tertia ad vsū ppriū reuersus vagari tpe ofonis cepit. **Q**d cū fūo dei ab eodē monasterij pñe quē pstituerat nūciatū fuisset: dixit. **E**go venio: eūq; p memeti p̄m emēdo. **C**ū q; vir dei venisset ad monasteriū. z pstituta hora expleta psalmodia sese frēs in orōnē dedissēt: asperit q; eundē monachū q; in orōne manē nō potuit: qdā niger puerulus p vestimēti fimbriā foras traherz. **T**ūc cidē patri monasterij **P**ōpegiano noīe z mauro dei famulo secrete dixit. **N**unqd nō aspicit; q's ē q; istū monachū foras trahit: **Q**ui respōdētes dixerūt: nō. **Q**uibus ait. **Q**uem vt vos etiā videat; quē iste mōch' sequit'. **C**ūq; p biduū esset oratū: maur' mōch' vidit. pōpegian' xō eiusdē mōasterij pñ vidē nō potuit. **D**ie igit alia expleta orōe vir dī oratorij egressus: stātē for' mōachū reperit: quē p cecitate cordis sui xga pcussit. q; ex illo die nil p̄uasionis vltari' a nigro iam puerulo ptulit: sed

Pōpegianus abbas.

Bndict' xgi mōachum vagū castigauit.

ad orationis studium immobilis permansit. sicq; anti-
quus hostis diari non ausus ē in ei⁹ cogitatione ac si
ipse percussus fuisset ex verberare.

CA. V. d fōte ixtice mōtis dei viri orōne pducto.

E his autē monasterijs q̄ i eodē loco struxerat:
tria sursum in rupib⁹ mōtis erāt. et valde erat
fratribus laboriosum q̄ sēp ad lacū oportebat
descēdere vt aquā haurire debuissent. maxime qz e di-
uexo montis latere erat graue descēdentibus in timo-
re periculum. **T**ūc collecti fratres ex eis de 3 trib⁹ mō-
sterijs ad dei famulū **B**enedictū venerūt dicētes. **L**a-
boriosum nobis est ppter aquā quotidie vsq; ad lacū
descendere: et ideo necesse est ex eodē loco monaste-
ria mutari. **Q**uos blande solatus dimisit: 7 nocte ea-
dem cū paruo puerulo noīe placido cui⁹ supi⁹ memo-
riā feci ieiūsdē mōtis rupem ascēdit: ibiq; diutius ora-
uit. **E**t orōne p̄pleta tres petras in loco eodē p sig⁹ po-
suit. atq; ad suū cunctis illis nescientib⁹ monasteriū
redijt. **C**ūq; die alia ad eū p necessitate aq̄ predicti fra-
tres redijissent dixit. **I**te et rupem illā in q̄ tres supiū-
cem positas petras fueritis i modicū cauate. valet
enī om̄ps de⁹ etiā in illo mōtis cacumine aquam pdu-
cere vt vobis laborē tāti itineris digne auferre. **Q**ui
eūtes rupē mōtis quā **B**ndict⁹ p̄dixerat: iā sudatē iue-
nerūt. **C**ūq; in ea p̄cauū locum fecissent: statī aq̄ reple-
tus est. que tā sufficienter emanauit: vt nūc vsq; vber-
tim defluat: atq; ab illo montis cacumine vsq; ad ipe-
riora deriuetur.

CA. VI. De reiunctione ferri cū manubrio.

Hio qz tpe gothus qdā paup spū ad puerionez
venit: quē vir dei **B**ndict⁹ libētissime suscepit
Quadā vero die ei dare ferramētū iussit: qd ad
falci similitudinē falcastrū vocat. vt d loco qdā vepres
abscidēt: q̄tenus illic hort⁹ fieri deberet. **L**oc⁹ autē ipe
quē mundādū goth⁹ suscepit: sup ipam lacī ripā iac-
cebat. **C**ūq; goth⁹ idē dēsitatē vepriū toti⁹ virtutē anisū
succideret ferrū d manubrio p̄liēs i lacū cecidit vbi
tāta erat aq; p̄fūdita vt spēs req̄rēdi ferramēti nlla iā

fōs bñ-
dicti orō
ne fact⁹.

LIBER. II.

esset. Itaq; ferro pedito tremebundus ad maurū monachū cucurrit goth⁹: dānū qđ fecerat nūciauit: z reat⁹ sui egit penitētiā. Ad maur⁹ qđ monach⁹ mox Bñdict⁹ cto famulo dei curauit indicare. Vir igit dñi Bñdict⁹ hec audiēs accessit ad lacū: tulit de manu gothi manu briū z misit in lacū. z mox ferrū de pfundo redijt: atq; i manubriū itrauit. Qui statim ferramētū gotho redidit dicēs. Ecce labora z noli cōtristari.

CAP. VII. De ambulatione mauri sup aquā.

Quadā vero die dñi idē venerabil⁹ Bñdict⁹ i cel la p̄sisteret: p̄dict⁹ placidus puer sācti viri monach⁹ ad hauriēdū de lacu aquā egressus ē. qui vas qđ tenuerat in aquā incaute submittēs: ipse qđ cādēdo secut⁹ est. Quē mox vnda rapuit: z pene ad vni⁹ sagitte cursū eū a terra itrosus traxit. Vir autē dei intra cellā posīt⁹ hoc p̄tin⁹ agnouit: et maurū festine vocauit dicēs. Frater maure curre: qz puer ille qđ ad hauriendā aquā prexerat in lacū cecidit: itaq; eū lōgī⁹ vnda trahit. Res mira: z post petrū aplm inusitata. Bñdictiōe etenī postulata atq; pcepta: ad patris sui imperiū p̄cit⁹ prexit maur⁹. itaq; ad eū locū qđ ab vnda deducebat puer: p terrā se ire existimās sup aquā cucurrit: eūq; per capillos tenēs cursu rapido redijt. Qui mox vt terrā tetigit: ad se reuersus post tergū respexit. Et qz sup aq̄s cucurrisset agnouit: z qđ p̄sumere nō potuit vt fieret mirat⁹ extremuit factū. Reuersus itaq; ad patrē rē gestā retulit. Vir autē venerabil⁹ bñdict⁹ h nō suis meritis: s̄ illi⁹ obediētie deputare cepit. At ecōtra maur⁹ p solo ei⁹ impio factū dicebat: seq; p̄sciū in illa virtute nō esse quā nesci⁹ fecisset. In hac itaq; mutua humilitatē z amica p̄tētiōe accessit arbiter puer qđ erept⁹ est: qđ dicebat. Ego cū ex aqua traherer sup caput meū melotē abbatis videbā: atq; ipm me ex aquis educere considerabam.

Magna sūt valde qđ narras: z mltorū edificatiōi pfutura. ego autē boni viri miracula qđ pl⁹ bibo eo pl⁹ sitio.

CAP. VIII. De isecto p venenū pane p coruū lōgī⁹

Bñdict⁹
falcastri
ferrū ad
manubri
um reiu
xit.

Maurus
sup aqm
currens
prex eri
puit.

proiecto.

Gregorius.

Nota.

Florenti⁹
Bndicti
suorūq; e
mulus.

Coruo
suo prece
pit vt ve
nenatus
panē flo
rentij de
ferret.

Florenti⁹
vj. puel
las nudas
frīb⁹ ob
obiecīt.

Quam iā loca eadē ī amorē dei dñi nři iesu xpi lōge
lateq; feruescerent: z secularē vitā multi relique
rent: z sub leui redēptoris iugo ceruicē cordis edoma
rent: sicut mos prauorū est inuidere alijs virtutib⁹ bonū
quod ipi habere nō appetunt. **T**licine ecclesie p̄sbyter
Florenti⁹ nomine huius nostri subdiaconi florentij aui
atiqui hostis malicia percussus: scī viri studijs cepit e
mulari: eiusq; p̄uersationi derogare: quosq; etiā possz
ab illius visitatione p̄pescere. **C**ūq; iam se p̄spiceret e
ius p̄fectibus obuiare nō posse: z p̄uersationis illius
opinionē crescere atq; multos ad statū vite meliori ip
so q̄ opinionis eius preconio indefinēt vacare inul
die facibus magi magisq; succēsus deterior fiebat. qz
p̄uersationis illius appetebat habere laudē: s̄ habere
laudabilē vitā nolebat. **Q**ui eiusdē iuidie tenebris ce
cat⁹ ad hoc vsq; pduct⁹ ē vt seruo oīpotētis dei īfectum
veneno panē quasi p̄ b̄ndictiōe trāsmitteret. **Q**uē vir
dei cū gratiarū actione suscepit. s̄ eū que pestis lateret
in pane non latuit. **A**d horā vero refectionis illi⁹ ex vi
cina silua coruus venire p̄sueuerat: z panē de manu ei
ius accipere. **Q**ui cū more solito venisset panē quē p̄s
byter trāsmiserat vir dī añ coruū piecit: eiq; p̄cepit
dicēs. **I**n noīe iesu xpi dñi nři tolle hūc panē: z tali eū
in loco p̄ice vbi a nullo hoīm possit inueniri. **T**ūc cor
uus apto ore expāsis alis circa eū dē panē cepit discurs
rere crocitare: ac si apte diceret z obedire se velle: z tū
iussa implere nō posse. **C**ui vir dñi p̄cipiebat itez atq; ite
rū dicens. **L**eualeua secur⁹ atq; ibi p̄ice vbi inueniri
nō possit. **Q**uē diu coru⁹ demorat⁹: qñq; coru⁹ momor
dit leuauit et recessit. **P**ost triduū vero horarū spacio
abiecto pane redijt: et de manu hoīs dei annonā quā
p̄sueuerat accepit. **V**enerabilis at p̄f̄ vitā suā inar
descere sacerdotis animū videns: illi magisq; sibi do
luit. **S**ed predict⁹ florentius quia magistri corpus ne
care non potuit: se ad extinguēdas discipulorū ani
mas accēdit: ita vt in horto celle cui b̄ndict⁹ inerat añ
eorū oculos nudas septem puellas mitteret: q̄ corā eis

LIBER. II.

libi inuicē mān⁹ tenētes et diuti⁹ ludētes: illoz mentes
ad pūitatē libidis iſlāmarēt. Quod vir ſcūs de cella
pſpicēs lapſumq; adhuc tenerioribus diſcipulis pti
meſcēs. idq; p ſua ſoli⁹ pſecutiōe fieri ptractās: inuidie
locū dedit: atq; oratoria et cūcta q̄ pſtruxerat ſubſtitu-
tis ppoſitis: adiūctis fratrib⁹ ordiauit: et paucis ſecū
monachis ablat⁹ habitationē mutauit loci. Sicq; vir
dei ei⁹ odia hūilif declinauit: quē op̄s de⁹ terribil⁹ per-
cuſſit. Nā cū p̄dict⁹ pſbyter ſtans i ſolario b̄dictū di-
ſceſſiſſe cognosceret et exultaret: p̄durāte imobilif tota
domus fabrica hocipm tñ i quo ſtabat ſolariū cecidit
et b̄dicti hoſtē cōterens extirxit. Quod viri dei diſci-
pulus maurus venerabili patri b̄dicto q̄ adhuc a lo-
co eodē vix decē miliarib⁹ aberat eſtimauit eſſe nun-
ciādū dicēs. Reuertere q; pſbyter q̄ te pſeq̄baſ extict⁹
eſt. Quod vir dei b̄dictus audiēs ſeſe i grauib⁹ lamē-
tationib⁹ dedit. vel q; iūmic⁹ occubuit: vel q; de iūmici
morte diſcipulus exultauit. Qua de re factū ē vt eidē
q; diſcipulo penitētia iudiceret q; talif gaudere de ini-
mici interitu p̄ſumpſiſſet.

Petrus.

Mira ſūt et mltū ſtupēda q̄ dici. Nā i aq̄ ex petra p-
ducta moſe. i ferro ū qd̄ ex p̄ſudo aque redijt he-
liſeū. i aque itinere petrū. i corui obediētia heliā. in lu-
ctu aut mortis iūmici dauid video. vt perp̄do vir iſte
ſpū iuſtoz oīm plenus fuit.

Gregorius

Qui dei b̄dict⁹ petre vni⁹ di ſpū habuit: q; p̄ceſſe
redēptōis grām electoz corda oīz iplēuit de quo
ioānes dicit. Erat lux vera q̄ illuminat oēm hoīez veniē-
tez i mūdū. De q; rursus ſcriptū ē. De plenidie ei⁹ nos
oēs accepim⁹. Nā ſcti dei hoīes potuerūt a dñox tutes
habere: nō etiā alijs tradere. Ille aut ſigna virtut⁹ de-
dit ſubditis: q; ſe datuz ſignū ione pmiſit inimicis vt
corā ſuperbis mori dignaret⁹: corā humilibus reſurge-
re. quaten⁹ illi viderēt qd̄ p̄tēnerēt iſti qd̄ venerātes
amare debuiffent. Ex q; myſterio actū eſt vt dū ſupbi
aſpiciūt deſpectū mortis humiles i mortē acciperent

gloriam poteſtatis.

Petrus.

Queſto te poſt hec: ad que loca vir ſcūs migrauerit

Supplici
um et rui
na florē
tij.

B̄dict⁹
p̄fert ad
moſe he-
liſeū. et.

Joh. j.
Eodem.

Jone. j.

vel si aliq̃s i eis x̃tutes postmodũ ofiderit: innotescet.
Sanctus vir ad alia demigras loca **Gregori⁹**.
 nō hostē mutauit. **N**ā tanto post grauiora pia p-
 tulit: quātũ p̃tra se aperte pugnātē ip̃m maliciemagi-
 strum iuenit. **C**astrũ nāq; quod cassinũ dicit̃ in excelsi
 mōtis latere sitũ est: qui vicz mōs distēso sinu hoc idē
 castrũ recipit: sed per tria miliaria in altũ se subrigēs
 velut ad aera cacumen tendit. vbi vetustissimũ sanuz
 fuit: in quo ex antiq̃z more gentiliũ a stulto rusticorũ
 populo apollo colebat̃. **C**ircũquaq; etiā icultu demo-
 num luci succreuerāt: in quib⁹ adhuc eos tempe infide-
 lium insana multitudo sacrificijs sacrilegis ifudabat.
Edem a-
 pollinis
Edem a-
 pollis in
 sc̃i marti
 ni tēplũ
 cōmuta-
 uit.
Alluc itaq; vir dei veniēs cōtriiuit idolũ. subuertit arā
 succendit lucos. atq; in ip̃o tēplo apollinis oraculum
 beati martini: vbi vero ara eiusde; apollinis fuit ora-
 culum sc̃i iōanis p̃struxit. ⁊ p̃morantē circũquaq; ml-
 titudinez p̃dicatione p̃tinua ad fidem vocabat. **S**z hec
 antiquus hostis tacite non ferēs nō occulte vel p̃ som-
 niũ: sed aperta visione eiusde; patris oculis sese ingere-
 bat. ⁊ magnis clamoribus vim se perpeti p̃grebat: ita
 vt voces illius etiā fratres audirent: quib⁹ imaginem
 mīme cernerent. **E**t enī discipulis suis venerabil̃ pat̃
 dicebat corporalib⁹ ei⁹ oculis: idem antiqu⁹ hostis ter-
 rimus et succensus apparebat: q̃ in eũ ore oculisq; flā-
 mātibus seuire videbat̃. **N**ā vero q̃ diceret audiebant
 oēs. p̃us enī hunc vocabat ex noīe. **C**ui cū vir dei mini-
 me respōderet: ad eius mox p̃tumelias erūpebat. **N**ā
 eũ clamaret dicēs b̃ndicte b̃ndicte. et eũ sibi nullo mō-
 respōdere p̃spiceret: p̃tinus adiūgebat. maledicte nō
 benedicte: quid mecū habes: qd me persequis: **S**z iaz
 nunc expectāda sunt p̃tra dei famulum antiqui hostis
 noua certamina: cui pugnā quidem volens intulit: sz
 occasiones victorie ministravit inuitus.

Diabol⁹
 b̃ndictũ
 maledi-
 ctũ voca-
 bat.

CAPL. IX. **P**e ingēti saxo p̃ viri dei orōnem leuato.
Quadā die dū fr̃es habitac̃la eiusd̃ celle p̃struerēt
 lapis i medio iacebat quē i edificiiũ leuare decre-
 uerūt. **C**ũq; eũ duo vel tres mouere nō possent: plures

24
LIBER. II.

adiūcti sūt. s̄ ita īmobil māsīt: ac s̄ radicit⁹ in terra tene-
nere. vt palā dare ītelligi: q̄ sup eū ip̄e p se antiqu⁹
hostis sederet: quē tātoꝝ viroꝝ manus mouere nō pos-
sent. Difficultate igit facta ad virū dei missū est vt ve-
niret: ⁊ orādo hostē repelleret vt lapidē leuare possent
Qui mox venit ⁊ orōnē faciēs bñdictionē dedit ⁊ tan-
ta lapis celeritate leuat⁹ est: ac s̄ nullū pri⁹ pōdus ha-
buisset.

CAP. X. De fantastico coquine incendio.

Unc in cōspectu viri dei placuit vt in eodē lo-
co terrā foderēt. Quā dū fodēdo alti⁹ penetra-
rēt: creū illic idolū frēs inuenerūt. Quo ad ho-
rā casu in coquinā. piecto exire ignis repēte visus est:
atq; in cūctoꝝ monachoꝝ oculis: q; oē eiisdē coqne edi-
ficiū cōsumere. ōndit. Cūq; iacēdo frēs aquā ad ignē
quasi extingūdo p̄strepērēt: pulsat⁹ eodē tumultu vir
dei aduenit. Qui eūdē ignē in ocul⁹ fratrū esse in suis
vero nō esse cōsiderās: caput p̄tin⁹ ad orōnē flexit. ⁊ eos
q; fāastico reperit igne deludi vocauit. frēs monuit
vt oculos suos signarēt: ⁊ sanū illud coqne edificū as-
sistere cernerēt: ⁊ flāmas q; antiqu⁹ hostis finxerat nō
viderēt.

CA. XI. De puero confracto a pariete sanato.

Rursus dū frēs parietē q; res ita exigebat pau-
lo alti⁹ erigerēt: vir dei in orōnis studio intra
celle sue claustra morabā. Cui antiqu⁹ hostis
insultās apparuit: ⁊ ei q; ad laborātes frēs pgeret indi-
cauit. Qd vir dei p nūciū celerrime fratrib⁹ īdicauit
dicēs. Frēs caute vos agite: q; ad vos hac hora mali-
gn⁹ spūs venit. Is q; mādatū detulit vix verba cōple-
uerat: ⁊ malign⁹ spūs eundē parietē q; edificabā euer-
tit: atq; vnū puerulū monachū cuiusdā curialis filiū
opprimens ruina cōtriuuit. Cōtristati oēs: ac vehemen-
ter afflicti non damnnū parietis: sed contritionem fra-
tris venerabili patri Benedicto celeriter cum graui
luctu nunciarūt. Tūc idē pater Bñdictus dilaceratū

Idē lapi-
dē diabo-
lo quātū
orōne le-
uē fecit.

Fantasti-
cus idoli
ignis orō-
ne restin-
ctus.

Diabol⁹
mox eue-
tēdo pue-
rū cōtri-
uit.

Idē dila-
ceratum
puerorū
ne fuiui-
ficauit.

puerū ad se deferri iubet. Quē portare nō nisi in sacco
potuerūt. qz collapsi saxa parietis nō solū ei⁹ mēbra:
s etia ossa p̄triuērāt. Precepitqz vir dei statim eū i cel-
la sua i p̄saco quo orare p̄sueuerat p̄uci. missiqz foras
fratribus cellā clausit. q̄ orōnī instātius q̄ solebat iu-
buit. Mira res. eadē hora hūc incolumē atqz vt p̄⁹ va-
lentē ad eundē itēz laborē misit: vt ipse q̄ parietē cū
fratribus p̄ficeret. de cuius interitu antiquus hostis
benedicto insultare credidisset.

CAP. XII. de monachis q̄ extra cellā comederant.

QEpit vero inter ista vir dei p̄phetie etiā spū polle-
re: v̄tura p̄dicere. p̄sentib⁹ etiā absētia nūciare
Nos etenī celle fuit: vt q̄tiens ad r̄sū aliquod egre-
derent^r fratres cibū potūqz extra cellā minime sume-
rēt. Cūqz hoc de vsu regule sollicitē seruare^r: quadam
die ad respōsū fratres egressi sūt in eo tardiori p̄p̄lli
sunt hora demorari. Qui manere iuxta religiosaz fe-
minā nouerāt cui⁹ igressi habitaculū sum̄pserūt cibū
Cunqz iā tardius ad cellā rediissent benedictionē p̄f̄l
ex more petierūt. Quos ille p̄tinus p̄cūctat^r ē dicēs.
Ubi comedistis? Qui respōderūt. Nusqz. Quib⁹ ille
ait. Quare ita mētimini? Nunqd illi⁹ talis semie ha-
bitaculū nō itrastis? Nunqd hos atqz illos cibos non
accepistis? Nunqd tot calices nō bibistis? Cūqz eis ve-
nerabilis pater z hospitū mulieris. z genera ciborū.
et numez potionū diceret recognoscētes cūcta q̄ ege-
rāt: ad ei⁹ pedes tremefacti ceciderūt: se deliquisse cō-
fessi sunt. Ipse aut p̄tinus culpe penitentiā p̄cepit. p̄-
pendens q̄ in eius absentia vltra non facerēt quē p̄e-
sentem sibi esse in sp̄itu scirent.

Pndict⁹
absentia
in spū vi-
dit.

CAP. XIII. De fratre valentiniani monachi ques

Hvir dei in via comedisse carpit.
Rater q̄ valētiniā ei⁹ mōachi cui⁹ superi⁹ memo-
riā feci. vir erat laic⁹: sed religiosus. Qui vt serui dei
orationem perciperet: et germanum fratrem videret
annis singulis de loco suo ad cellaz ieiunus venire cō-

LIBER. II.

fuenerat. Quadā igit die dū iter ad monasteriū face-
ret sese illi alter viator adiūxit: q̄ sumēdos cibos ī iti-
nere portabat. Cūq; iā hora tardior excreuissz dixit. ve-
ni frater sumam? cibū ne lassemur ī via. Cui ille r̄ndit.
Absit frat̄ b̄ nō faciā. q; ad venerabilē patrē b̄ndictū
ieiun? sp̄venire p̄sueui. Quo respōso p̄cepto ad horaz
puiator tacuit. Sz cū post hoc aliquātulū itinēris spa-
ciū egissēt: rursus admonuit vt māducaret. Noluit cō-
sētire q̄ ieiun? venire decreuerat. Tacuit q̄dē q̄ ad mā-
ducādū inuitauerat: z cū eo ieiunus adhuc modicum
p̄sensit. Cūq; iter longi? agerēt: z eos tardior hora fati-
garet ābulātes: iuenerūt ī itinere prātū z fōtē z queq;
poterāt ad reficiēdū corp? delectabilia videri. Tūc cō-
uiator ait. Ecce aqua. ecce p̄tū. ecce amen? locus ī quo
possum? refici et par? q̄scere: vt valeam? iter n̄m post
modū īcolumēs explere. Cū igit z̄yba aurib? z loca o-
culis blādirent: tertia admonitione p̄suasus p̄sensit z
comedit. vesptina vero hora puenit ad cellā. Presenta-
tus aut̄ venerabili b̄ndicto sibi orōnez petijt: s̄ mor ei
vir scūs hoc q̄ ī via egerat impropauit dicēs. Quid ē
frater q̄ malign? hostis q̄ tibi p̄ puiatorē tuū locut? est
semel tibi p̄suadere nō potuit: sc̄do nō potuit: tertio ū
p̄suasit: z te ad b̄ q̄ voluit supauit. Tūc ille reatū īfr-
me sue mētis agnoscēs: ei? pedibus puolutus tātoma-
gis cepit culpā deflere z erubescere: q̄to se cognuit etiā
absentē ī b̄ndicti p̄fis oculis deliquisse. // **Petrus.**

So sancti viri p̄cordijs helisei spiritum video in-
esse: qui absente discipulo presens extitit.

CAP. XIII. de simulatione regis totile dephensa.

Gregorius.

Oportet petre vt interim sileas: quatenus adhuc
maiora cognoscas. Gothoz nāq; t̄pib? cū rex eoz
totile sc̄m vi? p̄phetie habere sp̄m audisset. ad cui? mo-
nasteriū pergēs paulolōgi? substitit: ei q; sevētuz esse
nūciauit. Cui dū p̄tin? mādatū de monasterio fuissz vt
veniret. īp̄ssicut p̄fide mentis fuit. Jan vir dei p̄phetie
spiritum haberet: explorare conatus est. Quidē vero
eius sp̄tari? riggo dicebatur: cui calciāmēta ei? p̄bu-

In sp̄ri-
tu vidit
absētē co-
medere.

Fraus to-
tile regis
gothoz.

it. eūq; indui vestib⁹ regalib⁹ fecit: quē quasi ī psōa sua
pgere ad dei hoīem pcepit. **I**n cui⁹ obsequio tres q; sibi p
ceteris adherere psueuerāt comites misit. scz vulteri
cū. rudericū. z blindinū: vt ante serui dei oculos ipm
regē totilā esse simulantē: ei⁹ lateri obambularēt. cui
alia q; obsequa q; spatarū pberent. vt tā ex eis dē obseq;
is q; ex purpureis vestib⁹ rex esse putaret. **C**unq; idem
riggo decoratis vestib⁹ obsequētū frequentia comitat⁹
mōasteriū fuisset īgressus: vir dei emin⁹ sedebat. **Q**uē
veniētē spiciēs cū iā ab eo audiri potuisset: clamauit
dicens. **P**one fili pone: hoc qd portas nō est tuū. **Q**ui
riggo ptinus ī terrā cecidit. **E**t qz tāto vir o illudere p
sumpsisset expauit. oēs q; qui cū eo ad hoīem dei venie
bant terre pternati sunt. **S**urgētes autē ad eū ppiqua
re minime psūpserūt: s; ad suū regē reuersi nunciaue
runt trepidi in quāta velocitate fuerāt deprehensi.

Regē to
tilā incre
pat sibi p
dicēs fu
tura.

CA. XV. d. pphetia regi totile z camisine atistiti fca.
Cunc p se idē totila ad dei hoīem accessit. quē cum
lōge sedētē cerneret: nō ausus accedere sese ī ter
ram dedit. **C**ui cū vir dei bis ter ve diceret: surge. s; de
tra erigi se nō audēt. **B**ndict⁹ xpi iesu famul⁹ p semet
ipm dignat⁹ ē accedere ad regē: pstratūq; de tra leua
uit z de suis actib⁹ icrepauit: atq; ī paucis smonibus
cūcta q; illi erāt vētura pnunciavit dicēs. **M**ulta ma
la facis. multa mala fecisti. iā aliqñ ab inīqtate opesce
Eqdē romā ingressurus es. mare trāsitur⁹. nouē annis
regnās. decimo morieris. **Q**uib⁹ auditis rex vehemē
ter territ⁹: orōne petita recessit: atq; ex illo iā tpe min⁹
crudelis fuit. z nō multo post romā adiūt ad siliā pre
xit. **A**nno autē regni sui decimo: oipotentis dī iudicio
regnum cuzvita pdidit. **P**reterea camisine atistes ec
clesie ad eundē dei famulū venire psueuerat. quez vir
dei pyite sue merito valde diligeat. **I**s itaq; dū cum
illo de ingressu regis totile z romane yrbis pditiōe col
loquium haberet dixit. **P**er hunc regē ciuitas ista de
struet⁹: vt iā āpli⁹ nō inhabitet. **C**ui vir dñi respōdit. **R**o
ma a gentib⁹ non exterminabit⁹: s; tēpestatibus. chorū

LIBER. II.

scis t̄binib⁹. ac terremotu fatigata. iardescet i semet-
ip̄a. **Cui⁹** pphetie mysteria nobis iā facta sūt luce cla-
riora: q̄ i hac vrbe dissoluta menia. euersas domus. de-
structas ecclesias turbine cernimus. eiusq; edificia lō-
go senio lassata. qz ruinis crebrescētib⁹ p̄sternant: vi-
dem⁹. q̄uis hoc honoratus ei⁹ discipulus cui⁹ mihi re-
latōe p̄pertū ē nequaq; ex ore illi⁹ audisse se perhibet.
S; qz hoc dixerit: dictū sibi a fratrib⁹ fuisse testat.

Prophe-
tia de ro-
mane vr-
bis iteri-
tu.

CA. XVI. De clerico a demō liberato vsq; ad t̄pus

Eodem q̄ t̄pe quidā aq̄nensis ecclesie cleric⁹ d̄mo-
nio vexabat: qui a venerabili viro p̄statio eiusde-
ecclesie antistite per multa fuerat martyꝝ loca trans-
missus vt sanari potuiss. S; sancti dei martyres nolu-
erunt ei sanitatis donū tribuere: vt quāta esset in b̄n-
dicto gratia demōstrarent. Ductus itaq; est ad omni-
potentis dei famulū b̄ndictum q̄ iesu xp̄o d̄no p̄ces fū-
dens: antiquū hostem de obsessio hoīe protinus expu-
lit. **Cui** sanato precepit dicens. **N**ade ⁊ post hac carnē
nō comedas. ad sacrū ordinē nunq; accedere p̄sumas
quacūq; autē die sacrū ordinē accedere p̄sumpseris:
statim iuri diaboli itez mācipaberis. **D**iscessit igitur
clericus sanus. et sicut terrere solet animū pena recēs
ea que vir dei p̄ceperat interim custodiuit. **Cū** vero p⁹
annos multos oēs priores illi⁹ de hac luce migrassent
et minores suos sibi met supponi in sacris ordinib⁹ cer-
neret: verba viri dei quasi ex longo tempe oblit⁹ post-
posuit: atq; ad sacrū ordinē accessit. quē mox is q̄ reli-
querat diabolus tenuit: eūq; vexare quousq; animaz
eius excuteret nō cessauit.

preceptū
B̄ndicti
datū ob-
sello.

Clericus
ordie su-
scepto ite-
rū obse-
sus est.

Petrus.

Iste vir dī diuinitatis vt video letiā secreta pene-
trauit qz p̄spexit hūc clericū iccirco diabolo tra-
ditū: ne ad sacrū ordinē auderet accedere. **G**reg.
Quare diuinitatē secreta nō nosset q̄ diuinitatē p̄ce-
pta seruaret: cū scriptū sit. q̄ adheret d̄no vn⁹ sp̄s est:
Synus sit cum d̄no spiritus q̄ domino **P**etrus
adheret: qd est q̄ itez idē egregi⁹ p̄dicatoꝝ dicit.

i. Cor. vi

Ro. xj.

Quis cognouit sensū dñi: aut q̄s p̄siliari ei⁹ fuit: Val
de enī esse incōueniēs videtur ei⁹ sensum: cū quovnus
synum factus fuerit: ignorare **Gregorius.**

1. Cor. ij.

Sancti viri inquātū cū deo vnū sūt: sensū dñi non
ignorāt. Nā idē q̄s ap̄ls dic. Quis enī scit hoīm q̄ hoīs
sūt: nisi spūs hoīs q̄ ē ī ip̄o: Ita ⁊ q̄ dei sūt nemo cogno
uit: nisi spūs dei. q̄vt se ostēderet nosse q̄ dei sūt adiun-

1. Cor. ij.

xit. Nos at nō spm̄ hui⁹ mūdi accipim⁹: s̄ spm̄ q̄ ex deo
est. hic itez dicit. Qd̄ oculus nō vidit: nec auris audi
uit: nec ī cor hoīs ascēdit q̄ p̄parauit deus diligētib⁹ se

1. Cor. ij.

nobis aut reuelauit p̄ spm̄ suū. **Petrus.**

Rom. xi.

q̄ eidē ap̄lo ea q̄ dei sūt p̄ dei spm̄ sūt reuelata:
quō sup̄ hoc qd̄ p̄posui p̄misit dicēs. Altitudo diuiti
arū sapiētie ⁊ sciētie dei: q̄ incōprehēsibilia sūt opera
ei⁹: ⁊ inuestigabiles vie ei⁹. Sz rurū michi hic dicēti a-

Questio

ps. cxviii

lia suborīt q̄stio. Nā dō p̄pheta dño loquit dicēs. In la
bys meis pnūciaui oīa iudicia oris tui. Et cū min⁹ sit
nosse q̄s etiā pnūciare: qd̄ est q̄ paul⁹ icōm̄phēsibilia eē
dei iudicia asserit: Dauid aut̄ hec se oīa nō solū nosse:
s̄ in labys pnūciasse testatur. **Gregorius.**

Rūsis ad
q̄stiones

Adytraq; hec tibi superius sub breuitate respōdi
dicens q̄ sancti viri inq̄tum cū dño sunt: sensum
dñi non ignorant. Dēs enī qui deuote dñm sequūtur:
etiā deuotione cū deo sunt. ⁊ adhuc carnis corruptibi
lis grauati pōdere cū deo nō sūt. occultaq; dei iudicia
inq̄tum p̄iuncti sūt sciūt: inq̄tum disiūcti sūt nesciūt
qz enī secreta ei⁹ adhuc p̄fecte nō penetrāt: incōprehē
sibilia ei⁹ iudicia eē testātur. Qui vero mēte ei inherēt
atq; inherēdo vel sacris scripture eloquijs vel occultis
reuelationib⁹ inq̄tū accipiūt agnoscūt: et nouerunt h̄
et pnūciāt. iudicia enī q̄ deus tacet nesciūt. q̄ de⁹ loq̄
tur sciūt. Unde et dauid p̄pheta cū dixisset. In labi

Quo idē
dei iudi
cia sciāt
nesciāt.

Nota.

is meis pnūciaui oīa iudicia. ptin⁹ addidit: oris tui
ac si aperte dicat. Ego iudicia et nosse ⁊ pnūciasse po
tui: que te dixisse cognoui. Nam ea que ip̄e non loque
ris. a nostra pculdubio cognitiōe abscondis. Cōcordat
ergo p̄phetia aplica ī sentētia. qz ⁊ icōprehēsibilia sūt
dei iudicia: et tñ que de ore eius prolata fuerūt: huma-

LIBER. II.

nis labijs pronunciant. qm̄ scire ab oībus ⁊ plata prodi
possunt: et occultari nō possunt.

In obiectione mee questiūcule patuit causa ratio
nis: s̄ quesote siqua sunt adhuc de viri huius vir
tute subiunge.

CA. XVII. De destructione monasterij viri dei ab i
pso predicta.

Gregorius.

Quidā nobilis theoprob⁹ noīe eiusdē Bñdi
cti patris fuerat admonitione cōuersus. q̄ pvi
te sue merito magnā apud eū familiaritatis fiduciam
habebat. Hic cū quadā die ei⁹ cellā fuissz īgressus: hūc
amarissime flentē repperit. Cūqz diu subsisteret: eius
qz nō finiri lachrymas videret. nec tñ vt vir dei p̄sueue
rat orādo plāgeret: s̄ merēdo quenā causa tāti luct⁹ ex
isteret inq̄siuit. Cui vir dei ilico rñdit. Dē hoc mōaste
riū qđ pstruxi ⁊ cuncta q̄ fratrib⁹ pparauī oīpotētis dī
iudicio gentib⁹ tradita sunt. vix aūt obtinere potui vt
mibi ex hoc loco aīe pcederent. cui⁹ vocē tñc theopro
bus audiuit. Nos aūt cernim⁹ qđ destructū modo a lon
gobardoz gente ei⁹ monasteriū scim⁹. Nocturno ei tē
pore et q̄scētibus fratrib⁹ nuper illic lōgobardi īgres
si sūt. qđ diripiētēs oīa nevnū qđē hoīez illic tenere po
tuerūt. s̄ īpleuit oīpotēs de⁹ qđ fideli famulo Bñdicto
pmiserat. vt si res gentibus traderet: aīas custodiret
Qua in re pauli vicem vīdeo tenuisse Benedictū. cui⁹
dñi nauis rex oīm iacturā pertulit: īpē ī p̄solatione vi
tam oīm q̄ cum eo comitabātur accepit.

predixit
mōsteriū
sūū ppe
diē inte
riturū.

Bñdict⁹
ad paulū
p̄fertur.

CAP. XVIII. De absconsione flasconis a beato be
nedito cognita.

Quodam q̄tēpe exhilarat⁹ noster quē īpē cō
uersū nosti transmissus a dñō suo fuerat: vt dī
viro in monasterium vino plena duo lignea vascula q̄
vulgo flascones vocantur deferret. qui vnū d̄tulit: al
terū vero pergēs ī itinere abscondit. Tñ aūt dñi quez
facta absentia latere nō poterāt: vnū cum gratia ⁊ a
ctione suscepit: ⁊ discedētē puez monuit dicēs. Vide
fili ne de illo flascone quē abscondisti bibas: s̄ iclia illū
caute ⁊ inuenis qđ int⁹ habet. Qui p̄fus⁹ valde a dei
dñi

Clinū ab hoīe exiuit. Et reuersus volens adhuc probare qđ au-
scōditū ī
serpentē
verlum. in vino repperit expauit malum qđ fecit.

CA. XIX. de mappulaz receptōe a viro dei cognita

De map
pul'a mo
nacho ac
ceptis.

Non lōge autē a monasterio vicus erat in qđ non
minima multitudo hoīz ad fidem dei ab idolo
rum cultu benedicti fuerat exhortatiōe cōuer-
sa. Ibi qđ quedā sanctimoniales femine inerāt: et cre-
bz ō illuc p exhortandis aiabus fratres suos mittere
Benedict' dei famulus curabat. Quadā vero die mi-
sit ex more. s. is qđ missus fuerat monach' post admoni-
tionē factā a sc̄timonialib' feminis rogat' mappulas
accepit: sibi qz eas abscondit in sinu. Qui mox vt reu-
sus est eū vir dei vehemētissima amaritudine cepit in-
crepare dicēs. Quō ingressa est iniquitas ī sinu tuo. At
ille obstupuit. ⁊ quid egisset oblitus vnde corripiebāt:
ignorabat. Nunqđ ego illic presēs non eram qñ ab an-
cillis dei mappulas accepisti: tibi qz eas ī sinu misisti:
Qui mox ei' vestigijs puolūt' stulte se egisse penituit:
et eas quas in sinu absconderat mappulas abiect.

CA. XX. De cogitatione monachi superba a dei viro
cognita.

B̄dict'
cognouit
cogitatio
nes sup-
bi.

Quadā qđ die dñ venerabilis pater vesptina iā
hora corpis alimēta p̄ciperet: ei' monach' cu-
iusdā defensoris fili' fuerat qđ ei aī mensam lucernā te-
nebat. Nunqz vir dei ederet: ip̄e at cū lucerna ministe-
rio astaret: cepit p superbie sp̄m in mēte sua tacit' vol-
uere: et p cogitationē dicere. Quis est hic cui ego mā-
ducātī assisto. lucernā teneo. seruitiū ip̄edo. Quis suz
ego vt isti seruā. Ad quē vir dei statim p̄uersus vebemē-
ter cepit increpare dicens. Signa cor tuū frater qđ est
qđ loqueris: signa cor tuū. Locatisqz statim fratrib':
p̄cepit ei lucernā de manibus tolli. ip̄m vero iussit a mi-
nisterio recedere: ⁊ sibi hora eadē quietū sedere. Qui
requisitus a fratribus quid habuerit ī corde: p ordinem
narravit q̄to supbie spū itumuerat: ⁊ q̄tra viruz dei

CLIBER. II.

verba p cogitationem tacit⁹ dicebat. **T**unc liqdo oib⁹
patuit q⁹ venerabilē bñdictū latere nil posset: i cui⁹ au
ribus tacite etiā cogitationis verba sonuissent.

CA. XXI. d ducēt⁹ modū⁹ farine aī viri dī cellā iuēt⁹

Hio q̄ tpe in eadem cāpanie regione fames in
cubuerat: magna qz oēs alimētoz indigentia
coangustabat. Itaqz in benedicti monasterio triticū de
erat. panes vero omnes psumpti fuerāt: vt non plusq̄
quinqz ad refectionis horā fratribus inueniri potuis
sent. Cūqz eos venerabilis pater p̄tristatos cerneret
eoz pusillanimitatē studuit modesta increpatioe cor
rigere: z rursū pmissione subleuare dicens. Quare d
panis inopia vester anim⁹ p̄tristatur: hodie quidē mi
nus est: s die crastina abundantē habebitis. **S**equenti
aut die ducenti farine modū⁹ ante fores celle in saccis
luenti sunt. quos om̄ps deus qbus deferentib⁹ trāsmi
ssisset: nunc vsqz manet icognitum. **Q**d cūz fratres cer
nerent: dño gratias referentes didicerunt iā de abun
dantia: nec i egestate dubitare.

¶ Petrus.

Dic quesote. nunquid num credendum est huic dī
famulo semper pphetie spiritū adesse potuisse: an
per interualla temporum eius mentem prophetie spi
ritus implebat?

¶ Gregorius.

Prophetie spūs petre pphetaz mentes non spir
radiat. qz sicut de sancto spū scriptū est. **U**bi vult
inspirat: ita sciendū est. qz z qñ vult aspirat. **H**inc ē q na
than a rege requisitus si pstruere templum posset pri⁹
consensit: et post modū phibuit. **H**inc est q heliseus cū
flentē mulierē cerneret: causamqz nescisset ad phiben
tem hanc puez dicit. **D**imitte eā qz aīa eius i amaritu
dine est: et dñs celauit a me. et nō indicauit mihi. **Q**d
omnipotēs deus ex magne pietatis dispensatioe dispo
nit. qz dum pphetie spm aliquādo dat: z aliquādo sub
trahit: pphetantium mentes et eleuat i celsitudine: z
custodit in humilitate. vt et accipiētes spiritū inueni
ant qd de deo sint. z rursū pphetie spm nō habētes co
gnoscant quid sint de semetip̄is.

¶ Petrus.

o iij.

Ducenti
farie mo
dū diui:
t⁹ ad bñ:
dictum
missi.

**iiij. regū
iiij.**

In hoc esset assertis magna ratio clamat. **S**ed quod
de venerabili patre benedicto quicquid adhuc ani-
mo occurrit exequere.

**CA. XXII. De dispositione monasterij per visionem
habita.**

Hic quod tempore a quodam fideli viro fuerat rogatus ut in
ius predictio in tarraconense urbe missis discipulis uis con-
struere monasterium debuisset. Qui rogatus presentibus de-
putatus fratribus patre constituit: et quod ei secundum esset ordina-
uit. Quibus eundem populum dicens. Ite: et die illo ego ve-
nio: et ostendo vobis in quo loco oratorium. id est refectorium
fratrum. in qua susceptione hospitum: vel quicquid sunt necessa-
ria edificare debeatis. Qui benedictione precepta ilico pre-
xerunt. et constitutum die magnopere prelatos parauerunt.
omnia quibus cum tanto patre venire potuissent. videbantur
esse necessaria. Nocte vero eadem qua promissus illucescebat
dies eidem seruo dei quem illic patre constituerat. atque eius
propositum vir domini in sonis apparuit. et loca singula ubi quod
edificare debuisset: subtiliter designauit. Cumque utriusque
a sono surgeret: sibi inuicem quod viderant retulerunt. Non
tamen visioni illi omnimodo fide dantes: virum dei sicut se veni-
re promiserat expectabant. Cumque vir dei constituto die mi-
nime venisset: ad eum cum merore reuersi sunt dicentes. Ex-
pectauimus pater ut venires sicut promiseras: et nobis omni-
deres ubi edificare deberemus: et non venisti. Quibus ipse
ait. Quare fratres: quare ista dicitis? Nunquid sicut pro-
misi non veni. Cui cum ipsi dicerent quoniam venisti: respondit. Nun-
quid utrisque vobis dormientibus non apparui: et loca sin-
gula designaui? Ite et sicut per visionem vidistis omne habitaculum
monasterij ita construite. Qui hec audientes vehementer
admirati ad predictum predium sunt reuersi. et cum
cta habitacula sicut ex reuelatione didicerant constru-
erunt.

Petri velim quo fieri ordine potuit: ut longe rursus
dormientibus diceret quod ipsi per visionem audierant re-
cognoscerent.

Cognoscerent. **G**regorius.
Quid est quod perscrutari: rei geste ordinem abigis petre?
Nunc profecto quod mobilior nature est spiritus quam corpus. Et cer-

Benedictus
apparuit
quibusdam
in somnis

LIBER. II.

te scriptura teste nouim⁹ qđ ppheta ex iudea sbleuat⁹
repēte ē cū pndio i chaldeā deposit⁹: qđ videlicet pndio
pphetā refecit: seq̃ repēte in iudea itez iuenit. Si igi
tur tā lōge abacuck potuit sub momēto corporalit̃ ire
z pndiū deferre: qđ mirū si bñdict⁹ p̃r obtinuit: q̃tin⁹
iret p spm̃ z frūm dēscētū spiritib⁹ nccā narraret⁹: vt
sic ille ad cibū corporis corporalit̃ prexit: ita iste ad in
stitutionē spirital̃ vite spiritalit̃ pgeret. ¶ Petr⁹.

Abacuc
z bñdict⁹
cōferunt

Manus tue locutiōis terst̃ a me: fateor dubietatez
mētis. Sed velim nosse in cōi locutiōe qualis iste
vir fuerit.

**CAP. XXIII. De sanctimonialib⁹ feminis post mor
tem absolutis.**

Gregorius.

Quā ip̃a petre cōmunis ei⁹ locutio a virtut̃ erat
pōdere vacua. qz cui⁹ cor sese i alta suspēderat
nequaq̃: xba de ore illi⁹ incassū cadebāt. Si qđ
xō vnq̃ nō iā decernēdo: s̃ minādo dicerz: tātas vires
fmo illi⁹ habebat: ac si hoc nō dubie atqz suspense: s̃ iā
p snām ptulisset. Nā nō lōge ab ei⁹ monasterio due que
dā sanctimoniales femine nobiliori gñe exorte: i loco
ppo puerfabant. qbus qđā religiosus vir ad exterior̃
vite vsū p̃bebat obsequiū. S̃ sicut nōnull⁹ solet nobili
tas gñis parare ignobilitatē mētis: vt min⁹ se in hoc
mūdo despiciāt: q̃ plus se ceter̃ aliqđ fuisse memineſt
nec dū p̃dicte sc̃timoniales femine p̃fecte linguā suā
sub habit⁹ sui frenō restrixerāt: z eundē religiōsū vir
qđ ad extiora nccā eis obsequiū p̃bebat incaut⁹ sepe ser
monib⁹ ad iracūdiā puocabāt. Qui dū diu ista tolera
ret prexit ad dei hoīem: quātasqz patereſ xboz contu
melias enarrauit. Qlir aut̃ dei hec de ill⁹ audiēs eis p
tin⁹ mādauit dicēs. Corrigite linguā vrām. qz si non e
mēdauerit̃ excoīco vos. Quā videlicet excoīcatiōis
sentētiā nō p̃ferēdo intulit s̃ minādo. Ille aut̃ a p̃isti
nis morib⁹ nihil mutare intra paucos dies defuncte
sunt: atqz in ecclia sepulte. Cūqz in eadē ecclia missaz
solēnia celebrarēt: atqz ex more diacon⁹ clamaz. si qđ
nō coīcat: det locū. Nutrix earz q̃ p eis oblationē dño
offerre p̃sueuerat: eas de sepulchris suis p̃gredi et exi

Nota.

Excoīca
uit minā
do.

**Absolu-
tio moni-
alium.**

revidebat. **Q**uod dñi sepi⁹ cerneret: qz ad vocē diaconi cla-
mātis exibat foras: atq; itra eccliaꝝ pmanere nō pot-
rat ad memoriā rediit: q̄ vir dei illis adhuc viuētibus
mādauit. **E**as q̄pse se cōione puare dixerat: nisi mores
suos ⁊ verba corrigerēt. **T**ūc seruo dei cū graui mero-
re idicātū ē: q̄ manu sua ptin⁹ oblationē dedit dicens
Ite ⁊ hāc oblationē p eis offerri dño facite: ⁊ vltērī⁹ ex-
cōicate nō erūt. **Q**ue dñi oblatio p eis fuisset imolata:
et a diacone iuxta morē clamatū ē: vt nō cōicātes ab
ecclesia exirēt. ille exire ab ecclesia vltērī⁹ vise nō sunt
Qua ex re indubitanter patuit: qz dñi int̄ eos q̄a cōione
puati sūt a dño: p seruū minime recederēt: cōionem a
dño p seruū dñi recepissent.

M **P**etrus.
rū valde qd̄ dicis: q̄uis venerabile ⁊ sc̄tissimum
vix adhuc tñ i hac carne corruptibili degētes potuisse
aīas soluere i illo iā iuisibili iudicio p̄stitutas. **G**reg.

mat. xvi

Nota.

Quod nū petre i hac adhuc carne nō erat q̄ audi-
ebat: qd̄cūq; ligaueris sup trā erit ⁊ ligatū i celis
et q̄ solueris sup trā soluta erūt ⁊ i celis. **C**ui⁹ nūc vicē
et ligādo ⁊ soluēdo obtinēt q̄ locū sācti regimīs fide et
morib⁹ tenēt: **S**z vt tāta valeat hō de terra: celi ⁊ terre
p̄ditor i terrā venit ⁊ celo. atq; vt iudicare caro etiā de
sp̄ritualib⁹ possit: hoc ei largiri dignat⁹ ē fact⁹ p hoīb⁹
deus caro. qz inde surrexit vltra se īfirmatā nostra: vñ

A sub se īfirmata ē īfirmitas dei. **P**etrus.
Um virtute signorū cōcorditer loquitur rō x̄borū

**CA. XXIII. De puero post sepulturam a terra pro-
iecto.**

Gregorius.

**Sepult⁹
in terra
nō manē
potuit.**

Quadā q̄ die dñi qdā ei⁹ puerul⁹ mōach⁹ parentel
suos vltra q̄s debebat diligens: atq; ad eorum
habitaclum tendens sine benedictione de monaste-
rio exiisset. eodem die mox vt ad eos peruenit defūct⁹
est. **C**unq; esset sepultus die altero proiectū foras cor-
pus eius iuentū est: quod rursus tradere sepulture cu-
rauerūt. **S**z sequēti die itex p̄iectum exteri⁹ atq; ihu-
matū sicut pri⁹ iuenerūt. **T**ūc p̄cite ad bñdicti p̄ris ve-
stigia currētes cū magno fletu petierūt: vt ei suā grāz

LIBER. II

largiri dignaret. Quibus vir dei manu sua ptinus cōmunione offici corporis dedit dicens. Ite atq; hoc dominicū corp^s sup^r pectus ei⁹ ponite: et sic sepulture eū tradite. Quod dū factum fuisset: susceptum corp^s ei⁹ terra tenuit: nec vltra piecit. Perpendis petre ap^d iesum xpm dñm: cuius meriti iste vir fuerit: vt eius cor^p etiā terra piecerit qui Bñdicti gratiā non haberet.

Petrus.

Perpendo plane et vehementer stupeo.

CA. XXV. De monacho q̄ de monasterio discedens draconē in itinere iuenit.

Gregorius.

Quidam aut̄ eius monach⁹ mobilitati mētis deditus erat: et permanere ī monasterio nolebat. Cūq; eum vir dei assidue corripere et frequēter admoneret. ipse vero nullo modo p̄sentiret in p̄gregatione p̄sistere: atq; ip̄ortunis p̄cibus vt relaxaret īnueret. Quadā die idē venerabilis pater nimietatis eius tedio affectus: irat⁹ iussit vt discederet. Qui mox vt monasteriū exiit cōtra se assistere ap̄erto ore draco: nē ī itinere iuenit. Cūq; eū idē draco q̄ apparuerat deuorare vellet: cepit ipse tremēs et palpitās magnis vocib⁹ clamare dicens. Currite: currite: qz draco iste me deuorare vult. Currētes aut̄ fratres draconē minime viderūt: s̄ tremētē atq; palpitantē monachū ad mōasterium reduxerunt. Qui statim p̄misit nunq; se esse a monasterio recessurum: atq; ex hora eadē in sua p̄missione permāsit. Quippe q̄ sancti viri orōnibus p̄tra se assistere draconē viderat quē pri⁹ nō vidēdo sequebāt.

**Draco
mōacho
vago a:
paruit.**

CA. XXVI. De puero ab elephātino morbo curato

Sed neq; hoc silendū puto qđ illustri viro antonio narrante cognoui. q̄ aiebat patris sui puerum morbo elephātino fuisse correptū: ita vt iam pilis cadentibus cutis itumesceret: atq; īcrescentem saniem occultare nō posset. Qui ad virū dei ab eodem patre eius missus est: et salutē pristīne sub oī celebritate restitutus.

**Puer cu
ratus a
morbo e
lephātio**

CA. XXVII. de solidis p̄miraculū p̄bro redditis.

xij. f. di-
uinit⁹ ac-
cepit.

Neq illud taceā: qđ ei⁹ discipul⁹ peregrin⁹ nomie
narrare p̄sueuerat. qz die quadā fidelis vir qđam
necessitati debiti p̄pulsus: ynū sibi fore remediū cre-
didit si ad dei virū pgeret: et q̄ eū vgeret debiti neces-
sitas indicaret. **V**enit itaqz ad monasteriū: oīpotentī
dei famulum repperit. qz a creditore suo p. xij. solidis
grauit affligeret itimauit. **C**ui venerabil p̄r nequaquā
se habere. xij. solidos respōdit. s̄ tñ ei⁹ inopiā blāda lo-
cutione p̄solatus ait. **U**ade z post biduū reuertere: qz
deest hodie qđ tibi debeā dare. **I**n ipō aut biduo more
suo in orōne fuit occupat⁹. **C**ū die tertio is q̄ necessita-
te debiti affligebat redijt. sup archā vero monasterij q̄
erat frumēto plena subito. xij. solidi sūt iuenti. **Q**uof
vir dei deferri iussit: z afflicto petitori tribuit dicens.
vt. xij. redderet z ynū in expensis p̄prijis haberet. **S**ed
ad ea nūc redeā q̄ ei⁹ discipulis in libri hui⁹ exordio p̄-
dictis referentib⁹ agnouit. **Q**uidā vir grauissima adū-
sarij sui emulatione laborabat. cui⁹ ad hoc vsqz odium
p̄rupit: vt nescienti in potu venenū daret. **Q**ui q̄uis
vitā auferre nō valuit: cutis tñ colorez mutauit. ita vt
diffusa in corpe ei⁹ varietas lepre morē imitari videre
tur. **S**z dei ad hoīem deductus salutē p̄stinā citi⁹ rece-
pit. nā mox vt eū tetigit oēs cuti illi⁹ varietatē fugauit

CA. XXVIII. dāpula vitrea ī saxi piecta z n̄ fracta

Eqz tpe q̄ alimētoz īopia cāpaniā grauit affli-
gebat. vir dei diuersis idigētib⁹ monasterij sui
cūcta tribuerat: vt pene nihil ī cellario nisi pa-
rū qđ olei ī vitreo vase remāneret. **T**ūc qđā subdia-
nus agapit⁹ noīe aduenit magnope postulās vt sibi ali-
quātulū olei dari debuisset. **P**lr at̄ dñi q̄ cuncta decre-
uerat ī terra tribuere: vt ī celo oīa reseruaret. hoc ip̄z
parū qđ remāserat olei. iussit petenti dari. **M**onach⁹ ū
qui cellariū tenebat audiuit quidē iubētis xbat⁹ īple-
re distulit. **C**ūqz post paululū si id qđ iusserat datū esset
īq̄reret: rñdit monach⁹ se minime dedisse qz si illud ei
tribuet: oīno nihil s̄rib⁹ remāeret. **T**ūc irat⁹ alijs p̄ce-
pit vt hoc ip̄m vas vitreum ī quo parū olei remāsisse vi-

LIBER .II.

debat p fenestrā pūcerēt: ne in cella aliqd p inobediētiā remaneret. Factūq; est. Sub fenestra aut eadē in-
gēs p̄cipitiū patebat saxoz molib⁹ asperū. Proiectū itaq; vas vitreū venit in saxis. s̄ sic māsīt icolumē: ac si p̄iectū minime fuisset. ita vt neq; frāgi: neq; oleū ef-
fundi potuisset. Qd vir dñi p̄cepit leuari: atq; vt erat integrū petēti tribui. Tūc collectis fratrib⁹ inobediē tē monachū de infidelitate z supbia corā oībus incre-
pauit.

CAP. XXIX. De dolio vacuo oleo impleto.

Qua increpatioe cōpleta sese cū eis dē frībus in orōnē dedit. In eo aut loco vbi cū frīb⁹ orabat vacuū erat ab oleo doliū z cooptū. Tū scūs vir in orōne p̄sisteret cepit opimētū eiusdē doliū oleo excre-
scēte subleuari. Quo commoto atq; subleuato oleū qd excreuerat ora doliū trāsīens paupimētū loci in q̄ icubu erat inundabat. Qd b̄ndict⁹ dei famul⁹ vt aspexit: p
tin⁹ orōnē cōpleuit. atq; i paupimētū oleū defluere ces-
savit. Tūc diffidētē inobedientēq; frēm lat⁹ admonu it: vt fidē habere disceret z humilitatē. Idē x̄o frater salubriter corrept⁹ erubuit. qz venerabil⁹ pater virtu-
tē oīpotētis dei quā admonitiōe intimauerat miracul ostēdebat. nec erat iā vt q̄sq; de ei⁹ p̄missiōib⁹ dubita re posset: q̄ in vno eodēq; momēto p vitreo vase pene vacuo plenū oleo doliū reddidisset.

CAP. XXX. De monacho a demone liberato.

Quadā die dū ad beati iohannis oratoriū qd in ipa mōtis celsitudine sitū est pgeret: ei antiqu⁹ hostis in medici spē obuiā factus est: cornu et trepidicā ferēs. Quē cū requisisset dicēs. Quo vadis Ille respōdit. Ecce ad frēs vado potionē eis dare. Ita qz prexit venerabilis p̄f ad orōnē. qua cōpleta cōcit⁹ rediit. Malign⁹ x̄o spūs vnū seniorē monachū iuenit aquā hauriētē: in quē statim ingressus est: eūq; in ter-
ram proiecit z vehemētissime vexauit. Quē cum vir dei ab oratione rediēs tam crudeliter vexari conspice

Uitreuz
vas lapi
di illisuz
ñ fractū.

B̄ndict⁹
doliū orō
ne sua o-
leo ple-
nū reddi
dit.

B̄ndict⁹
p alapaz
obsessū li
berauit.

ret: ei solūmodo alapā dedit. ⁊ malignū ab eo spūm p
tin⁹ excussit: ita vt ad eū redire vlt⁹ nō auderet.

Petrus.

Uelim nosse hec tāta miracula: si virtute semp oīo
nis impetrabat: an aliquē etiā solo volūtati exhibe
bat nutu?

Gregorius.

Qui deuota mēte deo adherēt cū rerū necitas ex
poscit: exhibē signa mō vtroq; solēt. vt mira que
q; aliquē ex pce faciāt: aliquē ex ptātē. Cū enī iōānes di
cat. Quotq; aut recepūt eū: dedit eis ptātē filios dī fie
ri. Qui filij dei ex ptātē sūt: qd mirū si signa facē ex po
testate valeāt. Q; enī vtroq; mō miracula exhibeāt te
stat petrus: q thabitā mortuā orādo suscitauit. anani
am xō ⁊ saphirā mētiētes morti icrepādo tradidit. ne
q; enī orasse i eoz extictiōe legi: s; solūmō culpā quā p
petrauerāt icrepasse. Cōstat g; q; aliquē hec ex ptātē: ali
quē xō exhibēt ex postulatiōe: dū ⁊ istis vitā icrepādo
abstulit: ⁊ illi reddidit orādo. Nā duo q; fidelis famuli
dei Bndicti facta nūc replico: in quibus apte clareat.
aliud hunc accepta diuinitus ex potestate. aliud ex o
ratione potuisse.

**CAP. XXXI. De ligato rustico solo aspectu viri dei
soluto.**

**De mira
clo ex po
testate fa
cto.**

Othorū qdā galla noīe pfidie fuit arriane: qto
tile regi eoz tpi⁹: s; catholice ecclie religiosos
viros ardore immanissime crudelitatis exarsit. ita
vt q; quis ei cleric⁹ monachusue ante faciē venisset: ab
ei⁹ manib⁹ viu⁹ nullo mō exiret. Quadā xō die auari
cie sue estu succēsus: i rapinā rex inhiās: dū quēdā ru
sticū tormēt⁹ crudelib⁹ affligerz: eū q; p supplicia diuer
sa laniaz: vict⁹ penis rustic⁹: sese res suas bndicto dī
famulo cōmēdasse pfessus ē. vt dū hoc a torquēte credi
tur suspēsa iteri crudelitate ad vitā hora raperet. Tūc
idē galla cessauit rusticū tormēt⁹ affligē. s; ei⁹ brachia
loris fortib⁹ astrigēs ante equū suū cepit impellere:
vt q; esset benedict⁹ q; eius res susceperat demonstraret.
Quē ligat⁹ brachijs rustic⁹ aīcedēs duxit ad scī viri

LIBER. II.

monasteriū: eūq; ante ingressū celle solū sedētē reppit et legentē. **E**idē autē subsequētiz seuiētī galle rusticus dixit. **E**cce iste ē de quo dixeram tibi. **B**enedict⁹ pater. **Q**uē dū feruido spū et peruerse mentis īsanīa fuisset intuit⁹: eo terrore quo plueuerat acturū se existimans magnis cepit vocib⁹ clamare dicens. **S**urge surge: et res istius rustici redde quas accepisti. **A**d cui⁹ vocem vir dei p̄tinus oculos leuauit a lectione: eūq; intuitus mox etiā rusticū q̄ ligatus tenebat attendit. **A**d cuius brachia dū oculos deflexisset: miro modo tāta se celeritate ceperūt illigata brachijs lora deuoluere: vt dissoluti tam p̄cite nulla hoīz festinatiōe potuissēt. **C**ūq; is q̄ ligat⁹ venerat cepisset subito astare solut⁹: ad tāte potestatis vim tremefact⁹ galla ad trā corruit: et ceruicē crudelitatis rigide ad ci⁹ vestigia inclinās se orōnib⁹ illi⁹ p̄mēdauit. **C**lir autē scūs a lectōe minime surrexit s̄ vocatis fratrib⁹: eū itrosus tolli vt b̄ndictionē acciperet p̄cepit. **Q**uē ad se reductū vt a tāta crudelitatis īsanīa q̄lescere deberet: admonuit. **Q**ui fract⁹ recedēs nūl yltēri⁹ petere a rustico p̄sumpsit. quē vir dñi nō tangēdo: s̄ respiciēdo soluerat. **E**cce ē petre qd dixi. qz hī qui oī potēti deo familiari⁹ fuiūt: aliqñ mira facere exptate p̄nt. **Q**ui enī ferocitatē gothi tribilis sedēs repl̄sit. lora ū nodosq; ligature q̄ innocētis brachia astrinxerāt oculis dissoluit: ip̄a miraculi celeritate īdicat. qz ex potestate acceperat habere qd fecit. **R**ursū q̄z quale quātūq; miraculū orādo valuit obtinere: subiūgam.

CA. XXXII. De mortuo fuscitato.

Quādam die cū fratrib⁹ ad agri opa fuerat egressus quidā vero rusticus defūcti filij corp⁹ in vlnis ferens orbitatis luctu estuās ad mōasteriū venit. **B**ndictum patre q̄siuit. **C**ui cū dictum esset: qz idē pater euz fratrib⁹ ī agro moraretur: protin⁹ ante monasterij ianuā corp⁹ extincti filij piecit. ⁊ dolore turbat⁹ ad iueniendū venerabilē patre se p̄cit⁹ in cursū dedit. **E**adē vero hora vir dei ab agri ope iam cū fratrib⁹ reuertebat. **Q**uē mox vt orbat⁹ rusticus asperit: clamare cepit. **R**edde filiū meū: redde filiū meū. **C**lir autē dei

Galla ad
b̄ndictū.

Bndict⁹
solo visu
vīculatū
rustic⁹
soluit.

Oratiōe
sua mor-
tuū resu-
scitauit.

in hac voce s̄sistit dicēs. **N**ū quid ego filiū tuū tibi ab-
stuli. **C**ui ille r̄ndit. **P**ortu⁹ est: veni resuscita eū. **Q**uō
vt mor dei famul⁹ audiuit: valde p̄tristat⁹ ē dicēs. **R**e-
cedite f̄res recedite. **H**ī n̄ sūt: s̄ sctōz ap̄loz sunt.
Quid nobis onera vultis īponere q̄ nō possum⁹ porta-
re. **A**t ille quē nīmī⁹ cogebat dolor ī sua petitiōe p̄stitit
iurās q̄ nō recederet: nisi ei⁹ filiū resuscitaret. **Q**uem
mor dī famul⁹ īq̄suiit dicēs. **U**bi ē. **C**ui ille r̄ndit. **E**c-
ce corp⁹ ei⁹ ad ianuā monasterij iacet. **U**bi dū vir dī cū
fratrib⁹ puenisset: flexit genu z sup corpusculū īfantī
īcubuit: seseq̄ erigēs ad celū palmas tetēdit dicens.
Dñe nō aspicias pctā mea: s̄ fidē hui⁹ hoīs q̄ resuscita-
ri filiū suū rogat. z redde ī hoc corpusculū aīam quam
abstulisti. **T**ū ī orōne x̄ba p̄pleuerat: z regrediēte aīa
ita corpusculū pueri oē p̄tremuit: vt sub oculis oīm q̄
aderāt aparuerit p̄cussīōe mirifica tremēdo palpitasse
Cui⁹ mor manū tenuit z eū patri viuētē atqz īcolumē
dedit. **L**īgt petre qz hoc miraculū ī p̄tate nō habuit:
quod p̄strat⁹ petijt vt exhibere potuisset. **Petrus.**
Sic cūcta eē vt asseri⁹ p̄stat patens. qz x̄ba q̄ p̄posue-
ras reb⁹ p̄bas. **S**z q̄so tēxt īdices sī sctī viri oīa q̄
volūt possūt: z cūcta īpetrant q̄ desiderāt obtinere.

CA. XXXIII. De miraculo scholastice sororis eius.

Gregorius.

Quālisnā erit petre ī hac vita paulo sublimior: qui
de carnis sue stimulo ter dñm rogauit: z tñ qd vo-
luit obtinere nō valuit. **E**x quā re necesse est vt tibi de
venerabili patre b̄ndicto narrē. qz fuit qddā qd voluit
s̄z nō valuit implere. **S**oror nāqz eius scholastica nōie
ōip̄tenti dñō ab ipso īfantie t̄p̄e dedicata ad eū semel
per annū venire s̄sueuerat. **A**d quā vir dei nō longe ex-
tra ianuā ī possessione monasterij descēdebat. **Q**ua-
dam vero die venit ex more: atqz ad eā cum discipulis
venerabilis eius descēdit frater. qui totum diem ī dei
laudibus sacrīsqz colloquijs ducentes: incumbētibus
iam noctis tenebris simul acceperunt cibos. **C**ūqz ad
huc ad mēsam sederent: et int̄ sacra colloquia tardior
se hora p̄traheret: eadem sanctīmonialis femina so-

Schola-
stica b̄n-
dicti so-
ror.

LIBER. II

roz ei? eū rogauit dicēs. **Q**ueso te vt ista nocte non me deseras: vt vsq; mane de celestis vite gaudijs loquar. **C**ui ille respōdit. **Q**uid ē qđ loqueris soror? **A**d nere extra cellā nullaten? possum. **T**anta vero erat celi serenitas: vt nulla ī aere nubes appareret. **S**ctimoni alis aut femina cū verba fratris negātis audisset: īser tas digitis man? sup mensā posuit: z caput ī manibus oīpotentē dñm rogatura declinauit. **C**ūq; de mēsa le uaret caput: tāta choruscationis z tonitruī virtus. tā taq; inundatio pluuię erupit. vt neq; venerabilis bñ dictus: neq; fratres qđ cū eo aderāt extra loci limē qđ cō federāt: pedē mouere potuissent. **S**ctimonalis quippe femina caput ī manib? declinās lachrymar? fluuium in mensā fuderat: per quas serenitatē aeris ad pluuiam traxit. **N**ec paulo tardi? post orōnē inundatio illa secuta ē. s̄ tanta fuit puenientia orationis z inundatio nis: vt de mēsa caput iā cū tonitruo leuaret: quaten? vnū idēq; eēt momētū: et leuare caput z pluuiā depo nere. **T**unc vir dei inter choruscosz tonitruos atq; īgē tis pluuię inundationē vidēs se ad monasteriū nō posse remeare: cepit qđri cōtristatus dicēs. **P**arcat tibi om nipotēs de? soror: qđ ē qđ fecisti? **C**ui illa respōdit. **E**c ce te rogauī z audire me noluisti. rogauī dñm meum z audiuit me. **A**dodo ḡ si potes egredere: et me dimissa ad monasteriū recede. **I**pse at exire extra tectū non va lens qđ remanere spōte noluit in loco māsit inuit?. **S**ic qđ factū ē vt totā noctē puigilē ducerēt: atq; per sacra spirital? vite colloq̄a sese vicaria relatōe satiarēt. **Q**ua dere dixi eū voluisse aliqd: s̄ minime potuisse. qz si ve nerabilis viri mentē aspiciēs: dubium nō ē quī eāde? serenitatē voluerit in qua descēderat permanere: s̄ cō tra hoc qđ voluit in virtute oīpotētis dei ex femine pe ctore miraculum iuenit. **N**ec mir? qđ plus illo femina qđ diu fratrē videre cupiebat ī eodē tpe valuit. **Q**uēni iu rta iohannis vocē. de? charitas ē. iusto valde iudicio il la potuit que ampli? amauit.

Ateor. multum placet qđ dicis.

CA. XXXIII. De aīa sororis ei? visa.

Petrus.

Grego.

Schola:
stica orā:
do pluui
am tēpe:
statēq; fe
cit.

Bndict?
qđ voluit
n̄ potuit.

Ioānis.
ny.

Bñdict⁹
vidit ani
mā sororī
defuncte

Quinq; die altero eadē venerabilis femia ad cel
lā ppriā recessisset: vir dei ad monasteriū redi
it. Cū vero post triduiū i cella p̄sistēs: eleuat⁹ in
aera oculis vidit eiusdē sororis sue aīam de ei⁹ corpore
egressā i colūbe specie celi secreta penetrare. Qui tā
te eius glorie cōgaudēs oīpotenti deo in hymnis lau
dibus gratias reddidit: eiusq; obitū fratrib⁹ declara
uit. Quos etiā p̄tinus misit vt ei⁹ corp⁹ ad monasteriū
deferrent: atq; in sepulchro qđ sibi p̄pe parauerat pone
rent. Quo facto p̄tigit vt quorū mens vna sp̄ in deo fu
erat: eorū q; corpa nec sepultura separaret.
CA. XXXV. De mundo ante oculos eius collecto.
et de anima germani capuane ciuitatis episcopi.

Hic q̄ t̄p̄e seruādus diacon⁹ atq; abbas ei⁹ mo
nasterij qđ in cāpanie partib⁹ a liberio quodā
patricio fuerat p̄structū ad eū visitatiōis gra
tia ex more venire p̄sueuerat: eiusq; mōasteriū frequē
tabat. vt q; idē q̄ vir doctrina gratie celestis īfluebat
dulcia sibi iūnicē vite verba trāsfunderēt: ⁊ suauē cibū
celestis patrie. q; adhuc p̄fecte gaudēdo nō poterant:
saltē suspirādo gustarēt. Cūq; hora iā q̄etis exigeret
in cuiusdā turris supiorib⁹ se venerabilis bñdict⁹ i ei⁹
q; inferiorib⁹ se seruād⁹ diacon⁹ collocauit. q̄ videlicet
in loco inferior ad supiora p̄uius p̄tinuabat ascensus.
Ante eadē vero turrim largi⁹ erat habitaculū i q̄ vtri
usq; discipuli q̄escebāt. Cūq; vir dei bñdict⁹ q̄scētib⁹
adhuc fratrib⁹ i n̄tās vigilis nocturne orōnis t̄p̄a p̄ue
nisset: ad fenestrā stās ⁊ oīpotētē deū dēscans subito i
tēpesta noctis hora respiciēs: vidit fusam lucez desup
cūctas noctis tenebras effugasse: tātoq; splēdore cla
rescere: vt diē vinceret lux illa q̄ in tenebris radiasset.

Tot⁹ mū
dus in q̄
dā noctis
claritate
bñdicto.
apparuit

Pira autē res valde in hac speculatione secuta ē. q; si
cut post ip̄e narrauit: oīs etiā mūdus velut sub vno so
lis radio collectus aī oculos eius adduct⁹ est. Qui ve
nerabilis pater dū intētā oculorū aciē i h̄ splēdore cho
rusce lucis īfigeret: vidit germani capuani ep̄i aīam
in spera ignea ab angelis in celū ferri. Tūc tātū sibi te
stē volēs adhiberi miraculi: seruādū diaconū iterato

LIBER. II.

bis terq; ei⁹ noie cū clamoris magnitudie vocauit. Cū
q; ille fuisset isolito tātū viri clamore turbat⁹ ascēdit. re
sperit. p̄tēq; iā lucis exiguā vidit. Cui tñ b̄ obstupescē
ti miraculū vir dī p̄ ordine q̄ fuerāt gesta narrauit. Ita
tūq; iussū castrū religioso viro theoprobō mādauit:
vt ad capuanā vr̄bē s̄b ead nocte trāsmitteret. ⁊ quid d̄
germano ep̄o ageret: agnosceret ⁊ idicaret. Factūq; ē
⁊ reuerētissimū germanū ep̄m is q̄ missus fuerat iā de
fūctū reppit: et req̄rēs subtilit̄ agnouit eodē momēto
fuisse illi⁹ obitū: q̄ vir dñi ei⁹ aguit ascēsū. **Petr⁹.**

Mtra res valde ⁊ vehemēter stupenda. S; b̄ qd̄ di
ctū est qz ante oculos ip̄ius quasi sub vno solis ra
dio collectus oīs mūdus adduct⁹ ē: sicut nunq; exptus
sum: ita nec conūcere scio q̄ ordine fieri potest vt mūd⁹
oīs ad hoīe vno videatur.

Gregorius.

Erum tene petre qd̄ loquor. qz aīe videnti creato
rem angusta ē oīs creatura. Quālibet etenī paz
de luce creatoris aspexerit: breue ei sit oē qd̄ creatū est
quia ip̄a luce visionis intime mētis laxat⁹ sin⁹. tñq; ex
pandit in deo vt supior existat mūdo. sit vero ip̄a vidē
tis aīa etiā sup̄ semetip̄am. Cūq; i dei lumine rapit⁹:
sup̄ se in īteriorib⁹ ampliat. ⁊ dū sub se p̄spicit exaltā:
p̄prehēdit q̄ breue sit: qd̄ p̄phendere hūiliata nō pote
rat. Vir ergo q̄ intueri globū igneū āgelos q̄ ad celuz
redeuntē videbat: hec p̄culdubio cernere nō nisi i dī
lumine poterat. Quid itaq; mir⁹ si mundum aī se col
lectū vidit: q̄ subleuat⁹ in mētis lumine extra mūdum
fuit. Quod at collect⁹ mund⁹ ante ei⁹ oculos dicī non
celū ⁊ terra p̄tracta ē: s; vidētis animus ē dilatat⁹ qm̄
in deo rapt⁹ videre sine difficultate potuit oē qd̄ infra
deū est. In illa ergo luce q̄ exteriorib⁹ oculis fulsit lux
īterior i mēte fuit. q̄ vidētis aīm cū ad superiora rapu
it: ei q̄ angusta essent oīa īferiora dīmōstrauit. **Petr⁹.**

Videor mihi vtilit̄ n̄ itellexisse q̄ dixerat: qm̄ ex tar
ditate mea: tantū creuit expositio tua. S; qz hec
liquide meis sensibus infudisti: queso vt ad narratio
nis ordinem redeas.

CA. XXXVI. q̄ reglāz mōachoz scripserit. **Gre.**

Quo hō
vn⁹ siml⁹
totū mū
dū vide
re queat.

Nota.

Bndict⁹
mōchorū
regulam
scripsit.

Libet petre adhuc de h̄ venerabili p̄fe multa nar-
rare s̄ quedā ei⁹ studi⁹ ose p̄tereo. qz ad alioz gesta
voluēda festino. **H**oc aut̄ nolo te lateat q̄ vir dei inter
tot miracula q̄bus ī mūdo claruit: doctrine q̄ x̄bo nō
mediocrit̄ fultit. **N**ā scripsit ī onachoz regulā discre-
tione p̄cipuā: sermone luculentā. **C**uius si quis velit īb-
tili⁹ mores vitāqz cognoscere: pōt ī eadē īstitutioe regu-
le: oēs magisterij illius actus īuenire. qz s̄ct⁹ vir nul-
lo modo potuit aliter docere q̄ vixit.

**CA. XXXVII. De p̄phetica sui exitus fratribus
denūciatione.**

Denūci-
at fribus
suis diez
obit⁹ sui.

Edē vero āno q̄ de hac vita erat exiturus q̄bus
dā discipulis secū p̄uersantib⁹: q̄busdā longe
manētib⁹ s̄ctissimi sui obit⁹ denūciavit diē. p̄fētib⁹ idē
censyt audita p̄ silētia regerēt: absentib⁹ idē qd̄ vlt̄
quale eis signū fieret q̄n ei⁹ aīa de corpe exiret. **I**n se-
xtū vero sui exit⁹ diē aperire sibi sepulturā iubet. **Q**ui
mor̄ corrept⁹ febrīb⁹ acri cepit ardore fatigari. **C**ūqz p̄
dies singulū lāguor īgrauesceret: sexta diē portare se
ī oratoriū a discipulis fecit. ibiqz exitū suū dñici cor-
poris z sanguinis p̄ceptione munivit. atqz int̄ discipu-
los man⁹ ībecillia mēbra sustētans. erectis ī celū ma-
nib⁹ stetit. z vltimū spm̄ int̄ verba orōis efflauit. **Q**ua
scilicet die duob⁹ de eo fratrib⁹ vni ī cella p̄morātū: alte-
ri aut̄ lōgi⁹ posito reuelatio vni⁹ atqz indissimilis visio
nis apparuit. **V**iderūt nāqz qz strata pallijs atqz īnu-
meris choruſca lāpadib⁹ via recto orientis tramite ab
ei⁹ cella ī celū vsqz tendebat. **C**ui venerando habitu
vir desuper clarus assistēs: cuius eēt via quā cernerēt
īqd̄siuit. **I**lli at̄ se nescire p̄fessi sūt. **Q**uib⁹ ip̄e ait. **H**ec
est via qua dilectus dño celū b̄ndict⁹ ascēdit. **T**ūc itaqz
sancti viri obitū sicut p̄sentes discipuli viderūt: ita ab-
sentes hoc signo qd̄ eis p̄dictū fuerat agnouerunt. **S**e-
pultus vero est ī oratorio beati iohannis baptiste. qd̄
destructa ara apollinis ip̄e construxit. **Q**ui et ī ea spe-
cu ī qua prius habitauit nunc vsqz s̄si petentiuz fides
erigat īmiraculis choruſcat.

Sepultu-
ra **B**ndi-
cti.

CA. XXXVIII. de ī sana muliere ī eo specu sanata

LIBER. II.

Nuper nanqz ē res gesta quā narro. Quedā mulier mēte capta: dū sensum funditus pdidisset per mōtes ⁊ valles: siluas ⁊ cāpos die noctuqz vagabat. ibi tantūmodo q̄secebat: vbi hāc q̄secece las situdo coegisset. Quadā vero die dū vaga nimis erraret: ad beati viri bñdicti specū deuenit. ibiqz nesciens ingressa māsīt. Mane aut facta ita sanato sensu egressa est: ac si eā nunq̄ isani ⁊ capitis vlla tenuisset. q̄ oī vite sue tpe ī eadē quā accepit salute pmāsīt. ¶ **Petrus.**

Mulier furibunda in spe
cu bñdi-
cti sana-
ta est.

Quidnā esse dicim⁹ qd̄ plerūqz ī ip̄is q̄z patrocini-
s sic eē sentim⁹ vt nō tāta p̄ corpora sua: quāta bñfi-
cia p̄ reliq̄as ostēdant: atqz illic maiora signa faciunt
vbi minime p̄ semetip̄os iacent. ¶ **Gregori⁹**

Qui in suis corpibus sc̄ti martyres iacēt: dubiū
petre nō ē q̄ multa valeant signa demonstrare: sic
faciunt et pura mēte querētib⁹ innumera miracula on-
dunt. Sz qz ab īfirmis potest mētibus dubitari: vtrū
ne ad exaudiendū ibi p̄sentes sint vbi p̄stat. qz in suis
corporib⁹ nō sint. Ibi necesse est eos maiora signa ostē-
dere: vbi de eorū p̄sentia potest mēs īfirma dubitare.
Quorū vero mēs in deo fixa ē tanto maius habet fidei
meritū: q̄to illic eos nouit ⁊ nō iacere corpore: ⁊ tñ nō
desse ab exauditione. Cū ipsa q̄ veritas vt fidē disci-
pulis augeret dixit. Si ego non abiero: paraclit⁹ non
veniet ad vos. Cū enī p̄stet qz paraclitus sp̄s a patre
sp̄ p̄cedat et filio cur se filius recessur⁹ dicit: vt ille veni-
at q̄ a filio nunq̄ recedit. Sz qz discipuli in carne dñm
cernentes corporeis hūc oculis sp̄y videre sitiebāt: rectē
eis dicit. Nisi ego abiero paraclitus nō veniet. ac si ap-
te diceret. Si corp⁹ nō subtraho: q̄s sit amor sp̄s non
r̄stendo. ⁊ nisi me desieritis carnaliter cernere: nūq̄
me discetis sp̄ualiter amare. ¶ **Petrus.**

Quare
sc̄ti ex lo-
ca suorum
corporum
sepe ma-
iora mi-
racula fa-
ciāt.

Ioh. xvi.

Nota.

codē.

Lacet qd̄ dicis. ¶ **Gregorius.**

Liq̄tulum iā a locutione cessandū est. vt si ad ali-
orum miracula narranda tendimus: loquēdi vi-
res interim p̄ silentium reperiemus.

Finit secundus liber dialogorū de vita sancti Bene-
dicti abbatis.

Incipit liber tertius dialogorum beati Gregorii.

Quoniam vicinis valde partibus intendit maior facta reliqua: ita ut paulini miraculum nolane urbis episcopus quod multos quorum memini virtutes tempore precessit: memorie defuisse videatur. Sed ad portam nunc redeo. eaque quam tamen valeo: breuitate perstringo. Sicut enim bonorum facta in notescere citius similibus solent: senioribus nostris plurimorum exempla gradiuntur: predicti venerabilis viri celebre nomen innotuit. eiusque opera admirabile ad eorum se instruenda studia tendit: quorum me necesse fuit grauitati tam certe credere: ac si ea quam dicerent meis oculis vidissem.

CA. I. De sancto paulino nolane urbis episcopo.

Paulinus
episcopus omnia
sua capti-
uis largi-
ebatur.

Quoniam seuientium vandalorum tempore fuisset italia in capitanie partibus depopulata: multique essent de hac terra in africa regione traducti: vir domini paulinus cum cuncta que ad episcopatum habere potuit: captiuis indigentibusque largitus est. Cumque iam nihil omnino modo superesset quod petentibus dari potuisset: quodam die quadam vidua aduenit: quam a regis vandalorum generosum filium in captiuitate fuisse prohibuit: atque a viro dei precium postulauit. si forte illi dominus hoc digne acciperet: et hunc precederet ad propria remeare. Sed vir dei magnopere petenti femine quod dare potuisset inquires: nihil apud se aliud nisi se inuenit. petenti que femine respondit dicens. Duli er quod possim dare non habeo: sed memeti ipsis tolle seruum me iuris tui prestitere. atque ut filium tuum recipias: me vice illius in fuitum trade. Quod illa ex ore tanti viri audies: irrisionem potius credidit quam passionem. At ille ut erat vir eloquentissimus atque apprime exterioribus quam studiis eruditus: dubitati femine citius persuasit ut audita crederet: et precepti one filii sui in fuitum episcopum tradere non dubitaret. Perrexit igitur utriusque ad africa. precedente autem regis genero: qui filium habebat rogatura se obtulit: ac prius petijt ut ei filium donare debuisset. Quod cum vir barbarus typosupbie turgidus: gaudio transitorie prosperitatis inflatus non solum faceret: sed etiam audire despiceret: vidua subiunxit dicens. Ecce hunc hominem pro eo vicarium prebeo: et solummodo pietatem in me

Nota.

LIBER. III.

exhibe: mihi qz ynicū filiū redde. Cū ille venusti vult⁹
hoiēm cōspexisset: quā artē nosset in q̄siuit. Cui vir dei
paulinus rēdit dicēs. Artem quidā aliquā nescio: sed
hortū bene excolere scio. Quod vir gētilis valde liben
ter accepit: cū in nutriendis holerib⁹ qz perit⁹ esset au
diuit. Suscepit itaqz seruū: ⁊ rogāti vidue tradidit fili
um. Quo accepto vidua ab africa regiōe discessit. pau
lin⁹ dō excolēdi horti suscepit curā. Cūqz idē regis ge
ner crebro igredere horti: suūqz hortulanū require
ret: sapiētē valde hoiēm videret: amicos cepit familia
res deferere: ⁊ sepi⁹ cū suo hortulano colloqui: atqz e
ius sermonib⁹ delectari. Cui paulinus quotidie ad mē
sam holera virētēqz herbas deferre p̄sueuerat: ⁊ acce
pto pane ad curā horti remeare. Cūqz hoc diuti⁹ age
ret quadā die suo dñō secum secreti⁹ loquēti ait. Vnde
qd agas: ⁊ vñadalor⁹ regnū qualiter disponi debeat p
uide. qz rex citius ⁊ sub oī celeritate ē moriturus. Qd
ille audiens quia ab eodem rege p̄ ceteris diligebat
ei minime tacuit: s̄ quid a suo hortulano sapienti scilz
viro agnouisset: indicauit. Quod dū rex audisset ilico
respondit. Ego vellē hunc de q̄ loqueris hoiēm videre.
Cui gener eius venerabilis paulini tēpalis dñs respō
dit dicens. Elirentes herbas mihi ad prandiū deferre
p̄sueuit. Has itaqz ad mensā eū deportare facio: vt q̄s
sit q̄ mihi hec ē locutus: agnoscas. Factumqz ē: et duz
rex ad prādiū discubuit: paulin⁹ ex suo ope holera q̄s
et virētia delatur⁹ aduenit. Cūqz hunc rex subito p̄spe
xisset intremuit: atqz accersito eius dñō sibi per filiam
ppinquo: ei secretum qd prius abscondērat indicauit di
cens. Vtrū ē qd audisti. Nā nocte hac ī sōnio sedētes ī
tribunalib⁹ p̄tra me iudices vidi: inter q̄s iste etiam si
mul sedebat. ⁊ flagellū qd aliquā acceperā: eor⁹ mihi iu
dicio tollebatur. S̄ percūtare quis nā sit. nā ego hūc
tāti meriti virū popularē vt p̄spicitur esse non suspicoz
Tūc regis gener secreto paulinuz tulit. quisnam esset
inquisiuit. Cui vir domini respondit. Seruus tuus suz
quem pro filio vidue vicarium suscepisti. ¶ Cūqz in
stanter ille requireret non quis esset: sed quis in terra
eū

Paulin⁹
hortula
nū se esse
dixit.

Paulin⁹
pdixit re
gē vuan
dalor⁹ sta
tū moritu
rū.

Paul in
cū oib⁹ su
is ciuib⁹
captiuis
nolam re
uersus ē.

sua fuiss⁹ idicaret: atq³ b⁹ ab eo iteratiōe frequēt⁹ in q⁹si
tiōis exigeret. vir dñi p⁹strict⁹ magnis piuratiōib⁹ iam
nō valēs negare qd eēt: ep⁹ se fuisse testat⁹ ē. **Nō** posses
sor ei⁹ audiēs valde p⁹timuit: atq³ hūilit⁹ obtulit dicens
Pete qd vīs: quaten⁹ ad terrā tuā a me cū magno mūe
re reuertaris. **C**ui vir dñi paulin⁹ ait. **U**nū ē qd michi
ipēdere bñficiū potes: vt ōs ciuitatis mee captiuos re
laxes. q⁹ cūcti p⁹tin⁹ i affricana regiōe req⁹siti cū onust⁹
frumēto nauib⁹ p⁹uenerādi paulini viri satisfactōe in
eius comitatu laxati sūt. **P**ost nō mltos vero dies vñā
dalox rex occubuit: ⁊ flagellū qd ad suā p⁹nicē dispen
sante deo p⁹ fidelīū disciplina acceperat: amisit. **S**icq³
factū ē: vt ōipotētis dei famul⁹ paulin⁹ vera p⁹dicaret
et q⁹ se i seruitiū solū tradiderat: cū multis a fuitio ad
libertatē rediret. illū videlic⁹ imitat⁹ q⁹ formā serui as
sumpsit: ne nos essem⁹ serui p⁹cti. **C**ui⁹ sequens vestigia
paulin⁹ ad t⁹p⁹us volūtarie seru⁹ fact⁹ ē solus: vt esset p⁹

D modū liber cū multis. **Petrus.**

Um me audire p⁹tigit qd imitari non valeo: flere
magis libet q⁹ aliquid dicere. **Gregorius.**

De cuius etiā morte apud ei⁹ ecclesiā scriptū ē. q⁹
cū dolore esset lateris tactus ad extrema p⁹duct⁹ ē
Dūq³ eius ōis dom⁹ in sua soliditate persisteret: cubi
culū q⁹ iacebat eger: facto terremotu p⁹tremuit. ōesq³ q⁹
illic aderant nimio terrore p⁹cussit. sicq³ sācta illa anīa
carne soluta ē. **F**actūq³ est vt magnus pavor īuaderet
eos q⁹ paulini mortē videre potuissent. **S**z q⁹ hec quam
superi⁹ dixi paulini virtus valde ē intimata: nūc si pla
cet ad miracula exteriora veniam⁹: q⁹ ex multis iā no
ta sunt. **E**t ego tā religiosox virox relatiōe didici: vt ō
his oimodo ambigere non possum.

CA. II. De sancto iohanne papa.

Othox t⁹p⁹e cū iohannes vir beatissim⁹ huius ro
mane ecclesie pōtifex ad iustinianū seniozem
principē pergeret: in corinti partib⁹ aduenit.
cui necesse fuit vt in itinere ad sedendū equus req⁹ri de
buisset. **Q**uod illic quidā vir nobil⁹ audiēs: equū quez
pro magna mansuetudine eius cōiunx sedere consue

Cubiculū
paulini i
mōte do
mo p⁹siste
te tremo
tu tremu
it.

LIBER. III.

uerat: ita ei obtulit: vt eo ad loca alia pueniēte cū ali⁹
equ⁹ potuiss⁹ inueniri: deberet ille quē dederat pp⁹ su
am cōiugē trāsmitti. Factūq³ est z vsq³ ad certū locū p
dict⁹ vir equo eodē subuehēte pduct⁹ est. Qui mor vt
aliū repperit: illū quē accepat trāsmisit. Cūq³ eū pdicti
nobil⁹ viri p⁹u⁹ sedere ex more voluisset: vltra non va
luit. qz post possessionē tāti pōtificis mulierē ferre recu
sant. Cepit nāq³ immēso flatu z fremitu atq³ incessātī
toti⁹ corporis motu q³si despiciēdo pdere: qz post mem
bra pōtificis mulierē ferre nō posset. Qd vir ei⁹ prudē
ter intuit⁹: hūc ad eundē venerabilē virū ptin⁹ remi
sit: magnisq³ p⁹cib⁹: petēs vt equū ipse possiderz: quē iu
ri suo sedēdo dedicasset. De q³ etiā illud mirabile a no
stris seniorib⁹ narrari solet: qd z in cōstātinopolitana
vrbe ad portā que vocat⁹ aurea veniēs: populor⁹ turb⁹
sibi occurrētib⁹ in p⁹spectu oīm rogātī cecolumē reddi
dit: z manu supposita oculor⁹ tenebras fugauit.

Equ⁹ qui
ioānē pa
pā porta
uit mulie
rē ampli
us ferre
noluit.

Idē ioā
nes cecū
illumina
uit.

CAP. III. De sancto Agapito papa.

Post multū xō tēporis exigente causa gothorū
vir q³ btissim⁹ agapit⁹ hui⁹ sc⁹tē romane ecclie
pōtifex: cui deo dispēsante de seruiō ad iustini
anū pncipē accessit. Cui adhuc pgēti quadā die in gre
ciarū iā ptib⁹ curādus oblat⁹ est mut⁹ z claudus. q³ ne
q³ vlla verba edere: neq³ ex terra vnq³ surgē valebat.
Cūq³ hūc ppīqui illi⁹ flētes obtulissēt: vir dñi sollicite
req³suit an curatiōis illi⁹ haberēt fidē Cui dū in virtu
te dei ex auctoritate petri: fixā salut⁹ illi⁹ spē habere se
dicerēt: ptin⁹ venerādus vir o⁹ni incubuit. z missaz
solēnia exorsus: sacrificiū in p⁹spectu dei oīpotēt⁹ imo
lauit. Quo pacto ab altari exiēs claudi manū tenuit:
atq³ assistēte et aspiciēte populo eū mor a terra pprijs
gressib⁹ erexit. Cūq³ ei dñicū corp⁹ in os mitteret: illa
diu muta ad loquēdū lingua soluta est. Mirati omēs:
flere p⁹ gaudio ceperūt. eorūq³ mētes ilico met⁹ z re
uerētia inuasit: cū videlicz cernerēt qd agapit⁹ facere i
xtute dñi ex adiutorio petri potuisset.

Agapit⁹
claudū z
mutū cu
rauit.

CA. IIII. De datio mediolanensi epō.

Eiusdem q̄s principis tempe cum datius medio-
lanensis vrbis epus causa fidei exactus ad cō-
stantinopolitanam vrbē pergeret: corinthi de-
uenit. Qui dum largā domū ad hospitandū quereret
que comitatū illius ferre potuissz: et vix iueneret. aspe-
xit emin² domū congruentis magnitudis: cuiqz sibi p̄-
parari ad hospitandū iussit. Tuncqz eiusdē loci icole di-
cerent i ea hūc manere nō posse. qz multis iā ānis hāc
diabolus ihabitaret. atqz ideo vacua remansisset: vir
venerabilis datius respōdit dicens. Imo iō hospita-
ri i domo eadez debem²: si hanc spūs malign² inuasit:
et ab ea hoīm habitationē repulit. In ea sibi igit̄ para-
ri p̄cepit: securusqz illa antiq̄ hostis certamina tolera-
turus itrauit. Itaqz intē peste noctis silentio cū vir dei
quiesceret: antiquus hostis imensis vocibus: magnis-
qz clamoribus cepit imitari rugit² leonū. balatus pe-
corū. rudit² asinorū. sibilos serpētū. porcorū stridores et
soricū. Tūc repēte dat² tot bestiarū vocib² excitat² fur-
rexit vehement² irat²: et p̄tra antiquū hostē magnus ce-
pit vocib² clamare dicens. Bū tibi p̄tingit miser: tu il-
le es q̄ dixisti: ponā sedē meā ad aqlonem: et ero sillis al-
tissimo. Ecce per supbiā tuā porci et soricib² similis fa-
ctus es. et q̄ imitare deū idigne voluisti: ecce vt dignus
es bestias imitaris. Ad quā ei² vocēs vt ita dicaz/ deie-
ctionem suā malign² spūs erubuit. an nō erubuit q̄ eā-
dem domū ad exhibēda mōstra q̄ cōsueuerat vltterius
non itrauit. Sicqz postmodū fidelium habitaculū fa-
cta ē. qz dum cā vnus veraciter fidelis i gressus ē: ab ea
protinus mēdax spūs atqz infidelis abscellit. Sz opor-
tet iam vt p̄ora taceamus: ad ea que diebus n̄ris sunt
gesta veniendū est.

CAP. V. De sabino camisine ciuitatis epō.

Quidā ei religiosi viri apulie puicīe p̄tib² cogniti
hoc q̄s ap̄d mltorū noticiā lōge lateqz p̄crebuit de
sabino camisine vrbis episcopo testari solent. qz idem
vir longi iā senio oclorū lumē amiserat: ita vt oī modo

dat² ep̄s
ad diabo-
lū dixit.

Idē do-
mū a dia-
bolo oc-
cupataz
hītabilē
fecit.

LIBER. III.

nūl videret. Quē rex gothorū totīla pphetie hſe spūm audiēs minime credidit: ſ; pbare ſtudiuit qđ audiuit.

Qui cū in eiſdē ptib⁹ deueniſſet: hūc vir dñi ad pñdiū rogauit. **A**ūq; iā vētū eſſ; ad mēſam rex diſcūbē noluit: ſ; ad ſabini venerabil⁹ viri dexterā ſedit. **C**ū xō eidē pñi puer ex more poculū vini pberet: rex ſilēter manū tetēdit. calicē abſtulit. eū p ſe epō vice pueri p̄buit. vt videret an ſpū puidēte diſcerneret qđ ei poculū pberet.

Tūc vir dei accipiēs calicē: ſ; tñ miniſteriū nō vidēs dixit. **U**iuat ip̄a man⁹. **P**e qđ xō rex let⁹ erubuit.

qz q̄uis ip̄e deprehēſus: in viro tñ dei qđ q̄rebat inuenit. **H**ui⁹ aut⁹ venerabil⁹ viri cū ad exēplū vite ſeqñtū in lōgū ſeniū vita traheret: ei⁹ archidiacon⁹ ambi

tiōe ad iſcēdi ep̄atus accēſus eū extingūe veneno molit⁹ eſt. **Q**ui cū vini ſuſoris animū corrupiſſet: vt mi

xtū vinū veneno ſibi poculū preberet. reſectiōis hora cū iā vir dei ad edēdū diſcūberet ei p̄m̄s corrupt⁹ pu

er h qđ ab archidiacono ei⁹ accepat: veneni poculū obtulit. **C**ui ſtatī venerabil⁹ ep̄s dixit. **B**ibe tu h qđ mihi bibēdū p̄bes.

Tremefact⁹ puer dephēſū ſe eſſe ſentienſ: maluit moritur⁹ bibē: qđ penas p̄illa tāti homicidij culpa tolerare.

Cūq; ſibi ad os calicē duceret vir do mini cōpeſcuit dicēs. **N**ō bibas: da mihi ego bibo. ſed

yade dic ei qđ tibi illud dedit. **E**go qđē venenū bibo: ſ; tu ep̄s nō eris. **F**acto igit⁹ ſigno crucis venenum ep̄s

bibit ſecurus. **E**adēq; hora in loco alio in q̄nerat archidiacon⁹ ei⁹ deſūct⁹ eſt. ac ſi p os ep̄i ad archidiacon⁹

ni viſcera illa venena tranſiſſent. **C**ui tñ ad inferendā mortē venenū qđē corporale deſuit: ſ; hūc in cōſpectu

eterni iudicij venenū ſue malicie occidit. **P**etrus.

Mira ſunt hec: z nſis valde ſtupēda t̄pib⁹. ſ; talis ei⁹dē viri vita p̄hibet: vt qđ cōuerſationem ei⁹ agnouerit: virtutē nō debeat mirari.

CAP. VI. De caſſio narnienſis ciuitatis ep̄ſcopo.

Gregorius.

Neq; h petre ſilcā: qđ multi nūc qđ hic de narniē ſi ciuitate aſſūt mihi ſed lōteſtificant. **E**od nāq;

Sabinuſ
ep̄s p̄phe
tie ſpiri
tū habu
it.

Pe archi
diacono
volēte eū
venēo ex
tinguere

Sabinuſ
venenuz
bibit qđ
obijt qđ
dari fec.

Cassi² epi
scop² spa
tharium
obsessum
liberauit

gothor² tpe cū pfatus rex totila narni²s venisset: et vir
vite venerabilis cassi² ei² vrbis eps occurrit. **Q**ui qz ex
p²sp²er²siōe sp² facies rubere p²sueuerat. h² rex totila nō cō
sp²er²siōis eē credidit: s² assidue potatōis. eūqz oimō de
sperit. **S**z om²p²s de² vt quātus vir eēt q² despiciebat on
deret: i narniēsi cāpo q² rex aduenerat malign² sp²ūs co
raz oī exercitu ei² spatariū suavit: eūqz vexare crudeli
ter cepit. **Q**ui cū aī regis oculos ad venerādū vir² cal
siū fuisset adduct²: hūc ab eo vir dñi orōne facta signo
crucis expulit: q² i eū igredi vlt²erius nō p²sumpsit. **H**ic
qz factū est vt rex barbarus seruū dei ab illo iaz die ve
neraret ex corde: quē despectum valde iudicauit ex fa
cie. **H**ā qz virū tāte virtutis vidit: erga eū illa mens ef
fera ab elationis fastu detumuit.

CA. VII. De andrea fundane ciuitatis epo.

Sed ecce dū facta fortium viro² narro: repen
te ad memoriā venit: qd erga andrea fundane
ciuitat² ep²m diuina mīa fecerit. **Q**d tū ad h² le
gētib² vt valeat exopto: quatenus qui corpus suū cō
tinentie dedicant: habitare cum feminis non p²sumāt
ne ruina mētē tāto repētina surripiat: q²to ad h² quod
male p²cupiscit: etiā p²sentia p²cupite forme famuletur.

Exemplu²
nō coha
bitādū ef
se deuo
tos cum
mulieri
bus.

Nec res ē dubia quā narro. qz penē tāti i ea testes sunt
quāti et eiusdē loci habitatores existūt. **H**ic nāqz vene
rabilis vir cū vitā multis plenā virtutib² duceret: seqz
sub sacerdotali custodia in cōtinentie arce custodiret:
quādā sc²t²imonialē feminā quā secū p²habuerat: nolu
it ab episcopi² sui cura repellere: s² certus de sua eiusqz
p²tinētia secum hanc p²misit habitare. ex qua re actuz ē
vt antiqu² hostis apud ei² animum aditum tētationis
exq²reret. **N**am cepit speciem illius oculis mentis ei²
imprimere vt illectus nepbanda cogitaret.

Quadam vero die iudeus quidam ex campanie par
tibus romam veniens appie carpebat iter: qui ad fun
danam glebam perueniēs. cum iam diem vesp²er²asce
re cerneret: et quo declinare posset minime repperi
ret: iuxta apollinis templū fuit. ibiqz se ad manen

LIBER. III.

dū ptulit. Qui ipm loci illi? sacrilegiū ptimescēs quīf
fidē crucis minime hēret: signo tū se cruci munire cura
uit. Nocte autē media ipso solitudinis pauore turbat? pui
giliacebat: et repēte cōspiciēs vidit malignorū spūum
turbā quī in obsequiū cuiusdā potētis pīre. eū xō q̄ cete
ris pērat: in eiusdē gremio loci cōsedisse. q̄ cepit singu
lorū spūum obsequētū sibi causas actusq; discutē: q̄te
nus vnusq; q̄ntū neq̄tie gessissz iueniret. Cūq; singu
li spūs ad inq̄sitiōē ei? exponerēt qd̄ opati p̄ bonos fu
issent: vn? in mediū p̄siluit: q̄ in andree epī animū per
spēm sctīmonial? feinīe q̄ in episcopio ei? habitabat q̄n
tā tētationē carnis cōmouisset: apuit. Cū xō hoc mali
gn? q̄ pērat spūs inhiāter audiret: et tāto sibi factū lu
crū grāde crederet: quāto sctīoris viri aīam ad lapsū
p̄ditiōis inclinaret. ille spūs q̄ hec eadē fatebatur adiun
xit. qz vsq; ad h? q̄ die p̄terito vesp̄tina hora ei? mentē
traxerit: vt in terga eiusdē sctīmonial? femine blādiēs
alapa daret. Tūc malign? spūs atq; humāi gnīs anti
qu? inimic? exhortat? hūc blāde est vt p̄ficerz qd̄ cepis
set: q̄ten? ruine illi? singularē iter ceteros palmā tene
ret. Cūq; iude? q̄ aduenerat h? vigilans cerneret: et
magne formidinis anxietate palpitaret. ab eodē spū
q̄ cūctis illic obsequētib? pērat: iussū ē vt req̄rerēt q̄snā
esset ille q̄ iacere in tēplo eodē p̄sumpsisset. Quē mali
gni spūs p̄gētes et subtili? intuētes cruci mysterio sig
tū viderūt: mirātesq; dixerūt. Ele ve: vas vacuū et si
gnatū. Quib? h? renūciātib? cūcta illa malignorū spi
rituū turba disparuit. iude? xō q̄ hec viderat ilico sur
rexit: atq; ad ep̄m sub festinatiōe puenit. Quē i eccle
sia sua reperies seorsum tulit: q̄ tētatiōe vigeret inq̄si
uit. Cui p̄fiteri ep̄s tētationē suā verecūdat? noluit. cū
xō ille diceret q̄ in illa tali dei famula p̄ui amoris ocu
los inieciisset: atq; adhuc ep̄s negaret: adiūxit dicens
Quare negas qd̄ inq̄reris? qz ad h? vsq; vesp̄e hesternō
die p̄duct? es: vt posteriora illi? alapa ferires. Ad que
nimirū verba deprehensum se ep̄s intuens humili
ter confessus est quod prius ptinaciter negauit. Cui?
ruine et verecūdie idem iudeus cōsulens qualiter hoc

Cōgrega
tio seu cō
cio demo
nū.

Spirit?
malign?
iter cete
ros pal
mā nact?

Dictū di
abulorū
de iudeo
sigto cru
ce.

Andreas
ep̃s abdi-
cat muli-
eres a se.

Iudeus
baptisat

cognouisset: vñ q̃ in p̃uētū malignorū sp̃iūm de eo au-
diuisset idicauit. **Q**uod ille agnoscēs se ad terrā p̃tin⁹ in-
ofonē dedit. moxq; de suo habitaculo nō solū eadē dei
famulā: s̃ oēs q̃s feminā q̃ in ei⁹ illic obseq̃o habitabat
expulit. **I**n eodē x̃o tēplo apollinis bti andree apli re-
pēte oratoriū fecit: atq; oī illa tētatiōe carnis fūditus
caruit. **I**udeū x̃o cui⁹ visione atq; increpatiōe saluat⁹
est: ad eternā salutē traxit. **I**n sacramēt⁹ fidei imbutū
atq; aq̃ baptisimat⁹ emūdatū: ad scē ecclīe gremiū per-
duxit. **S**icq; factū ē vt hebreus idē dū saluti aliene cō-
sulit pueniret ad suā: vt om̃ps de⁹ inde aliter ad bonā
vitā pduceret: vnde in bona vita alterū custodisset.

Res hec gesta quā audiui ⁊ metū mihi p̃bet: ⁊ sp̃e.
Petrus.
Gregorius.

Nota.

Utq; sic oportet ⁊ de dei nos semp misatiōe p̃sidē
⁊ de n̄ra infirmitate formidare. **E**cce enī paradi-
si cedrū ꝓcussā audiui⁹ ⁊ nō euulsam: q̃ten⁹ infirmis
nobis: ⁊ de ei⁹ ꝓcussione nascat⁹ timor: ⁊ de ei⁹ stabilita-
te fiducia.

CAPI. VIII. **D**e cōstantio aq̃ne ciuitat⁹ ep̃scopo.

Cōstati⁹
pphetie
sp̃m ha-
buit.

Rūsuz cō-
stati⁹ i ei⁹
obitu.

Ut q̃s venerabil⁹ vite **C**ōstātius aq̃ne ciuitatis
ep̃s fuit. q̃ nup̃ predecessoris mei tpe b̃tē me-
morie iōānis pape defunct⁹ ē. **H**ūc pphetie ha-
buisse sp̃m multi testant⁹: q̃ eū familiariter scire potu-
erūt. **C**ui⁹ inter multa b̃ dixerūt religiosi veracesq; vi-
ri q̃ presentes fuerūt: qd̃ in die obit⁹ sui cū a circūstati-
b⁹ ciuib⁹: vt pote discessur⁹ pater tā amabil⁹ amarissie
plāgeret: eū flēdo requisierūt dicētes. **Q**uē post te pa-
trē habebim⁹? **Q**uib⁹ ip̃e p pphetie sp̃m r̃ndit dicēs.
Post p̃statiū mulionē: post mulionē fullonē. o tu aq̃na
⁊ b̃ habes. **Q**uib⁹ pphetie x̃bis editis: vite sp̃m exa-
lauit extremū. **Q**uo defūcto ei⁹ ecclīe pastoralē susce-
pit curā andreas diacon⁹ illi⁹: qui quondā in stabul⁹
itinerū cursum seruabat equorū. atq; illo ex hac vita
s̃ducto: ad episcopat⁹ ordinē iouinus accersitus est:
q̃ in eadē ciuitate fullo fuerat. **Q**uo ad huc sup̃stite ita

40

LIBER. III.

cuncti inhabitatiores ciuitatis illi⁹ barbarorū gladijs et pestilentie imanitate vastati sunt: vt post mortez illi us ne quis episcop⁹ fuerit: nec qbus fieret inueniri potuisset. Sic itaqz completa est viri dei sententia: quatenus post decessum duorū se sequentiū eius ecclesie pastorem minime haberet.

CA. IX. de Frigidiano lunensis ciuitatis epo.

Sed neqz hoc sileam qd narrante viro venerabili venantio lunensi epo me a bi duū ptingit agnouisse. Lucane nāqz ecclesie sibi met ppingisse mire virtutis virū frigidianū noie narrauit episcopū. cuius b opinatissimū ac cunctis habitantib⁹ testat memorari miraculū: qd anseris fluui⁹ q iuxta illi⁹ vrbis muros in fluebat. sepe inundatiōe facta cursus sui alueum egressus per agros diffundi consueuerat: et qcuqz sata et plantata reppererat euertebat. Cūqz hoc crebro fieret: et magna eiusdē loci incolas necessitas vrgeret: dato studio operis eum per loca alia deuiare conati sūt. S3 qūis diutius laboratū fuisset: a pprio alueo deflecti non potuit. Tunc vir dñi frigidian⁹ rastrū sibi paruum fecit: ad alueū fluminis accessit et sol⁹ orationi incubuit: atqz eidē flumini p̄cipiens vt segr̄es per loca queqz vt ei visa sunt: rastrum per terrā traxit. Quem relicto alueo pprio tota fluminis aqua secuta est. vt fundit⁹ locū p̄sueti cursus desereret: et ibi sibi alueū vbi tacto per terrā rastrō vir dñi signū fecerat vendicaret. et queqz essent alimentis hominū profutura: sata vel plantata yltra non lederet.

Frigidiana
nus eps
fluuiū:
rōne sua
a ppo al-
ueo diu:
tit.

CAP. X. de Sabino epo placentino.

Huius quoqz venerabilis viri venantij epi aliud miraculū relatione cognoui: qd in placentina vrbe perhibet gestum. quod vir dei veracissim⁹ iohannes in hac modo romana ciuitate locum prefectorium seruans. ¶ Qui in eadem placentina vrbe est ortus et nutritus: ita vt episcopus memorat. quia gestū fuerit attestat. In ea nanqz ciuitate sabinum nomine

Manda
to sabin
pado inu
das itra
suu alue
uz sefere
traxit.

Nota.

Rex toti
la cerbo
niu vsis
dilanian
du expo
suit.

Urs^o pe
des epi la
bebat.

fuisse asserunt mire virtutis episcopus. Cui dum die quadam suus
diaconus nunciasset: quod cursus sui padus alueum egressus
ecclesie agros occupasset: totaque illic loca nutriendis se
minibus profutura: aqua eiusdem fluminis teneret. **V**enera
bilis vite sabinus episcopus respondit dicens. **V**ade et dic ei
as. **Q**uod diaconus eius audiens desperit et irrisit. **T**unc
vir dei accersito notario dictauit dicens. **S**abinus domi
nesu christi seruus et monitorium pado. precipio tibi in nomine
christi domini nostri ut de alueo tuo in locis istis vltteri non ex
as: nec terras ecclesie ledere presumas. **A**tque eidem notario
subiungit dicens. **V**ade hoc scribe: et in aqua eiusdem flumi
nis pice. **Q**uo facto sancti viri preceptum suscipiens: statim
se a terris ecclesie aqua perescuit: atque ad propum alue
um reuersa: exire vltteri in loca eadem non presumpsit. **Q**ua
in re petre quod aliud quam inobediendum hominum duritia perfun
dit: quam in virtute iesu et elementum irrationabile sancti
viri preceptis obediuit.

CA. XI. De cerbonio populonij episcopo

Uir quivite venerabilis Cerbonius populonij episcopus
magna diebus nostris scitatis sue probatione dedit.
Maxime cum hospitalitatis studio valde esset intentus die
quadam transientes milites hospitio suscepit. quos gothis
supuenientibus abscondit. eorumque vitam ab illorum nequitia ab
scondendo seruauit. **Q**uod dum gothorum regi perfido totile nuncia
tum fuisset: crudelitatis immanissime vesania successus
huc ad locum quod octauo huius urbis miliario merulis dicitur
ubi tunc ipse cum exercitu sedebat iussit duci. eumque in spe
ctaculo populi versus ad deuorandum precipi. **T**unc idem rex
perfidus in ipso spectaculo sedisset ad inspicendum mortem
episcopi magna populi turba perfluxit. **T**unc episcopus deductus in
medio est: atque ad eius mortem immanissimum versus exorsus
qui dum humana membra crudeliter carperet seui regis ai
mum satiaaret. **D**imissus itaque versus ex cauea est: quae
census et concitus episcopus petijt: sed subito sua ferocitate obli
tus deflexa ceruice: submissoque humiliter capite: lam
bere episcopi pedes cepit. ut patenter omnibus daretur in
telligi: quia erga illum virum dei et ferina corda essent ho

CLIBER. II.

minū: z quasi humana bestiar. Tūc ppl's q̄ ad specta-
culū venerat mortis: magno clamore versus ē i admi-
rationē venerationis. Tūc ad ei' reuerentiā colēdā rex
īpe p̄motus ē. Quippe cū q̄ sup̄no iudicio actuz erat.
vt q̄ deū seq̄ pri' i custodiēda vita ep̄i noluit: saltem ad
māsuēdine bestie seq̄ret. Cui rei hi q̄ tūc p̄sentes fue-
rūt: adhuc nōnulli sup̄sūt: eāq; cū oī illic pp̄lo se vidis-
se testant. De quo etiā viro aliud q̄ miraculū venatio
lunensi ep̄o narrāte cognoui. In ea nāq; populonij ec-
clesia cui p̄erat sepulchrū sibi p̄parauit. S; cū longo-
bardoz gēs i italiā veniēs cūcta vastasset: ad helbā in-
sulā recessit. Qui ingruēte egritudine ad mortē veni-
ens: clericis suis sibi q; obsequētib' p̄cepit dicēs. In se-
pulchro meo qd̄ mihi p̄pau populonij me ponite. Cui
illi cū dicerēt. Corp' tuū illuc qualiter reducere possu-
m? qz a lōgobardis teneri loca eadēz vbiq; eos illic di-
scurrere scimus. Ipe r̄ndit. Reducite me securi. nolite
metuere: s; festine sepelire me curate. moxq; vt sepultū
fuerit corp' meū: ex eodē loco sub oī festinatione rece-
dite. Defuncti igīt corp' ip̄osuerūt naui. Cūq; pp̄lo
nū tenderēt: collectis in aere nubibus imensa nimis
pluuia erupit. S; vt patesceret oībus cui' viri corpus
naui illa portaret pillud maris spaciū qd̄ ab helba i-
sula vsq; populoniū. xij. miliaribus distat. circa vtraq;
naui latera. p̄cellose valde pluuia descendit: z i nauē
eandē vna pluuie gutta nō cecidit. Peruenerūt itaq;
ad locū clerici: z sepulture tradiderūt corp' sacerdoti
sui. cuius p̄cepta seruātes ad nauē sub festinatione re-
uersi sunt. Quā mox vt intrare potuerūt i eundē locū
vbi vir dñi sepultus fuerat: lōgobarboz dux crudelis
simus gūmar aduenit. Ex cui' aduentu viz dei habu-
isse spm̄ p̄phetie claruit. qz ministros suos a sepulture
loco sub festinatione discedere p̄cepit.

In nauī
nō pluit
i q̄ corp'
cerbonij
vehebat

Gūmar
lōgobar-
doz dux

CA. XII. De fulgētio vtriculo ep̄o. Gregori'

Necvero qd̄ diuīsa pluuia factū narraui miracu-
lū etiā i alteri' ep̄i venerationē mōstratū ē. Nā qui
dā clericus senex q̄ adhuc supest eidez rei p̄sto se fuisse

Fulgētī⁹
ēps regi
totile re-
nia misit

testat dicēs. **F**ulgētī⁹ ēps qvtricolēsi ecclie perat: regē
crudelissimū totilā ifestū oīmodo habebat. **C**ūqz ad e-
as dē ptes cū exercitu ppiāsslet: cure fuit ēpo p clericos
suos penia ei trāsmittere: eiusqz furozis ifaniā si possz
mūerib⁹ mitigare. **Q**ue ille vt vidit ptinus spuit: atqz
iratus suis oīb⁹ iussit: vt eūdē ep̄m sub oī aspitare con-
strigerēt: eūqz ei⁹ examini seruarēt. **Q**uē dū feroces
gothi ministri scilicet crudelitāt illi⁹ tenuissent: circū
dātes eū vno ī loco stare p̄ceperūt. ei qz ī fra circulū de
signauerūt: eū quē pedē tēdere nullo mō auderet. **C**ū-
qz vir dei ī sole nimio estuaret ab eis dē gothis circūda-
tus: z designatiōe circuli iclusus: repēte choruscatoēs
et tonitrua z tāta vis pluuię erupit. vt hī q custodiēdū
acceperāt: imēsitatē pluuię ferre nō possēt. **E**t dū ma-
gna nimis iundatio fieret: int⁹ eandē designationē cir-
culi ī qua vir dñi fulgētius stetit: nec vna quid pluuię
gutta descēdit. **Q**d dū regi crudelissimo nūciatū esset
illa mēs effera ad magnā ei⁹ reuerētiā versa ē. cui⁹ pe-
nā pri⁹ ifatiabili furore sitiebat. **S**ic op̄s de⁹ circa ela-
tas carnaliū mētes potētie sue miracula p despectos o-
perat. vt q superbe ptra p̄cepta veritatis se eleuāt: eo-
rū ceruicē veritas p humiles premat.

Intra cir-
culū ful-
gētū non
pluit.

CA. XIII. De herculano perusino ep̄o.

Nelper qz florid⁹ venerabilis vite ep̄s narrauit
qddā mēorabile valde miraculū dicēs. **Q**uir san-
ctissim⁹ herculan⁹ nutritor me⁹ perusine ciuita-
tis ep̄s fuit: ex puerfatione mōasterij ad sacerdotalis
ordis gratiā deduct⁹. **T**otile aut p̄fidi regis t̄pib⁹ ean-
dē vrbē annis. viij. ptinuis gothoz exercit⁹ obsedit. ex
qua multi ciuiū fugerūt q famis periculū ferre nō po-
terāt. **A**nno vero. viij. nōdū finito obsessam vrbē gotho-
rū exercit⁹ itrauit. **T**ūc comes q eidē exercitui perat ad
regē totilā nūcios misit: exqrens qd de ep̄o vel populo
fieri iuberet. **C**ui ille p̄cepit dicens. **E**p̄o pri⁹ a vertice
capitis vsqz ad calcaneū corrigiā tolle: et tūc caput ei⁹
amputa. oēz vero populum q illic iūēt⁹ ē: gladio extin-
gue. **T**ūc idē comes venerabilē vix herculanū ep̄m su

Cru dele
edictū in
hercula-
nū ep̄m.

LIBER. III.

per vrbis murū deductū: capite trūcavit. eiusq; cutē
tam mortuū a vertice vsq; ad calcaneū icidit. vt ex ei⁹
corpe corrigia sublata videret morq; corp⁹ illi⁹ extra
murū p̄iecit. Tūc qdā humanitatis pietate cōpulsū: ab
scisum caput ceruici apponētes cū vno paruulo īfāte
qui illic extictus iuētus ē iuxta murū corp⁹ ep̄i sepultu
re tradiderūt. Cūq; post eādēz cedē die. xl. rex totila
iussisset vt ciues vrbis illi⁹ q̄ quolibet dispersi essent ad
eā sine aliqua trepidatione remearēt. hi q̄ p̄us fugerāt
viuendi licentia accepta reuersi sunt. S; cui⁹ vite eo
rum ep̄s cognit⁹ fuerat: memores vbi sepultū esset cor
pus illi⁹ q̄sierunt: vt h̄ iuxta honozē debitū ī ecclia be
ati petri apli humaret. Cūq; itū esset ad sepulchruz
effossa terra iuenerunt corp⁹ pueri pariter humati: vt
pote iā die. xl. tabe corruptuz z vermib⁹ plenū. corp⁹ ū
ep̄i ac si die eodem eēt sepultum. Et qd ē adhuc mirati
one venerādum. qz ita caput eius vnitū fuerat corpori
ac si nequaquā fuisset abscisum. sic videlicet vt nulla ve
stigia sectionis apparerēt. Cūq; h̄ z ī terga verterēt
exq̄rentes si qd signū vel de alia mōstrari incisione po
tuisset: ita sanū atq; intemeratū omne corp⁹ iuentuz ē
ac si nulla hoc incisio ferri tetigisset. ¶ Petrus.

Quis non obstupescat talia signa mortuoz que fi
unt pro exercitatione viuētium?

CA. XIII. De Isaac seruo dei. ¶ Gregorius.

Priorib⁹ q̄ gothoruz temporibus fuit iuxta spo
letanam vrbem vir vite venerabilis Isaac no
mine. q̄ ad extrema pene gothorum t̄pā puenit
quē nostroz multī nouerunt: z maxie sacra x̄go grego
ria q̄ nunc ī hac romana vrbe iuxta ecclia beate ma
rie virginis habitat. Que dū adolescētie sue t̄pē p̄stitut⁹
iā nuptiis ī ecclia z fugiss; z sc̄timonialis vite puerfati
onē q̄reret: ab eodē viro defensa: atq; ad eum quē desi
derabat habitum dño ptegente perducta est. Que qz
sp̄suz fugit ī terra: habere sp̄sū meruit ī celo. Alta
aūt de eodez viro narrāte venerabili patre eleutherio

f ij

Herculai
caput cor
pori post
mortē mi
raculose
reunitū.

gregoria
sanctimo
nial effe
cta.

Isaac tri
b⁹ dieb⁹
noctibus
qz conti-
nue ora-
uit.

Isaac eie-
cit diabo-
lū ab ob-
fesso.

Nota.

agnoui. q̄ et hūc familiariter nouerat: ⁊ ei⁹ x̄bis vita
fidē p̄bebat. **H**ic itaqz venerabilis isaac ortus ex italia
nō fuit. s̄ ea illi⁹ narro miracula q̄ cōuersat⁹ i italia fec̄
Cū primū de syrie partib⁹ ad spoletanā urbē venisset:
ingressus ecclesiā a custodib⁹ petijt vt sibi quātū vellēt
licētia cōcederet orādi: eūqz horis secretiorib⁹ egredi
nō v̄gerēt. **Q**ui mox ad orādū stetit: diēqz totū pegit
in orōne. cui sequētem p̄tinuauit ac noctē. **S**ecūdo eti-
am die cum nocte subsequēti in defessus precib⁹ p̄stitit
diem q̄ tertium in orōne p̄iunxit. **C**unqz hoc vñ ex cu-
stodibus superbie spū i flat⁹ cerneret: vnde p̄ficere de-
buit: inde ad defectus damna puenit. **N**ā hūc simula-
re q̄ se trib⁹ dieb⁹ et noctib⁹ orare ante oculos hominū
demonstraret. **Q**ui p̄tinus currēs virū dei alapa pcul-
sit: vt quasi religiose vite simulator de ecclesia cum con-
tumelia exiret. **S**z hūc repente vltor spūs iuasit: et ad
viri dei vestigia strauit. ac p̄ os illi⁹ clamare cepit. **I**sa-
ac me eijcit: isaac me eijcit. **C**ir q̄ppe pegrin⁹ q̄ cēseret
noīe nesciebat: s̄ ei⁹ nomē ille spūs p̄didit: q̄ se ab illo
posse eijci clamauit. **M**ox at sup vexati corp⁹ vir dei i-
cubuit. malign⁹ spūs q̄ eū inuaserat abscessit. i tota v̄-
be tūc statim qd in ecclesia factū fuisset innotuit. **C**ur-
rere viri et femine nobiles atqz ignobiles pariter cepe-
rūt. certatiqz eū in suis rapere domib⁹ conabant. alij
ad p̄struendū monasteriū p̄dia. alij pecunias. alij sub-
sidia queqz poterant offerre viro dei supplicat⁹ volebāt
Sed seruus oīpotentis dñi horz nihil accipiens: egres-
sus urbē non longe desertū locū repperit: ibiqz sibi hu-
mile habitaculum p̄struxit. **A**d quē dū multi pergunt
exēplo illius eterne vite accendi desiderio ceperūt: at-
qz sub eius magisterio in oīpotentis se dñi seruitiū de-
derunt. **C**unqz eum crebro discipuli humiliter admo-
nerent: vt p̄vlu monasterij possessiōes q̄ offerebant ac-
ciperet: ille sollicitus sue paupertatis custos fortem sen-
tentiā tenebat dicens. **M**onachus q̄ in terra possessiō-
nes querit monach⁹ non ē. **S**ic quippe metuebat pau-
pertatis sue securitatē perdere: sicut auari diuites so-

LIBER. III.

lēt peritura s diuitias custodire. **I**bi itaq; pphetie spū
magnisq; miraculis cūctis longe lateq; habitantib;
vita ei⁹ inclaruit. **N**am die quadā ad vespērū in orto
monasterij fecit iactari ferramenta q̄visitato nos noīe
vagas vocam⁹. **D**ixit itaq; discipulis suis. **T**ot van-
gas i orto p̄icite: z citius redite. **N**octe vero eadē dū
ex more cū fratribus ad exhibēdas laudes dño surre-
xisset: precepit dicēs. **I**te et operarij nostris pulmen-
tū coq̄te: vt mane p̄mo paratū sit. **F**actū autē mane fe-
cit deferri pulmētuz qđ parari iusserat. atq; hortū cū
fratrib⁹ igressus q̄t vāgas iactari p̄ceperat: tot in eo la-
borātes operarios iuenit. **I**ngressi q̄ppe fures fuerāt
s̄ mutata mente p spūm apphenderūt vāgas quas inue-
nerūt. z ab ea hora qua igressi sūt quousq; vir dñi ad e-
os veniret: cūcti horti illi⁹ spacia q̄ inculta fuerāt colu-
erūt. **Q**uib⁹ vir dñi mox vt igressus ē ait. **G**audete fra-
tres. multū laborastis. iā q̄scite. **Q**uib⁹ ilico alimēta
que detulerat p̄buit: eosq; post tātū laboris fatigatio-
nem refecit. **S**ufficiēter autē refectis ait. **N**olite malū
facere. quotiēs de orto aliqd vultis: ad horti adituz
venite. trāquille petite. cū bñdictiōe p̄cipite. z a furti
prauitate cessate. **Q**uos statī collectis: holerib⁹ onusta-
ri fecit. **A**ctumq; ē vt q̄ ad hortū nocituri venerāt: cu;
laboris sui premio z repleti ab eo: z in oculi redirent.

Nio q̄; tempe accesserunt ad eum peregrini qđaz
miam postulātes: scissis pānis obfiti: ita vt pene
nudi viderent. **C**unq; ab eo vestimēta peterēt: eoz ver-
bayir dñi tacit⁹ audiuit. q̄vnum ex discipulis suis pti-
nus silent⁹ vocauit: ei q; p̄cepit dicēs. **V**ade atq; i illa
silua i loco tali cauā arborē req̄re: z vestimēta q̄ i ea in-
ueneris defer. **C**ūq; discipulus abiisset: arborē sic ius-
sus fuerat req̄siuit. vestimēta repperit. et latent⁹ detu-
lit magistro. **Q**ue vir dei suscipiēs pegrinis nudis at-
q; petētib⁹ oñdit z p̄buit: dicēs. **V**enite q; nudi estis:
ecce tollite z vestite vos. **D**ec illi itūētes recognouerūt
que posuerant: magnoq; pudore consternati sunt. et q̄
fraudenter vestimenta querebant aliena: confusi re-
ceperunt sua.

Fures x-
si sunt in
oparios.

Fraudez
pegrino-
rū **I**saac
in spū a-
gnouit.

In spiri-
tu furtu
vidit.

No q̄ tempe quidā se ei⁹ orōnib⁹ ꝓmendās: spor-
tas duas plenas alimētis ei ꝓ puerū transmisiit.
quaz vnā idē puer surripuit: atq; in itinere abscondit
vnā vero ad dei hoīem detulit: ꝛ petitionē illi⁹ q̄ se ei ꝓ
peniū ꝓmendauerat enarrauit. Quē vir dñi benigne
suscipiens: eū dē puerū admonuit dicēs. Gratiās agi-
mus. sed vide sportā quā in itinere posuisti: ne incaut⁹
tāgē presumas. qz ī eā serpens īgressus ē. Esto ergo sol-
licitus ne si tollere īcautus volueris: a serpente feria-
ris. Quibus verbis puer valde ꝓfusus. exultauit qdē
quod euasit mortē: ꝛ tristis ad modicum factus ē. qz q̄
uis salubrē penā euaserit: tñ pertulit verecūdiā suam.
Qui reuersus ad sportā: caute ac sollicitē attēdit. sed
eā itaq; sicut vir dei ꝓdixerat serpens tenebat. Hic itaq;
cū virtute abstinētie. ꝓtēptu rex trāseuntiū. ꝓphetie
spū. orōnis itētione esset icōparabilē ꝓditus: vnū erat
quod ī eo rephensibile eē videbat. qz nōnunq; tanta ei
licentiā inerat: vt illis tot virtutib⁹ nisi sciret eē plen⁹
nullo modo crederetur.

Petrus.

Mesote. quidam hoc esse dicimus. sponte sibi le-
tice frena laxabat: an tot virtutibus pollens aliquā-
do ad p̄fens gaudium etiam renitens eius animus
traheretur?

Gregorius.

Nota.

Magna ē petre oīpotentis dei dispēsatio. ꝛ plerūq;
cōtingit vt q̄bus maiora bona ꝓstat: qdā minora
nō tribuat. vt sp̄ eorū anim⁹ habeat vñ se rephēdat. q̄te-
nus dñi appetūt ꝓfecti eē ꝛ nō possūt: et laborāt in hoc
quod nō acceperūt. nec tñ elaborādo ꝓualēt: ne ī his
que accepta habēt se mīme extollāt. sed discāt qz ex se-
metip̄is maiora bona nō habēt q̄ ī semetip̄is vicere ꝓ-
ua vitia atq; extrema nō possūt. Hic est ei q̄ ꝓducto do-
min⁹ ad terrā reꝓmissiōis populo cūctos fortes atq;
ꝓpotētes aduersarios ei⁹ extiguēs ꝓhilisteos: atq; ca-
naneos reseruauit. vt sicut scriptus ē. In eis experiet
israel. qz nōnunq; vt dictū est: eis etiā quib⁹ magna do-
na tribuit: parua quedā rephēnsibilia relinqt. vt sēp
habeāt ꝓtra quod bellū gerāt. ꝛ deuictis magnis hosti-
bus mentē nō erigāt: quādo eos adhuc aduersarij etiā

Nota.

LIBER. III.

minimis fatigant. **S**it itaq; vt miro modo vna eadēq; mens ⁊ virtute polleat: ⁊ ex infirmitate lacescat. quaten⁹ ⁊ ex parte p̄structa sit: ⁊ ex parte se p̄spiciat eē destructā: vt per bonū qđ gr̄it ⁊ habere nō valet: illud seruet humiliter qđ habet. **S**z quid mir⁹ qđ hoc de homine dicim⁹ qm̄ illa sup̄erna regio i ciuib⁹ suis ex parte dāna ptulit: ⁊ ex parte fortiter stetit. vt electi angelorum spūs dñi alios per sup̄biā cecidisse p̄spicerēt: ip̄i tāto robustius: qnto humili⁹ starēt. **I**lli ergo regiōis sue etiā detrimento p̄fecerūt: q̄ ad eternitatis statū ex pte sue destructionis ē solidius instructa. **S**ic ergo ⁊ i vnaqua q̄a agit⁹: vt in humilitatis custodia aliquādo ad lucra maxia ex minimo dāno seruet. **Petrus.**
Lacet quod dicis.

Damna
parua qñ
q̄ magni
lucri cau
sa fiunt.

CAPL. XV. De euthicio ⁊ florentio seruīs dei.

Gregorius.

Neq; hoc fileam quod ex regione eadē venerabilis viri sanctuli p̄sbyteri narratione cognoui: de cuius verbis ipse non dubitas. quia eius vt tam fidemq; minime ignoras.

Edem q̄ tempe in vsine parti b⁹ puintie duo viri in vita atq; habitu sc̄te conuersationis habitabant. quoz vnus **Euthicius**: alter vero **Florentius** dicebatur. **S**ed idem euthicius in spiritali zelo atq; in feruore virtutis se exercuerat: multozūq; animas ad deum perducere exhortando satagebat. **Florentius** ū simplicitati atq; orationi deditam ducebat vitam. **N**ō longe autem erat monasterium quod rectoris sui morte erat destitutum: ex quo sibi monachi eundem euthiciū p̄cesse voluerunt. **Q**ui eozum precibus acquiescens multis annis monasterium rexit. discipulozūq; animas in studio sancte conuersationis exercuit. ac ne oratorium in quo prius habitauerat solū remāere potuisset: illic venerabile virū florentiū reliq̄t. **I**n q̄ dū solus habitaret: die quadā sese in orōnē dedit. atq; ab oīpotente dño petiit: vt ei illic ad habitandū aliqđ solatiū donare dignaret. **Q**ui mox vt ipleuit orōnez: oratoriu; egressus ante foras vsūm repperit stantem

Euthici-
us mona-
steriū re-
xit.

Ursus pastor ouium effectus est

Diabolus bonis inuidos libornat.

Ursus fratrem vocabat.

Elephantus moribus.

qui dum ad terram caput deprimere: nihilque feritatis in suis motibus demonstraret: apte dabat intelligi quod ad viri dei obsequium venisset. quod vir quidam domini partem agnouit. Et quod in eadem cella quattuor vel quinque pecudes remanserant: quibus omnino berat qui pasceret et custodiret: eisdemque visum precepit dicens. **U**nde atque oues has ad pastum eisce. ad horam uero sextam reuolare cepit itaque hic indefinenter agere. inuigebat uero cura pastoris. et quod manducare consueuerat: pascebat oues bestia ie iuna. Cum uero domini ieiunare volebat: ad nonam precipiebat uero eadem hora cum ouibus reuerti. cum uero noluisse: ad. vij. In omni hora mandatum viri dei obtemporabat uisus. ut neque ad sextam iussus redire ueniret ad nonam: neque ad nonam iussus redire ueniret ad sextam. Cumque diu hic ageretur: cepit in loco eodem tante uitae fama longe lateque crescere. Sed quod antiquus hostis uerum bonos cernit enitescere ad gloriam: in pueros per inuidiam rapit ad penam. Quattuor uero ex discipulis uenerabilis euthicii uehementer inuidentes quod eorum magister siquidem non faceret: et is qui solus ab eo relictus fuerat tanto hic miraculo clarus appareret: eundem uisum insidiantes occiderunt. Cumque hora quam iussus fuerat non rediret: uir dei florenti suspectus erat eundem rediturum et usque ad horam uesperam expectans: affligi cepit quod idem quod ex simplicitate multa fratrem vocare consueuerat: uisus minime reuolueretur. Die uero alta perexit ad agrum: uisum pariter oues quasi siturum: quem occisum repperit. Sed sollicite inquirens: citius a quibus fuerat occisus inuenit. Tunc sese in lamentum dedit: firmam maliciam magisque uisum mortem deplorans. Quem uenerandus uir euthicii ad se deductum consolari studuit. Et id uir domini coram eo doloris magni stimulis accensus: imprecatur eundem dicens. Spero in omnipotenti deo quod in hac uita ante oculos omnium ex sua malicia uindictam recipiat: quod nihil se ledente uisum meum occiderunt. Cuius uocem peritius ultio diuina secuta est. Nam quattuor moachi qui uisum occiderant statim elephantico morbo percussi sunt. ut mensis putrescentibus iterirent. Quod factum uir dei florentius uehementer expauit sequi ita fratribus maledixisse perimuit. Omni enim uite sue tempe flebat. quod exauditus fuerat se crudelem: se in eorum morte clamauit homicidam. Quod ideo omnipotentem dominum fecisse credimus

LIBER. III.

ne vir mire simplicitatē q̄ntolibz dolore cōmot⁹ intor-
quere yltra p̄sumeret iaculū maledictionis. ¶ **Petrus.**

Quid nā valde graue esse credim⁹: si fortasse cui-
libet exagitati iracūdia maledicam⁹?

¶ **Gregorius.**

De b̄ pctō cur me p̄cūctarī an ḡue sit: cū paulus di-
cat. Neq; maledici regnū dei possidebūt. **Pensa** itaq; q̄s grauis culpa ē que sepat a regno celestis vite.

j. Cor. vi

¶ **Petrus.**

Quid si hō nō fortasse ex malicia: s; ex lingue incu-
ria maledictiōis verbū iaculat in primū?

¶ **Gregorius.**

Sapud districtū iudicē petre ociosus s̄mo rephē-
dit: q̄to magis ⁊ nori⁹. **Pēsa** ergo q̄ntū sit dāna-
bit q̄ a malicia nō vacat: si ⁊ ille s̄mo penal' est q̄ a boni-
tate vtilitatis vacat.

¶ **Petrus.**

Ssentio.

¶ **Gregorius.**

Ide vir dei egit aliud: qđ silere nō debeo. Cū enīz
magna ei⁹ opinio lōge lateq; crebresceret: qđā di-
acon⁹ lōge positus ad eū p̄gere studuit: vt ei⁹ se orōni-
bus cōmēdaret. Qui ad ei⁹ cellulā veniēs oēm locū p̄
circuitū inuenit inumeris serpētib⁹ plenū. Cūq; vehe-
mēter expauesceret: clamauit dicens. Serue dei ora:
Erat aut tūc mira serenitas. Egressus x̄o florētī⁹: ad
celū oculos ⁊ palmas tetēdit: vt illā pestē sicut scirz do-
min⁹ auferret. Ad cui⁹ vocē subito celū intonuit: atq;
idē tonitruus oēs illos qui eundē locū occupauerunt
serpētes interemit. Quos cū vir dei florētī⁹ interem-
ptos aspicerz: dixit Ecce illos occidisti dñe: qđ eos hīc
leuabit. Porq; ad ei⁹ vocē tāte aues venerūt: quāti
serpētes occisi fuerāt. que asportātes singulos ⁊ lōgius
p̄ciētes: locū habitationis illi⁹ mundū a serpētibus
omnimodo reddiderūt.

¶ **Petrus.**

Quid virtutis: qđ fuisse meriti dicim⁹: q̄ eius ori-
tātū fact⁹ est deus primus?

¶ **Gregorius**

Aud omīpotētis dei singularē mundiciā atq; ei⁹
simplicē naturā multū petre humani cordis mū-
dicia atq; simplicitas valet. Hoc ip̄m nāq; qđ ei⁹ famu-

Florētī⁹
orādo ser-
pētes ex-
pulit.

**Aues ser-
pētes ex-
tulerunt**

Ociosa n̄
sūt loqn-
da.

Esai. vi
Ibidem.

Prover-
bior xx
viii.

li a terrenis actionib⁹ segregati ociosa loq̄ nesciunt: z
mentē p̄verba spargere atq; inq̄nare deuītāt: auctor
sui p̄ ceteris exauditionē impetrāt. **Qui** inq̄tū ē pos-
sibile ipsa puritate ac simplicitate cogitationis quasi
ex quadā iā similitudine p̄cordāt. **Nos** aut̄ turbis po-
pularibus admixti dū frequēter ociosa: nōnunq̄ vero
etiā quod ē graui⁹ noxia loq̄mur: os nostrum oī potēti
deo tanto longinquūz sit: quāto huic mūdo primum.
Multū q̄ppe deorsū ducimur: dū locutione p̄tinua se-
cularib⁹ admiscemur. **Quōd** bñ **Isaias** postq̄ regē dñm
exercitūū vidit: i semetip̄o rephendit z penituit dicēs
Ule mihi qz tacui. qz ego vir pollut⁹ labijs sū. **Qui** cur
polluta labia haberet: ostēdit cū subiunxit. **In** medio
populi polluta labia habētis ego habito. **Pollutionē**
nāq; labiorū habere se doluit. s̄ vnde hanc p̄traxerit s̄
dicauit: cū in medio populi polluta labia habentis se
habitare p̄hibuit. valde enī difficile est vt lingua secu-
lariū mentē non inq̄net quā tangit. qz dum plerūq; e-
is ad quedam loquēda cōdescendim⁹: paulisper assue-
ti hancipam locutionē que nobis indigna ē: etiāz dele-
ctabiliter tenem⁹. vt ex ea iā redire nō libeat: ad quāz
velut ex cōdescēsiōe deducti venimus iuiti. **Sicq;** fit
vt ab ociosis ad noxia: a leuiorib⁹ ad grauiora vba ve-
niamus. z os nostrū ab oīpotenti dño tanto iā minus
exauditur in p̄ce: q̄to amplius inq̄nat̄ stulta locutiōe.
qz sicut scriptū est. **Qui** auertit aurē suā ne audeat le-
gem: orō sua erit execrabilis. **Quid** ergo mir⁹ si postu-
lātes tarde a dño audimur: qui p̄cipientē dñm aut tar-
de: aut nullo modo audim⁹? **Et** quid mir⁹ si florenti⁹ i
prece sua citi⁹ est auditus: qui in preceptis suis domi-
num citius audiuit.
Nihil ē qd̄ rñdere valeat apte rationi. **Gregori⁹**
Ethici⁹ vero qui predicti florentij in via dñi so-
cius fuerat: magis post mortē claruit in virtute
signorum. **Ham** cum multa ciues vrbis illius de co so-
leant narrare miracula: illud tamen est p̄cipuum q̄ vī
q̄ ad hec lōgobardoz tpa om̄s de⁹ p̄estimētū illi⁹ as-
sidue dignabat̄ opari. **Ham** quotiens pluuiā deerat et

LIBER. III.

estu nimio terrā lōga siccitas exurebat: collecti in vnū ciues vrbis illi: ei⁹ tunicā leuare: atq; in p̄spectu dñi cū precib⁹ offerre p̄sueuerāt. Cū q̄ dū p̄ agros pgerent exorātes repēte pluuiā tribuebat: q̄ plene terrā satiare potuisset. Ex q̄ re patuit ei⁹ aīa qd̄ x̄tutū int⁹: qd̄ meriti b̄ret: cui⁹ foris ostēsa vestis irā cōditoris auerterz.

Euthicū tunica e-
lata aut
pluuiam
aut soles
adduce-
bat.

CAP. XVI. De marcio monacho de mōte marsico.

Duper q̄ in pte cāpanie vir valde venerabil^r marci⁹ noīe ī mōte marsico solitariā vitā duxit: multiq; annis in specu angustissimo īclusus fuit. quē multī ex n̄ris nouerūt: eiusq; actib⁹ p̄sentes extiterūt. De quo multa ip̄e et b̄tē memorie papa pelagio p̄decessore meo: et alijs religiosissimis viris narrātib⁹ agnouī. Cuius hoc miraculū p̄mū fuit q̄ mox vt se in p̄dicti mōtis forā mie p̄tulit: ex petra eadē q̄ in semetip̄a cōcaua angustū specū fecerat aq̄ stilla prupit: q̄ marcio dei famulo ī vsu quotidiano sufficeret. nec plus adesset: nec necessitati deesset. Quā ī re ostēdit om̄ps deus quātā sui famuli curā gereret: cui vetusto miraculo potū ī solitudine ex petre duritia ministraret. S; antiqu⁹ hostis humani generis inimic⁹ ei⁹ x̄tutib⁹ inuidēs: hūc v̄sita ta arte pellere ex eo specu molit⁹ est. Nā amicā sibi be-
stia: serpētē scilicet īgressus: hūc ab eadē habitatiōe eij cere facto terroze conat⁹ est. Cepit etenī serpēs ī spelūcā venire solus cū solo. eoq; orāte se ante illū sternē: et cū cubāte pariter cubare. S; vir sctūs oīno īp̄terri-
tus ei⁹ ori manū vel pedē extēdebat dicēs. Si licētīā accepisti vt ferias: ego nō phibeo. Cūq; hoc q̄tidie per triēniū gereret: die quadā antiqu⁹ hostis tāta hac ei⁹ fortitudine vict⁹ īfremuit: seq; p̄ deuexū mōtis lat⁹ ī p̄cipitiū serpēs dedit. oīaq; arbusta loci illi⁹ flāma ex se exeūte cremauit. Qui ī eo qd̄ mōtis lat⁹ oē cōbus sit cogēte oīpotēti deo mōstrare cōpulsus est: q̄nte x̄tu-
tis fuerat qv̄ ict⁹ abscedebat. Perpede q̄sōiste vir dñi ī quo mōtis vertice stetit: q̄ cū serpēte p̄ triēniū iacu-
a Aditu paueo Gregori⁹ sit securus. 7 Petrus.

Miracu-
lū marcij

Diabol⁹
ī sp̄e ser-
pētis mar-
cij mole-
stat.

Triēnio
pacis ho-
stis vict⁹
est.

Marti
statuit n^l
lā mulie
rē videre

Uir iste venerabilis iclusiōis sue tpe primo decre
uerat vt yltra mulierē nō videret. nō qz aspnabat
sexū: s^{ex} ex pte plata specie tētatiōis icurrere metuebat
vitium. **N**ō qdā mulier audiēs audacter ascēdit mon
tē: atqz ad ei^{us} specū ipudent^r prupit. **A**t ille paulologi
us itūēs: z venientis ad se muliebria idumēta spici
ens sese i orōnē dedit. i terrā faciē dep^{re}ssit. z eo vsqz pro
strat^{us} iacuit: quo ipudēs mulier a fenestra cellule fati
gata recederet. **Q**ue die eodez mor^{is} vt de mōte descen
dit: vitā finiuit. vt ex mortis eius sententia daretur i
telligi: quia valde omīpotenti deo displicuit q^{uod} eius fa
mulum ausu improbo contristauit.

Puer la
plus in p
fūda val
le rept^{us} ē
icolumis

Nō qz tempe dum multi adhuc religiosa deuoti
one pcurrerent: atqz arcta esset semita que i deue
ro montis latere ad eius cellulam pperātes ducebat:
puer paruulus incaute gradiens: ex eodē monte cecī
dit: et vsqz ad vallem corruit: q^{ui} sub monte eodē sita q^{ui}
ex p^{ro}fundo spici^t. **I**n loco qppe eodem tāta mons ipe
altitudine excreuit: vt arbusta ingentia que ex eadez
valle prodeunt: ex monte aspicientibus quasi fruteta
esse videantur. **P**erturbati itaqz sunt cūcti qui venie
bant: summaqz cura quesitum est sicubi corpus elapsi
pueri potuisset inueniri. **Q**uis enim aliud nisi extin
ctuz crederet: q^{ui}s vel corpus ad terrā integrū puenisse
suspicaret^r dū iterpositis ybiqz scopulis i p^{ro}ib^{us} discer
pi potuisset. **S**z req^{ui}situs puer i valle iuent^{us} ē. nō solū vi
uus: s^{ed} etiā icolumis. **T**ūc cūctis patenter inotuit q^{uod} iō
ledi nō potuit: qz hūc i casu suo marci^{us} orō portauit. in
specu vero illi^{us} magna desup rupes eminebat. que cuz
ex parte exigua mōti videret affixa: marci^{us} celle pmi
nēs casū suū quotidie: et illius interitū ruitura mina
bat. **A**d hunc mascat^{us} illustris vir armētarij nepos cū
magna rusticorū multitudine veniens: precabat^r vt vir
dei de specu eodē dignaret^r exire: quaten^{us} ipse ruiturā
rupē ex monte potuisset euellere: atqz in specu suo dei
famulus iam securus habitaret. **C**unqz hoc vir dei ne
qua^{quam} acq^{ui}seret: ei q^{ui}d posset vt faceret pcepit. et ipse i
celle sue remotiori se parte contulit. si tamen moles ru

LIBER. III.

eret dubiū nō erat q̄ simul ⁊ specū destrueret: ⁊ marci
um necaret. Itaq; dū ea q̄ venerat multitudo conaref
si posset sine piculo viri dei ingēs illud qđ desup incu-
buerat saxū leuare: cūctis vidētib⁹ repēte res valde
admirabil⁹ p̄tiguit: qz moles ip̄a quā conabant euellere
subito ab eis dē laborātibus euulsa: ne spelūce marcū
tectū tāgeret saltū dedit. et q̄si serui dei lesionē fugiēs
lōgi⁹ cecidit. Qđ ad iussū oipotētis dei angelico mini-
sterio actū intellexit: qđ diuina puidētia disponi oīa fide-
liter credit. Hic cū primū se in eundē mōtē cōtulit nec
dū clauso specu habitās: cathena sibi ferrea pedē liga-
uit. eāq; saxo ex pte altera affixit: ne ei vltra liceret p-
gredi qđ cathena eiusdē q̄ntitas tēdebat. Qđ vir vite
venerabil⁹ bñdict⁹ audiēs [cui⁹ supi⁹ memoriā feci] ei
p̄discipulū suū mādare curauit. Si tuus dei es nō te-
neat te cathena ferri: s̄ cathena christi. Ad quā vocem
marci⁹ p̄tin⁹ eundē cōpedē soluit. s̄ nunq; postmodū
solutū tetēdit pedē vltra locū qđ hūc tenere ligatū con-
sueuerat. atq; in tāto se spacio sine cathena cohercuit:
in q̄to ⁊ antea ligat⁹ māsit. ¶ Qui dū se postmodū in
eiusdē loci specu cōclusisset: cepit etiā discipulos habe-
re qđ ab ei⁹ specu seorsum habitātes: ad vsū vite aquā
de puteo haurire p̄sueuerāt. S; funis in qđ ad haurien-
dā aquā situla depēdebat crebro rūpebat. Tū factū ē
vt eandē cathenā quā ex pede suo vir dñi soluerat ei⁹
discipuli peterēt: eāq; funi adiūgerēt: atq; in illā situ-
lā ligarēt. Ex qđ iā tpe cōtiguit: vt idē funis tingeret aq̄
⁊ nunq; rūperet. Qz enī cathenā viri dei funis ille cō-
tigit: ip̄e qđ ad tolerādā aq̄ ferri ī se fortitudinē traxit

Rupes e-
uulsa per
saltū mi-
raculosū
lōgi⁹ ceci-
dit.

Bñdict⁹
marci⁹
cathena
liberauit

Funis ex
cathene
ei⁹ conta-
ctu ī fer-
rū solida-
tur.

¶ Petrus.

Acta hec placēt qz mira sunt ⁊ multū recētia.

CAP. XVII. De monacho ex monte argētario qui
mortuū suscitauit.

Gregorius.

Nostriis mō t̄pib⁹ qđā vir qđragesim⁹ noīe buxē
tine ecclesie subdiacon⁹ fuit: qđ ouīū suarū gregē
pascē in eiusdē aurelie ptib⁹ solebat. Cui⁹ val-
de veracis viri narratiōe res mira innotuit qđ secreto

**Quadra
gesim⁹ s^b
diacon⁹.**

fuerāt gesta. **I**s nāqz y^t p^di xim⁹ dū gregis sui in aure-
lia curā gereret: i dieb⁹ eiusdē viri fuit e mōte q argēta-
rius vocat^r venerabilis vite. q habitū monachi quē pre-
tendebat specie: moribus explebat. **H**ic itaqz ad eccle-
siam beati petri apostolor⁹ p^ricipis ab eodem mōte ar-
gētario annis singulis venire p^sueuerat: atqz ad hūc
quem p^redixi quadagesimū subdiaconum sicut ipse
narravit hospitalitatis gratia declinabat. **Q**uadam
vero die dū eius hospitiiū qd non longe ab ecclesia abe-
rat intrasset: cuiusdam paupercule maritus iuxta de-
functus est. quē ex more lotum vestimentis indutus et
sabano constructum superueniēte vespere sepelire ne-
quiuerunt. **I**gitur iuxta defuncti corpus vidua muli-
er sedit: que in magnis fletibus noctem duicens: con-
tinuis lamentor⁹ vocibus satisfaciebat dolori. **C**unqz
hoc diutius fieret: et flere mulier nullo modo cessaret:
vir dei qui receptus hospitio fuerat: quadagesimo s^b
diacono p^punctus ait. **D**olori huius mulieris anima
mea compatit^r. rogo surge et oremus. **P**errexerūt igit^r
tur ytriqz ad vicinā ecclesiam sese pariter i orationem
dederunt. **C**unqz diutius orassent: cōplere quadage-
simū subdiaconū seru⁹ dei petijt. **Q**ua p^pleta ab alta-
ris crepidie puluerē collegit: atqz cū eod⁹ qdragesimo
ad defūcti corp⁹ accessit: seqz ibidē i orōnē dedit. **C**ūqz
diuti⁹ orasset: iā nō sicut p^ri⁹ fecerat orōnē p^plere cum
subdiacono voluit. sⁱ ipse bñdictionē dedit: statiqz sur-
rexit. **E**t qz manu dexta puluerē gestabat: sinistra pal-
lium q facies defūcti velabat: abstulit. **Q**d cū mulier
fieri cerneret: p^radicere vehemēter cepit: z mirari qd
vellet facere. **A**blato itaqz pallio diu d^r eo: quē college-
rat puluerē defuncti faciē fricauit. **C**unqz diuti⁹ frica-
re recepit aīaz. oscitauit. oculos aperuit. seseqz eleuās
resedit: qd erga se agere mirat⁹ ē: ac si de grauissimo
sōno fuisset excitat⁹. **Q**d cū mulier lamēt^r fatigata cō-
spiceret: cepit ex gaudio magis flere z voces āpli⁹ ede-
re. **Q**uā vir dñi modesta phibitiōe p^pescuit dicēs. **T**a-
ce tace. sⁱ si quis te req^rierit qualiter factū sit: hoc solū
modo dic: qz dñs iesus xps opera sua fecit. **D**ixit h: at

**Vir qdā
mōachus
cū qdra-
gesimo
mortuus
resuscita-
uit.**

LIBER. III.

q̄ ab ei⁹ hospicio exiuit: q̄dragesimū subdiaconū p̄ti-
n⁹ reliq̄t: ⁊ in loco eodē vltra nō p̄paruit. Tēporalē nā
q̄ honorē fugiēs. egit vt ab his q̄b⁹ visus in tāta x̄tute
fuerat: nunq̄ iā in hac vita videret.

Petrus.

Quid alij sentiāt ignoro. ego autē p̄re cūctis miracul-
is poti⁹ existimo eē miraculū. q̄ ad vitā mortui re-
deit: eorūq̄ aīe ad carnē ex occulto reuocant.

Gregorius.

Visibilia attēdim⁹: ita necē ē vt credam⁹. si dō i-
visibilia p̄sam⁹: nimirū p̄stat. q̄ mai⁹ ē miracu-
lū p̄dicatiōis x̄bo atq̄ ofonis solatio p̄ctōrē p̄uertē: q̄
carne mortuū suscitare. In isto enī resuscitat caro ite-
rū moritura. in illa x̄o aīa in eternū victura. Cū enī p̄
pono duos: in q̄ horū existimas mai⁹ fore facturū x̄tu-
te miraculū: Lazarū q̄ppe quē iā fidelē credim⁹ fuisse:
carne dñs suscitauit. saulū x̄o resuscitauit in mēte. E q̄
dē post resurrectionē carnis de lazari x̄tutib⁹ tacetur

Rota bñ

Nā post resurrectionē aīe cape n̄ra infirmitas nō valet
q̄nta in sacro eloq̄o de pauli x̄tutib⁹ dñr. q̄ illi⁹ crude-
lissime cogitatiōes ad pietatē mollia p̄uerse sūt viscera
q̄ mori cupit. p̄ frib⁹: in quorū pri⁹ morte gaudebat. q̄
plen⁹ oīs scripture scīa nil se scire indicat: nisi christū
iesum ⁊ hūc crucifixū. q̄ p̄ x̄po x̄gis libenter cedit quē
gladijs insequēbat. q̄ aplatus honore sublimis ē: s̄ tñ
spōte sit paruul⁹ in medio discipulorū. q̄ ad celi tertij se-
creta ducit: ⁊ tñ mētus oculm p̄ passionē reflectit ad di-
sp̄sādū cubile p̄ugatorū dicēs. Proxi vir debitū red-
dat ⁊ vxor viro. q̄ admisceat in p̄tēplatiōe cetib⁹ ange-
lorū: ⁊ tñ nō asp̄nat cogitare atq̄ disponē facta carna-
liū. q̄ gaudet infirmitatib⁹: sibi q̄ in cōtumelijs placet
q̄ ei viuē x̄pus est: ⁊ mori lucrū. q̄ totū iā eē carnē hoc
ip̄m q̄b⁹ viuūt in carne. Ecce q̄lit viuūt: q̄ ab inferno mē-
te ad vitā pietatē redijt. Bin⁹ est q̄ quēpiā in carne su-
scitari: nisi forte p̄ viuificationē carnis ad vitā reduca-
tur mētis. vt ei h̄ agat p̄xteri⁹ miraculū: q̄ten⁹ p̄uer-

i. cor. vii

Sus interi⁹ viuificet.

Petrus.

Unde infra credidi b: q̄b⁹ mō q̄ sit incōperabilis su-

perius agnoui: s̄ queso cepta prosequere: vt dum tem-
pus vacat sine edificatione hora non transeat.

CAP. XVIII. De bñdictio mōacho. Gregori⁹

**Miracu-
lū ignis
ī cella be-
nedicti.**

Hater qdē mecū ē ī mōasterio puerat⁹ ī scriptu-
ra sacra studiosissim⁹. q̄ me etate p̄ibat: ex mul-
tis q̄ nesciebā me edificare p̄sueuerat. Hui⁹ ita
qz narratione didici: q̄ fuit qdā in cāpanie ptib⁹ intra
quadragesimū romane vrbis miliariū noīe bñdict⁹. q̄
qdem etate iuuenis: s̄ morib⁹ grandeu⁹: z ī sancte p̄u-
satiōis regula se fortiter stringēs. Quē totile regis tē-
pore cū gothi repperissent: hūc incendere cū sua cella
moliti sunt. Ignē nāqz posuerūt: s̄ in circuitu arserūt
oīa. cella vero illi⁹ igne p̄buri nō potuit. Qd videntes
gothi magisqz seuiētes: atqz hūc ex suo habitaclo tra-
hentes nō lōge aspererūt succēsum clibanū q̄ coquen-
dis panib⁹ parabat. eūqz in illo piccerunt: clibanūqz
clausērūt. Sed die altero ita illesus inuētus ē: vt non
solum eius caro ab ignibus: sed neqz extrema vllō mo-
do cremarentur.

**Gothi e-
um in cli-
banū im-
posuerūt**

Ado cremarentur. **Petrus.**
Atiquū triū pueroz miraculum audio: qui pic-
ti in ignibus lesi non sunt.

**CA. XIX. de ecclia bti zenonis martyri: ī q̄ aq̄ vltra
portā aptā iundātes minime itrauerūt. Gregori⁹**

Illud vt opinor miraculū ex parte aliqua disti-
militer gestū ē. Tūc quippe tres pueri ligatis
pedib⁹ ac manib⁹ ī ignem picci sunt: quos die
altera rex req̄rens in camio illesis vestib⁹ deambulan-
tes repperit. Ex qua re colligitur: qz ignis ī quo iacta-
ti fuerant q̄ eoz vestimēta nō p̄tigat eoz vincula p̄sum-
psit: vt vno eodēqz t̄pē ī obseq̄o iustoꝝ z haberet flāma
virtutē suā ad solaciū: z nō haberet ad tormētū. Huic
tam antiquo miraculo dieb⁹ nostris res similis ex con-
trario euenit elemēto. Nā nuper iohannes tribunus re-
latione sua me docuit: q̄ p̄nulsus comes cū ilico adē-
set: se cū rege autharico eo tempe in loco eodē vbi mi-
ra res p̄tigat affuisse: eamqz cognouisse testatur: predi-
ctus tribunus narrauit dicens. Quia añ hoc fere quī
quēniū qñ apud hāc romanam vrbē aluēū suū tiberis

**Eod mo-
mēto ha-
buit flā-
maxtutē
z non ha-
buit.**

LIBER. III.

egressus ē. tūq; crescens vt eius vnda sup muros vrbis
isflueret: atq; i ea maximas regiōes occuparet. apud
veronēse vrbē fluui⁹ athesis excrecēs: ad beati zeno
nis martyris atq; pōtificis ecclesiā venit. Cui⁹ ecclesie
dū essent ianue apte: aqua i eā mīme itrauit. q̄ paulisp
crescēs vsq; ad fenestras ecclesie q̄ erāt tectis p̄rie per
uenit. sicq; stās aqua ecclesie ianuā clausit: ac si illd ele
mētū liqdū i soliditatē parietis fuisset mutātū. Cūq;
essent multi iteri⁹ iuenti: s̄ aquarū multitudine oīs ec
clesia circūdata: qua possent egredi nō haberēt: ibiq;
se siti ac fame deficere formidarēt. ad ecclesie ianuā ve
niebāt. ad bibendū hauriebāt aquā. que vt p̄dixi vsq;
ad fenestras excreuerat: z tamē itra ecclesiā nullo mō
difflebat. hauriri itaq; vt aqua poterat. s̄ diffleuerit
aqua nō poterat. Stans aut̄ añ ianuā ad ostēdēdū cū
ctis meritum martyris z aqua erat adiutorium: et q̄si
aqua non erat ad inuadēdum locum. Qd ego antiquo
antedicti ignis miraculo vere p̄dixi non fuisse dissi
mile qui trium puerozū z vestimenta non contigit:
et vīcula incendit.

Petrus.

Mira sūt valde scōz facta q̄ narras: z p̄sēti infirmi
tati hōim vebemēter stupēda. s̄ qz tantos nup i i
talia fuisse audio admirāde virtutis viros: nosse vellim
si nulla eos contigit antiqui hostis isidias ptulisse: an
ex insidijs profecisse?

Gregorius.

Sine labore certaminis nō ē palma victorie. Vñ q̄
victores sūt: nisi q̄ p̄tra antiqui hostis isidias de
certauerūt. malign⁹ q̄ppe spūs cogitationi. locutioni.
atq; operi nostro sp̄ insistit: si fortasse quid iueniat vn
de apud examē eterni iudicis accusator existat. Vñ et
enī nosse quō ad decipiendū semp existat?

**In gēl mi
raculū a
thesis flu
uij.**

**Q̄ hauri
riri pote
rat diffu
ere nō po
terat.**

**Uera sc
tētia.**

CAP. XX. De stephano p̄sbytero prouincie valerie
cui diabolus caligas e tibijs traxit.

Quidam qui nunc nobiscū sunt rē quam narro
q̄ testant̄. vir vite venerabilis stephan⁹ noie vale
rie puincie p̄sbyter fuit. hui⁹ nostri bonifacij diacōi
atq; dispensatoris ecclesie agnitione primus. Qui q̄

Diabolus
discalcia
uit Ste-
phanū.

dam die de itinere domū regressus mācipio suo negli-
genter loquens: precepit dicens. **V**eni diabole discal-
cia me. **A**d cuius vocē mox ceperunt se caligaz corri-
gie in summa velocitate dissoluere. vt aperte p̄staret q̄
ei ip̄e qui noiatus fuerat ad extrahendas caligas dia-
bolus obedisset. **Q**uod mox vt p̄sbyter vidit vehemen-
ter expauit: magnisq; vocib; clamare cepit: dicēs. **R**e-
cede miser recede. nō enim tibi: s; mācipio meo locu-
tus sum. **A**d cuius vocē p̄tin⁹ recessit: ita vt inuēte sūt
magna iā ex parte dissolute corrigie remāserūt. **Q**ua
in re colligi potest antiquus hostis qui tā presto est fa-
ctis corporalibus q̄ nimis insidijs nostris cogitationi
bus insistat.

Petrus.

Aboriosū ē valde atq; terribile p̄tra iūmici insidi-
as sp̄itendere: et p̄tinue quasi i acie stare. **G**rego:

Aboriosum nō erit si custodiā nostrā nō nobis: s;
gratie superne tribuim⁹. ita tñ vt et ip̄i quātū pos-
sumus: sub p̄tectione dei vigilem⁹. **S**i aut̄ antiqu⁹ ho-
stis a mente ceperit expelli: ex diuina largitate plerū-
q; agitur. nō vt solū iā timeri non debeat: s; ip̄e etiam
bene uiuentiū virtute terreatur.

CA. XXI. De puella conuersa cuius solo imperio ho-
mo est a demonio liberatus.

Eleuthe-
rius.

Rēi nāq; quā narro vir sc̄tissimus eleutheri⁹ se-
nex pater cui⁹ memoriā superius feci testis ex-
titit: mihiq; hoc iūmare curauit. q̄ i spoletana
vrbe puella quedam iā nobilis cuiusdāz primarij filia
celestis vite desiderio exarsit. ei q; pater ad viā vite res-
stere conatus est: sed p̄tēpto patre conuersiōis habitū
suscepit. **Q**ua ex re factum est vt eā pater sue substātie
exheredē faceret: nihilq; ei aliud nisi sex vncias vni⁹
possessiū cule largiret. **E**i⁹ vero exēplo puocate: cepit
apud eā multe nobilioris generis puelle cōuertī: atq;
oīpotenti dño dedicata virginitate seruire. **Q**uedā ū
die idem eleutheri⁹ abbas vir vite venerabilis ad eam
gratia exhortationis atq; edificationis accesserat: et
cum ea de verbo dei colloquēs sedebat. **C**um repente

LIBER. III.

ex eodem fundo quē ī sexyncijs a patre perceperat cū
renio rusticus venit. Qui dū ante eos assisteret: mali-
gnos spiritu correptus cecidit: fatigariq; nimis strido
ribus atq; balatib⁹ cepit. Tūc scimonialis femina sur-
rexit: atq; irato vultu magnis clamorib⁹ iperavit: di-
cens. Exi ab eo miser: exi ab eo miser. Ad cuius voces
mox per os verati diabol⁹ respondit dicēs. Et si de isto
exeo: in quē intrabo? Casu aut iuxta porcus paruul⁹
palcebatur. Tunc scimonialis femina precepit dicēs.
Exi ab eo et ī hunc porcū igredere. Qui statim de ho-
mine exiit: porcum quez iussus fuerat inuasit: occidit

et recessit.

Petrus.

Uelim nosse si saltem porcum concedere spiritui ī
mundo debuit?

Gregorius.

P Reposita regule nostre actiōis sunt facta verita-
tis. Ipi etenī redēptori nostro a legiōe que hoīem
tenebat dictum ē. Si eijcis nos: mitte nos ī gregē por-
corū. Qui hanc ab hoīe expulit: et ī porcos ire: eosq; ī
abyssum mittere cōcessit. Ex qua re etiam hoc colligit^r
q; absq; concessione oīpotentis dei nullā malign⁹ spiri-
tus ptra hoīez potestātē habeat: qui ī porcos ītrare nō
potuit nisi permissus. Illi ergo nos necesse ē sponte sū-
di: cui et oīa subijciunt ī vita. vt tanto nris hostib⁹ po-
tentiores sumus: quāto cum auctore omniū vnū effici-
mur p humilitatē. Quid at mir⁹ si electi qq; ī carne po-
sti multa facere mirabiliter possunt: quoz ipsa q; ossa
mortua plerūq; in multis miraculis viuunt?

Virgo so-
lo impio
diaboluz
eiecit.

Diabol⁹
nullā cō-
tra hoīez
ptātē ha-
bz nisi de
us pmit-
tat.

CA. XXII. De p̄sbytero puincie valerie qui furem
ad sepulchrum suum tenuit.

I Valerie nāq; puīcia res est hec gesta quā nar-
ro: mihiq; btē memorie abbatis mei valētiōis
relatiōe cognita. Ibi etenī quidā venerabil⁹ sa-
cerdos erat q; cū clericis suis dei laudib⁹ bonisq; ope-
rib⁹ intētis scē puerfationis vitam ducebat. Superue-
niente aut vocationis die defunctus est: atq; añ eccles-
sia sepultus. Eidē vero ecclesie caule inherebāt omiū

Sacer
dos sepl-
tus ante
caulas &
uecis fu-
rē retinu-
it.

Ambigu-
um.

atq; idem locus i quo sepultus ē ad easdem oues tēdē-
tibus prius erat. **Q**uadā aut nocte cū clericis itra ec-
clesiā psallētib⁹ fur venisset: vt ingressus caulas furtū
faceret veruecem tulit: et cōcitus exiit. **C**um vero pue-
nisset ad locum vbi vir dñi sepultus erat: repente hesit
et gressum mouere non potuit. veruecē quidem de col-
lo deposuit: eūq; dimittere voluit: s; manū laxare non
valuit. **C**epit igitur stare miser cū preda sua reus non
gatus. volebat veruecem dimittere: nec valebat. vole-
bat egredi cum veruece: nec poterat. **P**ero mō itaq;
fur q̄ a viuis videri timuerat: hunc mortuus tenebat.
Cū itaq; gressus manusq; illius fuissent obstricta. im-
mobilis pstitit. **F**acto aut mane expletis laudib⁹ dei ab
ecclesia egressi sūt clerici: & iuenerūt ignotū hoīez ver-
uecem tenentē manu. **R**es venit i dubiū vtrū veruecē
tolleret: an offerret. s; culpe reus citius idicauit penā.
Dirati oēs: qz ingressus fur viri dei merito ad pdā suā
stabat ligatus. **Q**ui se p eo ptinus i orationē dederūt
suisq; precib⁹ vix obtinere valuerunt. vt q̄ res eoz ve-
nerat rapere: saltem vacuus exire mereret. **I**taq; fur
qui diu steterat cum preda captiuus: quādoq; exiit va-
cuus et liber.

Petrus.

Apparet quāte sit super nos dulcedinis omps de-
cuius erga nos fiunt tam iocūda miracula.

CA. XXIII. De abbate pnestini mōtis: eiusq; pbro.

Gregorius.

DRenestine vrbis mons preeminet: i quo beati
petri apli monasteriū sitū est viroz dei: q̄rum
relatione adhuc in monasterio positus audisse
me contigit magnū hoc qd narro miraculū: qd eiusdē
mōasterij mōachi nosse se testabant. **I**n eo nāq; mona-
sterio fuit pater vite venerabilis qui quendam mona-
chum nutriens vsq; ad reuerendos puerit mores. **C**ū
qz eum in timore domini videret excreuisse: in eodem
sibi monasterio tunc presbyterum fecit ordinari. **C**ui
post ordinationem suam quia non longe abesset: eius
exitus per reuelationem indicatum est. **I**n predicto aut
patre monasterij petijt quatenus ei concederet vt sibi

LIBER. III.

sepulchrū pareret. Cui ille rēdit. Ante te qdē ego moriturus sū: s̄ tū yade et sicut vis p̄para sepulchrū tuū. **R**ecessit igit̄ z p̄parauit. Cum non post multos dies se nex pater febre puenit ad extrema puenit: atqz assistēti pbro iussit dicens. In tuo sepulchro me pone. Cūqz ille diceret: scis qz ego modo securus sū: vtrosqz capere non potest: abbas p̄tin⁹ respōdit. Ita facit dixi: qz sepulchrū tuū ambos nos capit. Defunctus itaqz est: atqz ī sepulchro eodē qd sibi p̄sbyter parauerat posit⁹. **D**ox q̄ et p̄sbyterū corporis languor secutus est. quo languore crescēte citi⁹ p̄b̄ vitā finiuit. Cūqz ad sepulchrū qd sibi p̄p̄i parauerat corpus illius fuisset a fratribus deportatū aperto eodē sepulchro viderūt oēs qui aderāt locū non esse vbi poni potuisset. quia corp⁹ p̄ris monasterij quod illic ante positū fuerat oē illud sepulchrum tenebat. Cūqz fratres q̄ p̄sbyteri corpus detulerāt factā sibi sepeliendi difficultatē viderent: vn⁹ eorum exclamauit dicens. **P**ater vbi ē quod dixisti: qz sepulchrū istud ambos vos caperet. **A**d cui⁹ vocē subito cūctis videntib⁹ abbatis corpus qd illic ante positū fuerat et supinū iacebat se vertit ī latere: z vacātez sepulchri locū ad sepeliendū p̄sbyteri corpus p̄buit. **E**t qz vtrosqz ille locus caperet: sicut viuus p̄miserat mortuus īpleuit. **S**z qz hoc quod p̄dixi apud p̄nestinā vrbē in beati petri apostoli monasterio gestū est: vis ne aliquid etiā ī hac vrbē de eius ecclesie custodib⁹ vbi sacratissimū corp⁹ illi⁹ est positum audire? **Petrus.**

Abbas
mortuus
in sepul-
chro se
tit.

Alo: atqz id vt fiat magnope de p̄cor.

CA. XXIII. De theodoro mansionario ecclesie beati petri apli vrbis rome.

Gregori⁹

Hūc sup̄sūt aliq̄ q̄ theodor⁹ eius eccle custodē nouerūt. cui⁹ narratiōe īnotuit res q̄ ei p̄tigit valde memorabilis. q̄ quadā nocte dū citi⁹ ad meliorāda iuxta ianuā lumīa surrexissz ex moze ligneis gradib⁹ s̄b lāpade posit⁹ stabat: z lāpadis refouebat lumē. Tūc repēte bt̄is petr⁹ apl⁹ ī stola cādida dōrsū īn p̄uimto p̄stitit: ei qz dixit. Colliberte q̄re citi⁹ surre

Theodo-
ro beat⁹
petr⁹ ap-
paruit.

xisti? Quo dicto ab oculis aspicientis euauit. sed tã-
tus in eũ pauor irruit: vt tota i illo corporis virt⁹ def-
ceret: 7 per dies multos de stratu suo surgere nõ vale-
ret. Qua i re quid idẽ beatus apls seruientib⁹ sibi vo-
luit: nisi pſentiã sui respectus oñderet. qz q̄cquid p ei⁹
veneratione agerent: ip̄e hoc p mercede retributiõis
sine intermissione sp haberet.

¶ Petrus.

Ihi h nõ tã apparet mi: qz visus ẽ. s qz is q̄cum
vidit: cũ sanus esset egrotauit.

¶ Gregorius

Danielis
octauo.

Quid super hac re miraris petre? Nunq̄d nõ men-
ti excidit: qz cũ daniel ppheta magnã illaz ac ter-
ribilem visionem vidit. ex qua etiam visione p̄tremuit
ptinus adiungit. Et ego elanguĩ et egrotauĩ per dies
plurimos. Caro enĩ ea q̄ sũt sp̄s capere non valet. 7 ic-
circo nõnunq̄s cũ mens humana vltra se ad videndum
ducitur: necesse est vt hoc carneum vasculũ qd ferreta

Alenti pondus non valet: infirmes. **¶ Petrus**
Trupulũ cogitatiõis mee aperta ratio dissoluit.

CA. XXV. De abundio mansionario ecclesie beati
petri.

¶ Gregorius

Huius illic non ante longa tempa [sicut nři seni-
ores referunt] custos ecclesie Abundius dict⁹
est: magne humilitatis atqz grauitatis vir. ita
omipotentĩ deo fideliter seruiens: vt idem beatus pe-
trus apls signis ostenderet quã de illo haberet estima-
tionẽ. Nam cũ quedaz puella paralitica i eius ecclesia
permanens manib⁹ reperet: et dissolutis renib⁹ corp⁹
per terrã traheret. diuqz ab eodem petro aplō peteret
vt sanari mereret: nocte quadã ei per visionẽ astitit et
dixit. Glade ad abundiũ mäsionarium et roga illũ: at
qz ip̄e tibi salutẽ restituet. Nunqz illa de tãta visiõe cer-
ta esset: sed quis esset abũdi? ignoraret: cepit huc illuc-
qz per ecclesie loca se trahere: vt quis esset Abundius in-
uestigaret. Cui repente ip̄e factus ẽ obuiã quẽ q̄siuit:
ciqz dixit. Rogo te pater indica mihi quis est abundi-
us custos: Cui ille respondit. Ego sum. At illa inquit.

LIBER. III.

Pastor et nutritor noster beatus petrus apłs ad te misit vt ab infirmitate ista liberare me debeas. Cui ille respondit. Si ab ipso missa es surge. Manuq; eius tenuit: et eam in statum suum p̄tinus erexit. Sicq; ex illa hora omēs i ei⁹ corpore nerui ac mēbra solidata sūt vt solutionis illi⁹ signa vltius nulla remanerēt. Sz si cuncta q̄ i eius ecclia gesta cognouimus cuoluere conamur: ab oīm iam pculdubio narratione cōcessimus. Unde necesse est vt ad modernos patres quorū vita pitalie puincias claruit: narratio se nostra retorqueat.

Ab ūdi⁹
custos au
ctoritate
petri pa
ralitica; c
curauit.

CA. XXVI. De monacho solitario.

Duper in samnū puincia quidā venerabilis vir
menas noīe solitariā vitā ducebat. qui nostro
rum multis cognitus añ hoc ferme est decēniū
defunctus. De cuius operis narratione vnū auctore;
non infero. qz pene tot mihi in eius vita testes sunt: q̄t
samnū puinciam nouerunt. Hic itaq; nihil ad vsū suū
aliud: nisi pauca apium vascula possidebat. Puic cum
longobardus quidam in eisdē apibus rapinā voluissz
igerere prius ab eodē viro verbo correptus est: et mor
per malignū spiritū ante eius vestigia vexatus. Qua
ex re factum est. vt sicut apud oēs incolas ita etiā apd
eandē barbaram gentē eius celebre nomē haberetur.
nullusq; vltra presumeret eius cellulam: nisi humilis
intrare. Sepe vero ex vicina silua venientes vsi: apes
eius comedere conabant. Quos ille deprehensos: fe
rula quam portare manu consueuerat: cedebat. Ante
cuius verbera immanissime bestie rugiebant et fugie
bāt. Et q̄ gladios formidare vix poterāt: ex ei⁹ manu i
ctus ferule ptimeſcebāt. Hui⁹ studiū fuit nihil i h mū
do habere. nihil q̄rere. oēs q̄ ad se charitat⁹ causa veni
ebant ad eterne vite desideria accēdere. Si qñ aut q̄rū
libet culpas agnosceret: nunq; ab increpatione pceret:
s̄ amoris igne succensus: studebat i eis vehementer p
linguā seuire. Consuetudinē vero vicini vel lōge positi
eiusdē loci accole fecerūt: vt diebus cert⁹ p ebdomadā
g iij

Menas
vros fe
rula de a
pib⁹ suis
fugauit.

Penas
oblatio-
nē carte-
rū in spū
cognouit

Duo sūt
gñā mar-
tirū.

Mathe-
xx.
Ibidem.

vnusq̄sq̄ ei oblatiōes suas trāsmitteret: vt eēt qđ ipe
ad seueniētib⁹ offerri potuisset. **Q**uodā ū tēpe possessor
qđam carteri⁹ noīe inūdo desiderio deuictus quandā
sanctimonialē seminā rapuit: sibiq̄ illicito matrimo-
nio coniūxit. **Q**uod mox vt vir dñi cōguit: ei p quos po-
tuit q̄ fuerat dign⁹ audire mādauit. **C**unq̄ ille sceleris
sui p̄scius timeret: atq̄ ad vir⁹ dei nequaq̄ accedere p̄-
sumeret. ne forte hūc asperere vt deliquētes solebat i cre-
paret fec̄ oblatiōes suas. easq̄ in oblatiōes aliorū mi-
sit vt ei⁹ mūera saltē nesciēdo suscipet. **S**z cū corā eo fu-
issent oblatiōes oīm deportate: vir dei tacit⁹ sedit sigil-
latim oēs p̄siderare studuit. z oēs alias eligētes atq̄ seor-
sū ponēs oblatiōes q̄s id carteri⁹ trāsmiserat cōguit p
spū. spūit atq̄ abiecit: dicēs. **I**te z dicite ei. oblationē
suā oī potētī dō abstulisti: z mihi tuas oblatiōes trāsmi-
tis. ego oblationē tuā nō accipio. qz suā abstulisti deo.
Qua ex re factū ē: vt p̄ntes quosq̄ magn⁹ timor inua-
deret: cū vir dñi tā sciēt de absētib⁹ iudicaret. **¶ Pe.**

In **M**ultos horū suspicor martirūz subire potuisse: si
eos tēpus p̄secutionis inuenisset. **¶ Gregori⁹.**

Quo sūt in publico. **¶** Nā et si p̄secutio deest exteri⁹
martirūz: meritū ī occulto est. cū virt⁹ ad passiōē prō-
pta flagrat ī aīa. **Q**z enī esse possit z sine apta passiōe
martirūz: testat ī euāgelio dñs q̄ zebedei fili⁹ adhuc
p̄ze īfirmitate mētis maiora sessionis loca q̄rētib⁹ dic̄.
Potestis bibere calicē quē ego bibitur⁹ sū. **C**ui vicz cū
respōderēt possum⁹: ait vtrīsq̄. **C**alicē qđē meū bibet
sedere at ad dexterā meā vel sinistrā nō ē meū dare vo-
bis. **Q**uid aut calicis nomē: nisi passiōis poculū sūt.
Et cū nimis p̄stet qz iacobus ī passiōe occubuit: ioan-
nes vō ī pace ecclesie deuit: icū ctant colligīt esse z sine
aperta passiōe martirūz qñz ille calicē dñi bibere di-
ctus est: qui ex p̄secutione mortuus nō ē. **D**e his at ta-
lib⁹ tātisq̄ viris quorū sup⁹ memoriā feci cur dicam⁹.
quia si p̄secutionis tēpus extitisset: martyres esse potu-
issent: qui occulte antiqui hostis insidias tolerātes: su-
osq̄ in hoc mūdo aduersarios diligentes: cūctī carna

LIBER. III.

lib⁹ desiderijs resistētes: p⁹ b⁹ qd se oī potēti deo in corde mactauerūt. etiā p⁹ tpe martyres fuerūt: dum n⁹ fīs modo t⁹ p⁹ b⁹ viles q⁹ t⁹ secularis vite p⁹ sonas: de q⁹ b⁹ nil celestis glie p⁹ sumi posse videbāt: ob orta occasione cōtigit ad martyrij coronas puenisse.

Martyres
res pacis
tēpore.

CAP. XXVII. De xl. rusticis q⁹ p eo q⁹ carnes comedere imolaticias noluerūt a lōgobardis occisi sūt.

Nam ante hos ferme annos. xv. sic hi testant⁹ q⁹ i teresse potuerūt. xl. rustici a lōgobardis capti carnes imolaticias comedē cōpellebant⁹. Qui cū valde resisterēt t⁹ p⁹ t⁹gere cibū sacrilegū nollēt: cepe re lōgobardi q⁹ eos tenuerāt: nisi imolata comederent mortē eis minari. At illi eternā poti⁹ vitā q⁹ p⁹ntem ac trāsitoriā diligētes firmiter p⁹stiterūt: atq⁹ i sua p⁹stātia siml⁹ oēs occisi sūt. Quid itaq⁹ isti: nisi x⁹itat⁹ martyres fuerūt: q⁹ ne vetitū comedēdo cōditorē suū offenderēt elegerūt gladijs vitā finire.

xl. rustici
a longo-
bardis oc-
cisi.

CAP. XXVIII. De multitudine captiuoz q⁹ p eo q⁹ caput capre adorare noluerūt occisi sunt.

Eodē q⁹ tpe dū fere quadragita captiuos alios longobardi tenuissent: more suo imolauerunt caput capre diabolo: hoc ei per circuitū curretes: t⁹ carmīe nefando dedicātes. Cūq⁹ illud ipi prius submissis ceruicib⁹ adorarēt: eos q⁹ q⁹ cepāt hoc adorare pariter cōpellebāt. Sed ex eis dē captiuis maria multitudo magis eligēs moriēdo ad vitā immortales tendere q⁹ adorādo vitā mortālē tenere: obtēpare iussis sacrilegis noluit. t⁹ ceruicē quā semp creatori flexerat: creature inclinare cōtēpsit. Quā factū est: vt hostes q⁹ eos ceperāt graui iracūdia accēsi: cūctos gladijs interficerēt quos in errore suo participes nō haberent. Quid q⁹ mirū: si erūpente p⁹secutiōis tpe illi martyres esse potuissēt: q⁹ in ipa q⁹ pace ecclie semeti p⁹os semp affligētes angustā martyrij tenuerūt viā: quādo ingruente p⁹secutionis articulo hi etiā meruerunt martyrij

Alitu-
do xpico
larū a pa
ganis oc
cisa.

palmas accipere qui in pace ecclesie latas huius seculi vias sequi videbantur. **N**ec tñ hoc quod de eis dē electis dicimus viris: de cunctis iā quasi in regula teneamus. **N**am cū persecutionis aperte tempus irruit: sic pleriq; martirium subire possūt: qui esse in pace ecclesie despicabiles vident: ita nōnunq; in debilitatis formidine corruunt qui in pace eccle prius fortiter stare videbantur. **S**ed eos de quibus prediximus fieri martyres potuisse fidenter fatemur. quia hoc iam ex eorū fine colligimus. **C**adere enī nec in aperta persecutione poterant hi de quibus constat. quia et vsq; ad finē vite in occulta animi virtute persisterūt. **Petrus.**

Afferis ita est. sed super indignos nos diuine misericordie dispensationē miror. qz longobardoz seuitiam ita moderatur: vt eorum sacerdotes sacrilegos qui esse se fidelium quasi victores vident: orthodoxorum si dem persequi minime pmittat.

CA. XXIX. De arriano epō cecato.

C Gregorius.

Arrian⁹
lōgobar-
doz ep̄s.

Dec petre facere plerūq; conati sūt: s; eorū seuitie miracula superna restiterūt. **U**ñ vnu z narro quod p bonifaciū monasterij mei monachū qui vsq; añ quadriennij cū longobardis fuit: adhuc ante triduū agnouī. **C**um ad spoletanā urbem longobardoz ep̄us scilicet arrianus venisset: z locū illic vbi solēnia sua ageret non haberet: cepit ab eius ciuitatē epō ecclīaz petere quā suo errori dedicaret. **Q**uod dñ valde ep̄us negaret: idem qui venerat arrianus beati pauli apli eccliam illic cominus sitā se die altero violēter intraturū professus est. **Q**uod eiusdē ecclie custos audiens festinus cucurrit. eccliam clausit. seris muniuit. **F**acto autē vespere lampades oēs extinxit: seq; ī interiorib⁹ abscondit. **I**n ipso autē subsequētis lucis crepusculo arrianus episcopus collecta multitudine aduenit: clausas ecclie ianuās effringere paratus. **S**ed repente cuncte simul porte diuinitus concusse abiecti longi⁹ seris aperte sunt: atq; cum magno sonitu omīa

LIBER. III.

ecclesie claustra patuerunt. Effuso desup lumie oēs q̄ exti-
cte fuerāt lāpades accēse sunt. Arrian⁹ x̄o ep̄s q̄ vim
factur⁹ aduenerat: subita cecitate pcussus ē: atq; alie-
nis iā manib⁹ ad suū habitaculū reduct⁹. Qd̄ dū lon-
gobardi in eadē regiōe positi oēs agnoscerēt: nequaquā
vlteri⁹ presūpserūt catholica loca temerare. P̄iro e-
nī modores gesta ē. vt qz eiusdē arriani causa lāpades
in ecclesia b̄ti pauli fuerāt extincte vno eodēq; tpe. vt ip̄e
lumē pderet: ⁊ in ecclesiam lumē rediret.

Arrian⁹
ep̄s cecī-
tate pcus-
sus est.

CAP. XXX. De arrianorū ecclesia que in romanayr be catholica consecratione dedicata est.

Sed neq; hoc sileā qd̄ ad eiusdē arriane herese-
os dānationē in hac q̄z vrbē ante bienniū pie-
tas supna mōstrauit. Ex his quippe que narro
aliud popul⁹ agnouit: aliud aut sacerdos ⁊ custos ec-
clie se audisse ⁊ vidisse testant̄. Arrianorū ecclesia in re-
gione vrbis illius que subura dicit̄: cū clausa vsq; biē-
niū remansisset: placuit vt in fide catholica itroduct⁹
illic beati stephani ⁊ sancte agathe martyzū reliquijs
dedicari debuisset. qd̄ factū est. Nam cū magna popu-
li multitudine veniētes: atq; oīpotētī dño laudes ca-
nētes: eandem ecclesiam ingressi sumus. Cūq; in ea iā
missarū solēnia celebrarent: ⁊ pre eiusdē loci angustia
populi se turba cōprimeret: quidā ex his qui extra sa-
crariū stabant: porcū subito intra suos pedes buc il-
lucq; discurrere senserūt. Quē dum vnusquisq; senti-
ret: ⁊ iuxta se stātib⁹ indicaret: idē porcus ecclesie iā
nuas petijt: ⁊ om̄es per quos transijt in admirationē
commouit. sed videri a nullo potuit: q̄uis sentiri po-
tuisset. Qd̄ iccirco diuina pietas ostendit. vt cunctis pa-
tesceret qz de loco eodē immundus habitator exiret.
Peracta igitur celebratione missarū recessimus. s̄ ad
huc nocte eadem magnus in eiusdē ecclesie tectis stre-
pitus factus est: ac si in eis aliquis errādo discurreret
Sequenti autē nocte grauior sonitus excreuit: ac sub-
ito tāto terrore isonuit: ac si oīs illa ecclesia a fūdamē-

Porc⁹ in
uisibil⁹ ex
ecclesia ar-
rianorū
exijt.

Pubesce
lit⁹ ascen
dit super
aram.

Lāpades
diuinit⁹
accense.

tis fuisset euerfa: et ptinus recessit. et nulla illucylteri⁹
ingetudo antiq⁹ hostis apparuit: s⁹ per terroris sonitu⁹
quem fecit inotuit: q⁹ a loco quē diu tenuerat coactus
exiebat. **P**ost paucos ū dies ī magna serenitate aeris su
per altare eiusdē ecclesie nubes celitus descēdit: suoq⁹
illud velamine operuit. omnēq⁹ ecclesiā tanto t⁹ore ac
suauitatis odore repleuit: vt patētibus ianuis nullus
illic presumeret intrare. **S**acerdos q⁹ et custodes et hi
qui ad celebrāda missar⁹ solēniā venerāt: rez videbāt:
ingredi minime poterant: et suauitatē mirifici odoris
trahebant. **D**ie vero alio cum in ea lāpades sine lumi
ne dependerēt: emissio diuinit⁹ lumie sunt accēse. **P**ost
paucos iterū dies expletis missar⁹ solēnijs extinctis lā
padibus custos ex eadē ecclesia egressus: post paululū
intrauit: et lampades quas extinctas reliq⁹rat lucētes
repperit. **Q**uas negligēter extinxisse se credens: eas iā
sollicitus extinxit: et exiens ecclesiā clausit. **S** post ho
raz trium spaciū regressus: lucentes lampades quas
extinxerat iterū accensas inuenit. vt videlicet ex ipso
lumine aperte claresceret. q⁹ loc⁹ ille a tenebris ad lu
cem venisset.

Petrus.

Et si in magnis sumus tribulatiōib⁹ positi. q⁹ tū a
oditore n⁹ro nō sum⁹ oīno despecti: testant⁹ ea q⁹ au
dio eius stupenda miracula.

Gregorius.

Quāvis sola q⁹ ī italia gesta sūt narrare decreueri
vis ne tū vt p⁹ oīdēda eiusdē arriane hereseos dā
natione trāseamus x⁹bo ad hyspanias: atq⁹ inde p⁹ afri
cam ad italiam redeamus.

Petrus.

Hec quolibet. **N**az letus ducor: letus reducor.

CA. XXXI. s⁹ ermigildo rege liuigildi vusigotharuz
regis filio p⁹ fide catholica ab eod⁹ p⁹re suo occiso.

Greg.

Sicut mltor⁹ qui ab hyspaniar⁹ partib⁹ veniūt
relatione cognouim⁹. **S**uper ermigildus rex
liuigildi regis vusigothar⁹ filius ab arriana he
resi ad fidem catholicam viro reuerentissimo leandro
spoletano episcopo dudū mibi in amicitijs familiarit⁹
iūcto predicāte p⁹uersus est. **Q**uē p⁹ arrian⁹ vt ad eod⁹

LIBER. III.

heresim redire: et p̄m̄is suadē et minis terrē conat⁹ est.
Cūq; ille p̄stātissime rīderet nunq̄ se verā fidē posse re
linq̄re quā semel agnouisset. irat⁹ ē eū puauit regno re
busq; expoliavit oib⁹. **C**unq; nec sic x̄tutē mēt̄ illi⁹ e
mollire valuisse: in arcta illū custodia cōcludēs: collū
manusq; illi⁹ ferro ligauit. **C**epit itaq; idē ermigildus
rex iuuenis terrenū regnū desp̄icere: et forti desiderio
celestē querēs: ī cilicijs vīculat⁹ iacēs: oī potētī deo ad
p̄fortādū se p̄ces effūdere. tātoq; sublimi⁹ gl̄iam trāse
untis mūdi desp̄icē q̄to et religat⁹ agnouerat nil fuisse
qđ potuerit auferri. **S**upueniēte autē paschal festiuita
tis die intēpeste noct̄ silētio ad eū p̄fidus p̄r arrianuz
ep̄m misit: vt ex ei⁹ manu sacrilege p̄secratiōis cōmu
nionē pcipet: atq; p̄ b̄ ad p̄is grām redire mereretur.
Sz vir deo dedit⁹ arriano ep̄o veniēti exprobauit vt
debuīt: eiusq; a se p̄fidā dignis increpatiōib⁹ repulit
qz et si exteri⁹ iacebat ligat⁹: apud se tñ in magno mēt̄
culmine stabat securus. **A**d se itaq; reuerso ep̄o arria
n⁹ p̄r infremuit: statimq; suos apparitores misit qđ p̄stā
tissimū p̄fessorē dei illic vbi iacebat occiderēt. qđ et fa
ctū ē. **N**ā mox vt ingressi sūt securi cerebrū ei⁹ infrin
gētes: vitā corporis abstulerūt. hq; in eo valuerūt pi
mere qđ ip̄m qđ p̄cept⁹ est in se p̄stiterat desperisse. **S**z
p̄ ostēdēda x̄a ei⁹ gl̄ia: sup̄na qđ nō defuere miracula.
Nā cepit in nocturno silētio psalmodie cātus ad corp⁹
eiusdē regis et martyris audiri. atq; ideo vaciter regis
qz et martyris. **Q**uidā etiā fērt qđ illic nocturno tpe ac
cense lāpades apparebāt. vñ et factū ē q̄ten⁹ corp⁹ illi⁹
vt videlicet martyris iure a cūct̄ fidelib⁹ venerari de
buisset. **P**ater x̄o p̄mot⁹ penitētia p̄fidus et parricida
h̄ fecisse se voluit: nec tñ vsq; ad obtinēdā salutē perti
muit. **N**ā qz vera esset catholica fides agnouit: s̄ gētis
sue timore p̄territ⁹ ad hāc pueniri nō meruit. **Q**ui ob
orta egritudine ad extrema pduct⁹ est: et leandro ep̄o
quē pri⁹ vehemēter afflixerat: richardū regē filiū quē
in sua heresi reliquerat: cōmēdare curauit. vt in ip̄o qđ
talia faceret: q̄lia et in fratre suis exhortationib⁹ fecis
set. **Q**ui p̄mendatione expleta: defunctus est. **P**ost cu

Ermigil
di p̄r arri
anuz ad
eū cōuer
tendum
misit.

Pr filiuz
vita pua
uit.

Miracu
la in mor
te ermi
gildi regi

Richardus
d^r rex fra
tr^e ermi
gildū se
cut^r est.

Joan. xij

**Un^o mor
tu^o est vt
multi vi
uerēt.**

**Epⁱ lin
gua pua
ti loque
lā si ami
serūt.**

ius mortem richardus rex nō patrem perfidū: sed fra
trem martyre sequens: ab arriane hereseos prauitate
conuersus est. totā q̄ vusigotharū gentē ita ad verā p
duxit fidez: vt nullum in suo regno militare permitte
ret: qui regni dei hostis existere per hereticaz prauita
tem non timeret. **H**ec mirū q̄ vere fidei predicator fa
ctus est qui frater est martyris: cuius hunc q̄ merita
adiuant vt ad oīpotentis dei gremiū tā multos redu
cat. **Q**ua in re considerandū nobis est. qz totum h̄ agi
nequaq̄ posset si ermigildus rex p veritate mortu^o nō
fuisset. **N**am sicut scriptū ē. **N**isi granū frumēti cadēs
in terram mortuū fuerit: ipm solū manet. si aut mortu
um fuerit: multū fructū affert. **H**oc fieri videm⁹ in mē
bris quod factum scimus i capite. **I**n vusigothaz ete
nim gente vnus mortu^o est vt multi viuerēt. et dū vnū
granum fideliter cecidit ad obtinendā fidem asarum m
leges multa surrexit.

¶ Petrus

Res mira et nostris stupenda temporibus.

CA. XXXII. De epⁱs africanis q̄ p defensioē catho
lice fidei abscissis ab arrianis yuādaloz liguis nulluz
locutōis solite sustinuerē dispēdiū.

Gregorius.

Iustiniani q̄ augusti tempib⁹ dū cōtra catholi
corū fidem exorta a yuādalīs psecutio arrianā
in africa vehemēter isaniret: qdā in dēfensione
veritatis epⁱ fortiter persistētes: ad mediū sūt dducti
Quos yuādaloz rex eos verbis ac munerib⁹ ad persi
diam flectere non valēs: tormētis frāgere posse se cre
didit. **N**ā cū eis i ipā dēfensione veritatis silētiū idice
ret: nec tū ipi ptra p̄fidiaz tacerent: ne tacendo forsitā
cōsensisse viderent: rapt⁹ in furorem eoz liguas absci
di radicitus pcepit. **R**es mira z multis nota seniorib⁹
qz ita p dēfensione veritatis etiā sine lingua loq̄bant:
sicut p̄us loqui p linguā p̄sueuerant.

¶ Petr⁹.

Mrandū valde z vehemēte stupendum.

Gregorius.

Scriptū petre ē de vni genito sūmi patris. **I**n p̄nci

LIBER. III.

pio erat verbū. ⁊ verbū erat apud deū. ⁊ de⁹ erat ver-
bū. De cui⁹ etiā virtute subiūgit. **O**ia p ipm fctā sunt
Quid igit miramur si xba edere sine lingua potuit x-
bū: qđ fecit linguā?

Petrus.
Gregorius.

Joānis. i.
Ibidem.

Placet quod dicis.

Ritaq; eo tpe pfugi ad cōstātinopolitanā urbē ve-
nerūt: eoq; tpe quo p explēdis respōsis ecclīe ad
pncipē ipetrāsmīsus sum. seniorē quēdā ep̄m reperi:
qđ se adhuc eoꝝ ora sine linguis loquētia vidisse testa-
bat: ita vt aptis orib⁹ clamarēt. **E**cce videte: qđ liguas
nō habem⁹: ⁊ loqmur. **V**idebat enī a respiciētib⁹ vt se
rebat: abscissis radicib⁹ liguis qđ quoddā baratrū pa-
tebat in gutture: ⁊ tñ ore vacuo plena ad integrū ver-
ba formabant. **Q**uorū illic vn⁹ in luxuriā lapsus mor-
puat⁹ ē dono miraculi: recto videlicz oīpotēti dei iudi-
cio. vt qđ carnis p̄tinetiā fuare neglexerat: sine lingua
carnea nō haberet xba xitat⁹. **S**z hec nos parriane he-
reseos dānatiōe dixisse sufficiāt: nūc ad ea qđ nup ī ita-
lia gesta sunt signa redeam⁹.

Un⁹ ep̄o-
rū ī luxu-
riā laps⁹
dono mi-
racli pua-
tur.

CAP. XXXIII. De eleutherio seruo dei.

Igaur cui⁹ supi⁹ memoriā feci eleutheri⁹: pat-
monasterij bti euāgeliste marcij qđ in spoletāe
urb⁹ pomerijs sitū ē: diu mecū ē in hac urbe in
meo monasterio puerlat⁹: ibiq; defūct⁹ est. **Q**uē sui di-
scipli referebāt plorādo mortuū suscitasse. **T**lir aut tā-
te simplicitat⁹ erat ⁊ p̄pūctiōis: vt dubiū nō essz qđ ille
lachryme ex tā humili simpliciq; mēte edite: apđ oīpo-
tētē deū multa obtinere potuissēt. **C**ui⁹ ego aliqđ mira-
culū narrabo: qđ inq̄sit⁹ mihi simplicit⁹ ⁊ ipse fatebat.
Quadā nāq; die dū iter carpet: facto vespē cū ad sece-
dēdū loc⁹ deessz ī mōasteriū xginū deuēit: in quo qui-
dā puer paruulus erat quē malign⁹ spūs oī nocte ve-
rare psueuerat. **S**z sc̄timoniales femine vt virū dei su-
sceperūt: ⁊ cū rogauerūt dicentes. **T**ecū pf hac nocte
puer iste maneat. **Q**đ ipse benigne suscepit: secūq; eū
nocte eadē iacere pmisit. **F**acto autē mane ceperūt scī
mōiales femie eū dē p̄rez vigilāter inq̄rere: si qđ ei pu-
er quē dederāt nocte eadē fecisset. **Q**ui mirat⁹ cur ita

Eleuthe-
ri⁹ plorā-
do mortu-
um resu-
scitauit.

Puer bis
obsessus
bis ab eo
dē sana-
tus est.

requireret rēdit. **N**ihil. **T**ūc ille eiusdē pueri inotuerūt
causā. et q̄ malign⁹ spūs nulla ab eo nocte recederet: et
dicauerūt. sūmope postulātes vt hūc secū ad monaste-
riū tolleretur: q̄ iā vexationē illi⁹ videre ipse nō possent.
Cōsensit senex: puer⁹ ad mōasteriū duxit. **Q**ui cū mē-
to tpe i monasterio fuisset: atq; ad hūc antiqu⁹ hospitac-
cedere minime p̄sūpserat: eiusdē senis anim⁹ de salute
pueri imoderat⁹ pleticiā tact⁹ est. **N**ā corā positis fra-
trib⁹ dixit. **F**ratres diabol⁹ sibi cū illis sororib⁹ locaba-
tur. at veroybi ad seruos dei vētū ē: ad hūc puerū acce-
dere nō p̄sumpsit. **P**ostq; vocē emisit hora eadē ac mo-
mēto idē puer corā cūctis fratrib⁹ diabolo se iuadēte
verat⁹ est. q̄visio senex se p̄tin⁹ i lamētū dedit. **Q**uē dū
lugētē diu fratres solari voluissent: rēdit dicēs. **C**re-
dite mihi: q̄ i nulli⁹ v̄m ore hodie panis ingredit⁹: nisi
si puer iste a demōio fuerit erept⁹. **T**ūc se i orōnē cū cū-
ctis fratrib⁹ strauit. et eousq; oratū ē: quousq; puer a
vexatiōe sanatus ē: vt ad hunc malignus spiritus ac-
cedendi ausum vltius non haberet. **P**etrus.

Qredo q̄ ei elatio parua surrepserat: sed eius disci-
pulos om̄ps deus facti illi⁹ esse voluit adiutores.

Gregorius.

Ita est. nā pōdus miraculi sol⁹ portare nō potuit:
diuidit b̄ cū fratrib⁹ et portauit. **H**ui⁹ viri orō quā
te virtutis esset i memeti p̄o expt⁹ sū. **N**ā cū quodā tpe i
monasterio positus icisionē vitaliū pateretur: crebrisq;
angustijs p̄ horarū momēta ad exitū p̄pinquare: quaz
medici molestiaz greco eloq̄o sincopin vocāt. et nisi me
frequēter fratres ciborescicerent: vitalis mihi spirit⁹
funditus infcidi videret. **P**aschalis supuenit dies. et
cuz i sacratissimo sabbato i quo oēs et paruuli pueri ie-
iunant: ego ieiunare nō possem: cepi plus merore quā
infirmitate deficere. **S**z tristis animus consiliū citi⁹
inuenit: vt eundē virū dei secreto in oratoriū ducere
eumq; peterem: quatenus mihi vt die illo virtus ad ie-
iunandū daretur: suis apud oīpotentē dñm precibus
obteneret. **Q**uod et factum est. **N**am mox vt oratoriū
ingressus fuit: humiliter sese cū lachrymis in orōnem

Eleuthe-
ri⁹ orādo
impetra-
uit vt gre-
gorius ie-
iunare pos-
set.

LIBER. III.

dedit: et paululū p̄pleta orōne exiit. et ad vocē b̄ndictio
nis illi: virtutē tātā mēs stomach⁹ accepit: vt mibi fū
ditus a memoria tolleret cib⁹ et egritudo. **E**pi mira
ri q̄s essem: quis fuerim. q̄ et cū ad aīnū redibat infir
mitas: nihil i me ex his q̄ meminere: recognoscebā. cū
q̄ in dispositione monasterij mēs occupata fuissz: obli
uiscabar funditus egritudinis mee. **S**i vero vt p̄dixi
rediret egritudo ad memoriā cū tā fortē me esse senti
rem: mirabar si nā comedissem. q̄ ad vesp̄rā veniēs tā
te me fortitudinis iueni: vt si voluissz ieiuniū vsq̄ ad
diem alterū transferre: potuissem. **S**icq̄ factum est vt
in me probarem ea etiam de illo vera esse: quibus ipse
minime interfuissem.

Petrus.

Quia eundē viz magne p̄punctionis fuisse dixisti:
ipam lachrymarū vim largi⁹ addiscere cupio. vñ queso
vt quot sunt genera p̄punctionis mibi edisseras.

CAP. XXXIII. Quot sunt cōpunctionis genera

Gregorius.

In multas species p̄punctio diuidit̄: q̄n singu
le queq̄ a penitētibus culpe plāgunť. vñ ex vo
ce q̄ penitentiū hieremias ait. **D**iuisiones aquarū de
duxit oculus me⁹. **P**rius enī sese in lachrymas afficit. q̄ dū malo
rum suorū recolit: p̄ his perpeti eterna supplicia perti
nescit. **A**t vero cū lōga merorū anxietate fuerit formi
do p̄sumpta quedā iā de p̄sumptione venie securitas
nascit̄: et in amore celestij gaudiorū anim⁹ inflāmatur
et qui pri⁹ flebat ne duceret̄ ad suppliciū: postmodum
amarissime flere incipit. q̄ differt a regno. **C**ōtēplā et
enī mēs: qui sint illi angelorū chozi q̄ ipa societas bea
torū spiritūū: q̄ maiestas it̄erne visionis dei et āplius
plangit. q̄ a bonis p̄hennibus deest: q̄s fleuit pri⁹ cum
mala eterna metuebat. **S**icq̄ sit vt p̄fecta conpunctio
formidinis tradat animū cōpunctioni dilectōis. **Q**uod
bene in sacra veraciq̄ historia figuratiua narratōe de
scribitur: que ait q̄ ara filia caleph sedens super asinū
suspirauit. **C**ui dixit pater suus. **Q**uid habes? **A**t

Eleuthe
ri⁹ lachri
mando
gregoriū
curauit.

Trenorū
iij.
Cōpūcti
onis g̃na

Bea la-
chryma-
rū a bōis
expeten-
da.

illa respōdit. **P**ater mihi bñdictionē. terrā austrālē ⁊ arē-
tem dedisti mihi: iūge ⁊ irriguā. **D**edit ei pater su⁹ irri-
guum superius: ⁊ irriguū inferi⁹. **P**ater q̄ppe sup̄ asinū
sedet cū irrationabilib⁹ carnis sue motib⁹ aīa p̄sudet.
Que suspirās a patre terrā irriguā petit. qz a creatore
nostro cū magno gemitu querēda ē lachrymarū gratia.
Sunt nāqz nōnulli qui iā in dono p̄ceperūt libere pro-
buere. ardorē fidei habere: s; adhuc gratiā lachryma-
rū nō habēt. **H**ī nimirū terrā austrālē ⁊ arentē habent
sed adhuc irriguā indigēt. qz ī bonis operib⁹ positi in
q̄bus magni atqz feruentes sūt: oportet nimirū vt aut
timore supplicij: aut amore regni celestis mala etiā q̄
antea p̄petrauerāt deplorent. **S**ed qz vt dixi duo sunt
cōpūctionis genera. **D**edit ei pater suus irriguū supe-
ri⁹: et irriguū inferius. **I**rriguū quippe superius acci-
pit aīa cū sese in lachrymis celestis regni desiderio af-
fligit. **I**rriguū vero inferius accipit: cū inferni suppli-
cia flendo pertimescit. **E**quidez prius inferi⁹: ac post
irriguū superius datur. **S**ed qz p̄pūctio amoris digni-
tate p̄eminet: necesse fuit vt prius irriguū superi⁹: ⁊
post irriguū inferi⁹ p̄mēorari debuisset. **¶ Petrus.**

Placet quod dici. **S**ed postq̄ hūc venerāde vite ce-
leutheriū hui⁹ meriti dixisti: libet inq̄rere si nūc ī
mundo esse credendum est aliquos tales?

**CA. XXXV. De amantio presbytero prouincie tu-
scie.**

Gregorius.

Florid⁹ tudertine ecclie ep̄us cui⁹ x̄itatis atqz
sc̄t̄itatis ē: dilectioni tue icognitū nō ē. **H**ic mi-
hi eē ap̄d se p̄sbyter⁹ quēdā amatiū noīe p̄eci-
pue simplicitatis narrauit virū quē hoc habere virtu-
tis phibet: vt ap̄loz more manū sup̄ egros ponat: ⁊ sa-
lutem restituat ⁊ quātūlibet vehemēs egritudo sit: ad-
tactū illius abscedat. **Q**uē hoc etiā habere miraculi
adiunxit. qz in quolibet loco q̄uis immanissime aspe-
ritatis serpentē repperit: mox vt eum signo crucis sig-
nerit: extinguit. ita vt virtute crucis quā vir dei digito

Amatiū
solo cōta-
ctu egros
curat.

LIBER. III

ediderit: disruptis visceribus moriatur. quem si quā spēs
in foramine fugerit: signo crucis os foraminis bñdi-
cit. statimq; ex foramine serpens iaz mortu⁹ trahitur.
Quēz tāte virtutis vi: ipse etiā videre curavi. eūq; ad
me deductū infirmoz domo paucis diebus manere vo-
lui. ybi si qua adesset curationis gratia: citi⁹ pbari po-
tuisset. Ibi autē quidā inter egros alios mēte capt⁹ ia-
cebat: quē medicina greco vocabulo freneticū appel-
lat. Qui nocte quadā cū magnas voces scz insan⁹ ede-
ret: cunctosq; egros imensis clamoribus perturbaret
ita vt nulli illic capere somnū liceret. fiebat res valde
mirabilis. qz vnde vnus male: inde oēs deterius habe-
bant. S; sicut et p̄us a reuerētissimo florido ep̄o q̄ tunc
cū p̄dicto p̄bro illic parit⁹ manebat. et post a puero q̄ no-
cte eadē egrotantib⁹ seruiebat: s̄brilit⁹ agnouit. Idē ve-
nerabil⁹ p̄br de p̄postratu surgēs ad lectū frenetici silē-
ter accessit: et sup eū positis manib⁹ orauit. moxq; illū
vt meli⁹ habentē tulit: atq; i supiora dom⁹ secū ad ora-
torium duxit. ybi pro eo liberius orationi incubuit: et
statim cum sanuz ad lectū proximū reduxit. ita vt nul-
las vltius voces ederet: nec iam egrotoz quempiāz
aliquo clamore perturbaret. nec iaz egritudinē auxit
alienā: qui perfecte receperat mentem suā. Ex quo ei⁹
vno facto didicim⁹. vt d̄ eo illa oīa audita crederem⁹.

Petrus.

Magne vite edificatio est videre viros tam mira fa-
cientes: atq; in ciuib⁹ suis hierusalē celestēz in
terra conspiciere.

**CA. XXXVI. de maximiano syracusane ciuitatis
episcopo.**

Gregorius.

Nec hoc filēdū puto q̄ om̄s de⁹ super maxim-
ianū famulū suū nunc syracusanū episcopum
tunc autē mei monasterij patrem dignatus est
monstrare miraculum. Pā duz iussione pontificis mei
in constantinopolitane vrbis palatio responsis eccle-
siasticis deseruirem: illuc ad me idem venerabilis ma-
ximian⁹ charitate exigēte cum fratrib⁹ venit. Qui cū
ad mōasteriū meū roma redir⁹ imari adriatico nimia
h ij.

Id signo
crucis
p̄tes ne
cat.

Amatiul
freneti-
cū cura-
uit.

tēpestate dephensus: inestimabili ordine atq; iustitato
 miraculo erga se cūctosq; q̄ cū eo aderāt oīpotenti dei
 et irā cognouit et gratiā. **H**ā cū in eorū morte ventorū
 nimietatibus eleuati fluctus seuirēt: ex naui clauis
 perdit; arbor abscisa ē. vela in vndis proiecta. totūq;
 vas naui quassatum nimis fluctib⁹ ab oī fuerat sua
 cōpage dissolutū. Remis itaq; patentib⁹ intrauit ma-
 re. atq; vsq; ad supiores tabulas impleuit nauē. ita vt nō
 tā naui intra vndas q̄ vnde iā intra nauē esse viderēt.
Tunc in eadē naui residentes nō iā ex morte vicina: s;
 ex ip̄a ei⁹ p̄sentia ac visione turbati oēs: sibimet paces
 dederūt corpus ⁊ sanguinē redēptiōis acceperūt. deo
 se singuli cōmēdantes. vt eorū aīas benigne suscipet:
 quorū corpora in tā pauenda morte tradiderat. **S**om-
 nipotēs deus q̄ eorū mentes mirabiter terruit: corū q̄
 vitā mirabilius seruauit. **H**ā diebus octo naui eadē
 vsq; ad superiores tabulas aquis plena iter p̄p̄riū pa-
 gens enatauit. nono autē die i cothronēsis castri portū
 deducta est. **E**x qua exierunt oēs icolumēs q̄ cū p̄dicto
 venerabili viro maximiano nauigabāt. **C**ūq; post eos
 ipse q̄ fuisset egressus: mox in eiūsdē portus pfundū
 naui demersa ē: ac si illis egrediētib⁹ p̄ p̄odere suble-
 uatōe caruisset. ⁊ q̄ plena hoībus i pelago aquas porta-
 uerat atq; natauerat: maximiano cū suis frib⁹ recedēte
 aquas sine hoīb⁹ i portu nō valuit portare. vt huic op̄s
 de⁹ oīderet: qz hāc onustā sua manu tenuerat: que ab
 hoībus vacua ⁊ derelicta sup̄ aq̄s nō potuit manere.

CA. XXXVII. d̄ s̄ctulo p̄bro puincie nursie.

Hic dies quoq; .xl. vidisti apud me eum cuius
 superius memoriā feci: venerabilis vite p̄sby-
 terū sanctulum nomine. qui ad me ex nursie p̄-
 uincia annis singulis venire consueuit. **S**ed ex eadez
 puincia quidā monach⁹ ante triduū venit: qui grauī
 nūcū merore me pertulit. qz eundē vix obisse nūciauit
 huius ergo viri ⁊ si non sine gemitu dulcedinis recolo
 iam tū sine formidie virtutes narro: quas a vicinis ei⁹
 sacerdotibus mira virtute et simplicitate p̄ditis agno-
 ui. **E**t sicut inter amantes se aīos hoīm magnū chari-

Nauis a-
 qua plēa
 ad portū
 puenit.

Maxi-
 miani mi-
 raculū.

LIBER. III.

tatis familiaritas ausū p̄bet: a me plerūq; ex dulcedi-
ne exact? ipe q̄ de his q̄ egerat extrema q̄dā fateri co-
gebatur. Quodā nāq; tpe hic cū i p̄lo lōgobardi oliuā
premerēt vt oleū liquari debuisset: sicut iocūd? erat et
vultu et aīo: ytrē vacuū ad plū detulit. laborātesq; lō-
gobardos leto vultu salutauit ytreū ptulit. z iubendo
poti? q̄ petēdo eū ipleri sibi dixit. S; gētiles viri qz to-
ta iā die frustra laborauerāt atq; ab oliuis exire oleū
torquēdo nō poterat: eūq; iniurijs insectati sūt. Qui
b? vir dñi letiori adhuc vultu respondit dicens. Sic p
me ozetis vt istū ytrē sanctulo ipleatis: z sic a vobis re-
uertar. Cūq; illi ex oliuis oleū defluere nō cernerēt et
virū dei ad iplēdū ytrē sibi iistere viderēt: vehement
accessi maiorib? hūc verborū cōtumelijs detestari cepe-
rūt. Vir autē dei vidēs q̄ ex prelo oleū nullo mō exiret
aquā sibi dari petiit. quā cūctis vidētib? bñdixit: atq;
in predū suis manib? iactauit. Ex qua p̄tinus bñdicti
one tāta ybertas olei erupit: vt lōgobardi q̄ pri? diu i-
cassum laborauerāt nō solū sua vascula oīa: sed ytrē q̄
quē vir dei detulerat implētes: gratias agerēt. qz is q̄
oleū petere venerat: bñdicēdo dedit qd postulabat.

Sanctu-
l? aq; bñ-
dicēdo i
oleū con-
uertit.

Hio quoq; tempe vehemēs ibi icubuerat fames:
z beati laurētij martyris ecclia fuerat a lōgobar-
dis incensa. Quam vir dei restaurare cupiens: artifi-
ces multos ac plures subministrātes operarios adhi-
buit. quibus necesse erat vt quotidiani sumptus labo-
rantib? sine dilatione p̄berent. Sed exigente eiusdem
famis necessitate panis defuit. ceperuntq; laborātes
instanter victum querere: quia vires ad laborem p̄ in-
opiam non haberent. Quod vir dei audiens eos x̄bis
consolabatur: foris promittendo quod deerat. sed ipe
grauiter anxiebatur intus exhibere cibum non valēs
quē p̄mittebat. Cūz vero huc illucq; anxius pergeret
deuenit ad clibanū in quo vicine mulieres p̄die pa-
nes coxerant: ibiq; incuruatus asperit ne forte p̄ais
coquentibus remansisset. Tūc repente panem mire
magnitudinis atq; insoliti candoris inuenit. quē qui
dem tulit: sed deferre artificibus noluit: ne fortasse a-

Idez pa-
nē in cli-
bano mi-
raculose
reppit.

**Un^o pa-
nis plib^o
suffecit
decē die-
b^o.**

lien^o esset et culpā velut ex pietate perpetraret. **P**ervici-
nas itaqz hūc mulieres detulit: eūqz oib^o ostēdit: ac ne
cui eaz remāssisset inq̄siuit. **o**s autē q̄ p̄die panē cōgerāt
suū hūc esse negauerūt: atqz panes suos nūero integro
se a clibano retulisse p̄fesse sūt. **T**ūc let^o vir dñi prexit
ad mltos artifices cū vno pane. et vt oīpotenti deo gra-
tias agerēt admonuit. **E**t qz eis ānonā p̄buerat idica-
uit: eisqz ad refectionē p̄tin^o iuitatis iūctū panē appo-
suit. **Q**uib^o sufficiens pleneqz satiati plura ex eo q̄ ip̄e
panis fuerat fragmēta collegit. **Q**ue die q̄ altero eis
ad refectionē itulit. **q̄** id q̄ ex fragmētis superat: ip̄a q̄
que apposita fuerāt fragmēta supabāt. **F**actūqz ēvt p̄
dies decē oī illi artifices atqz operarij ex illo vno pane
satiati: hūc et q̄tidie ederēt et ex eo q̄tidie edi possz: i cra-
stinū q̄tidie super esset. ac si fragmēta panis illi^o p̄ eluz
crescerēt: et cibū comedētū ora ip̄oz repararēt.

Petrus.

Mira res atqz i exēplū dominici operis vehement
omnibus stupenda.

Gregorius.

Nota.

Ipsē petre multos devno pane p̄servū q̄ ex quibz
panib^o quibz milia satiauit p̄ semetip̄z. q̄ pauca se-
minis grana munera segetū frumēta multiplicat. q̄
p̄sa q̄ semina p̄duxit ex terra: et simul oīa creavit ex ni-
hilo. **S**z ne diuti^o mireris qd i virtute dñi venerād^o vir
sanctul^o exteri^o fecerit: audi ex v̄tute dñi qualis iteri^o
fuit. **D**ie etenī quadā a lōgobardis capt^o quidā diaco-
nus tenebat ligat^o: eūqz ip̄i q̄ tenuerāt iterficere cogi-
tabāt. **A**d uesperascēte autē die vir dei sanctul^o ab eis dez
lōgobardis petijt: vt relaxari ei qz vita p̄cedi debuissz
quod posse se facere oīno negauerūt. **C**ūqz mortē illi^o
deliberare eos cerneret: petijt vt sibi ad custodiā tradi
debuisset. **C**ui p̄tinus rñderūt. **T**ibi quidē eū ad custo-
diendū dam^o. **q̄** ea p̄ditioe interposita vt si iste fugerit
pro eo ip̄e moriariis. **Q**d vir dñi libent^o accipiens: p̄di-
ctū diaconē in sua suscepit fide. quē nocte media cū lō-
gobardos omnes somno graui deprezatos aspiceret ex-
citauit diaconē: et ait. **S**urge et cōcitus fuge. liberet te
om̄ps de^o. **S**ed idē diacon^o promissiōis ei^o nō imemor

CLIBER. III.

respondit dicens. **F**ugere pater non possum. quia si ego fugero: pro me sine dubio ipse morieris. **Q**uem vir domini sanctulus ad fugiendum compulit: dicens. **S**urge et vade: te omnipotens deus eripiat. nam ego in manu eius sum. tantum in me possunt facere: quantum ipse permiserit. **F**ugit itaqz diaconus: et quasi deceptus in medio fideiussor remansit. **F**acto igitur mane longo bardus qui diaconem ad custodiendum dederant venerunt: quem dederunt petierunt. sed hunc venerandus presbyter fugisse respondit. **T**unc illi inquirunt. **S**cis ipse melius quid convenit. **S**ervus autem domini constanter ait. **S**cio. **C**ui dixerunt. **B**onus homo es: nolumus te per varios cruciatus mori. elige tibi mortem quam vis. **Q**uibus vir domini respondit: dicens. **I**n manu dei suz. ea morte me occidite qua me occidi permiserit. **T**unc omnibus qui illic aderant longobardis placuit ut eum capite truncare debuissent: quatenus sine gravi cruciatu vitaz eius compendiosa morte terminaret. **C**ognito itaqz qd sanctulus qui inter eos sanctitatis reverentia magni honoris habebatur occidendus esset: omnes qui in eodem loco inveniunt sunt longobardi conuenerunt: sicut sunt nimie crudelitatis leti ad spectaculum mortis. **C**ircūsteterunt itaqz acies: vir autem domini deductus in medio est: atqz ex omnibus viris fortibus electus est vnus: de quo dubiuz non esset qui vno ictu caput eius abscinderet. **V**enerandus igitur vir iter armatos deductus: ad sua arma statim cucurrit: nam petijt ut sibi paululum orandi licentia daret. **C**ui dum concessum fuisset: in terrā se strauit et orauit. **Q**ui dum paulodiutius oraret: hunc electus interfecto calce pulsauit ut surgeret: dicens. **S**urge et flexo genu tende ceruicem. **S**urrexit autem vir domini genu flexit: ceruicem tetendit. sed tenso collo eductā sē spatā intuens: hoc vnū fertur dixisse. **S**ancte iohannes suscipe illā. **T**unc electus carnifex euaginatū gladium tenens: nisu forti in altū brachiū percussur⁹ leuauit: s; deponere nullo mō potuit. nā repēte dirigit eum recto i celū gladio brachiū inflexibile fīnāsit. tūc ois lō hūi.

Nota.

lōgobar^a
di ad spectaculū
mortis le
ti.

Nota.

Sāctul⁹
carnificē
sanauit.

gobardorū turba q̄ ad illud mortis spectaculū aderat
in laudis fauorē puerſa mirari cepit: virūq; dei cū ti-
more venerari. q; pfecto claruerat cui⁹ ſanctitat⁹ eſſet
q̄ carnificis ſui brachiū in aere ligaff. Itaq; poſtulat⁹
vt brachiū ſui carnificis ſanaret negauit: dicēs. Ego
p eo nullo mō orabo: niſi ante mihi iuramētū dederit
q; cū iſta manu chriſtianū hoīem nō occidat. **S**z lōgo
bardus idē q̄ vt ita dicā brachiū ptra deū tēdēdo pdis-
derat: pena ſua erigēte ppuſſus ē iurare ſe chriſtianū
hoīem nunq; occidere. Tūc vir dñi pcepit dicēs. Depo-
ne manū deorſū. **Q**ui ſtatī depoſuit. atq; ilico adiūxit:
Remitte gladiū in vaginā. Et ſtatī remiſit. **D**ēs q̄ tan-
te xtut⁹ hoīem cognoscētes: boues z iumēta q̄ depdati
fuerāt certatī ei offerre in munere volebāt. ſz vir dñi ta-
le mun⁹ ſuſcipē rēnuīt. mun⁹ aut bone mercedis q̄ſiuit
dicēs. **S**i mihi aliqd vultis cōcedere: oēs captiuos q̄s
habet⁹ mihi tribuite: vt habeā vñ p vobis debeā orare
factūq; eſt: z oēs captiui cū eo dimiſſi ſūt. atq; ſupna
grā diſponēte: cū ſe vn⁹ p vno morti obtulit: multos a
morte liberauit.

V Petrus.

Mira res. z q̄uis hāc ab alijs z ipe cognouerit: vere
tamē fateor: q; mihi quotiēs narra⁹ innouat.

Gregorius.

Nil in hac re in ſanctulo mireris: ſz pēſa ſi potes q̄ſ
ille ſpūs fuerit: q̄ ei⁹ tā ſimplicē mētē tenuit: atq;
in tato virtut⁹ culmīe erexit. **U**bi enī eius anim⁹ fuit
q̄ nō mori p pxi⁹ mō tā pſtāter decreuit: z p tpali vita fra-
tris vni⁹ ſuā deſperit: atq; ſub gladio ceruicē tetēdit.
Que ergo vis amoris illud cor tenuit: q; mortē ſuā z p
vni⁹ ſalute pxi⁹ mō nō expauit. **S**cim⁹ certe q; idē vene-
rabil⁹ vir ſāctulus ipa q̄ elemēta lrārū bñ nō nouerat:
legis pcepta nesciebat. **S**z q; plenitudo legis eſt chari-
tas: legē totā in dei ac pxi⁹ mō dilectiōe ſuauit. z q̄ for-
ris in cognitione nō nouerat: ei intus viuebat in amo-
re. **E**t q̄ nunq; fortāſſe legerat q̄ de redēptore **J**oānes
apluſ dixit. **Q**ui ſicut ille p nobis aīam ſuā poſuit: ſic
z nos debem⁹ p frib⁹ aīas ponere. tā ſublime aplicū
pceptū faciēdo: magis q̄ ſciēdo nouerat. **C**omparem⁹

Leg⁹ ple-
nitudo ē
charitas

i. Joā. iij.

LIBER. III.

si placet cū hac nra indocta scia illi? doctā ignorātiā. vbi hec nra iacet: ibi illi? disciplina eminet. Hos de x-
tutib? vacui loqmur: z qsi inter fructifera arbusta po-
siti odoram? poma: nec māducam?. Ille xtutū fruct?
carpe nouerat: q̄uis hoc in xbis odorari nesciebat.

Rota. bñ

Petrus.

Quidnā q̄so te esse existimas q̄ boni q̄q̄ subtrahun-
tur: z q̄ viuere ad edificationē multoz poterant:
aut penit? inueniri nequeūt: aut certe iā oī modo rare
scunt?

Gregorius.

Malicia remanētū meret: vt hi q̄ pdesse poterant:
festine subtrahātur. z cū mūdi finis appropinquat
electi tollunt ne deteriora videāt. Hic enī ppheta ait.
Iustus perit: et nemo est q̄ recogitet in corde suo. z vi-
ri misericordie colligētur: qz nō est q̄ itelligat. Hic rur-
sus scriptū est. Apite vt ereāt q̄ cōculcent eā: tollite de
via lapides. Hic salomō ait. Tēpus mittēdi lapides: z
tēpus colligēdi. Quo igi? finis mūdi v̄get: eo nccē ē
vt viui lapides ad edificiū celeste colligan? q̄ten? hie
rusalē nra in mensurā sue pstructionis excrescat. Hec
tū ita oēs electos subtrahi credim?: vt soli in mūdo p-
uersi remaneāt. qz nunq̄ pctōres ad lamentū p̄nie re-
dirēt: si nulla essent bonoz exēpla que eoz mentē tra-
berent.

Isaie. vii.

*Piere. I.
Eccl. iij.*

Rota.

Petrus.

Incassū subtrahi bonos quero: qz perire icaterua-
tim et malos video.

**CAP. XXXVIII. De visione redēpti ferētine ci-
uitatis epi.**

Gregorius.

De dere nihil petre mireris. nā redēptū ferētī
ne ciuitatis ep̄m vite venerabilis virū: q̄ ante
hos ferme annos. vii. ex hoc mundo migravit:
tua dilectio cognitū habuit. Hic sicut mihi adhuc i mo-
nasterio ppe posito valde familiarit̄ iūgebat: b̄ qd̄ ioā-
nis iunioris pdecessoris mei tpe de mūdi fine cognoue-
rat: sicut lōge lateq̄ claruerat a me req̄situs mihi ipse
narrabat. Liebat nāq̄ qz qdam die dū parrochias su-
as ex more circuiret: puenit ad eccliam beati euthicij

signa fu-
turi.

Despiciē-
dus mū-
dus est.

martyris. **A**duesperascēte autē die stratū fieri sibi iux-
sepulchrū martyris voluit: atq; ibi post laborē quēuit.
et nocte media vt assererat nec perfecte vigilare pote-
rat: nec dormiebat. s; depressus vt solet grauabatur qdā
pondere vigilās anim⁹: atq; ante eū idē beatus mar-
tyr euthicius astitit dicens. **R**edempte vigilas. **C**ui re-
spondit. **v**igilo. **Q**ui ait. **f**inis venit vniuerse carnis.
finis venit vniuerse carnis. finis venit vniuerse carnis

Postquam trinam vocem visio martyris cum om-
nipotentis dei gratia que mentis eius oculis apere-
bat euauit: tūc vir dei domini surrexit seq; ī oratio-
nis lamentū dedit. **D**ox enī illa terribilia in celum si-
gna secuta sunt: vt haste atq; acies ignee ab aqlonis
parte viderent. mor effera lōgobardoz gens de vagia
sue habitationis educta in nostrā ceruicē grassata est
atq; humanū genus quod in hac terra p̄ nimia mul-
titudine quasi spisse segetis more surrexerat: succum
aruit. **N**ā depopulate vrbes: et euersa castra: cōcrema-
te ecclesie destructe sunt. monasteria viroz ac femina-
rum desolata. ab hoibus p̄dia atq; ab oī cultore desti-
tute. in solitudine vacat terra. nullus hāc possessor hoīz
bitat. occupauerunt bestie: loca q̄ pri⁹ multitudo hoīz
tenebat. **E**t qd in alijs mūdi p̄tibz agat ignoro. **N**ā ī
hac terra in qua nos viuim⁹: finē suū mūdus iā nō nū-
ciat: sed oñdit. **T**anto ergo nos necesse est īstanti⁹ etna-
grere: quāto a nobis cognoscimus velociter t̄palia fu-
gisse. **D**espiciend⁹ a nobis hic mūd⁹ fuerat: etiā si blan-
diretur si reb⁹ p̄speris demulceret aīnū. **A**t postq; tot
flagellis p̄mit. tanta aduersitate fatigat. tot nobis q̄-
tidie dolores ingeminat: qd nobis aliud q̄ ne diligat
clamat. **M**ulta autē fuerāt q̄ adhuc de electozū factis
narrare debuissē: sed hec silentio supprimo. quia ad

Quia festino. **P**etrus.
Quia multos ītra sc̄tē ecclie gremio cōstitutos: de
vita aīe post mortē carnis pp̄do dubitare. **Q**uā q̄so vt
debeas vī q̄ ex ratione possit agnosci: vī si q̄ aīaz exē-
pla aīo occurrūt p̄ multoz edificatōe dicere. vt hi q̄ su-
spiciant: discāt cū carne aīam nō finiri. **G**regori⁹
Aboriosus valde lōp⁹ ē: et maxime occupato aīo

LIBER. III.

atq; ad alia tendēti. **S**z si sūt qbus pdesse valeat: volū-
tate meā pculdubio postpono vtilitati pximoz. z inq̃-
tum deo largiēte valuerō q aīa post carnē viuat: subse-
quēti hoc quarto volumine demōstrabo.

Sint feliciter liber terti⁹. ¶ Incipit liber quartus

CA. I. **E**tēna ac spūalia idō a carnalib⁹ min⁹ credā-
tur. qz ea q audiūt p experimētū minime nouerūt.

Postq de paradisi gaudijs culpa exigēte lexpl⁹
sus ē prim⁹ humani generis parēs: i hui⁹ ceci-
tatis atq; exiliū quā patimur venit erumnā. qz
peccando extra semetipm fusus: iam illa celestis p̃rie
gaudia que pri⁹ cōtemplabat videre nō potuit. **I**n pa-
radiso quippe assueuerat homoverbis dei perfrui: be-
atoz angeloz spiritib⁹ cordis mūdicia z celsitudis vi-
sionē itēresse. **S**ed postq huc cecidit: ab illo q impleba-
tur mentis lumine recessit. ex cui⁹ videlicet carne nos
in huius exiliū cecitate nati. **A**udim⁹ quidē celestē esse
patriā. audim⁹ eius ciues angelos dei. audim⁹ eorum-
dem angeloz socios spūs iustoz perfectoz. **S**z carna-
les qz illa inuisibilia scire non valēt per experimētū
dubitant vtrū ne sit quod corporalib⁹ oculis nō vidēt.
que nimirū dubietas i primo parente n̄ro esse non po-
tuit. qz exclus⁹ a paradisi gaudijs hoc qd amiserat: qd
viderat recolebat. **H**i autē sētire vel recolere audita nō
possūt. qz eoz nullū sicut ille saltē de preterito experi-
mētum tenent. **A**c si enī pgnās mulier mittat in carce-
rem: ibiq; pariat puerum. qui natus puer in carcere
nutriatur et crescat. cui si fortasse mater que hunc ge-
nuit solem. lunam. stellas. montes et campos. volātes
aues. currentes equos nominet. ¶ **I**lle vero qui est in
carcere natus et nutritus nichil aliud q̃ tenebras car-
ceris sciat: et hoc quidem esse audiat. sed quia per ex-
perimentum non nouit: veraciter esse diffidat. **I**ta in
hac exiliū sui cecitate nati hoīes dum esse sūma z inuisi-
bilia audiunt: diffidunt an vera sint. quia sola hec in-
fima in quibus nati sunt visibilia nouerūt. **U**nde factū

Cur ho-
mines nō
facile spi-
ritualia
credant

est vt ipse visibilium creator ad humani generis redē-
ptionē vnigenit⁹ patris veniret: et sanctus spiritus ad
corda nostra mitteret. quaten⁹ per eū viuificati credē-
rem⁹: q̄ adhuc scire per experimētū nō possum⁹. Quot
ergo hunc spiritus hereditatis nostre pign⁹ acce-
pimus: de vita inuisibiliū nō dubitam⁹. Quisq̄s autē
in hac credulitate adhuc solidus nō est: debet pculdu-
bio maior⁹ dictis fidē p̄bere. eisq̄z iā p spm̄ sanctū inuisi-
biliū expimentū habētib⁹ credere. q̄z et stultus ē puer
si matrē ideo estimet de luce mentiri: q̄z ipse nihil aliud
q̄ tenebras carceris agnouit.

¶ Petrus.

Placet valde quod dicis. Sed q̄ esse inuisibilia nō
credit: profecto infidelis est. qui vero infidelis est
in eo q̄ dubitat fidem non querit: sed rationez.

CA. II. **¶** sine fine neq̄ infidelis viuat. **¶ Grego.**

¶ infidel
fidē habe
at.

Hic dactero dico: quia sine fide neq̄ infidelis vi-
uit. Nam si ab infideli percunctari voluerō quē
patrem vel quam matrem habuerit: protinus
respondebit illū atq̄z illam. Quem si statim requiram
vtrum nouerit. quando conceptus sit. vel viderit quā-
do natus: nihil horum se vel nosse vel vidisse fatebitur:
et tamen quod non vidit credit. Nam illum patrem: il-
lamq̄z se habuisse matrem absq̄z dubitatione testabit.

¶ Petrus.

¶ Gregorius

Habent etiā infideles fidem: sed vtinā in deū. Quā-
diutius haberent: infideles nō essent. Sed hīc i sua
perfidia redarguendi sunt: hinc ad fidei gratiam pro-
uocandi. q̄z si de ipso suo visibili corpore credunt quod
minime viderūt: cur inuisibilia non credunt que cor-
poraliter videre non possunt?

CA. III. **¶** tres sunt vitales spiritus creati.

Nam q̄z post mortē carnis viuat aīa ptz ratio: s̄ fi-
dei admixta. Tres q̄ppe vitales spūs creauit op̄s
de⁹. vnū q̄ carne nō tegitur. alium qui carne tegitur:

1110

LIBER. III.

¶ nō cū carne morit̃. tertiū q̃ carne tegit̃: ⁊ cum carne morit̃. **S**pūs nāq̃ est q̃ carne tegit̃ angeloz. spūs qui carne tegit̃: s̃ cū carne nō morit̃ hoīm. spūs q̃ carne tegit̃ ⁊ cū carne morit̃ iumētoz. oīm q̃ brutoz aīalium. **H**ō itaq̃ sic in medio creat̃ est: vt ess̃ inferior angelo: supior iumēto. ita aliqd̃ habet cōe cū summo. aliqd̃ cōe cū infimo. immortalitatē sc̃z spūs cū āgelo: mortalitatē x̃o carnis cū iumēto. quousq̃ ⁊ ip̃az mortalitatē carnis gl̃ia resurrectionis absorbeat: ⁊ inherēdo spūi caro fuet̃ in ppetuū. q̃z ⁊ ip̃e spūs inherēdo seruet̃ in deū. q̃ tū caro nec in reprobis iter supplicia pfecte deficit. q̃z semp̃ deficiēdo subsistit. vt q̃ spū ⁊ carne peccauit: sēp̃ essētiālīt̃ viuētes: ⁊ carne ⁊ spū sine fine moriant̃.

Triplex
spūs a dō
creatus.

Nota.

Petrus.

Rationi fidelīū placēt cūcta q̃ dicis. **S**z q̃sote: duz spūs hoīm atq̃ iumētoz tāta distictiōe discernas qd̃ ē qd̃ salomō ait. Dixi in corde meo: de filiis hoīm vt pbaret eos de⁹: ⁊ ostēderet similes esse bestiis. **P**ecirco vn⁹ interit⁹ est hoīs ⁊ iumētoz: ⁊ eq̃ vtriusq̃ cōditio. **Q**uia adhuc eādē suā snīam subtiliter exequēs adiūgit. **S**icut morit̃ hō: sic ⁊ illa moriunt̃. **S**imilit̃ spirant oīa: ⁊ nihil habz hō iumēt̃ amplī⁹. **Q**uib⁹ adhuc x̃bīf generalē diffinitionē subinfert dicēs. **C**ūcta subiacēt vanitati: ⁊ oīa pgūt ad vnū locū. de terra facta sunt ⁊ in terram pariter reuertuntur.

Eccl. iij.

Ibidem.

Ibidem.

CAP. III. De questione salomonis qua dicitur.

Unus interitus est hoīs ⁊ iumentoz.

Gregorius.

Salomonis liber in q̃ hec scripta sunt ecclīastes appellat⁹ est. **E**cclīastes aut̃ ppe cōcionator d̃z. **I**n cōcione x̃o sentētia pmit̃: p quā tumultuosa turbe feditio cōprimat̃. ⁊ cū multi diuersa sētūt: p cōcionāt̃ rōnē ad vnā snīam pducunt̃. **H**ic igit̃ liber pecirco cōcionator dicīt. q̃z salomō in eo q̃sī tumultuosa turbe suscepit sensū. vt ea p inq̃sitionē dicat: q̃ fortasse p tētationē impita mēs sentiat. **N**ā q̃t snīas q̃sī p inq̃sitionē mouet: q̃sī tot in se psonas diuersoz suscipit

Ecclesiastes
cōci-
onator di-
citur.

Eccl. xij.

Sapientiorator verax velut extensa manu oim tumultu sedat: eosq3 ad vnā sententiā reuocat: cū i eiusdē libri termino ait. **Finē loquēdi oēs parit audiam?** **Peū** timet: et mādata ei⁹ obserua. hoc ē ei oīs hō. **Si** enī i libro eodē p locutionē suā multoz psonas nō suscepit: cur ad audiēdū loquēdi finē secū parit oēs admonebat. **Qui** igit i fine libri dicit. oēs parit audiam? ipse sibi testis est. q3 i se multoz personas suscipiēs q̄si sol⁹ locut⁹ nō est. **Unde** et alia sūt q̄ i libro eodē p inq̄sitionē mouent atq3 alia q̄ per rationē satisfaciūt. alia q̄ ex tētanti p̄fert aīo: atq3 hui⁹ mūdi delectationib⁹ dediti. alia xō i quib⁹ ea q̄ rationis sūt differat: atq3 aīmū a delectatione p̄pescat. ibi nāq3 ait. **Hoc** itaq3 mibi vīsū ē bonū vt comedat q̄s et bibat et fruatur leticia ex labore suo. **Et**

Eccl. v.

Eccl. vii.

longe iferi⁹ subiūgit. **Belī⁹** ē ire ad domū luct⁹: q̄ ad domū conuiuij. **Si** enī bonū est māducare et bibere: melius fuisse videbat⁹ ad domū conuiuij pergere q̄ ad domū luctus. **Ex** qua re ostendit⁹: q3 illud ex infirmatiū p̄fōa intulit: hoc vero ex rationis diffinitione subiūxit. **Nam** ipas p̄tinus rationis causas edisserit: et de domo luct⁹ que sit vtilitas ostendit dicēs. **In** illa enī finis cūctorū admonet hōim: et viuēs hō cogitat qd futur⁹ sit. **Rur-**

Eccl. xi.

Ibidem.

sum illic scriptū ē. **Letare** iuuenis in adolescētia tua. **Et** paulo post subditur. **Adolescētia** enī et voluptas vana sunt. **Qui** dū hoc post vanū esse redarguit: qd pri⁹ admonuisse videbat⁹: patenter indicat. q3 illa q̄si ex desiderio carnali verba intulit: hec vero ex iudiciū veritate subiūxit. **Sicut** ergo delectationē pri⁹ carnaliū exp̄mens curis postpositis denūciat bonū eē māducare et bibere: quod tamē postmodū ex iudiciū ratione rep̄hēdit. cū esse melius dicit ire ad domū luct⁹: q̄ ad domū conuiuij. **Et** sicut ait. letari debere iuuenē in adolescētia sua: quasi ex deliberatione carnalium proponit: et tamē postmodum per diffinitionē sententie adolescētiam et voluptatem vana esse redarguit. **Ita** etiam cōcionator noster velut ex mente infirmantium humane suspicionis sententie proponit dum dicit. **Unus** interitus est hominis et iumētoz: et equa vtriusq3 p̄ditio.

LIBER. III.

Sicut morit̃ homo: sic et illa moriunt̃. similiſpirant
oia. et nihil habet homo iumentis aplus. qui tamẽ ex
diffinitione rationis sua postmodum sentetiam protu
lit dicens. **Q**uid habet amplius sapiens stulto ⁊ quid
pauper: nisi vt pergat illuc vbi est vita: **Q**ui igit̃ dixit
nihil habet ho iumẽtis ampli⁹: ipe rursus diffiniuit.
quia habet aliquid sapiens non soluz amplius a iumẽ
to: sed etia⁹ ab homine stulto. videlicet vt pergat illuc
vbi est vita. **Q**uibus verbis primũ idicat: quia hic ho
minũ vita non est: quaz esse alibi testatur. **H**abet ergo
homo hoc amplius iumentis quia illa post mortem nõ
viuant. **H**ic vero tunc viuere inchoat: cum per mortez
carnis hanc visibilem vitam cõsummat. **Q**ui etiam lo
ge inferius dicit. **Q**uodcũq; potest manus tua facere
instanter operare. q; nec opus. nec ratio. nec scientia.
nec sapientia erit apud inferos quo tu pperas. **Q**uõ
ergo vnus interitus est hominis et iumentis: et eq̃vtri
usq; conditio: **A**ut quomodo nihil habet homo iumen
tis amplius: cum iumenta post mortẽ carnis nõ viuũt
hominum vero spiritus pro malis suis operibus post
mortẽ carnis ad inferos deducti nec in ipa morte mo
riuntur: sed in vtraq; tam dispari sententia demõstra
tur. quia concionatoz verax est. et illud ex tentatione
carnali intulit. et hoc postmodum ex spiritali veritate
diffiniuit.

Eccl. vi.

Nota.

¶ Petrus.

Habet nescisse qđ req̃siui: dũ me in tanta subtilita
teptigit discere quod nesciui. **S**z queso te vt me e
quanimiter feras: si ipse q; apud te more ecclesiasti nõ
stri infirmantiũ in me personã suscepero: vt eisdẽ infir
mantibus prodesset ppinquus quasi p eoz inquisitione
possim.

¶ Gregorius

Quod si condescendentem te infirmitati proximo
rum equanimiter non ferã. cu⁹ paulus dicat:
omnibus omnia factus su⁹: vt omnes facerem saluos
Quod ipse quoq; dum ex condescensione charitatis
egeris: in hac re amplius venerari debes in qua more
egregij predicatoris imitaris.

1. Cor. ix

CA. V. De questione aie inuisibiliter exeuntis: an sit q̄
videri non possit. **Petrus.**

Quodā fratre moriente p̄sentē fuisse me p̄tigit.
Qui repente dñi loqueret̄ vitalē emisit flatū. ⁊
quē pri⁹ mecū loquētē videbam: subito extinctum vi-
di. Sed eius anima ytrum egressa sit an non: non vidi
et valde durum videt̄ vt credatur res esse: quāz nullus
valeat videre. **Gregorius.**

Aia inui-
sibilis est

Quid mirū petre si egrediētē aīaz non vidisti: quā
et manentē in corpore nō vides? Nunqd nō modo cum
mecum loqueris: qz videre in me nō vales aīam meam
iccirco me esse exanimē credis? Natura quippe aie inui-
sibilis est atqz ita ex corpore inuisibiliter egredit̄: sicut ī
corpore inuisibiliter manet. qd̄ vita aie manentis ī cor-
pore sicut dephendit̄ ex motu mēbroz: sic vita anime
post corpus in sanctis pensanda est ex virtute miracu-
lorum. **Petrus.**

Sed vitā aie ī corpe manētis pensare possū ex ip̄is
motib⁹ corp̄is. qz nisi corpi aīa adessz: eiusdezmē-
bra corp̄is moueri nō possent. vitā xō aie post carnē q̄-
bus motib⁹ q̄busue operib⁹ ytaf: dicas vt ex reb⁹ visis
etiā colligā qd̄ videre nō possum. **Gregorius.**

Non quidē subtiliter: sed solerter dico. qz sicut vis
anīe viuificat ⁊ mouet corp⁹: sic vis diuina īplet q̄
creauit oīa. et alia inspirando viuificat. alijs tribuit vt
viuant. alijs vero hoc solūmodo p̄stat vt sint. Qz ū esse
non dubitas creantē et regentē. implentē et circūple-
ctentē. transcendētem ⁊ sustinentē. īcircūscriptū at-
qz inuisibilem deū. ita dubitare non debes hunc inui-
sibilia obsequia habere. Debent quippe ea q̄ ministrant
ad eius similitudinē tendere cui ministrant. vt q̄ inui-
sibili seruiunt: esse inuisibilia non dubitentur. Hec au-
tem que esse credimus: nisi sanctos angelos ⁊ sp̄itus
iustorum. Sicut ergo motuz considerans corporis: vi-
tam anime manentis ī corpore perpendis ab imo: ita
vitaz anime exeuntis e corpore perpedere debes a sū-
mo. qz pōt inuisibiliter viuere: quā oportet in obseq̄o in-
uisibilis conditoris manere. **Petrus.**

Nota.

CLIBER. IIII.

Recte totum dicis. sed mens refugit credere: quod corporeis oculis nō valet videri. **G**regorius

Quoniam paulus dicat. Est enī fides sperandaꝝ substantia rerum argumēto non apparentiū. hoc veraciter dicitur credi: quod nō valet videri. Nam credi iam nō potest quod videri potest. vt tamē te breuiter reducam ad te: nulla visibilia nisi per inuisibilia videntur.

Ecce enī cuncta corporea oculis tui corporis aspicit: nec tū ipse corporeus oculus aliquid corporeū videret nisi hunc res incorporea ad videndū acuerit. Nā tolle mentes que non videtur: et incassum patet oculus q̄ videbat. Subtrahē aīaꝝ corpori: remanēt pculdubio oculi in corpe aperti. Si igit̄ per se videbāt: cur discedē

te aīa nihil vidēt. Hinc ergo collige: qz ipsa q̄ visibilia nō nisi p inuisibilia vident. Ponam⁹ q̄ aīe oculos mētis edificari domus. imensas moles leuari. pēdere magnas i machinis colūnas. quis quesote hoc op⁹ operat: corpus visibile qd̄ illas moles manibus trahit: an inuisibilis aīa q̄ viuificat corpus. Tolle enī qd̄ non videt̄ in corpore: et mox imobilia remanēt mēbra cūcta que moueri videbant: sicut visibilia corpa metalloꝝ.

Qua ex re pensandū est. qz in hoc q̄ mūdo visibile nihil nisi p creaturā inuisibilē disponi pōt. Nā sicut om̄s de⁹ aspirādō vel iplēdo ea q̄ ratiōe subsistūt et viuificat et mouet inuisibilia. ita ip̄a q̄ inuisibilia iplēdo mouēt atq; sensifiāt carnalia corpora q̄ vident. **P**etrus

Istis fateor allegatiōibus libent̄ victus ppe nulla iam esse hec visibilia existimare ppe lloꝝ: q̄ pri⁹ me infirmantiū personā suscipiens de inuisibilib⁹ dubitabā. Itaq; placent cuncta que dicis: sed tū sicut vitā aīe in corpore manentis ex motu corporis agnosco ita vitā anime post corpus apertis quibusdam reb⁹ attestantibus cognoscere cupio.

CA. VI. q̄ vitā anime manentis in corpore sicut de⁹ benditur ex motu mēbroꝝ: sic vitā aīe post corp⁹ i sc̄tis pensanda ē ex virtute miraculoꝝ. **G**regorius.

Nā cin res i cor paratū tue dilectionis iuenio: i allegatione minime laboro. Nunqd nā sc̄i apostoli

Visibilia
per inuisi-
bilia vi-
dentur.

Per mi-
racla scō
rū pbat
aīam im-
mortalez

et martyres xpi presentē vitam despicerent: et ī mortē
carnis animas ponerēt: nisi certiorē aīaz vitam suble
qui scirent: Tu vero ipse inquires: qz vitam aīe in corpe
manentis ex motibus corporis agnoscis. ⁊ ecce hi qui
animas in mortē posuerūt: atq; animaz vitā post mor-
tem carnis esse crediderūt quotidianis miraculis cho-
ruscant. Ad extincta nāq; eoz corpora viuentes egri
veniunt et sanantur. periuri veniunt ⁊ demonia vexā-
tur. demoniaci veniūt et liberantur. leprosi veniunt et
mundantur. deferuntur mortui et suscitant. **P**ensa
itaq; eorum anime qualiter viuūt illic ubi viuunt: quo-
rū hic ⁊ mortua corpora in tot miraculis viuūt: Si igi-
tur vitam anime permanentis in corpore deprehēdis
ex motu membrorū: cur non perpendis vitam anime
post corpus etiā per ossa mortua ī virtute miraculorū?

Petrus.

Nulla vt opinor huic allegationi ratio obsistit: ī q̃
ex reb⁹ visibilib⁹ cogim⁹ credere qd nō videmus.

CA. VII. De egressibus animarum. **G**regori⁹.

Paulo superius questus es morientis cuiusdā
egredientem te aīam non vidisse: sed hoc ipso
iam culpe fuit q̃ corporeis oculis rē videre iui-
libilem quesisti. Nam multi nostrorū mentis oculū fide
pura ⁊ veri orōne mundātes egredientes e carne ani-
mas frequenter viderunt. Unde nūc mihi necesse ē vī
qualiter egredientes anime vise sint: vel quāta ipse dū
egrederentur viderint enarrare: quatenus fluctuan-
ti aīo q̃ plene ratio non valet: exempla suadent. In se-
cundo nāq; huius operis libro iam prefatus suz q̃ vir
venerabilis benedictus sicut a fidelibus eius discipu-
lis agnouit lōge a capuanayrbe positus germani eius:
demyrbis epi aīam nocte media ī globo igneo ad celū
ferri ab angelis aspexit. Qui eandē q̃ ascēdentē aīaz
intuēs mētis laxato sinu quasi sub vno solis radio cun-
ctum in suis oculis collectū mūdū vidit.

Bndict⁹
aīam ger-
mani vi-
dit.

CA. VIII. De egressu aīe speciosi monachi.

C LIBER. III.

Eisdē q̄s discipulis illi⁹ narrātib⁹ didici: qz duo
nobiles viri atqz exteriorib⁹ studijs eruditi ger
mani fratres. quoz vnus speciosus: alt^r grego
rius dicebatur. eius se regule i sancta puerfatōe tradi
derūt. Quos idem pater venerabilis i monasterio qd
iuxta tاراconensem vrbē cōstruxerat: fecit habitare.
Qui multas quidē pecunias i hoc mūdo possederāt: s̄
cuncta pauperib⁹ p aīaz suarū redēptione largiti sūt
et in eodē monasterio permāserūt. Quoz vn⁹ scilicet
speciosus dū p vtilitate monasterij iuxta capuanā vr
bem missus fuisset: die quadam frater eius gregorius
cū fratrib⁹ ad mēsam sedēs atqz cōuēscēs per spm̄ sub
leuatus asperxit: z vidit speciosi germani sui aīam tam
longe a se positi de corpore exire: qz mox fratrib⁹ indica
uit z cucurrit. iamqz eundē fratrem suū sepultū reppit:
quē tñ ea hora q̄ viderat exiisse de corpore inuenit.

¶ Si moriē
tis fr̄is a
nimā vi
dit.

CA. IX. De anima cuiusdam inclusi.

Quidaz religiosus atqz fidelissim⁹ vir adhuc mi
hi in monasterio posito: narrauit qz aliqui de si
cilie partib⁹ nauigio romā petētes in mari me
dio positi cuiusdā serui dei qui in sōnio fuerat iclusus
ad celum ferri aīam viderūt. Qui descendētes ad ter
ram causamqz an ita esset acta perscrutātes: illo die i
uenerūt obisse dei famulū: quo eū ad celestia regna a
scendisse cognouerunt.

CA. X. De egressu aīe spei abbatis.

Huc i monasterio posit⁹ cuiusdā valde venera
bilis viri relatione cogui: qd dico. Vibat enī.
qz venerabilis pater noīe spes monasteriū cō
struxit in loco cui vocabulū cample ē. q̄ sexti ferme mi
liarū interiacente spacio a vetusta nursie vrbe disīūgi
tur. Hunc om̄ps et misericors deus ab eterno verberē
flagellādo protexit: ei qz dispensationis sue maximaz
seueritatem seruauit: z gratiaz quātūqz eū pri⁹ flagel
lādo diligeret: postmodū pfecte sanando monstrauit.

Nota.

**Spes ab
bas; cec⁹
xl. annis
curat⁹ ē.**

**Gl'a spei
visa ī spe
cie colū-
be.**

Eius nāq; oculos per .xl. annorū spaciū cōtinue cecita-
tis tenebris pressit: nullū ei lumē vel extremē visionis
aperiens. **Sed** q; nemo ī verberare illi⁹ gratia destituen-
te subsistit. et nisi idem misericors pater qui penā irro-
gat patientiā prestat: mox p̄ ipatientiā peccatū nobis
ip̄a auget correptio peccatorū. **Sitq;** modo miserabili
vt culpa nostraynde sperare debuit terminū: inde su-
mat augmentū. **Accirco** nostra deus īfirma p̄spiciens
flagellis suis custodiā permiscet. atq; in percussōe sua
electis filiis nunc misericorditer iustus ē: vt sint q̄bus
postea debeat misereri. **Unde** venerabilē senē dū exte-
rioribus tenebris p̄meret: interna nunq; luce destitu-
it. **Qui** cū flagello fatigare^r corporis: habebat p̄sacti
spūs custodiā cōsolationē cordis. **Cū** vero iā anni qua-
dragēsimi fuisset ī cecitate tēpus expletū: ei dñs lumē
reddidit: et vicinū suū obitū denūciauit. atq; vt mona-
sterijs circūquaq; p̄structis verbū vite p̄dicaret: admo-
nuit. quatenus corporis recepto lumē: visitatis ī cir-
cuitu fratribus cordis lumē aperiret. **Qui** statim ius-
sis obtēperās fratrū cenobia circūiuit: mādata vite q̄
agēdo didicerat p̄dicauit. **Quitodecimo** ī gis die ad mo-
nasteriū suū pacta predicatione reuersus ē. ibiq; fra-
tribus p̄uocatis astās ī medio sacramētū dñici corpis
et sāguinis sūpsit. moxq; cū eis mysticos psalmorū cā-
tus exorsus ē. **Qui** illis psallētib⁹ orōni intētus aīam
reddidit. **Dēs** x̄o ffes q̄ aderāt ex ore ei⁹ exiisse colūbā
viderūt. q̄ mox aperto tecto oratorij egressa aspicienti
b⁹ fratrib⁹ penetrauit celū. **Cū** p̄ccirco aīam ī colūbe
specie apparuisse credēdū ēvt om̄s de⁹ ex hac ip̄a spe-
cie oñderet q̄simplici corde ei vir ille seruisset.

CA. XI. De egressu anime vsini presbyteri.

Sed neq; hoc fileaz q; vir venerabilis abbas ste-
phanus qui non longe ante hoc in hac vrbē de-
functus ē: quē ipse etiā bene nosti in eadē pro-
uincia nursie cōtigisse referebat. **Diebat** enī q; illic p̄s-
byter quidaz cōmissam sibi cū magno timore dñi rege-
bat ecclesiam. **Qui** ex tempe ordinationis acceptē p̄s-
byteram suā vt sororez diligens: sed quasi hostē cauēs

LIBER. III.

ad se ppi² accedere nunq̃ sinebat. eaq̃ sibi met ppi²q̃
re nulla occasione pmittēs: ad ea sibi p̃munionē fūdi-
tus familiaritatis absciderat. **H**abēt q̃ppe scī viri hoc
ppūz. nā vt sp̃ ab illicitis lōge sint: a se plerūq̃ etiā li-
cita abscindūt. **U**n̄ idē vir ne vnq̃ p̃ ea icurreret culpā
sibi etiā pillā ministrari recusabat necessaria. **H**ic g̃ ve-
nerabil̃ p̃sbyter cū lōgā vite īpleisset etatē āno. xl. ordi-
natiōis sue iardescēte grauiter febre corrept² ad extre-
ma deduct² ē. **S**ed cū eū p̃sbytera sua p̃spiceret solut²
iā mēbris q̃si ī mortē distensū sic q̃ adhuc ei vitale spi-
ramē adesset: narib² ei² apposita curauit aure dinosce-
re. **Q**uod ille sentiēs cui tenuissim² inerat flat²: q̃tulo-
nisu valuit vt loq̃ potuiss² īferuescēte spū collegit vocē
atq̃ erupit dicēs. **R**ecede a me mulier. adhuc ignicu-
lus viuit. paleā tolle. **I**lla igit̃ recedēte crescēte virtu-
te corporis: cū magna cepit leticia clamare dicēs. **B**n̄
veniāt dñi mei: bñ veniāt dñi mei: qđ ad tātillū fuulū
vestrū estis dignati puenire. **V**enio venio. gratias a-
go gratias ago. **C**ūq̃ hoc iterata crebro voce repeter²
quib² hoc diceret noti sui qui illū circūsteterāt require-
bāt. **Q**uib² ille admirādo rñdit dicēs. **N**unqđ hic pue-
nisse sc̃tōs ap̃los nō videt²: beatū petrū z paulū p̃mos
ap̃loz nō aspicietis. **A**d quos itez p̃uersus dicebat. **E**c-
ce venio: ecce venio. atq̃ inter hec verba aīaz reddidit
Et q̃ veraciter sc̃tōs ap̃los videret: eos etiā sequendo
testat² ē. **Q**đ plerūq̃ cōtigīt iustis vt ī morte sua sc̃ōrū
precedētū visiones aspiciēt: ne ip̃am mortis sue pena
lē sententiā p̃timecāt. sed dū eoz mēti internoz ciui-
um societas ostenditur: a carnis sue copula sine dolorē
et formidinis fatigatione soluantur.

Nota.

Ursinus
ap̃los vi-
dit.

CA. XII. De aīa p̃bi reatine vrbis ep̃scopi.

Qua de re neq̃ hoc sileā q̃ p̃bus oīpotentis dei
famulus q̃ nunc ī hac yrbe monasterio p̃sto est
quod appellatur reatū de p̃bo patruo suo rea-
tine ciuitatis ep̃o michi narrare p̃suevit: dicens quia
ppinquāte vite ei² termino eū grauissima de p̃ssit egri-
tudo. **Q**uius pater noīe maximus pueris circūquaq̃
i iij.

Puer sā-
ctos vi-
dit.

transmissis colligere medicos studuit: si fortasse ei⁹ mo-
lestie subuenire potuisset. **S**z congregati ex vicinis locis
vndiqz medici ad tactū vene: denūciauerūt eius exi-
tum citius affuturū. **S**z cū iā temp⁹ refectionis incū-
beret: atqz diei hora tardior excreuisset: venerandus
epus de illoz potius qz de sua salute sollicit⁹: eos q̄ ade-
rant admonuit cū sene patre i superioris episcopi sui
partes ascendere: seqz post laborē reficiēdo reparare.
Oēs gitor ascēderūt domū: vn⁹ ei tantū modo paruu-
lus relictus ē puer: quē nūc qz p̄dict⁹ pbus asserit sup-
esse. **Q**ui dū lecto iacētis assisteret: subito asperit itra-
tes ad virū dei quosdā viros stolis candidis amictos:
qui eundē qz cādozem vestiū vultuū suoz luce vicebāt.
Qua splendoris etiā claritate perculsus: qnam illi es-
sent emissa cepit voce clamare. qua voce etiam pb⁹ ep̄s
cōmotus: itrautes eos asperit et agnouit: atqz eundē
stridētē vagientēqz puey cōsolari cepit dicēs. **N**oli tie-
re: qz ad me sanct⁹ iuuenalis z sanct⁹ eleutheri⁹ marty-
res venerūt. **I**lle autē tante visionis nouitatē nō ferēs
cursu p̄cito extra fores fugit. atqz eos quos viderat pa-
tri ac medicis nunciauit. **Q**ui cōcite descēderūt sed e-
grum quem reliquerant iam defunctum inuenerunt.
quia illi eum secum tulerant: quorum visionē puer fer-
re non potuit qui ibi remansit.

CA. XIII. De transitu galle ancille dei.

Isterea neqz silendū arbitoz quod mihi psona-
rum grauiū atqz fidelium est relatione cōptuz.
Gothoz nanqz tēporib⁹ **G**alla huius vr̄bis no-
bilissima puella simachi ac patricij filia: itra adolescē-
tie tempora marito tradita: in vnius anni spacio eius
est morte viduata. **Q**uam dū feruente mūdi copia ad
iterandū thalamū et opes et etas vocarent: elegit ma-
gis spiritalibus nuptijs copulari deo in quib⁹ a luctu
incipit: sed ad gaudia eterna peruenit: qz carnalibus
nuptijs subijci: q̄ a leticia semper incipiūt z ad finem
cū luctu tēdūt. **H**uic autē cū valde ignea cōspersio cor-
poris iesset: ceperūt medici dicere qz nisi ad amplexus

Nota.

LIBER. III.

viriles rediret: calore nimio cōtra naturā barbas effz
habitura. qđ ita qđ post factū ē. **S**z sancta mulier nihil
exteri⁹ deformitatis timuit q̄ interi⁹ spōsi celestis spe-
ciem amauit. nec verita ē si hoc i illa fedaret: qđ a cele-
sti spōso i ea nō amaret. **D**ox ergo vt eius maritus de-
functus est abiecto seculari habitu ad oīpotentis dei
seruitiū sese apud beati petri apostoli ecclesiā monaste-
rio tradidit. ibiqz multis annis simplicitate cordis at-
qz orationi dedita: larga idigētib⁹ elemosinaz opera
impendit. **C**ūqz omnipotēs de⁹ perhennē iaz mercedē
reddere eius laboribus decreuisset: cancri vlcere i mā-
milla percussa est. **N**octurno autē tempore ante lectum
eius duo candelabra lucere consueuerāt. qz videlicet
amica lucis non solum spirituales: sed etiā corporales
tenebras odio habebat. **Q**ue dū nocte quadā ex hac
laceret infirmitate fatigata: vidit beatū petrū aplūm
inter vtraqz candelabra ante suū lectum cōstitisse. nec
perterrita timuit: sed ex amore sumens audaciā exul-
tauit ei qz dixit. **Q**uid est dñe mi. dimissa sūt mihi pec-
cata mea: **C**ui ille benignissimū vt est vultus inclinato
capite annuit: dicens. **D**imissa: veni. **S**ed qz quandā
sanctimonialē feminā in eodem monasterio pre ceteris
diligebat: ilico galla subiūxit. **R**ogo vt soror **B**enedi-
cta mecū veniat. **C**ui ille respondit. **N**on: sed illa talis
veniat tecum. hec vero quā petis: die te erit tricesimo
securura. **H**is itaqz expletis visio apostoli assistentis z
colloquētis ei ablata est. **A**t illa p̄tinus cūcte congre-
gationis asciiuit matrem. ei qz quid viderit: quidue au-
dierit indicauit. **T**ertio autē die cum ea que iussa fue-
rat sorore defuncta est. **I**lla vero quāz ipsa poposcerat
die est tricesimo subsecuta. **Q**uod factum nunc vsqz in
eodem monasterio manet memorabile. sicqz hoc a pre-
cedentib⁹ matribus traditum narrare illic solent sub-
tiliter iuniores que nūc sunt sanctimoniales virginē
ac si illo in tempore huic tam! grandī miraculo et ipse
affuissent.

Galla ad
ictū pe-
trum.

CA. XIII. De transitu Seruuli paralitici.

Seruul⁹
i exitu q³
gelos cā
tare audi
uit.

Sed inter hec sciendū ē: qz sepe aīab⁹ exeuntibus
electorū dulces solēt laudes celestes erūpe. vt dū
illā libent⁹ audiūt: dissolutionē carnis ab aīa fēire mi
nime pmittant. **U**n in omelijs q³ euangelijā narrasse
me memini. q³ in ea porticu q³ euntib⁹ ad ecclesiā beati
clemētis ē puīa fuit quidā seruulus noīe: cui⁹ te q³ nō
ambigo meminisse. q³ qdē pauper rebus: s; meritis di
ues erat: quē lōga egritudo dissoluerat. **N**ā ex quo illū
scire potuim⁹: vsq; ad finē vite paralitic⁹ iacebat. quid
dicam⁹: qz stare nō poterat: q³ nunq; in lecto surgere vel
ad sedendū valebat. nunq; manū suā ad os ducere. nū
q³ se potuit in latus aliud declinare. **H**uic ad seruicdū
mater cū fratre aderāt z quicqd ex elemosina potuiss;
accipere: hoc eorū manib⁹ pauperibus erogabat. **N**eq;
q³ litteras nouerat: sed scripture sacre sibi met codices
emerat. et religiosos quosq; in hospitalitatē suscipiēs
hos corā se studiose legere faciebat. **F**actū est vt iuxta
modū suū plene sacrā scripturaz diceret: cū sicut dixi
litteras fundit⁹ ignoraret: studebat sp in dolore g³tias
agere: hymnis deo et laudib⁹ dieb⁹ ac noctib⁹ vacare.
Sed cum iam temp⁹ esset vt tanta ei⁹ patientia remūe
rari debuisset: mēbroz dolor ad vitalia redijt. **C**ūq; iā
se morti proximū agnouisset: peregrinos viros atq; in
hospitalitatē susceptos admonuit: vt surgerēt: et cum
eo psalmos p expectatiōe sui exit⁹ decātārēt. **C**ūq; cū
eis et ipse moriēs psalleret: voces psallētiū repēte cō
pescuit cū terrore magni clamoris: dicēs. **T**acete. nū
quid non auditis quāte resonēt laudes i celo? **E**t dum
easdem laudes q³ intus audierat: aurē cordis intēde
rat: sancta illa anima carne exeūte soluta est. **Q**ua sci
licet exeūte tanta illic fragrantia odoris aspersa ē: vt
omnes qui illic aderant: inestimabili suauitate reple
ren^t. ita vt per hoc patenter cognoscerēt q³ eas laudes
in celo suscepisset. **C**ui rei monach⁹ noster iter fuit: qui
nūc vsq; viuit: z cū magno fletu attestari solet. qz qulq;
corpus eius sepulture traderēt: ab eorū naribus odo
ris illius fragrantia non recessit.

CA. XV. De transitu romule ancille dei.

CLIBER. IIII.

In eis dē q̄ omelīis rē narrasse me recolo: quam speciosus p̄sbyter meus q̄ hāc nouerat me narrāte attestat⁹ est. Conāq̄ tpe q̄ mōasteriū petij: an⁹ quedā redēpta noīe in scimoniāli habitu p̄stituta ī vrbe hac iuxta btē marie x̄gis ecclesiā manebat. Hec illi⁹ discipula erudita fuerat: q̄ magnis x̄tutib⁹ pollēs sup̄ p̄nestinos mōtes vitā heremiticā duxisse ferebat. Huic autē redēpte due ī eodē habitu discipule fuerant vna noīe romula: ⁊ alia q̄ nūc supeſt. ⁊ quā q̄dem facie scio: s̄ noīe nescio. Tres itaq̄ hec ī vno habitaclo commanētes. mox q̄dē diuitijs plene: s̄ tū paup̄e vitā reb⁹ ducebāt. Hec autē quā p̄fat⁹ sū romula aliā quā p̄dixi p̄discipulā suā magnis vite meritis anteibat. Erat q̄p̄e mire patiētie. sūme obediētie. custos oris sui ad silētiū. studiosa valde ad cōtinue orōnis vsū. S̄q̄z plerūq̄ hi q̄s iā hoīes p̄fectos estimāt: adhuc in oculū summi opificis aliqd̄ imp̄fectiōis habēt. sic sepe imp̄iti hoīes necdū p̄fecte sculpta sigilla conspiciunt⁹: etiā q̄si p̄fecta laudant⁹. q̄ tū adhuc artifex p̄siderat ⁊ limat: laudari iā audit: ⁊ tū ea tūdere meliorādo nō desinit. Hec quā p̄dixim⁹ romula ea quā greco vocabulo medici paralyſim vocāt molestia corporali pcussa ē. multisq̄ annis ī lectulo decubās: pene oī iacebat mēbroz⁹ officio destituta. nec tū hec eadē ei⁹ mētē ad īpatiētīā flagella pducerāt. Nā ip̄a ei⁹ detrimēta mēbroz⁹: ſctā fuerāt īcremēta x̄tutū. q̄z tāto sollicit⁹ ad vsū orōnis excreuerat: q̄z to ⁊ aliud q̄libet agē nequaquā valebat. Nocte iḡ quā dā eadē redēptā quā p̄fat⁹ sū q̄ vtrasq̄ disciplinas suas filiarū loco nutriebat vocauit dicēs. Mater veni: mater veni. Que mox cū alia ei⁹ cōdiscipula surrexit: sic vtriq̄z referētib⁹ ⁊ mult⁹ eadē res claruit: ⁊ ego q̄ ī eodē tpe agnouī. Cūq̄z noct⁹ medio lectulo iacēt⁹ assiste-rēt: subito celit⁹ lux emissa: oē illi⁹ cellule spaciū impleuit. ⁊ splēdor tāte claritat⁹ emicuit: vt corda assistētū iestimabili pauore prestingeret. atq̄z vt post ip̄e referebat oē ī ei⁹ corp⁹ obrigesceret: vt ⁊ ī subito stupore manerēt. Cepit nāq̄z q̄si cuiusdā magne multitudinis ingrediēt⁹ sonit⁹ audiri. ostiūq̄z cellule cōcuti: ac si igre-

Romule
laudes.

Nota.

diētiū turba p̄meret. atq; vt dicebāt ītrātiū mltitudi-
nē sētiebāt. **S** nimietate timorū z lumīs videre nō po-
terāt. qz eorū oculos z pauor dep̄sserat: z īp̄a tāti lumīs
claritas reuerberabat. **Q**uā lucē p̄tin⁹ ē miri odorīs
fragrātia subsecuta: ita vt eaz animū qz lux emissa ter-
ruerat: odorīs suauitas refoueret. **S** cū vim claritatē
illius ferre nō possent: cepit eadē romula assistētē z tre-
mentē redēptā suorū mox magistrā blāda voce p̄solari
dicēs. **N**oli timere mater: nō moriar modo. **C**unq; hoc
crebro diceret: paulatim lux q̄ fuerat emissa subtracta
est. sed is q̄ subsecut⁹ est odor remāsit. sicq; dies secūd⁹
z tertius transiit vt aspersa odorīs fragrātia maneret
Nocte igitur quarta eandē magistrā suā itez vocauit:
qua veniēte viaticū petiit z accepit. **N**ecdū vero eadez
redēpta vel illa alia ei⁹ discipula a lectulo iacentis ab-
scellerāt: z ecce subito in platea ante eiusdē cellule ho-
stīū duo chozi p̄fallētiū p̄stiterāt. et sicut ip̄e dicebāt se-
rus ex vocib⁹ discreuisse psalmodie cāt⁹ dicebāt: viri z
femīe r̄sdebāt. **C**ūq; aī fores cellule exhiberent cele-
stes exequie: sctā illa aīa carne soluta ē. **Q**ua ad celūz
ducta quāto chozi p̄fallētiū alti⁹ ascēdebant: tanto ce-
pit psalmodia lenius audiri quousq; et eiusdē psalmo-
die sonitus z odorīs suauitas elōgata finiretur.

**Celestes
exequie.**

CA. XVI. De transitu tarsille virginis.

Nonnunq; vero ī p̄solatione egrediētis aīe: ipse
apparere solet auctor ac retributor vite. **Q**uī et
hoc qđ de tarsilla amica mea ī omelīis euāgelij
dixisse me recolo: replicabo. que inter duas alias sorō-
res suas virtute continue orationis. grauitate vite. sin-
gularitate abstinentie: ad culmen sanctitatis excreue-
rat. **H**uic per visionēz felix attauus meus huius roma-
ne ecclesie antistes apparuit ei⁹ mansionez perpetue
claritatis ostendit dicens. **V**eni: qz in hac te lucis mā-
sione suscipio. **Q**ue subsequente mox febre correpta
ad diem peruenit extremūz. **E**t sicut nobilibus femīs
virisq; morientibus multi pueniunt: qui eorūz proxi-
mos p̄solentur: eadem hora exitus ipsius multi viri ac

LIBER. III.

femine ei⁹ lectulū circūsteterūt. Tūc subito illa sursum respiciēs Iesum veniētē vidit: et cū magna vocis aīad uersione cepit circūstātib⁹ clamare: dicēs. Recedite: recedite. qz Iesus venit. Cūqz in eū tēderet quē videbat scā illa aīa a corpore egressa. tātaqz subito fragrantia miri odoris aspsa est: vt ipa qz suauitas cūctis ostēderet illic auctorē suauitatis venisse. Cūqz corp⁹ eius ex more mortuorū ad lauādū essz nudatū: longe oīois vsu in cubitis ei⁹ et genub⁹ cameloꝝ more inuēta ē obdurata cutis excreuisse. Et qd viuēs eius spūs semper egerit: caro mortua testabat.

Trasilla
hiesū vi
dit.

CA. XVII. De transitu muse puelle.

Ed neqz hoc sileā qd predict⁹ pbus dei samul⁹ de sorore sua noīe musa puella parua narrare psueuit: dicēs qz quadā nocte ei per visionē sancta dei genitrix virgo maria apparuit: atqz coeuas ei i albis vestibus puellas ostendit. Quib⁹ illa cū admisceri appetisset: s̄ se eis iungere non auderet: bñe marie virginis est voce requisita an velit cū eis esse: atqz in eius obsequio viuere. Cui cū puella eadē diceret volo ab ea p̄tinus mandatū accepit: vt nihil vltra leue aut puellare ageret: et a risu iocis se abstineret. sciēs p̄ oīa qz inter easdem virgines quas viderat ad eius obsequium die tricesimo veniret. Quib⁹ visis in cunctis suis moribus puella mutata est: omnesqz a se leuitates puellaris vite magna grauitatis deterfit manu. Cūqz eam parētes eius mutatā esse mirarentur: requisita rē retulit qd sibi beata dei genitrix iusserit: vñ quod die itura esset ad obsequiū eius indicauit. Tūc post. xxv. diē febre correpta est. Die autē tricesimo cū hora eius exitus propinquasset: eandem beatam genitricem dei cū puellis quas per visionē viderat ad se venire cōspexit. Cui se etiā vocāti rīdere cepit: et depressis reuerēter ocul⁹ apta voce clamare. Ecce dñā venio: ecce dñā veio. In q̄ etiā voce spm̄ tradidit. et ex virgineo corpore habitatura cū sanctis virginib⁹ exiuit. **Petrus.**

Musa
btām vir
ginē vi
dit.

Quoniam humanū gen⁹ multis atq; innumeris vitijis
sit subiectū: hīc sū celestis patrie maximā partē
ex paruulis vel infantib⁹ arbitror posse p̄pleri.

CA. XVIII. **Q**uibusdā paruulis regni celestis adit⁹
a parētib⁹ claudis: cū ab eis male nutriūtur. z d̄ puero
blasphemo ofēdit z postmodū declarat. ¶ **Gregori⁹**

Paruul
a pētibus
regnū ce
leste non
nūq; clau
dit.

Et si oēs baptisatos ifantes atq; i eadē infātia
moriētes igredi regnū celeste credēdū est: oēs
tū puulos q̄ scilicet iā loq̄ possūt regna celestia
ingredi credēdū nō est. q; nōnullis paruulis eiusdem
regni celestis adit⁹ a parētib⁹ claudis si male nutriant^r
Nā quidā vir cūctis in hac vrbe notissim⁹ ante triēniū
filiū habuit annoz sicut arbitroz quīq; quē nimis car
naliter diligēs remisse nutriebat. atq; idē puul⁹ qd̄ di
ctu graue est. mox vt ei⁹ aīo aliquid obstitissz: maiesta
tē dei blasphemare p̄sueuerat. q̄ in hac aī triēniū mor
talitate percussus venit ad mortē. Tūq; eū suus p̄ in
sinu teneret sicut hī testati sūt q̄ presentes fuerūt: ma
lignos ad seuenisse spūs tremētib⁹ oculis puer aspi
ciēs cepit clamare. **O**bsita pater: obsita pater. **Q**ui cla
mans declinauit faciē: vt se ab eis i sinu patris absco
deret. **Q**uē cū ille tremētē requireret quid videret: pu
er adiunxit dicens. **A**uri hoīes venerunt q̄ me tolle
revolunt. **Q**ui cū hoc dixisset: maiestatē nomē p̄tinus
blasphemaui z aīam reddidit. vt enī omnipotēs de⁹
ostenderet pro quo reatu talibus fuisset tradit⁹ execu
toribus. **E**nde viuētē pater suus noluit corrigere: s̄
moriētē permisit iterare. vt q̄ diu p̄ diuinitatis patiē
tiā blasphem⁹ vixerat: q̄nq; p̄ diuinitatis iudiciū blas
phemaret et moreret^r. quatenus reatum suū pater ag
siceret: qui paruuli filiū animā negligens non paruulū
peccatores gehenne ignibus nutrirēt. **S**ed interim s̄
triste seponentes: ad ea que narrare ceperamus leta
redeamus.

CA. XIX. **D**e transitu stephani viri dei.

CLIBER. IIII.

Predicto etenim pbo alijsqz religiosi narratib⁹
viris agnouit: ea q̄ indicare audientib⁹ de ve-
nerabili patre stephano i omelijs euāgelij cura-

ui. **F**uit etenim vir sicut idē pb⁹ z multi alij testan-
tur: nihil in hoc mundo possidens nihil querens. so-
lam cum deo paupertatem diligens. inter aduersa se
per patientiam amplectens. puentus secularium fu-
giens. vacare semp orōni cōcupiscens. **D**e quovnū bo-
nū virtutis refero: vt ex hoc vno valeant multa ei⁹ bo-
na pensari. **I**s nāqz cū quadā die messem quā sua ma-
nu seruerat decisam ad aream deduxisset: nihilqz aliō
cū discipulis suis ad totius anni stipendiū haberet. q̄-
dam puer se volūtatis vir antiqui hostis stimulis insti-
gatus: eandē messem igne supposito ita vt erat in area
incēdit. **Q**uod factū dū alter pspiceret eidē dei famu-
lo cucurrit et nunciauit. **Q**uod postq̄ inclinauit ad iū-
xit. dicens. **N**eue pater stephane: quid tibi p̄tiguit? cui
statim vultu ac mente placida ille respondit. **N**e quid
illi contigit qui mihi hoc fecit: nā mihi qd̄ p̄tiguit?

Laus ste-
phani.

Nota vir-
tutē eius
eximiaz.

In quibus ei⁹ verbis ostēditur i quo virtutis culmine
sedebat qui vñ qd̄ in sumptū mūdi habuerat: tā secu-
ra perdebat mente. magisqz illi p̄dolebat q̄ peccatū cō-
miserat q̄ sibi qui peccati illi⁹ dāna tolerabat. nec pen-
sabat qd̄ ip̄e exterius: sed culpe reus q̄tū perdebat in-
tus. **H**unc itaqz cū dies mortis egredi d̄ corpe vgeret
conuenerunt multi vt tā sancte aīe de hoc seclō recedē
ti suas animas cōmendarent. **T**unqz lecto hi qui con-
uenerant oēs assisterēt: alij ingredientiē angelos vide-
runt: sed dicere aliquid nullo modo potuerūt. alij om-
nino nil viderūt. **S**ed oēs q̄ aderāt ita vebemētissim⁹
timor percussit: vt nullus egrediēte illa sancta aīa il-
lic stare potuisset. **E**t hi ergo q̄ viderant: z hi q̄ oīno nil
viderant: vno oēs timore percussi z territi fugerūt. vt
palā daref̄ itelligi q̄ et quanta vis eēt q̄ illā egrediēte
aīaz suscipet: cui⁹ egressū nēo mortaliū ferre potuisset.

CA. XX. q̄ aliquā anime meritum nō in ipso suo egres-
su: sed post mortem verius declaratur.

Sed inter hec sciendū ē. quia aliquando aīe meri-

tum non i ipso suo egressu ostendit: post mortem u cer-
tius declarat. **U**ñ 7 sci martyres ab infidelib⁹ crudelia
multa perpeffi sunt: qui tñ vt p^odicim⁹ ad ossa sua mor-
tua signis quotidie et miraculis clarescunt.

CA. XXI. De duob⁹ monachis valenti⁹ abbatis.

Adōchi
suspensi
ad arbo-
rez cane-
bant.

Ute nāq³ venerabilis valēti⁹ q³ post i hac roma-
na vrbe mibi sicut nosti i eo q³ monasterio p^ofu-
it: prius i valerie puincia suū mōasteriū rexit.
In quo dū lōgobardi seuiantes venissent sicut ei⁹ nar-
ratione didici: duos eius monachos i ramis yni⁹ arbo-
ris suspēderunt. q³ suspensi eodē die defūcti sūt. **F**acto
aut⁹ vespere ytrozūq³ eoz⁹ spūs claris illic apertisq³ vo-
cibus psallere ceperūt. ita vt ipi q³ qui eos occiderant
cū voces psallētiū audirēt nimiū mirati terrerent. q³
videlicet voces captiui q³ oēs q³ illic aderant audierūt
atq³ eoz⁹ psalmodie post modum testes extiterūt. **S**ed
has voces spirituiū om⁹p⁹s de⁹ i cccirco pertinere voluit
ad aures eoz⁹: vt viuētes quiq³ i carne discerēt: q³
si deo seruire studeāt: post carnis mortem veri⁹ viuāt.

CA. XXII. De transitu surani abbatis.

Quibusdā religiosis q³ viris attestantib⁹ adhuc
in monasterio positus agnouit⁹ q³ hoc longobar-
doz⁹ tempore iuxta i hac puincia que sura noīat⁹
quidam monasterij pater vite venerabilis suranus no-
mine fuerit qui captiuis adueniētib⁹ atq³ a longobar-
doz⁹ dep⁹datione fugientib⁹ cūcta que i monasterio vi-
debatur habere largitus est. **C**ūq³ in elemosinis vesti-
menta sua ac fratrū oīa et cellariū cōsumpsisset: et q³
quid habere in horto potuit expendit. **E**xpensis xō re-
bus oībus lōgobardi ad eū subito venerūt: eūq³ tenu-
erunt et aurū ab eo petere ceperunt. **Q**uibus cū ille
diceret se oīno nihil habere: i vicino monte ab eis du-
ctus est: in quo silua immēsis magnitudinis stabat: ibi
captiuus quidam fugiens in caua arboze latebat. vbi
vnus ex longobardis educto gladio predictum vene-

LIBER. III.

rabile occidit virū. **C**ui⁹ corpe in terrā cadēte mōs oīs **A**iracu
ptin⁹ ⁊ silua cōcussa est: ac si se ferre nō posse pōdus sā lum.
ctitatis ei⁹ diceret: terraq; tremuisset.

CAP. XXIII. De trāsitu diaconi ecclie marforū.

Alius q̄ in marforū puīcia vite valde venerabi
lis diacon⁹ fuit. quē inuētū lōgobardi tenuēst
quorū vn⁹ educto gladio caput ei⁹ amputauit.
Sed cū corp⁹ ei⁹ in terrā caderet: ip̄e q̄ hūc capite trū
cauerat immūdo spū corrept⁹: ad pedes ei⁹ corruit. et
qđ amicū dei occidit: inimico dei tradit⁹ oñdit.

¶ Petrus.

Quid est b̄ q̄so te q̄ om̄ps de⁹ sic pmittit mori: q̄s tū
post mortē cui⁹ sc̄titat⁹ fuerit nō patir̄ celari?

**CA. XXIIII. De morte viri dei qui missus bethel fu
erat.**

¶ Gregorius.

Quā scriptū sit. **I**ustus q̄cūq; morte pūctus fu
erit iusticia ei⁹ nō aufere⁹ ab eo. electi q̄ pcul
dybio ad ppetuā vitā tendūt: qđ eis obest si ad
modicū dure moriunt⁹. **E**t est fortasse nōnunq; eorū cul
pa: licz mīma q̄ in cadē debeat morte refecari. vñ sit q̄
reprobi ptātē qđē ptra viuētes accipiāt. **S**z ill⁹ moriē
tib⁹ b̄ in eis gūi⁹ vidice⁹: q̄ ptra bonos ptātē sue cru
delitat⁹ accepūt. sicut idē carnifex q̄ eūdē venerabilē
diaconū viuētē ferire pmissus est: gaudē sup mortuū
pmissus nō ē: qđ sacra q̄ testant⁹ eloq̄a. **N**ā vir dei ptra
samariā missus: qz p iobediētiā i itinere comedit: hūc
leo in eodē itinē occidit. **S**z statī illic scriptū ē: qz stetit
leo iuxta asinā: ⁊ nō comedit leo de cadauere. **E**x q̄ re ij. re. xij
ostēdit q̄ pctm iobediētie i ip̄a fuerit morte laxatū. qz
idē leo quē viuētē p̄sumpsit occidē: p̄t̄igē nō p̄sūpsit oc
cisū. **Q**ui enī occidēdi ausū habuit: d̄ occisi cadauere
comedēdi licētiā n̄ accepit. qz is q̄ culpabil⁹ i vita fuēat
punita iobediētia erat iā iust⁹ ex morte. **L**eo ḡ qui pri

Leo cu-
stodiuit
cadauer
iusti.

us peccatoris vitam necauerat: custodiuit postmodū
cadauer iusti.

Placet quod dicis. sed nosse vellē si tunc ante resti-
tutionē corporū ī celo recipi valeāt aīe iustorū
CA. XXV. si ante restitutionē corporis recipiantur
in celo anime iustorū.

Hec neq; de oībus iustis fateri possumus: neq;
de oībus negare. Nā sūt quorūdā iustorū ani-
me q̄ a celesti regno quibusdā adhuc māsiōib;us
differunt. In quo dilationis dāno quid aliud ininuit
nisi qđ de perfecta iusticia aliquid minus habuerunt:
et tamen luce clarius constat. q; perfectorū aīe mox vt
huius carnis claustra exeunt: in celestis regni sedib;
recipiuntur. quod ⁊ ipsa per seueritas attestat dicēs.

Luc. xviij

Phil. j.

ij. Cor. v

Ubi cūq; fuerit corpus: illuc cōgregabuntur ⁊ aīe.
q; vbi ipse redēptor noster ē corpore: illuc pculdubio
colliguntur iustorū aīe. Et paulus. Cupio dissolui ⁊ esse
cum xp̄o. Qui ergo xp̄m in celo eē nō dubitat: nec pau-
li aīam eē in celo negat. Qui etiā de dissolutione sui cor-
poris atq; de in habitatione celestis patrie dicit. Sci-
mus qm̄ si terrestris dom⁹ nostra hui⁹ habitationis dis-
soluatur: q; edificationem habem⁹ ex deo domū nō ma-
nu factā eternam in celis.

Pigitur nunc sunt in celo anime iustorum: quid ē
qđ ī die iudiciū p iusticie sue retributōe recipiēt.

Hec eis nimirum crescit: in iudicio q; nunc anima-
rum sola: postmodum vero etiam corporum beati-
tudine perfruuntur. vt ipsa quoq; carne gaudeant in
qua dolores pro dñō cruciatuq; pertulerunt. pro hac
quippe geminata eorū gloria scriptū ē. In terra sua
duplicia possidebunt. Hinc etiam ante resurrectionis
diem de sanctorū aīabus scriptum est. Date sunt illis
singule stole albe. Et dictū est illis vt requiescerent tē-
pus adhuc modicū: donec impleret numerus confuo-
rum et fratrum eorum. Qui itaq; nunc singulas acce-
perūt binas in iudicio stolas habituri sūt. quia modo
animarum tantūmodo: tunc aut animarum simul et
corporum gloria letabuntur.

Isaie. lxi

Petrus.

LIBER. III.

His etio. sed vellē scire quonā modo agitur: qđ ple
rūq; morientes multa predicunt.

CA. XXVI. Quib; modis moriētes aliq; p̄dicūt. z d
morte cuiusdā aduocati. z de reuelatiōe gerotij ac mel
liti monachorū. z de morte pueri armētarij. et de diuer
sitate linguarū.

Gregorius.

Ipsa aliqñ aīaz vis subtilitate sua aliqd p̄uidz
Aliqñ enī exiture de corpe aīe p̄ reuelationem
vētura cōgscūt. Aliqñ dō dū iā iuxta sit vt cor
pus deserāt diuinit; afflate ī secreta celestia ī corporeū
mētis oculū mittūt. Nā q; vis aīe aliqñ subtilitate sua
ea q; sūt vētura cognoscit. Patz ex eo q; cū quidā aduo
cat; q; in hac ybe añ biduū lateris dolore defūct; ē. sz
añ paululū q; moreret; vocauit puez suū p̄parari sibi
vestimēta ad p̄cedēdū iussit. Quē dū puer q; ī sanire
cerneret: eiūs q; p̄ceptis mīme obediret; surrexit. vesti
mēto se iduit. z p̄viā appiā ad beatī sīxti ecclesiā se esse
p̄cessurū dixit. Cūq; post modicū ī grauescēte molestia
esset defūct; deliberatū fuerat vt apud beatū ianua
riū martyrē p̄nestina via ei; corp; poni debuisset. Sed
q; lōgū hoc his q; funus ei; curauerāt visū fuisset repē
te orto p̄silio exeūtes cū ei; funere p̄viā appiā nescien
tesq; illi qđ dixerat: ī ipā eū ecclia quā p̄dixerat posue
rūt. Et cū eū dē virū curis secularib; obligatū: lucris
q; terrenis ībiantē fuisse nouerim; vñ hoc p̄dicere po
tuit. nisi q; id qđ futurū erat ei; corpi ip̄avis aīe ac sub
tilitas p̄uidebat. Qđ autē sepe etiam reuelationib; agi
tur vt a morituris futura p̄sciant. Ex his colligere pos
sum; q; apud nos gesta ī monasterijs scim;. In mona
sterio etenī meo quidā frater añ decēniū geronti; dice
batur. Qui cum graui molestia corporis fuisset de p̄p
in visione nocturna albatos viros et clari omnimodo
habitus in hoc ipsum monasterium descēdere de supe
rioribus asperxit. Qui cum coram lecto iacentis assiste
rent: vnus eorū dixit. Ad hoc venimus vt de monaste
rio gregori; quosdam fratres in militiā mittamus: at
q; alteri precipiens adiunxit. Scribe marcellū. valē
timianū. agnellū. atq; alios quorum nunc minime re

**Aduoca
tus futu
ra predi
xit.**

cordoz. **Q**uibus expletis addidit: dicēs. **S**cribe et hūc
ipm q̄ nos aspicit. **E**x qua viſione cert⁹ reddit⁹ p̄dictus
frater facto mane inotuit fratrib⁹ q̄ et q̄ eſſet ī breui ex
eadē cella morituri. poſt quos ſe etiā denūciauit eſſe ſe
cuturū. **C**ūq; die alio p̄dicti fratres mori ceperūt: atq;
ſub eodē ordine ſe in morte ſecuti ſūt quo fuerāt in de-
ſcriptione noīati. ad extremū vero et ip̄e obiit: q̄ eodē
fratres morituros p̄uidit. **I**n ea q̄ mortalitate q̄ aſi tri-
ennū hanc yrbē yehemētiffima clade vaſtauit: in por-
tunēſis ciuitatis monaſterio mellit⁹ dict⁹ eſt monach⁹
adhuc ī annis iuuenilib⁹ p̄ſtitut⁹: ſed mire ſimplicita-
tis atq; humilitatis vir. q̄ appropiāte vocatiōis die
eadē clade percuſſus ad extrema deduct⁹ ē. **Q**uod vir
vite venerabilis felix eiūſdē ciuitatis ep̄s audiēs: cui⁹
et hec relatione cognoui ad eū accedere ſtudit. et ne
mortē timere debuiffet verbis hūc perſuaſorij⁹ p̄forta-
re. cui etiā adhuc d̄ diuina mīa lōgiora vite ſpacia pol-
liceri cepit. **S**ed ad hec ille reſpondit curſus ſui tpa eē
p̄pleta: dicēs apparuiſſe ſibi iuuenē atq; ep̄ſtolas de-
tuliffē dicētē. **A**peri et lege. **Q**uib⁹ apertis: aſſeruit q̄a
ſe et oēs q̄ eodē tēpe a p̄dicto ep̄o ī paſchali feſtiuitate
fuerant baptiſati: ſcriptos in eiſdē ep̄ſtolis litter⁹ au-
reīs inuenio. **P**rimū q̄dē vt dicebat ſuuz nomē reppe-
rit: ac īde omniū illo in tempe baptiſatorū. **Q**ua de re
certum tenuit: et ſe et illos de hac vita eſſe ſub celerita-
te migraturos. **F**actumq; eſt vt die eadem ip̄ſe morere
tur: atq; poſt eum cuncti illi qui baptiſati fuerant ita
ſecuti ſunt: vt intra paucos dies nullus eorū in hac vi-
ta remaneret. **D**e quibus nimirū cōſtat q̄ eos p̄dictus
dei famulus iccirco auro ſcriptos viderat. quia eorū
noīa apud ſe fixa eterna claritas habebat. **S**icut itaq;
hi reuelationibus poterunt vētura cognoscere: ita nō
nunq; egreſſure anime poſſūt etiā myſteria celeſtia nō
per ſomnium: ſed vigilando p̄zelibare. **A**mmoniū nā
q; monaſterij mei monachum bene noſti. qui duz eſſet
ī ſeculari habitu conſtitutus: valeriani huius yrbis
aduocati naturalem filiam in coniugio ſortitus: ei⁹
obſequijs ſedule atq; inceſſanter adhibebat. et queq;

Nota.

LIBER. IIII.

in ei⁹ domo agebatur nouerat. Qui mihi iā in mōaste-
rio positus narrauit q̄ in ea mortalitate q̄ patricij nar-
se temporib⁹ hanc yrbē vehemēter afflixit: i domo p̄di-
cti valeriani puer armētarius fuit p̄cipue simplicitatē
et humilitatis. Cum vero eiusdē aduocati dom⁹ eadez
clade vastaretur: idez puer percussus est z vsqz ad mor-
tem deductus. Qui subito sublatu⁹ a p̄sentib⁹ redijt:
sibi qz dominū suū vocari fecit. cui ait. Ego in celo fui:
et qui de hac domo morituri sunt agnouī. ille ille atqz
illi morituri sunt. tu vero ne timeas: qz hoc tempe mo-
riturus non es. Est vero scias q̄ me i celo fuisse vex fa-
teor: ecce accepi illic vt linguis oīm loquar. Nunqd̄ ti-
bi incognitū fuit grecā me linguā oīno non nosse: z tñ
grece loquar. vt cognoscas an verū sit q̄ me omnes lin-
guas accepisse testificor. Cui tñ grece dñs suus locut⁹
est atqz ita illi in eadem lingua respondit: vt cūcti qui
aderant mirarent⁹. In ea quoqz domo predicti nar-
se spatarius vulgaris manebat. Qui festine ad egruz de-
ductus ei vulgarica lingua locutus est. sed ita puer il-
le in italia natus et nutritus in eadem barbara locuti-
one respondit: ac si ex eadem fuisset gente generatus.
Mirati sunt omnes qui audiebant: atqz ex duarū lin-
guarum experimento quas euz antea nescisse nouerāt
crediderunt de omnibus quas probare minime vale-
bant. Tunc per bīdium mors eius dilata est. sz die ter-
tio quo occulto iudicio nescit: manus ac brachia lacer-
tosqz suos dentib⁹ lanauit atqz ita de corpore exiuit.
Quo mortuo omēs illi quos predixerat ex hac p̄tin⁹
luce subtracti sunt. nullusqz in hac domo eadem tem-
pestate defunctus est: qui voce illius denūciatus nō ē.

Petrus.

Ualde terribile est: vt qui tale donū percipere me-
ruit: tali etiam post hoc pena plecteretur.

Gregorius.

Quis occulta dei iudicia sciat. ea que in diuino
examine cōprehendere non possumus: timere
magis q̄ discutere debemus.

**Nota rē
miram.**

**Doct^r
ribil pue
ri.**

CA. XXVII. De morte theophani comitis.

theopha
nius co-
mes futu-
ra p̄dixit

T aut̄ de egrediētib⁹ aīab⁹ q̄ multa p̄noscūt ea
que cepim⁹ exequamur: neq; hoc silendū est qđ
de theophanio centerelēsis vrbis comite ī eadē
vrbe positus multis attestatib⁹ agnoui. **F**uit nāq; vir
mīe actib⁹ deditus. bonis operib⁹ intent⁹. hospitalita-
ti p̄cipue studens. **E**xercendis quidē comitatus curis
occupatus agebat terrena ⁊ tēporalia: s; vt post ī fine
claruit magis ex debito q̄ ex intentiōe. **N**ā dū appo-
pinquante mortis eius tempore grauissima aeris tem-
pestas obsisteret ne ad sepeliendū duci potuisset: eūq;
vxor sua cū fletu vehemētissimo īq̄reret dicēs. **Q**uid
faciam: quō te ad sepeliendū eijciā: q; hostiū dom⁹ hui⁹
egredi p̄ nimia tēpestate nō possumus: **T**ūc illerūdīt.
Holi mulier flere: q; mox vt ego defūct⁹ fuero aeris se-
renitas redit. **C**ui⁹ p̄tinus vocē mors: ⁊ mortē serenita-
tas secuta est. quod signū etiā alia signa sunt comitata
Nam man⁹ ei⁹ ⁊ pedes podagre humore tumescētes
versī ī vūlnerib⁹ fuerāt: ⁊ p̄fluētē sanie patebāt. **S**ed
dū corpus ei⁹ ex more ad lauandū fuisset nudatū: ita
manus pedesq; ei⁹ sani inuēti sūt: ac si vnq; vūlneris nil
habuissent. **D**uct⁹ itaq; ac sepult⁹ est. eiusq; piugi visū
est vt quarto die ī sepulchro illi⁹ marmor qđ superpo-
sitū fuerat mutari debuisset. **Q**uod videlicet marmor
corpori eius superpositū dum fuisset ablatum: tāta ex
corpore ipsius fragrātia odoris emanauit: ac si ex pu-
trescēte carne illi⁹ p̄ vermib⁹ aromata ferbuisset. **N**ō
factū dū narrāte me ī omelīis infirmis q̄busdā venis-
sē indubium: die quodam sedente me ī cōuentu nobili-
u: ip̄i artifices qui sepulchro illi⁹ marmor mutauerāt
affuerūt: aliquid me de propria causa rogaturi. **Q**uos
ergo de eodē miraculo coram clero nobili ac plebere
quisiui: qui eadem odoris fragrantia miro modo se re-
pletos fuisse testati sunt. **E**t quedam alia ī augmēto
miraculi que nunc narrare longum existimo: de eodē
I sepulchro eius addiderunt. **P**etrus.

Aquisitioni mee sufficient̄ iā video satisfactum:

CLIBER. IIII.

sed hoc est adhuc quod questione animum pulsatur. quia cum superius dictum sit: esse iam sanctorum animas in celo: restat proculdubio ut iniquorum quoque anime esse non nisi in inferno credantur. Et quid hac reveritas habeat ignoro. Nam humana estimatio non habet peccatorum animas ante iudicium posse cruciari.

CA. XXVIII. **Q**uod sicut perfectorum anime in celo: ita post dissolutionem corporum iniquorum anime in inferno esse credende sunt.

Gregorius.

Sed esse sanctorum animas in celo sacri eloquii satisfactio credidisti oportet ut per omnia esse credas et iniquorum animas in inferno. quia ex retributione interne iusticie ex qua iusti iam gloria necesse est per omnia ut et iniusti crucientur. Nam sicut electos beatitudo letificat: ita credi necesse est quod a die exitus sui ignis reprobos exurat.

Nota.

Petrus.

Et qua ratione credendum est: quia rem incorpoream tenere ignis corporeus possit?

CA. XXIX. **Q**ua ratione credendum sit ut incorporeos spiritus tenere ignis corporeus possit.

Gregorius.

Si viventis hominis incorporeus spiritus tenetur in corpore: cur non post mortem. cum incorporeus sit spiritus etiam corporeo igne teneatur?

Petrus.

In vivente quolibet ideo incorporeus spiritus tenetur in corpore: quod vivificat corpus.

Gregorius.

Si incorporeus spiritus petre in hoc teneri potest quod vivificat: quare non penaliter et ibi teneatur ubi mortificatur? Teneri autem spiritum per ignem dicimus: ut in tormento ignis sit videndo: atque sentiendo puniatur. Igne namque eo ipse patitur quod videt. et quia cremari si aspicit: crematur. Sicque sit ut res corporea incorpoream exurat: dum ex igne visibili ardor ac do-

Corporeus ignis in spiritum peccatoris agit.

lor inuisibilis trahit. vt per ignem corporeū mēs icor-
porea etiā incorporea flāma crucietur. Quis colligere
ex dictis euangelicis possumus quia incendiū anima
non solū videndo: sed etiā experiendo patiat. Veri-
tatis etenim voce diues mortuus in inferno dicat sepul-
tus. Cuius anima qz igne teneatur: insinuat voce qui
abrahā deprecatur dicens. ¶ **P**itte lazarū vt intigat
extremū digiti sui in aquā et refrigeret linguā meā. qz
crucior in hac flāma. Pū ergo peccatorē diuitē dāna-
tum veritas igne perhibet: quis nā sapiens reproborū
nāas teneri ignibz neget? ¶ **Petrus.**

Ecce ratione ac testimonio ad credulitatem flecti-
tur animz: sed dimissus iteruz ad rigorem redit.
Quō ei res corporea rem incorpoream teneat: atqz af-
fligere possit ignoro. ¶ **Gregorius.**

Dic queso an apostatas spiritus a celesti gloria de-
lectos esse corporeos: an icorporeos suspicaris? ¶ **Petrus.**

Quis sanum sapiens esse spiritus corporeos dixe-
rit? ¶ **Gregorius.**

Gehenne ignem esse corporeum fateris? ¶ **Petrus.**

Ignem gehenne corporeum esse non abigo in quo
certum est corpora cruciari. ¶ **Gregorius**

mat. xxv **Q**erte reprobis veritas in fine dictura ē. Ite i ignē
eternum qui paratus est diabolo et angelis eius.
Si igitur diabolus eiusqz angeli cum sint incorporei:
corporeo sunt igne cruciandi: quid nimirū si anīe z āte
qz recipiant corpora possūt corporea sentire tormētā?

¶ **Petrus.**
Patet ratio: nec debet animus de hac re vltterius
questionē dubitare.

CA. XXX. De morte theodorici regis arriani.

¶ **Gregorius.**
Postqz laboriose credidisti opere precium credo si
ea que mihi a viris fidelibus sunt digesta narra-
uerō. Julian⁹ namqz huius romane ecclesie cui deo au-
ctore deseruio secundus defensor qui ante septem fer-

LIEBR. IIII.

me annos defunctus est. Ad me adhuc in monasterio pos-
tum crebro veniebat: et mecum colloqui de aie utilitate
pseuerat. hic itaqz michi quadā die narrauit dicens.
Theodorici regis temporibz pater soceri mei in sicilia
exactione canonis egerat: atqz iam ad italiā rediebat
cuius nauis appulsa est ad isulā q̄ liparis appellatur.
Et qz illic vir quidā solitari⁹ magne xtutis habitabat
duz naute nauis armēta repararēt: visū est p̄dicto pa-
tri soceri mei ad eū dē virū dei pergere: seqz eius orati-
onibz p̄mendare. Quos vir dñi cū vidisset: eis int̄ alia
colloquēs dixit. Scitis qz rex theodorici⁹ mortuus est.
Cui illi p̄tinus rīderunt. Absit. nos enī viuētē dimissi-
mus: et nichil tale ad nos de eo nūcusqz platū ē. Qui
bus dī famul⁹ addidit dicēs. Etia mortu⁹ est. nā hester
no die hora nona inter ioānē papā z simachū patriciū
discinct⁹ atqz discalcīatus: et vinctis manibz deduct⁹
in hanc vicinā vulcani ollā iactat⁹ est. Quod illi audi-
entes sollicitē p̄scripserunt diē: atqz in italiā reuersi eo
die theodoricū regē inuenerūt fuisse mortuū: quo ei⁹
exitus atqz suppliciū dei famulo fuerat ostensū. Et qz
ioannem papā affligendo ī custodiā occidit. simachūz
qz patricium ferro trucidauit. ab illis in ignem mitti
apparuit: quos in hac vita iniuste iudicauit.

CA. XXXI. De morte reparati.

Eodem qz tempore quo primū remote vite des-
derio anhelabam: quidam honestus senex de-
usdedit nomine valde huius vrbis nobilibus
amicus. michi quoqz in amicitijs sedule iungebatur:
qui mihi narrabat dicens. Gothorū tempe quidē spe-
ctabilis vir reparatus nomine venit ad mortem. Qui
dū diu iam cōmutatus ac rigidus iaceret: visum est qz
ab eo funditus flatus vitalis exisset: atqz exanime re-
mansisset corpus. Cūqz et multi q̄ cōuenerant: z eum
iam mortuū familia lugeret subito rediit: z cūctorum
plāgētū in stuporē verse sūt lachryme. Qui reuersus
ait. Citi⁹ ad eccliam beati laurētij martyris que ex no-
mie p̄ditoris damasi vocat̄ puerum mittite. et quid de

Repara-
tus loca
penarū vi-
dit.

tyburtio p̄sbytero agat videat: ⁊ renūciare festinet. q̄
videlicet tūc tyburti⁹ carnalib⁹ desiderijs subiācere fe-
rebat: cui⁹ adhuc vite morūq; bene q̄ florēt⁹ ei⁹ nunc
ecclesie p̄sbyter meminit. Cū vero puer pergeret: narra-
uit idē reparat⁹ q̄ ad se reuersus fuerat: qd̄ de illo vbi
duct⁹ fuerat agnouit: dicēs. Parat⁹ fuerat rogu⁹ iḡes
deduct⁹ aut tyburtius p̄b̄r in eo ē supposit⁹ atq; suppo-
sito igne cremat⁹. Alius aut parabat rog⁹: cui⁹ a tra-
in celū cacumē tendi videbat. Qui emissā voce clama-
tū est cui⁹ esset. His dictis statim reparat⁹ defunct⁹ est.
puer vero q̄ trāsmisus fuerat ad tyburtiū: iam eū mor-
tuū inuenit. Qui videlicet reparat⁹ duct⁹ ad loca p̄ea-
rū vidit. rediit. narrauit. ⁊ obiit. A p̄te mōstrat q̄ no-
bis illa nō sibi videret quib⁹ dū adhuc cōcessum ē viue-
re: licet etiā a malis operib⁹ emendare. Rogū vero cō-
strui reparatus vidit nō q̄ apud infernū ligna ardeāt
vt ignis fiat: sed narratur⁹ hec viuētibus: illa de icen-
dio prauorū vidit: ex quib⁹ nutriri apud viuentes cor-
poreus ignis solet. vt per hec assueti viuentes discerēt
quid de insuetis timere debuissent.

CA. XXXII. De morte curialis cuius sepultura in-
censa est.

Terribile etiā quoddā ī valerie puincia p̄tigisse
vir vite venerabilis maximian⁹ stracusan⁹ ep̄s
qui diu ī hac vrb̄e meo mōasterio p̄fuit narrare
p̄suevit dicēs. Quidā curial⁹ illic sacratissimo pascha-
li sabbato iuueculā cuiusdā filiam ī baptisinate susce-
pit. Qui dum post ieiunium domum reuersus multo-
q; vino ebriatus eandem filiam suam secū manere pe-
tijt. eamq; nocte illa [quod dictu nefas est] perdidit.
Cūq; mane facto surrexisset reus cogitare cepit vt ad
balneū p̄geret: ac si aqua balnei lauaret maculā pcti.
Perrexit igit. lauit. cepitq; trepidare an ecclesiaz iḡre-
di vellet. Si tātō die nō iret ad ecclesiaz erubescere hōi-
nes. sin ū iret: p̄timescebat iudiciū dī. Cū itaq; hūa-
na verecūdia: perrexit ad ecclesiam: sed tremebund⁹
ac pauens stare cepit. atq; per singula momēta suspe-

Nota.

LIBER. IIII.

ctus qua hora immundo spūi traderet: et corā oī populo vexaret. Cūq; vehemēter timeret: ei in illa missarū celebritate q̄si aduersi nihil p̄tigit. q̄ let⁹ exiit: et die altero eccliam iā securus intrauit. Factūq; ē vt p̄ sex cōtinuos dies letus ac securus pcederet: estimās q̄ eius scelus dñs aut nō vidisset: aut visū misericorditer auertisset. Die aut̄ septimo subita morte defunct⁹ est. Cūq; sepulture tradit⁹ fuisset: p̄ longū tēpus cūctis videntibus de sepulchro illi⁹ flāma exiit. et tādiu ossa ei⁹ cōcremauit: quousq; oē sepulchrū cōsumeret. et terra q̄ in tumulū collecta fuerat defossa videret. Qd̄ videlicet op̄s deus faciēs: ostēdit qd̄ ei⁹ aīa in occulto ptulit: cuius etiā corpus ante humanos oculos flamma cōsumpsit. Quia in re nobis q̄ hec audiētib⁹ exemplū formidīs dare dignatus est: q̄ten⁹ ex hac p̄sideratiōe colligam⁹ qd̄ aīa viuēs assentiēs pro reatu suo patit⁹: si tāto ignis supplicio etiā insensibilia ossa cōcremant. **Petrus.**

Ossa curial in sepulchro arsa.

Desse velim: vel si boni bonos in regno: vel mali malos in supplicio agnoscāt.

CAP. XXXIII. Si boni bonos i regno et mali malos in supplicio agnoscunt.

Gregorius.

Huius rei sentētia in verbis est dominicis: quā a sup̄ius ptulim⁹ luce clari⁹ demonstrata. In quib⁹ cū dictū esset. Homo quidā erat diues: et induebat purpura et bysso: et epulabat⁹ quotidie splendide. et erat quidā mēdicus noīe lazarus: q̄ iacebat ad ianuā eius vlcerib⁹ plenus: cupiēs saturari de micis que cadebāt de mēsa diuitis: et nemo illi dabat. Et canes veniebāt et lingebāt vlcera eius. Subiūctū est q̄ mortuus lazarus portat⁹ est ab angel⁹ in sinū abrahe. et mortuus est diues et sepultus est in inferno. Qui eleuās oculos suos cū esset in tormētis: vidit abrahā a lōge et lazaru in sinu eius: et ip̄e clamauit dicēs. P̄ abrahā miserere mei: et mitte lazaru vt intingat extremum digiti sui in aquā: et refrigeret linguā meā: qz crucior in hac flāma. Cui abrahā dixit. Fili recordare. qz rece

Luc. xvi

pisti bona invita tua: et lazarus similiter mala. **D**ives autem iam spem de seipso non habens ad pmerenda suorum salutem conuertitur dicens. **R**ogo te pater vt mittas eum in domum patris mei. habeo enim quinqz fratres: vt testetur illis ne et ipsi veniant in locum hunc tormentorum. **Q**uibus verbis aperte declarat. quia et boni bonos: et mali malos cognoscunt. **S**i igitur abraham lazarum minime recognouisset: nequaquam ad diuites in tormentis positum de transacta eius contritione loqueretur: dicens quod mala receperit in vita sua. **E**t si mali malos non recognoscerent: nequaquam diues in tormentis positus fratrum suorum etiam absentium meminisset. quomodo enim presentes non posset agnoscere: qui etiam per absentium memoria curauit exorare. **Q**uia in re illud quoque ostenditur quod nequaquam ipse requisisti. et quod boni malos: et mali cognoscunt bonos. **N**am diues ab abraham cognoscitur: cui dictum est. **R**ecepisti bona invita tua. **E**t electus lazarus a reprobo est diuite cognitus quem mitti precatur ex nomine dicens. **P**itte lazarum vt intingat extremum digiti sui in aquam et refrigeret linguam meam. **I**n qua videlicet cognitione vtriusque partis cumulus retributionis excrescit: vt et boni amplius gaudeant qui secum eos letari conspiciunt quos amauerunt. et mali dum cum eis torquentur quos in hoc mundo despecto deo dilexerunt eos non solum sua: sed etiam eorum pena consumat. **S**it autem in electis quoddam mirabile. quod non solum eos agnoscunt quos in hoc mundo nouerunt: sed et inuisos ac incognitos recognoscunt bonos quos nunquam viderunt. **P**az cum antiquos patres in illa eterna hereditate viderit: eis incogniti per visum non erunt quos in opere sepe nouerunt. quod enim illic omnes communi claritate deum conspiciunt. quid est quod ibi nesciant: vbi scientem omnia sciunt.

CA. XXXIII. de religioso moriente qui prophetas vidit.

Nam quidam noster religiosus vir et vite valde laudabilis cum ante quadriennium moreretur: sicut religiosi alij qui

LIBER. IIII.

presentes fuerūt testati sūt: in hora exit⁹ sui ionā prophetā: ezechielē q̄z et danielē cepit aspicere. eosq; dños suos ex noīe clamare. Quos dñi ad se venisse diceret: et depressis luminib⁹ eis reuerētie obsequiū pberet: ex carne educt⁹ est. Quia in re apte dat⁹ intelligi que erit in illa incorruptibili vita noticia si vir iste adhuc i carne corruptibili positus: pphetas sāctos quos nimirū nunq; viderat agnouit.

Auīes
pphetas
vidit.

CAP. XXXV. **Q**uod se etiā ignote aīe nōnunq; exitu re cognoscūt. q̄ vl⁹ p culpīs tormēta: vl⁹ p bonis actib⁹ similia sūt premia recepture. et de morte iohannis et viſi atq; emorſi et stephani.

Solet autē plerūq; ptingere vt egressura aīa eos etiā recognoscat cū qbus p eqlitate culparū vl⁹ etiā premiorū in vna est māſione deputāda. Nā vir vite venerabil⁹ eleutherius senex de quo pcedente libro multa narraui: in monasterio suo germanū fratrem iōanē se habuisse phibuit: q̄ ante dies. xiiij. suū fratrib⁹ exitū predixit. Cūq; decreſcēte quotidie cōputaret dies: ante triduū q̄ vocaret ex corpore febre correptus est. Ad horā vero mortis veniens mysteriū dñici corporis et sanguinis accepit. Locatusq; fratrib⁹ corā se psallere precepit. qbus tñ antiphonā ipse p semetipz de semetipso imposuit dicēs **A**perte mihi portas iusticie et ingressus in eas pſitebor dño. hec porta dñi. iusti itra bñt per eam. Cūq; corā eo assistētes frēs psallerēt: emissā subito et pducta voce clamauit dicēs. **T**erse veni. Quod mox vt dixit eductus de corpore mortalē vitaz finiuit. Pirati sunt frēs. qz hoc qd moriēs frater clamauerat ignorabāt. Quo defūcto in monasterio facta est magna tristitia. Quarto autē die quiddā fratribus necessariū fuit vt ad monasteriū aliud positū lōge trāſmitterēt. Illuc ḡ eūtes frēs oēs eiusdē monasterij mōachos: tristes vehemēter inuenerūt. Quib⁹ cū dicerēt qd habetis q̄ vos i tāto merore depmīti. respōdest dicēs. **L**oci huius delolationē gemimus. qz vnus frater

Antipho
na iōanis

et
et
et

cuius nos vita in hoc monasterio continebat hodie q̄r
 tus est dies q̄ ex hac luce substractus ē. **C**unq̄ fratres
 qui venerāt studiose inq̄rerēt qualiter dict⁹ fuisset: r̄s̄
 derūt ysus. **Q**ui vocationis ei⁹ horā subtiliter inq̄rē
 tes: ip̄o eū momēto cognouerūt exisse d̄ corpore: q̄ pio
 annē qui apud eos defūct⁹ ē fuerat vocat⁹. **Q**ua ex re
 colligitur q̄ ytrozūq̄ par fuerat meriti. eisq̄ datū ē vt
 in vna māsione socialiter viuerēt: q̄bus ex corpore p̄ti
 git socialiter exire. **S**z neq̄ hoc sileā q̄d dū adhuc laic⁹
 viuerē: atq̄ i domo mea q̄ mihi i hac v̄be ex iure p̄ris
 obuenerat manerē: de q̄busdā vicinis meis me p̄tigit
 agnouisse. **Q**uedā nanq̄ iuxta me vidua galla diceba
 tur. hec emorphium noīe iuuenē filiūz habebat: a quo
 nō longe quidā stephanus qui alio noīe optio dict⁹ fu
 it habitabat. **S**ed idez emorphi⁹ ad extremā vite veni
 ens vocauit puerū suū: eiq̄ p̄cepit dicens. **V**ade z dic
 stephano optioni vt concitus veniat: q̄ ecce nauis pa
 rata est: vt ad siciliāz duci debeamus. **C**unq̄ hunc pu
 er insani re crederet z obedire recusaret: cepit ille vehe
 menter innuere dicens. **V**ade z nuncia illi quod dico
 quia nō insanio. **E**gressus ē puer vt ad stephanū p̄gerz
Cunq̄ in mediū iter venisset: ei alius quidā obui⁹ fa
 ctus est: qui hunc requisituit dicēs. **Q**uovadis? **C**ui r̄s̄
 dit. **A**d stephanum optionē a dño meo missus sum. **A**t
 q̄ illi p̄tinus dixit. **A**b eo venio: sed ante me hac hora
 defunctus est. **R**euerſus vero ē puer ad emorphiū dñz
 suum: sed iam eū mortuū inuenit. **S**icq̄ factū ē vt dū
 alter obui⁹ venit: et ex medio itinere puer reuerſus ē:
 ex mensura spacij potuisset colligi q̄ vno momēto vtri
 q̄ fuerant vocati.

Nota de
stephano
z emor
phio.

et
et
et

Petrus.

Terribile est valde quod dicitur. sed quelo te cur e
 gredienti aīe nauis apparuit: vel cur se ad sicili
 am duci moriturus predixit?

Gregorius.

Anima vehiculo nō eget: s̄ mirū nō ē si adhuc hoī i
 corpore posito illud apparuit quod p̄ corp⁹ assue
 uerat videre. vt p̄ hoc intelligi daretur quo eius anīa
 sp̄ritaliter duci potuisset. q̄ vero se ad siciliā duci te

LIBER. IIII.

status ē qđ sētiri aliud pōt: nisi qđ pre ceteris locis in ei⁹
terre insul⁹ eructate igne tormētoꝝ olle patuerūt: qđ vt
solēt narrare qđ nouerūt laxat⁹ q̄tidie finib⁹ excrescūt
vt mūdi terminio appropiquāte q̄nto certū ē illuc ampli⁹
us exurēdos colligi: tāto ⁊ eadē tormētoꝝ loca ampli⁹
videant⁹ apparere. **¶** Qđ om̄ps de⁹ ad correptionē uiuen-
tiū in h̄ mūdo voluit ostēdi vt mētes infideliū qđ infer-
ni tormēta esse nō credūt: tormētoꝝ loca videāt qđ audi-
ta credere recusāt. **¶** Qđ x̄o siue electi: siue reprobi cui⁹
cōmunis causa in ope fuerit: in loca etiā cōia deducāt
veritat⁹ nobis x̄ba satisfacerēt. si etiā exēpla deessent.
¶ Ip̄a q̄ppe ppter electos in euāgelio dicit. **In** domo p̄f̄s
mei māssiones multe sūt. **¶** Si enī dispar retributio in il-
la bt̄itudie et̄na nō esset: vna poti⁹ māssio q̄s multe essēt.
¶ Multe ḡ māssiones sūt in q̄bus ⁊ distincti bonoꝝ ordies
sūt ppter meritoꝝ p̄sortiū p̄munit⁹ letent⁹: ⁊ tñ vnū de-
nariū oēs laborātes accipiūt qđ in multis māssionib⁹ di-
stinguūt. qz ⁊ vna ē bt̄itudo quā illic p̄cipiūt: ⁊ dispar
retributiōis q̄litas quā p̄ opa diuersa p̄sequunt⁹. **¶** Que
nimirū varietas iudiciū sui diē denūciās ait **Tūc** dicā
messozib⁹. colligite zizaniā ⁊ ligate eā in fascicul⁹ ad cō-
burēdū. **¶** Messozes q̄ppe angeli zizaniā ad cōburēdū ī
fascicul⁹ ligāt: cū pares parib⁹ in tormēt⁹ similib⁹ soci-
ant. vt sup̄bi cū sup̄bis. luxuriosi cū luxuriosis. auari
cū auaris. fallaces cū fallacib⁹. inuidi cū inuidis. in-
fideles cū infidelib⁹ ardeāt. **¶** Cū ergo similes in culpa
ad tormēta similia deducant⁹: qz eos in locis penalib⁹
angeli deputāt: q̄si zizaniarū fasciculos ad cōburēdū
ligant.

Nota.

**Joannis
xiiij.**

math. xiiij

Nota.

¶ Petrus.

¶ Inq̄sitionē meam respōsionis satisfactio patuit
causa rōnis: s̄ qđnā est quesote qđ nōnulli q̄si p̄ er-
rore extrahunt⁹ e corpore: ita vt facti exanimēs redeāt
⁊ eoꝝ quisq̄ audisse se dicat: qz ip̄e nō fuerit qđ erat ius-
sus deduci.

CAP. XXXVI. **¶** De is q̄q̄si p̄ errore educi vident⁹
e corpore. ⁊ de vocatiōe ⁊ reuocatiōe petri monachi. et
de morte ⁊ resuscitatiōe stephani. ac de visiōe cuiusdā
militis: ⁊ de deo dedit cui⁹ dom⁹ sabbato visa est edifi-

Hoc cū sit petre si bñ perpēdit nō error s̄ admo-
 nitio ē. **S**upna ei pietas ex magna mīe sue lar-
 gitate disponit: vt nōnulli etiā p^r exitū ad cor-
 pus redeāt. z tormēta iferni q̄ audita nō credidrāt sal-
 tēvisa ptimescāt. **N**ā quidā ilirician⁹ monach⁹ q̄ in hac
 vrbe i monasterio mecū viuebat mihi narrare p̄sueue-
 rat. qz quodā tpe cū adhuc i heremo moraret aguerit
 q̄ petr⁹ qdā mōach⁹ ex regiōe ort⁹ hiberie q̄ ei i loco va-
 ste solitudis cui euasa nomē ē iheribat. sicut ip̄o narra-
 te didicerat: p̄usq̄ heremū peteret molestia corporis in-
 ueniēte defunct⁹ ē. s̄ ptin⁹ corpi restitut⁹ iferni se suppli-
 cia atq̄ innumera loca flāmarū vidisse testabat^r. **Q**ui eti-
 a3 qdā hui⁹ seculi potētes i eisdē flāmis suspēsos se vi-
 disse narrabat. **Q**ui cū iā duct⁹ esset vt i illas z ip̄e mer-
 gere^r: subito angelū chorufci habit⁹ apparuisse fateba-
 tur: q̄ eū i ignē mergi phiberet. **C**ui etiā dixit. **R**egre-
 dere: z q̄liter tibi p^r b̄viuēdū sit cautissime attēde. p^r
 quā vocē paulatī recalescētib⁹ mēbris ab et̄ne mortis
 somno euigilans: cūcta q̄ circa illū fuerāt gesta narra-
 uit. tātisq̄ se postmodū ieiunijs vigilijsq̄ cōstrixit vt i-
 ferni eū vidisse et ptimuisse tormēta etiā si taceret lin-
 gua: p̄uersatio loqr̄et^r. **Q**uipe cui om̄ipotēt^r dei mira-
 largitate in morte actū ē ne mori debuisset. **S**z qz hūa-
 nū cor grauis valde duricie esse solet: ita vt ip̄e q̄s pena-
 rū ostēsiōnē q̄ oib⁹ vtilis est ptēnat. **N**ā illustris vir ste-
 phanus quē bñ nosti de semetip̄o mihi narrare p̄sueue-
 rat. qz i constantinopolitana vrbe p̄ quadā causa demora-
 tus molestia corporis defunct⁹ est. **C**ūq̄ medic⁹ atq̄ pi-
 gmentari⁹ ad aperiēdū eū atq̄ p̄diendū esset q̄situs: z
 die eodē minime inuent⁹: subsequēte nocte corp⁹ iacu-
 it in hūatū. **Q**ui duct⁹ ad iferni loca: vidit multa q̄ p^r
 audita non credidit. **S**ed cum presidenti iudici presē-
 tatus fuisset: ab eo receptus non est ita vt diceret. **N**on
 hunc adduci: sed stephanum ferrarium iussi. **Q**ui sta-
 tim reductus in corpore est: et stephanus ferrarius q̄
 iuxta cum habitabat: eadem hora defunctus est. **S**ic

Stepha-
 n⁹ qdā pe-
 nas infer-
 ni vidit.

80

LIBER. III.

q̄ probatū est vera fuisse verba que audierat: dum hec effect⁹ mortis stephani demonstrauit. Ante trienniu q̄ in hac pestilentia que hanc urbē clade vehementissima depopulauit. in qua etiā corporali visu sagitte celit⁹ venire: ⁊ singulos quosq̄ ferire videbant: sicut nosti stephanus idē defunct⁹ est. Quidē vero miles in hac eadem urbe nostra pcussus: ad extrema peruenit. Qui eductus e corpore exanimis iacuit: sed citius redijt. et que cū eo fuerāt gesta narrauit. Aiebat enī sicut tunc res eadē etiam multis innotuit. Iq̄ pons erat: sub quo niger atq̄ caliginosus fetoris intolerabilis nebulam exalans fluuius decurrebat. Transacto autem ponte amena erant prata atq̄ virentia: odoriferis herbarū floribus exornata: in quibus albatorū hominū cōuenticula esse videbantur. Tantusq̄ in eodem loco odor suauitatis inerat: vt ipsa suauitatis fragrantia illic deambulantes: habitātesq̄ satiaret. Ibi māssiones erāt diuersorū: singule magnitudine lucis plene. Ibi quedam mire potentie edificabāt domus: que aureis videbatur laterculis construi. sed cuius esset non potuit agnosci. Erāt vero sup ripaz predicti fluminis nōnulla habitacula: sed alia exurgētis fetoris nebula tāgebāt. alia autē exurgēs fetor a flumine minime tangebāt. Nec vero erat in predicto pōte pbatio: vt quisq̄s per eum vellet iniustus transire: in tenebrosū fetentemq̄ fluuiū laberetur. Iusti vero quib⁹ culpa nō obfisteret: securo per eum gressu ac libero ad loca amena peruenirent. Ibi se etiam Petrum ecclesiasticē familie maiorem: qui ante quadriennium est defunctus deorsum positum in locis deterrimis: magno ferri pondere ligatum ac depressum: vidisse confessus est. Qui dum requireret cur ita esset: ea se dixit audisse que nos qui eum in ecclesiastica domo nouimus: scientes eius acta recolimus. Namq̄ dictum est. Nec iccirco patitur quia si quid ei pro faciendā vltione videbatur ad inferendas plagas: plus ex crudelitatis desiderio q̄ obediētie fuisse. q̄ sic fuisse null⁹ q̄ illū nouerat ignorat. Ibi se etiā quedāz pegrinū presbyterū vidisse fatebāt

Adiles q̄
dā ache-
rōtar ely-
sios cam
pos vidit

Nota cer-
tamen.

Nota.

qui ad p̄dictū pontē veniēs tanta p̄ eū auctoritate trā-
sūt: quāta ⁊ hic sinceritate vixit. In eodē quoq; ponte
hūc quē p̄dixim⁹ Stephanū se cognouisse testat⁹ ē. Qui
dū transire voluisset: ei⁹ pes lapsus est: et ex medio cor-
pore iā extra pōtē deiect⁹ a quibusdā deterrimis viris
ex flumine surgētib⁹ p̄ corā deorsū: atq; a quibusdam
abbatis et speciosissimis viris cepit per brachia sursum
trahi. Cūq; h̄ luctamē esset vt hūc boni spūs sursum ma-
li deorsū traherēt: ip̄e q̄ hec videbat ad corpus reuers⁹
est. ⁊ quid de eo pleni⁹ gestū sit: mīme cōguit. Quia ī re
de eiusdē stephani vita dā intelligi: qz in eo mala car-
nis cū elemosinarū operatione certabant. Qui ei per
coras deorsū per brachia trahēbat sursum patz nimirū
quia et elemosinas amauerat: ⁊ carnis vitij perfecte
nō resistebat: q̄ eū deorsū trahēbat. Sed ī illo occulto
arbitris examine qd ī eo vicerit ⁊ nos ⁊ eū q̄ vidit et re-
uocatus ē latet. Cōstat tñ qz idē Stephan⁹ postq; sic supi-
us narraui et infera loca vidit ⁊ ad corp⁹ redijt: p̄fecte
vitā minime correxit. q̄ post multos annos de corpore
adhuc ī certamine vite et mortis exijt. Quia de re colli-
gitur. quia ipsa quoq; infernis supplicia cum demon-
strant alijs hoc in adiutorij: alijs vero in testimonij
fiat. vt isti videant mala que caueant: illi vero eo āpli⁹
puniant: qm̄ inferni supplicia nec visa et cognita vita
revoluerunt.

Petrus.

Quid est hoc queso te q̄ in amenis locis cuiusdam
domus laterculis aureis edificari videbatur: Ri-
diculum est valde si credimus q̄ in illa vita adhuc me-
tallis talibus egeamus.

Gregorius.

Quis hoc si sanus sapit intelligat. sed per hoc qd il-
lic ostensum est quisquis ille est cui mansio ita cō-
struebatur: aperte datur intelligi quid est quod hic o-
peratur. Nam quomodo premia eterne lucis elemos-
inarum largitate promerebitur: nimirum constat qz au-
ro edificat mansionē suam. Quod enim superius me-
moriam fugit vt dicerem: idem miles qui hec viderat
narrabat q̄ eosdem laterculos aureos ad edificationē
domus senes ac iuvenes puellae et pueri fere bāt. Quia

LIBER. III.

ex re colligit. quia hi qbus hec pietas facta est: ipi illic
operatores esse videbant. Sic etiā quidā iuxta nos d⁹
dedit noīe religiosus habitabat q calceamēta solebat
operari. de quo alter per reuelationē vidit q ei⁹ dom⁹
edificabatur: sed i ea⁹ structores sui solo die sabbati vi
debant operari. Qui eiusdē viri postmodū subtiliter
vitā requirēs: inuenit quia ex his que diebus singulis
laborabat: quicquid ex victu atq; vestitu superesse po
tuisset: die sabbato ad beati petri ecclesiam deferre cō
sueuerat: atq; indigētib⁹ erogare. Qua ex re ppende:
qz nō īmerito dom⁹ ipi⁹ fabrica sabbato crescebat.

¶ Petrus.

NAc re mihi idonee video satissactū. s q̄sote: qd eē
dicimus q quorūdam habitacula fetoris nebula
tangebant: quorūdā vero tangi nō poterant. vel q pō
tem quid est q fluiūm vidit?

¶ Gregorius.

Deus de
dit suam
domum
sabbato
tm̄ edifi-
cabat.

Nota.

AFrerū petre imaginib⁹ pensant merita causarū.
Per pōtē q̄pe ad amena loca trāsire iustos aspe
xit. qz angusta valde est semita que ducit ad vitā. Et fe
tentē fluiū decurrentē vidit. qz ad ima defluit quoti
die carnalium hic putredo vitiorū. Et quorundam ha
bitacula fetoris nebula tangebant: z quorundam vero
ab eo tangi non poterāt. quia sunt pleriq; qui mltā iaz
bona opera faciūt: sed tamē adhuc carnalib⁹ vitijs in
cogitationis delectatione tāgunē. et iustū valde est vt
illic nebula fetoris obsideat quos hic adhuc carnis fe
tor delectat. Unde et eandē delectationē carnis eē be
atus. Job in fetore conspiciēs de luxurioso ac lubrico
sententiā ptulit: dicens. Pulcedo illius vermes. Qui
autē perfecte cor ab omni delectatione carnis excuti
unt: cōstat nimirū quia eorū habitacula fetoris nebu
la non tangunt. Et notandū q idem fetor esse et nebu
la visa sit. qz numix carnal⁹ delectatio mētē quā īscit
obscurat: vt veri luminis claritatem nō videat. sed yū
delectat inferius: inde caliginē sup nam patiatur.

Job vice
limo q̄rto

¶ Petrus.

Quam⁹ ne b auctoritate sacri eloquij posse mōstra
ri: vt culpe carnaliū: fetoris penapuniant. ¶ Greg.

Prodest. Namq; libro geneſeos atteſtate didicim⁹. qz ſup ſodomitas dñs ignē ⁊ ſulphur pluit. vt eos et ignis icēderet: et fetoz ſulphuris necaret. **Q**z ei amor illicito corruptibil⁹ carnis arſerāt: ſimul icēdio ⁊ fetore perierūt. q̄ten⁹ ipia ſua cognocerēt: qz etne mortis fetoris ſui delectatione tradidiſſēt. **P**etrus.

De his quibus dubius fui: nībil mibi fateor q̄ ſtitionis remanſiſſe.

CA. XXXVII. **Q**uorundā anime adhuc i corpore poſite penale aliqd de ſpiritualibus vident. ⁊ de theodoro puero.

Sciendū q̄ eſt: qz nō nunq; aīe adhuc i ſuis corporib⁹ poſite penale aliquid de ſpiritualibus vidēt. qđ tamē quibuſdā ad edificationē ſuam: q̄ buſdā vero ptingere ad edificationē audiētū ſolet. nā is de quo i omelijs corā populome narraſſe iā memini inquietus valde theodorus noīe puer fuit. qui in mōa ſteriu⁹ meū fratrem ſuū neceſſitate magis q̄ volūtate ſecutus ē. Cui nimirū grauis erat ſi qđ p ſalute ſua aliqd loqueret. Bona enī nō ſolū facere: ſed etiā audire nō poterat. nunq; ſe ad ſancte puerſationis habitū venire iurando. irascēdo. deridendo teſtabat. In hac autē peſtilētia que nuper hui⁹ vrbis populū magna ex parte pſumpſit: percuſſus i inguine ē perduct⁹ ad mortem. Cūq; extremū ſpīn ageret: puenērūt fratres vt egreſſum illi⁹ orando ptegerent. Jam corp⁹ ei⁹ ab extrema parte erat p mortuū: i ſolo tñ pectore vitalis adhuc calor anhelabat. Cūcti autē fratres tāto p eo ceperūt orare: quāto eū iā videbāt ſub celeritate diſcedere. Tunc repēte cepit eiſdē fratrib⁹ aſſiſtētib⁹ clamare: ⁊ cū magnis vocib⁹ orōnes eoz interrūpere: dicēs. Recedite: ecce draconi ad deuorandū dat⁹ ſū q̄ ppter veſtrā preſentiā deuorare me nō poteſt. caput meū iā in ſuo ore abſorbuit. date locū vt non me ampli⁹ cruciet: ſed faciat quod factur⁹ eſt. ſi ei ad deuorandū datus ſū: quare ppter vos moras patior. Tunc fratres ceperūt ei dicere. Quid eſt qđ loqueris frater: ſignū tibi ſacte crucis imprime. Reſpōdit ille dicēs. Volo me ſignare

Theodoro
puer
pauus.

LIBER. III.

sed nō possum. qz squamis huius draconis p̄mor. Cūqz hoc fratres audirēt: p̄strati in terrā cū lachrymis ceperūt p̄reptione illi⁹ yehemētius orare: et ecce subito cepit eger clamare dicens. Gr̄atias dō. ecce draco q̄ me ad deuorandū acceperat fugit. orōnibus vestris expulſus stare non potuit. p̄ peccatis modo intercedite quia cōuerti paratus sū et secularē vitā fundit⁹ relinq̄re. Homo ergo q̄ sicut iā dictū est ab extrema corporis parte fuerat p̄mortuus referuatus ad vitam: toto corde ad deū cōuersus est. Et postq̄ mutatus mente diu ē flagellis attritus et tūc eius aīa carne soluta est.

Theodo-
ri cōuer-
si.

CA. XXXVIII. d̄ morte crisozij ⁊ monachi cuiusdā yconie.

A contra crisozij⁹ sicut probus propinqu⁹ illi⁹ us cuius iam superius memoriā feci narra- re consuevit: vir in hoc mundo valde idoneus fuit. sed tantum plenus vitij⁹: quantum rebus. superbia tumidus. carnis sue voluptatibus subditus. in acquirendis rebus auaricie facibus accensus. Sed cuz tot malis dominus finem ponere decreuisset: corpora- li hunc molestia percussit. Qui ad extremum veniens eadem hora qua iaz de corpore erat exiturus: apertis oculis vidit teterrimos viros et nigerrimos spirit⁹ coram se assistere: et yehemēter iminere vt ad iferni claustra cum raperent. Cepit tremere. palleſcere. sudare. et magnis vocibus inducias petere. filium suum noīe maximum quem ipse iam monachus monachum vidit: nimis turbatus vocibus vocare dicens. Maxime curre. nunq̄ tibi mali aliquid feci: in fide tua me suscipe. Turbatus mox maximus affuit. lugens ac perstre- pens familia conuenit. eos autem quos ille iſistētes sibi grauit̄ tolerabat: ipsi malignos spiritus videre non poterant: sed eoz̄ p̄sentiam in cōfusione: ⁊ pallore: ⁊ tremore illi⁹ q̄ trahebāt videbant. Pauore autē tetre eozum imaginis huc illucqz vertebāt. in lectulo iacebat. in sinistro latere aspectus eozum ferre non poterat: vertebatur ad parietem: ibiqz aderant. Cūqz cōstrictus nimis relaxari se iā posse desperaret: cepit ma-

Crisozij⁹
vitiosus
homo.

Nota.

gnis vocibus clamare. **I**nducias vel vsqz mane: iduci
as vel vsqz mane. **S**z cū hec clamaret: i ipis vocibz ha
bitaculo sue carnis euulsus ē. **D**e quo nimiz pstat. qd
pro nobis ista nō p se viderit. vt ei? visio nobis pficiat:
quos adhuc diuina patiētia lōganimit̃ expectat. nā
illi tetros spūs aī mortē vidisse z iducias petisse qd p
fuit qd eadē inducias q̃s petijt nō accepit: **E**st etiā nūc
apud nos athanasius ex ysauria p̃sbyter: q̃ in dieb? su
is y conijrem terribilē narrat euenisse. **I**bi nāqz vt ait
quoddā monasteriū thōgolaton dicit. i quo quidā mo
nachus magne estimationis habebat. bonis qppe cer
nebat moribus: atqz in oī sua actione ppositus. **S**ed si
cū ex fine res patuit lōge aliter q̃s apparebat fuit. **N**ā
cū ieiunare se cū fratrib? demonstraret: occulte mādū
care p̃sueuerat. quod ei? vituiz fratres oīno nesciebāt
Sed corporis superueniente molestia ad vite extrema
perduct? est. **Q**ui cū iā esset i fine: fratres ad se oēs qui
monasterio inerāt cōgregari fecit. **A**t illi a tali vt puta
bant viro moriente magnū quid ac dlectabile se ab eo
audire crediderunt. **Q**uibus ip̃e afflictus et tremens
ppulsus ē prodere cui hosti traditus cogebat exire. nā
dixit. **Q**uādo me vobiscū credebatis ieiunare: occul
te comedebam. et ecce nunc ad deuorādū draconi tra
ditus sū. qui cauda sua mea genua pedesqz colligauit
caput suū intra meū os mittens. spiritum meū ebibēs
extrahit. **Q**uibus dictis statim defunctus est. atqz vt
penitendo liberari potuisset: a dracone quē viderat ex
pectatus non est. **Q**uod nimiz cōstat qz ad solam vtili
tatem audientiū viderit: qui eum hostem cui traditus
fuerat: et innotuit et non euasit.

Petrus.

Deceri vellem: si post mortem purgatorius ignis
esse credendus est.

CA. XXXIX. **I**n post mortē purgatorius ignis sit.

Gregorius.

Joā. xij.

Isa. xlix

i

In euāgelio dicit dñs. **A**mbulate dū lucē habetis
Per pphetā q̃ ait. **T**ēpe accepto exaudiui te z
in die salutis audiui te. **Q**d paul? apls exponēs

CLIBER. IIII.

Ecce nunc tēp⁹ acceptabile. ecce nūc dies salutis. **Pa**u-
lomōn q̄ ait. Quodcūqz pōt manus tua facē: instāter
operare. qz nec opus. nec ratio. nec sciētia. nec sapien-
tia erit apud inferos q̄ tu pperas. **Dauid** q̄ ait. Qm̄ i
seculū mīa ei⁹. **Ex** quibus nimirū sententijs cōstat. qd
qualis hinc q̄sqz egreditur: talis in iudicio presentat^r.
Sed tñ de quibuscūqz leuibz culpis esse añ iudiciū pur-
gatorius ignis credendus ē: p eo qz veritas dicit. **Ma**th. xij
si q̄s i scō spū blasphemīā dixerit: neqz i hoc seculo re-
mittit^r ei: neqz i futuro. **In** qua sententia dat^r intelli-
gi quasdā culpas in hoc seculo: quasdā vero i futuro pos-
se laxari. qd enī de vno negat: consequēs intellect⁹ pa-
tet qz de q̄busdā pcedit^r. **Sed** tñ vt p̄diri hoc de paruis
minimisqz peccatis fieri posse credendū ē. sicut est assi-
due ociosus sermo: imoderat⁹ risus: vel peccatu⁹ cure
rei familiaris. q̄ vix sine culpavel ab ipsis agit: qd cul-
pa qualiter declinare debeāt sciunt. aut nō in grauibz
rebus error ignorātie q̄ cūcta etiā post mortē grauant
si adhuc i hac vita positis mīme fuerit relaxata. **Nā** cū
paul⁹ dicat xp̄s esse sū damētū atqz subiūgat. **Si** q̄s su-
per edificauerit super hoc fundamētū. aurū. argentū.
lapides p̄ciosos. ligna. fenū. stipulā. vniuscuiusqz op⁹
quale sit: ignis p̄babit. si cui⁹ opus māsērit: qd supedi-
ficauit mercedē accipiet. si cuius op⁹ arserit detrimētū
patietur. ip̄e aut saluus erit: sic tñ quasi p̄ ignē. **Quan**-
uis hoc de igne tribulatiōis in hac nobis vita adhibi-
to possit intelligi: tñ si quis hoc de igne future purgati-
onis accipiat: pensandū sollicitē ē. qz illū per ignē di-
xit posse saluari nō qui super hoc fundamētū ferrū es-
vel plūbū edificat. id ē peccata maiora: et recircoduri
ora: atqz tunc iam insolubilia. **Sed** lignum. fenum. sti-
pulam. id est peccata minuta atqz leuissima que ignis
facile consumat. **Hoc** tamen sciendū est: quia illic sal-
tem de minimis nichil quisqz purgationis obtinebit:
nisi bonis hoc actibus in hac adhuc vita positus vt il-
lic obtineat: p̄mereatur.

ij. Cor. vi
Eccl. ix.

ps. cxxx
vij.

math. xij

Nota.

CA. XL. De anima pascasij diaconi.

Pascalij
laus.

Demōia
c^o sanat^o

Error pa
scasij.

Nam cū adhuc essem iuuenculus atq; i laico ha
bitu constitutus narrari a maioribus atq; sci
entibus audiui. q; pascasius huius apostolice
sedis diaconus cui² apud nos rectissimi & luculenti de
sancto spiritu libri extant mire sanctitatis vir fuerit.
elemosinarū maxime operibus vacans. cultor pauperū
et contemptor sui. **S**ed hic in ea contentione que in ar
descēte zelo fidelium inter simachum atq; laurentiū
facta est: ad pontificatus ordinem laurentium elegit.
et oīm post vnanimitate superatus: in sua tū sententia
vsq; ad diē sui exitus perstitit: illum amando atq; p
ferendo quez episcoporum iudicio preesse sibi ecclesia
refutauit. **H**ic itaq; cum temporibus simachi aposto
lice sedis p̄sulis esset defunct^o: eius dalmaticā feretro
superpositam demoniacus tetigit: statimq; sanatus ē.
Post multū vero tempus germano capuano epō cuius
superius memoriā feci medici p corporis salute dicta
uerant vt in angularib⁹ terminis lauari debuisset. **Q**ui
ingressus easdem terminas predictum pascasium dia
conum stantem et obsequentem in caloribus inuenit.
Quo visio vehementer extimuit: et quid illic tātus vir
faceret inquisiuit. **C**ui respondit. **P**ro nulla alia cau
sa in hoc penali loco deputatus suz: nisi quia in parte
laurentij contra simachum sensi. **S**ed queso te: pro me
dominum deprecare. atq; in hoc cognosces q; exaudi
tus sis: si hic rediens me non inueneris. **Q**ua de re
vir domini germanus se in precib⁹ strinxit: & post pau
cos dies redijt: sed iam dictum pascasium in loco eodē
minime inuenit. quia enim non malicie: sed ignoran
tie errore peccauerat: purgari post mortem a peccato
potuit. **Q**uod tamen credendū est quia ex illa elemo
sinarum suarum largitate hoc obtinuit: vt tunc posset
promereri veniam cum iam nil posset operari.

Petrus.

Quid hoc est queso te q; in his extremis tempori
bus tam multa de animabus clarescunt que an
te latuerūt. ita vt apertis reuelatiōib⁹ atq; ostensioib⁹
vēturū seculū inferre se nobis atq; aperire videatur.

LIBER. IIII.

CA. XL I. Cur in extremis temporibus tam multa & animabus clarescunt que antea latuerunt.

Gregorius.

Ita est. nam quantum presens seculum propinquat ad finem: tantum futurum seculum ipsa iam quasi propinquitate tangitur: et ex signis manifestioribus aperitur. Quia enim in hoc cogitationes nostras vicissim minime videmus: in illo autem nostra in alterutrum corda conspiciamus. Quid hoc seculum nisi noctem: et quid futurum nisi diem dixerim? Sed quemadmodum cum nox finire et dies incipit oriri ante solis ortum simul aliquo modo tenebre cum luce commixte sunt quousque discedentis noctis reliquie in lucem diei subsequētis perfecte vertantur. Ita huius mundi finis iam cum futuri seculi exordio permiscetur: atque ipse reliquiarum eius tenebre quadam illarum spiritualium permixtione translucent: et que illius mundi sunt multa iam cernimus. Sed nec dum perfecte cognoscimus: quia quasi in quodam mentis crepusculo hec velut ante solem videmus.

Nota.

Petrus.

Pacet quod dicis. sed de tanto viro pascasio hoc animum ad inquisitionem mouet & post mortem ad penalem locum ductus est: cuius feretri vestis tangi potuit: et malignus spiritus ab obsessio homine fugari.

Gregorius.

Nec in re magna debet omnipotentis dei dispensatio et quod sit multiplex agnosci. Cuius iudicio actum est: ut idem vir pascasio et ipse intus aliquanto tempore reciperet quod peccasset: et tamen ante humanos oculos mira per corpus suum post mortem faceret qui ante mortem eis quoque cognoscentibus pia opera fecerit. ut neque hi qui bona eius videant de elemosinarum illius estimatione fallerentur: neque ipsa sine ultione laxaretur culpa: quam nec esse culpam credidit. et ideo hanc fletibus non extinxit.

Petrus.

Quo pascasio miserum raculum fecerit.

Perpēdo que dicis. verū tamē hac rōne p̄strictus:
nō solū que intelligo: s̄ etiā ipsa que in me nō in-
telligo cogor iā peccata formidare. sed queso te: qz pau-
lo sup̄ius sermo de locis penalib⁹ inferni versabatur.
vbi nam esse infernū putam⁹ sup̄ hāc terrā: an subter
hac terra esse credēdus est?

CAP. XLII. Ubi esse infern⁹ credēdus sit.

Gregorius.

DAc de re temere diffinire nō audeo. Nonnulli
namqz quadā terrarū parte infernū esse puta-
uerūt. Alij vero hūc sub terra esse estimāt. Sed
tamē hoc animū pulsāt. qz si iccirco infernū dicim⁹ qz
inferius iacet qd̄ terra a celo est: hoc esse debet infern⁹
a terra. Unde ⁊ fortasse p̄ psalmistā dicim⁹. **Liberasti a-**
poc. v. nimā meā ex inferno inferiori. vt infern⁹ sup̄ior in ter-
ra: infern⁹ vero inferior sub terra esse videat̄. Et ioan-
nis vox in estimatiōe ista cōcordat. q̄ cū signatū libzū
septē sigillis vidisse se diceret. qz nemo inuentus est vi-
gnus neqz in celo. neqz in terra. neqz subtus terrā api-
re libzū ⁊ soluere signacula eius: adiūxit. Et ego flebā
multū. Quē tamē libzū postea p̄ leonem de tribu iuda
dicit aperiri. In quo videlicz libro quid aliud q̄ sacra
scriptura signat̄: quā solus redēptor n̄r aperuit. q̄ hō
fact⁹. moriēdo. resurgēdo. ascēdēdo: cūcta mysteria q̄
in eo fuerāt clausa patefecit. Et nullus in celo: qz neqz
angelus. nullus in terra. qz neqz hō viuēs in corpore.
nullus subtus terrā dign⁹ inuētus est. qz neqz aīe cor-
pore exute aperire nobis p̄ter dñm sacri eloquiū secre-
ta potuerunt. Cū ergo ad aperiendū libzū nullus sub
terra inuētus est dignus dicitur: qd̄ obstat non video
nisi vt sub terra infernus esse credatur.

Petrus.

Queso te. vn⁹ esse gehēne ignis credēdus est: an qn̄
ta pctōz diuersitas fuerit: tāta q̄ estimāda sunt
⁊ ipsa incēdia esse preparata?

CA. XLIII. Utrū vn⁹ gehēne ignis sit: an diuersi?

LIBER. III.

Gregorius.

Unus quidē est gehēne ignis: s non vno modo oēs cruciat pctōres. **U**nus cuiusqz etenī quantū exigit culpa: tāta illic sentiet pena. **N**ā sicut in hoc mūdo sub vno sole multi cōsistūt: nec tñ eiusdē solis ardorē eq̄liter sentiūt. qz alijs plus estuat: atqz alijs min⁹. ita illic in vno igne nō vn⁹ est modus incēdijs. qz qd hic diuersitas corpōz: b̄ illic agit diuersitas pctōz. vt z ignē nō dissimilē habeāt: z tñ eosdē singulos dissimiliter exurat.

Petrus.

Nūqd nō queso te: dicim⁹ eos qui semel illic meriti fuerint semper arduos?

**Unus i-
gnis est e-
terne pe-
ne.**

CA. XLIIII. Si semp ardeāt qui gehēne incēdijs deputant.

Gregorius.

Quoniam constat nimirū z incūctāter verū est. qz sicut finis nō est gaudio bonorū: ita finis nō erit tormētō malorū. **N**ā cū veritas dicat. **I**bunt impij in supplicij eternū: iusti autē in vitā eternā. qz verū est qd p̄misit: falsum p̄culdubio nō erit quod minatus est deus.

mat. xxv

Petrus.

Quid si quis dicat. iccirco peccātib⁹ eternā penā minatus est: vt eos a pctōz p̄petratiōe cōpescēt?

Gregorius.

Si falsū est qd minat⁹ est: vt ab iniusticia corrigēt: etiā falsa est pollicit⁹: vt ad iusticiā puocaret. **S**i qd hoc dicere vel insanus presumat: **E**t si minatus est quod nō erat impleturus dū asserere eū misericordem volum⁹ fallacēs qd dici nephas est. **P**redicare compellimur.

Petrus.

Scire velim quomodo iustū sit vt culpa que cū sine p̄petrata est: sine fine puniat.

Gregorius.

Hoc recte dicitur: si districtus iudex nō corda hominū: s facta pensaret. **I**niqui enī ideo cum sine deliquerūt qz cū sine vixerūt. **N**ā voluissēt utiqz si potuissent sine fine viuere: vt potuissent sine fine peccare. **O**stēdūt enī quia in peccato semper viuere cupiūt: q

Nota.

nunq̃ desinūt peccare dū viuūt. Ad magnā ergo iusti-
ciam iudicantis pertinet: vt nunq̃ careāt supplicio q̃
in hac vita nunq̃ voluerūt carere pctō.

¶ Petrus.

Nullus iust⁹ crudelitate pascitur: ⁊ deliquēs ser-
uus a iusto dño iccirco cedi p̃cipi: vt a neq̃tia cor-
rigat. Ad hoc ergo vapulat: vt emendari debeat. Iniq̃
aut̃ gehēne ignib⁹ traditi si ad correctionē nō pueniūt
quo sine semper ardebūt.

¶ Gregorius.

Om̃ipotens de⁹ q̃ pius est: miseroꝝ cruciatu nō
pascit. q̃z vero iustus ē: ab liquoꝝ vltione i ppetu-
um nō sedat. S; iniq̃ oēs et̃no supplicio deputati sua
quidē iniquitate puniunt: ⁊ tñ ad aliquid ardebūt. Sci-
licet vt iusti omnes i deo videant gaudia que percipi-
unt: et in illis respiciant supplicia que euaserunt. qua-
tenus tanto magis in eternū gratie diuine debitoꝝ
se esse cognoscant: quanto in eternum mala puniri cō-
spiciunt que ei⁹ adiutorio vicerūt.

¶ Petrus.

E ubi est q̃ sancti cum inimicis suis quos tūc ar-
dere vident nō orabūt: quibus vtiq̃ dictū est: p̃
inimicis vestris orate.

¶ Gregorius.

Pro inimicis suis orant eo tempore quo possūt ad
fructuosam penitentiam eorum corda conuertere:
atq̃ ipsa conuersione saluare. Quid enim aliud p̃
inimicis orandum est: nisi hoc quod apostolus ait. Et
det illis deus penitentiam ad cognoscendum verita-
tem: et respiscant a diaboli laqueis a quo capti tenen-
tur ad ipsius voluntatem. Et quomodo pro illis tunc
orabunt qui iam nullatenus possunt ad iusticie opera
ab iniquitate p̃mutari. Eadem itaq̃ causa est cur nō
oretur tunc pro hominibus igni eterno damnatis: que
nunc: etiam causa est vt non oretur pro diabolo ange-
lisq̃ eius eterno supplicio deputatis: que nunc etiam
causa vt non orent sancti homines pro hominibus in-
fidelibus impijsq̃ defunctis: quia pro eis vtiq̃ quos
eterno deputatos supplicio iam nouerunt: ante illum
iudicis iusti conspectum orationis sue meritum cassa-
ri refugiunt. Quod si nunc quoq̃ viuētes iusti mor-
tuis: damnatis: iniustis: minime compatiūtur quan-

Cur mali
et̃naliter
puniant

Cur facti
p̃dānat⁹
nō orant

LIBER. III.

do adhuc aliquid iudicabile de sua carne se ppeti etiā
īpī nouerunt. Quanto enī districtius tunc iniquorū
tormentā respiciunt: tanto ab omni vitio corruptionis
exuti īpī iam iusticie viciniū atq; arctius inherēbūt
Sic quippe eorū mentes per hoc quod iustissimo iu-
dici liberent: vīs districtiōis absorbet: vt omnino eis
non liceat: q̄cqd ab illius eterne regule subtilitate di-
scordat.

Petrus.

Non est iam q̄ respondere debeam aperte rationi.
Sed hec nunc questio mentez mouet quomodo a-
nima immortalis dicitur duz constat q̄ imperpetuo i-
gne moriatur.

**CA. XLV. Quomodo anima immortalis dicitur si
constat q̄ mortis damnatione puniatur.**

Gregorius.

Quia duobus modis vita dicitur: duobus etiā
modis mors debet intelligi. Aliud nanq; ē q̄ i
deo viuimus aliud vero q̄ in hoc q̄ conditi vel
creati sumus. Itēz aliud est beate viuere: atq; aliud es-
sentialiter. Vita itaq; mortalis esse intelligit: z imorta-
lis. Mortalis quippe qz beate viuere amittit. Immor-
talis aut qz essentialiter viuere nunq; desinit. z nature
sue vitam perdere non valet: cuz impetua fuerit mor-
te damnata. Illic enī posita beata esse perdit: et eē nō
perdit. Qua ex re cogit sp vt z mortēz sine morte: z de-
fectum sine defectu: et finem sine fine patiat. quate-
nus ei z mors immortalis sit: z defectus indeficiens: et
finis infinitus.

Petrus.

Quis hāc tā inexplicabilē dānationis sententiāz
cuiuslibet sit operis ad exitum veniens nō perti-
melcat: quando et si iā nouit quid egit z adhuc tamen
facta illius q̄ subtiliter iudicetur ignorat.

**CA. XLVI. de quodā sancto viro q̄ueniens ad mor-
tem expauit.**

Gregorius.

Asseris ita ē petre. Sed plerūq; de culpis mi-
nimis īpē solus pauor egredientes aīas iusto-
rum purgat: sicut quoq; narrari de quodā san-

Anima z
mortal z
immorta
lis est.

cto viro me frequenter audisti. Qui ad mortē veniens
vehemēter timuit. & post mortē discipulis ī stola candi
da apparuit. & q̄ p̄clare sit susceptus idicauit.

CA. XLVII. q̄ quidā ne ī morte timeāt: reuelatiōe
roborant. & de anthonio & merulo & iohanne monachis

Nonnunq̄ vero om̄s de trepidatiū mentes q̄
busdā prius reuelationib⁹ roborat: vt ī morte
minime pertimescāt. Hā quidā mecū ī mona
sterio frater anthoni⁹ noīe viuebat: qui ī multis q̄tidia
nis lachrymis ad gaudia patrie celestis anhelabat. Cū
q̄ studiosissime & magno feruoris desiderio sacra eloq̄a
meditaret: non ī eis verba scientie: sed fletū cōpun
ctiōis inquirebat. quatenus per hec exaltata mēs ei⁹
inardesceret: et ima deserens ad regionē celestis p̄ie
per tēplationē volaret. Huic per visionē nocturnā di
ctū est. Paratus esto: q̄ dñs iussit migrare te. Cūq̄ il
le nō habere sūptus ad migrandū diceret: responsū
ptinus audiuit dicēs. Si de peccatis imis agis dimis
sa sunt. Quod cū semel audisset: & magno adhuc metu
trepidaret: nocte q̄ alia eisdē verbis ē admonit⁹. Tūc
post quinq̄ dies febre correptus: cunctis fratrib⁹ orā
tibus flētibusq̄ defunctus est.

Visio an
thonij.

Meruli
visio no
cturna.

Huius etiam frater ī eodem monasterio merulus
dicebatur vehemēter lachrymis atq̄ elemosinis
intentus. psalmodia vero ex ore illius pene nullotem
pore cessare p̄sueuerat. excepto cū aut alimentū corpi
aut membra dedisset sopori. Huic nocturna visione ap
paruit q̄ ex albis floribus corona de celo ī caput illi⁹
descendebat. ¶ Qui mox molestia corporis occupat⁹
cū magna securitate animi atq̄ hilaritate defunct⁹ ē.
Ad cuius sepulchrum dum petrus qui nunc monaste
rio meo preest sibi sepulturam facere post annos. xiiij.
voluisset tanta vt asseritur de eodem sepulchro illi⁹ fra
grantia suauitatis emanauit: ac si illic florum omniū
fuisent odoramenta congregata. ¶ Qua ex re mani
feste patuit q̄ verum fuit quod per nocturnam visionē
vidit.

LIBER. IIII.

In eodē q̄ monasterio alius quidā iōānes dictus est: magne indolē adolescēs. q̄ etatē suā intellectu et humilitatis dulcedine et grauitate trāsigebat. Huic egrotāti atq; ad extremū deducto p̄ nocturnā visionē ei quidā senex apparuit: et hūc vīrga tetigit: eiq; dixit. Surge. ex hac enī molestia modo minime morieris: sed parat⁹ esto: qz longū tēpus hic factur⁹ nō eris. Qui dū iā esset a medicis despat⁹: repēte sanatus est atq; cōualuit. rē quā viderat narrauit. seq; p̄ biēniū i dei fūcio sicut p̄dixi vltra ctatis sue annos exhibuit. Ante h̄ autē trienniū cū quidā frater fuisset mortuus: atq; eiusdē mōasterij coemiterio a nobis sepult⁹. cūctis nob̄ ab eodē coemiterio exeūtib⁹ idē iōānes sicut postmodū pallidus et tremēs indicauit illic nobis discedētib⁹ inuētus: ab eodē frē q̄ mortu⁹ fuerat de sepulchro vocatus ē. Qd̄ mox etiā subsequēs finis edocuit. Nam post dies. x. inuasus febrib⁹: carne solutus est.

Elisio 10-
annis.

Decerni vellē si hoc qd̄ per nocturnas visiones ostēditur debeat obseruari.

CAP. XLVIII. An obfuāda sint somnia. et quot sunt modi somniorū.

Gregorius.

In hoc petre sciēdum ē. qz sex modis tāgūt animū imagines somniorū. Aliqñ nāq; somnia vētris plenitudine vel inanitate. aliqñ vero illusionē. aliqñ cogitationē simul et illusionē. aliqñ reuelationē. aliqñ autē cogitationē simul et reuelationē gñantur. Sed duo q̄ p̄mo dixim⁹ oī expimēto cognoscim⁹: subiuūcta autē q̄tuor in sacre scripture pagina repim⁹. Sōnia enī nisi plerūq; ab occulto hoste p̄ illusionē fierent nequaq; hoc vir sapiēs indicaret: dicēs. Multos enī errare fecerūt somnia et exciderūt sperātes in illis. Et iterū. Nō auguriabimini: nec obseruabit⁹ sōnia. Qui bus p̄fecto verbis cuius sint detestatiōis ostēdit q̄ augurijs iungunt. Rursus. Nisi aliqñ ex cogitatione simul et illusionē pcederet: vir sapiēs minime dixisset. Multas curas sequuntur somnia. Et nisi aliqñ sōnia

Sex mo-
di somni-
orum.

Eccliaſti
ci. xxiii
Leui. xix

Eccl. v.

ex mysterio reuelationis oriuntur: ioseph preferendum se
fratribus somnio non videret. nec sponsum marie ut abla-
to puero in egyptum fugeret per somnium angelus admo-
neret. **R**ursum. nisi aliquando ex cogitatione simul et re-
uelatione prederet: nequaquam daniel propheta nabucho-
donosor visionem differens a radice cogitationis ichoas
set dicens. **T**u rex cepisti cogitare in stratu tuo quod esset
futurum. post hoc et quod reuelat mysteria: ostendit tibi quod
ventura sunt. et paulo post videbas: et ecce quasi statua
vna grandis. statua illa magna et statura sublimis sta-
bat contra te. etc. **D**aniel itaque dum somnium ad implendum
reuerenter insinuat: et ex qua ortum sit cogitatione ma-
nifestat patenter ostendit quod hoc plerumque cogitatione fit
et reuelatione generetur. **S**ed nimis cum somnia tot re-
quiritatibus alternentur: tanto eis credi difficilius debet
quanto et quo impulsu veniant facilius non elucet. **S**ancti
autem viri inter illusiones atque reuelationes ipsas visionum
voces aut imagines quodam intimo sapore discernunt:
ut sciant vel quid a bono spiritu percipiant: vel quid ab il-
lusione patiantur. **N**am si erga hec mens cauta non fue-
rit: per deceptorum spiritum multis se vanitatibus immergit.
quod nonnunquam solet multa vera predicare: ut ad extremum
valeat animam ex vna aliqua falsitate laqueare.

Nota.

CA. XLIX. De quodam cui per somnium longa vite spa-
cia promissa sunt: et in breui tempore morte rescata.

**Quidam
sonio de-
ceptus.**

Nuper namque nostrorum cuidam certum est contingisse. qui duos
somnia vehementer attenderet: ei per somnium longa
spacia huius vite promissa sunt. Cumque multas pecu-
nias per longioris vite stipendium collegisset: ita repente de-
functus est ut intactas omnes relinqueret: et ipse secum nichil

O ex bono opere portaret.

Quis ille sit meminimus. sed queso te: ea que cepimus
exequamur. **P**utamus ne animabus aliquid prodesse
si mortuorum corpora fuerint in ecclesiis sepulta?

Petrus.

CA. I. An prosit animabus si mortuorum corpora in ec-
clesia fuerint sepulta?

88

LIBER. III.

Quæ grauia peccata nō depmūt: hoc pdest mor-
tuis si in ecclesia sepeliant q̄ eorū primi quoti-
ens ad eadē sacra loca cōueniunt: suorū quorū
sepulchra cōspiciunt recordant. et p̄ eis dño p̄ces fun-
dunt. Nā q̄s peccata grauia depmūt: nō absolutionez
potius q̄ ad maiorē dānationis cumulū eorū corpora in
ecclesijs ponunt. Quod meli⁹ ostendere poterim⁹ si ea
que dieb⁹ nostris gesta sunt breuiter enarremus.

Quibus
mortuis
psit in ec-
clia sepe-
liri.

C. A. LI. De quadā sanctimoniali femina i ecclesia scti
laurentij sepulta q̄ dimidia apparuit incensa.

Quoniam vite venerabilis felix portuēsis epus
sabinensi puincia ortus atq; nutritus ē. Qui
quadā sctimonialē seminā in loco eodem fuis-
se testatur. que carnis quidē continentia habuit: s̄ lin-
gue p̄ccitatē atq; stultiloquiū non declinauit. Hec i-
gitur defuncta atq; in ecclesia sepulta est. Eadē autez
nocte custos eiusdē ecclesie per reuelationē vidit: quia
deducta ante sacrū altare per mediū secabatur. et ps
vna illius igne cremabatur: et pars altera intacta re-
manebat. Cūq; hoc surgens mane fratribus narra-
set: locū ostenderet in quo fuerat igne cōsumpta ip̄a
flāme obustio ita ante altare in marmoribus apparu-
it: ac si illic eadem femina igne corporeo fuisset concre-
mata. Qua ex re aperte datur intelligi: quia hi quib⁹
peccata dimissa nō fuerint: ad euitandum iudiciū sa-
cris locis post mortem non valeant adiuuari.

Donial
seminista

C. A. LII. De valeriani patricij sepultura.

Iannes q̄ vir magnificus in hac vrbe locum
prefectorum seruans: cuius grauitatis atq; ve-
ritatis sit nouimus: qui mihi testatus est vale-
rianum patricium in ciuitate que brixa dicitur fuisse
defunctum. Cui eiusdem ciuitatis episcopus accepto
precio locum in ecclesia prebuit: i quo sepeliri debuif-
set. Qui videlicet valerianus vsq; ad etatez decrepitā
leuis ac lubricus extitit: modumq; suis prauitatibus
ponere contempsit. Eadem vero nocte qua sepultus
est beatus Faustinus martyr: in cuius ecclesia cor-

De vale-
riano pa-
tricio.

pus illius fuerat humanū custodi suo apparuit dicēs.
Gladez dic epōvt pūciat hinc fetētes carnes quas hic
posuit. qđ si non fecerit: die tricesimo ipse moriet. Quā
visionem custos epō timuit cōfiteri: ⁊ rursus admoni-
tus declinauit. Die at tricesimo eiusdē ciuitatis epus
cū vespertina hora san^o atq; incolumis ad lectū redissz
subita et inopinata morte defunctus est.
CA. LIII. De corpore valentini ab ecclesia post mor-
tem proiecto.

Hest quoq; in presenti venerabilis frater venā
cuius lunensis epus: et magnificus liberius vir
nobilissimus atq; veracissimus. qui se scire su-
osq; hoies interfuisse testatur ei rei quā narrauit nup
in genuensi vrbe cōtigisse. Ibi nanq; vt dicunt valenti-
nus noīe ecclesie mediolanensis defensor defunctus ē
vir valde lubricus et cunctis leuitatib⁹ occupatus: cu-
ius corpus ī ecclesia beati martyris syri sepultum est.
Nocte autē media in eadem ecclesia facte sunt voces ac
si quis violenter ex ea repelleretur: atq; traherē foras
Ad quas nimirum voces cucurrerūt custodes: et vide-
runt duos quosdā deterrimos spūs: qui eiusdē valēti-
ni pedes quadam ligatura strinxerant. et eū ab ecclia
clamātē ac nimirum vociferātē foras trahebāt. qui vide-
licet exterriti ad sua strata reuersi sunt. Nane autē fa-
cto aperientes sepulchrū in quo idem valentinus posi-
tus fuerat: eius corpus non inuenerūt. Cūq; extra ec-
clesiam quererēt vbi proiectum esset: inuenerūt hoc in
sepulchro alio positum ligatis adhuc pedibus sicut ab
ecclesia fuerat abstractū. Ex qua re petre collige qđ hi
quos peccata grauiā deprimūt si in sacro loco sepeliri
se faciant: restat vt etiā de sua presumptiōe iudicent.
quatenus eos sacra loca non liberent: sed etia culpa
temeritatis accusent.

CA. LIIII. De tinctoris corpore in ecclesia sepulto
post non inuento.

Nam qđ qđ in hac vrbe ptigerit: tinctoz qui hic ha-
bitant multitudo testatur. qđ quidam artis coruz
primus cū defunctus fuisset: in ecclesia beati ianuarij

LIBER. III.

martyris iuxta portā scti laurentij a iuge sua sepult⁹ est. Sequēti aut nocte ex eadē sepultura audiēte custo de ei⁹ spūs cepit clamare. Ardeo: ardeo. Cū ū diu has duas voces emisisset: custos h ei⁹ nūciauit vxori. vxor vero illius eos q diligētē inspicerēt artis ei⁹dē viros trāsmisit ad ecclesiā: volēs cognoscere q̄liter ei⁹ corp⁹ esset in sepulchro de q̄talia clamaret. Qui aperientes sepulch⁹ vestimēta qdē itacta reperierūt. q̄ nūc vsq̄ i eadem ecclesia p ei⁹dē causa testimonio seruant. cor pus vero illius omnino nō inuenerūt: ac si i sepulchro eodem positum non fuisset. Qua ex re colligendū est quā vltione anima eius dānata sit: cuius et caro est ab ecclesia proiecta. Quid igitur sacra loca sepultis pro sunt: quando hi qui indigni sunt ab eisdem sacris locis diuinitus proijciuntur.

Corp⁹ tī-
ctoris in
sepulchro
cōbustū.

¶ Petrus.

Quidnam ergo esse poterit quod mortuorū valeat animabus prodesse?

CA. LV. Quid sit quod post mortem valeat ad abso-
lutionem animas adiuuare. ⁊ de centūcellensi presby-
tero qui a cuiusdā spiritu petitus est: vt per sacraz ho-
stiam post mortem potuisset adiuuari. et de anima ius-
ti monachi.

¶ Gregorius.

Si culpe post mortē insolubiles nō sūt: multum
solet anīas etiā post mortē sacra oblatio hostie
salutaris adiuuare: ita vt hanc nōnunq̄ ipse de-
functor a se expetere videant. Nā p̄dictus felix eps a
quodā vite venerabilis psbytero: q̄ vsq̄ ante bienniu⁹
vixit: ⁊ in diocesi centūcellensis vrbis habitabat. atq̄
ecclesie beati iohannis q̄ in loco q̄ dicit̄ tauriana sita ē
p̄erat: cognouisse se asserit q̄ idem psbyter in eodē loco
in quo aque calide vapores nimios faciūt quotiēs cor-
poris necessitas exigebat lauari cōsueuerat. Ubi du⁹
die quadā fuisset ingressus: inuenit quēdā incognitū
virum ad suum obsequium preparatum. qui sibi de pe-
dibus calceamenta abstraheret. vestimēta susciperet.
⁊ exeunti de caloribus sabana preberet. atq̄ omnem i-
nisteriū cū magno famulatu perageret. Cūq̄ hoc se-
pius fieret: idem psbyter die quadam ad balnea itur⁹

Mortu⁹
balneāti
famula-
bat.

Quod obla-
tio hostia
rū mortu-
is sit vtilis

intra semetipm cogitās: dixit. **V**iro illi q̄ mihi solet tā deuotissime ad lauādū obsequi i grat⁹ apparere nō de-
beo: s̄ aliquid mihi necesse ē ei p munere portare. **T**ūc
duas secū oblationū coronas detulit. q̄ mox vt perue-
nit ad locū hoīem iuenit: atq; ex more eius obseq̄o i oī
bus vsus est. **L**auit itaq; z cū iā vestitus voluisset egre-
di: hoc quod secū detulerat obsequēti sibi viro p bñdi-
ctione obtulit. petēs vt benigne susci peret qđ ei gratia
charitatis offerret. **C**ui ille merēs afflictus qz respōdit
Mibi ista quare das pater? **I**ste panis scūs ē. ego hūc
manducare nō possū. ego etenī quē vides hui⁹ loci dñs
aliqui fui: s̄ p culpis meis hic post mortē deputat⁹ sum
si autē mihi p̄stare vis: oīpotenti deo offer hūc panem
vt p peccatis meis interueniat. **E**t tūc exaudītū te eē
cognosce: cū huc ad lauādū veneris z me minime rep-
pereris. **I**n q̄bus verbis disparuit. z is q̄ homo esse vi-
debatur: euanesceđo inoruit qz spūs fuit. **I**dem x̄o p̄s-
byter ebdomada p̄tinua se p eo i lachrymis afflixit. sa-
lutarem hostiā q̄tidie obtulit. z reuersus p̄ ad balneū
eū iā mīme inuenit. **Q**ua ex re quātū p̄sit aīab⁹ imola-
tio sacre oblationis ostenditur quādo hanc et ipsi mor-
tuoꝝ spiritus a viuentibus petunt: et signa indicāt
quibus per eam absoluti videantur.

Neq; hoc silendūz puto quod actum in meo mona-
sterio ante hoc triennium reminiscor. **Q**uidam
nanq; monachus iustus nomine: medicinali arte fue-
rat imbutus. qui mihi in eodez monasterio constituto
sedule obsequi atq; in assiduis egritudinibus meis ex-
cubare consueuerat. **H**ic itaq; lāguore corporis puen-
tus ad extremum deductus est. **C**ui in ipsa sua mole-
stia frater germanus nomine cupiosus seruiebat. qui
ipsi quoq; nunc in hac vrbē per eandem medicīne artē
temporalis vite stipendia sectatur. **S**ed predictus ius-
tus cū iam se ad extremū peruenisse cognouisset: eidē
cupioso fratri suo quia occultatos tres aureos haberz
innotuit. **Q**uod numiz fratribus non potuit celari: s̄
subtiliter indagātes atq; illi⁹ omnia medicamēta per-
scrutantes eosdez tres aureos inuenerunt absconditos

LIBER. IIII.

in medicamine. Quod mox vt mihi nunciatū est tātū malum de fratre qui nobiscū cōmuniter vixerat: equanimiter ferre nō valui. quippe quia eiusdem mei mōasterij semper regula fuerat: vt cūcti fratres ita cōmuniter viuerent: quatenus eis singulis nulla haberi propria liceret. imo terrore percussus cogitare cepi: vlt qd ad purgationē moriētis facerem: vel quid ad exēplū viuētibz fratribz pūderem. Precioso igit̃ eiusdē mōasterij preposito ad me accersito dixi. Vide z vt nullus ex fratribz se ad eū moriētē iūgat: nec sermonez p̃solationis ex cuiuslibet eoz ore percipiat. sed cum in morte p̃stitutus fratres exq̃sierit: ei suus carnalis frater dicat. Quia per aureos quos occultatos habuit: a cūctis fratribz abhominat⁹ sit: vt saltē in morte de culpa sua mētē ip̃ius amaritudo trāsfuerberet: atq; a peccato qd perpetrauerat purget. Cū vero mortu⁹ fuerit: corpus illi⁹ cū fratrū corporibus nō ponatur: sed q̃libet in sterquilinio fossam facite: in ea corpus eius p̃citate: ibiq; super eum tres aureos quos reliquit iactate. omnes simul clamātes. Pecunia tua tecū sit in perditione: et sic eum terra operite. In quibz vtrisq; rebz vnā morientibz: alterā vero volui prodesse fratribz viuētibz: vt z illū amaritudo mortis a culpa solubilez faceret: z istos auaricie tāta dānatio terreret: atq; a culpa prohiberet. quod ita factum est. Rā cū idem monachus peruenisset ad mortem: atq; anxie se quereretur cōmēdare fratribz z nullus ei a fratribz applicare et loqui dignaret: ei carnalis frater cur ab omnibus fratribz esset abhominatus: indicauit. Qui protinus d̃ reatu suo vehementer ingemuit: atq; in ipsa sue tristitia e corpore exiuit. q̃ ita est sepultus vt dixeram. Sed fratres omnes ex eadem eius sententia cōturbati: ceperūt singuli extrema q̃q; z vtilia z que eis habere regulariter sēp licuerat ad medium proferre: vehementerq; formidare ne quid apud eos esset vnde reprehendi potuissent. ¶ Cum vero post mortem eius triginta iam essent dies euoluti: cepit animus meus defuncto fratri compati: eiusq; cum dolore graui supplicia

Attēde p
uidū gre
gorii sc̃m

per obla-
tionē h
stie iustus
a penis li
berat⁹ est

pensare: et si quod esset ereptionis ei⁹ remediū querere
Tunc vocato ad me eodē precioso monasterij mei ppo-
sito tristis dixi. **Q**ui est q⁹ frater ille q⁹ defunct⁹ ē i igne
cruciat⁹. debemus ei aliquid charitatis impēdere: et
eum in quantū possumus vt eripiatur adiuuare. **C**la-
de itaqz: et ab hodierna die diebus triginta cōtinuis
offerre pro eo sacrificium stude. vt nullus omnino pre-
termittatur dies: quo pro absolutione illius hostia sa-
lutaris non offeratur. **Q**ui p⁹tinus abscessit: et paruit
Nobis autez alia curantibus atqz dies euolutos non
numerantibus idem frater qui defunctus fuerat no-
cte quadaz fratri suo germano cupioso per visionē ap-
paruit. **Q**ue z ille cum vidisset inquisiuit: dicēs. **Q**uid
est frater: quomodo es? **C**ui respondit. **N**ūc vsqz male
fui: sed iam modo bene sū: quia hodie cōmunionē re-
cepi. **Q**uod idem cupiosus pergens protinus indica-
uit fratribus in monasterio. **F**ratres vero sollicite cō-
putauerunt dies: et ipse dies extiterat quo pro eo tri-
cesima oblatio fuerat impleta. **C**unqz cupiosus nesci-
ret quid pro eo fratres agerent: et fratres ignorassent
quid de illo cupiosus vidisset vno eodemqz tempore dū
cognosceret ille quid isti egerant: atqz isti cognoscerēt
quid ille viderat concordantes simul visione et sacrifi-
cio res aperte claruit. quia frater q⁹ defunctus fuerat:
per salubrē hostiam euasit suppliciū. **Petrus.**

Intra sunt valde q⁹ dicis et nō mediocriter leta.

CA. LVI. de vita et trāsitu cassij epi. **G**regorius.

Uisio cas-
si epi.

Nobis in dubium veniāt verba mortuoz: cō-
firmant hec facta viuētū. **N**ā vir vite venera-
bilis cassius narniensis epus: qui q⁹tidianū of-
ferre consueuerat deo sacrificium: seqz in lachrymas
inter ipsa sacrificiorum archana mactabat mandatū
domini per cuiusdā sui visionem p⁹byteri suscepit: di-
cens. **A**ge quod agis. opera quod operaris. non cesset
pes tuus. non cesset manus tua. natali apostolorū ve-
nies ad me: et retribuam tibi mercedem tuam. **Q**ui
post annos septem ipso natalicio apostolorū die cū mis-

LIBER. IIII.

farum solēnia peregisset: et mysteria sacre ꝓmunionis accepisset e corpore exiuit.

CA. LVII. De quodā ab hostibus capto cui⁹ vīcula oblationis hora soluebantur. et de baraca nauta ꝓ salutarē hostiam a naufragio liberato.

Hoc quoq; quod audiuius quēdā apud hostes in captiuitate positum: ⁊ in vinculis religatū fuisse ꝓ quo sua coniunx diebus certis sacrificium offerre consueuerat. Qui longo ꝓst tempore ad coniugeꝝ reuersus: quibus diebus eius vincula soluerentur innotuit. eiusq; coniunx illos fuisse dies quibꝫ ꝓ eo sacrificium offerebat: recognouit.

**Captiu⁹
liberat⁹.**

Et alia etiam re que nobis ante annos septem gesta est: certissime confirmatur. Agat⁹ enim panormitanus epus: sicut fideles mihi ac religiosi viri multū testati sunt atq; testantur: cum beate memorie antecessoris mei tempore iussus esset vt romā veniret: vī nimie tempestatis pertulit: ita vt se ex tanto vndarū periculo euadere posse diffideret. nauta vero illi⁹ baraca nomine qui nunc eiusdem ecclesie clericatus officio fūgitur: ꝓst nauem carabum regebat. ruptoq; fune euz eodem carabo quem regebat inter vndarum cumulos repente disparuit. nauis autem cui episcopus ꝓererat tandem ꝓst multa pericula ad osticam insulam fluctibus quassata peruenit. Cūq; die tertio episcopus nauitam qui ab eo abreptus in carabo fuerat: in nulla maris parte viderit aparere: vebemēter afflictus mortuum credidit. sed ꝓ obsequium charitatis viuū vnū quod mortuo debebat impendit: ⁊ omnipotenti deo ꝓ absolutiōe eius aīe offerre sacrificiū victime salutaris iubet. quo oblato restaurata naue ꝓrexerit ad italiam. Cūq; ad romanū portum venisset: illic nauitam reperit quem mortuum putabat. tunc inopinata exultatione gauisus est: et eum qualiter tot diebus in illo tāto maris periculo viuere potuisset: inquisiuit. Qui videlicet indicauit quotiens in illius tempestatis flucti-

**Agathus
episcop⁹**

bus cum eodem quem regebat fuisset caraboverfatus
qualiter cum illo vndis pleno natauerat: et quotiens
eo a superiori parte deorsum verso ipse carine eius su-
persederet. adiungens cum diebus ac noctibus hoc in-
cessanter faceret: iamq3 eius virtus funditus ex fame
simul et labore cecidisset: quo eum ordine diuina mise-
ricordia seruauerit indicauit. **E**tenim quod etiã nunc
vsq3 testatur dicens. **L**aborans in fluctibus atq3 desi-
ciens subito mentis pondere sum grauatus: ita vt ne-
q3 vigilare me crederem: neq3 de p̃ssus somno essem. et
ecce in eodez medio mari me posito quidam apparuit
qui mihi panem ad refectionem detulit. **Q**uez mox vt
comedi vires recepi. nec longe post nauis transiens af-
fuit que me ab illo vndarum periculo suscepit: atq3 ad
terram deduxit. **Q**uod scilicet episcopus audiens re-
quisiuit diem atq3 illo fuisse die repperit quo pro eo p̃s-
byter in ostica insula deo omnipotenti hostiã sacre ob-
lationis immolauit.

Attende

Petrus.

Et que narras ipse q3 in sicilia positus agnouit.

Gregorius.

Incirco credo q3 hoc tam aperte cum viuentib3 ac
nescientibus agitur: vt cunctis hec agentibus at-
q3 scientibus ostendatur. quia si insolubiles culpe non
fuerint: ad absolutionem prodesse etiã mortuis victi-
me sacre oblatiõis posuit. **S**3 sciẽdũ ẽ q3 illi sacre victi-
me mortuis profunt: qui hic viuendo obtinuerunt: vt
eos etiã post mortez bona adiunent que hic pro ipis
ab alijs fiunt.

CA. LVIII. de xtute ac mysterio victime salutaris.

Nota di-
ligenter.

Iter hec autem pensandum est q3 timor sit via
vt bonum quod quisq3 post mortem suam spe-
rat agi per alios agat ipse dum viuunt per se. be-
atius quippe est liberum exire: q3 post vincula liberta-
tem querere. **D**ebemus itaq3 presens seculum vel quia
iam conspiciamus defluxisse tota mente contẽnere quo-
tidiana deo lachrymarum sacrificia: quotidianas car-
nis eius et sanguinis hostias immolare. **H**ec nanq3 sin-

LIBER. III.

gulariter victima ab eterno interitu animam saluat: que illam nobis mortem vni geniti per mysteriuz reparat. qui licet resurgens a mortuis iam non moritur: et mors ei vltra non dominabitur: tamen in seipso imortaliter atq; incorruptibiliter viuens pro nobis iteruz in hoc mysterio sacre oblationis immolatur. **E**i⁹ quippe ibi corpus sumitur. eius caro in populi salutez partitur. eius sanguis non iam in manus infidelium: sed in ora fidelium funditur. **H**ic ergo pensemus quale sit pro nobis hoc sacrificiuz quod pro absolutione nostra passionem vni geniti filij semper imitatur. **Q**uis enim fidelium habere dubium possit in ipsa imolationis hora ad sacerdotis vocem celos aperiri: in illo iesu christi mysterio angelorum choros adesse summis ima sociari: terrena celestibus iungi. vnum quoq; ex visibilib⁹ atq; inuisibilibus fieri:

De imo-
latōe xpi

Nota.

CA. LIX. De affligendo corde inter sacra mysteria. et post de mentis custodia.

Ned necesse est vt cum hec agimus: nosmetipsos deo in cordis contritione mactemus. quia qui passiois dominice mysteria celebramus: debemus imitari quod agimus. **T**unc ergo vere pro nobis hostia erit deo: cum nos ipsos hostiam fecerimus. **S**ed studendum nobis est vt etiam post orationis tempora inquantuz deo largiente possumus in ipso animu suo pōdere et vigore seruemus: ne post cogitatio fluxa dissoluat. ne vana menti leticia surrepat. et lucrum cōpūctionis anime per incuriam fluxe cogitationis pdat. **S**ic quippe quod poposcerat anna obtinere meruit: q̄ se post lachrymas in eodem mētis vigore seruauit. **D**e qua nimirum scriptum est. vultusq; eius non sunt amplius in diuersa mutati. **Q**ue igitur non est oblita qđ petijt. non est priuata munere quod poposcit.

Saēdos
iter cele-
brand qđ
agere de-
beat.

CAP. LX. De relaxandis culpis alienis vt nostre relaxentur.

Mat. v.

**mat. xv.
iij.**

Sed inter hec sciendum est: quia ille recte deli-
cti veniam postulat: qui prius hoc quod in ipso
delinquitur relaxat. **M**unus enim non accipi-
tur: nisi ante discordia ab animo pellatur: dicente ve-
ritate. **S**i offers munus tuum ante altare: et recorda-
tus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersus te
Relinque ibi munus tuum ante altare: et vade prius re-
consiliari fratri tuo: et tunc veniens offeres munus tu-
um. **Q**ua in re pensandum est cum omnis culpa mune-
re solvatur: quoniam grauis est culpa discordie pro qua nec mu-
nus accipitur. **D**ebemus itaque ad proximum quousque lo-
ge positum: longeque disiunctum mente ire. eique animam
subdere. humilitate illum ac beniuolentia placare. ut
scilicet conditor noster dum tale placitum nostre men-
tis aspexerit a peccato nos soluat. quia munus pro cul-
pa sumit. **M**eritis autem voce attestante didicimus
quia seruus qui decem milia talenta debebat: cum pe-
nitentiam ageret absolutionem a domino accepit. **S**ed
quia conseruo suo centum sibi denarios debenti debi-
tum non dimisit: et hoc iussus exigi quod ei fuerat iam
per penitentiam dimissum. **E**x quibus videlicet dictis
constat: quia si hoc quod in nos delinquitur ex corde non
dimittimus: et illud rursus exigitur quod nobis iam
per penitentiam dimissum fuisse gaudebamus. **I**gitur
dum per indulti temporis spacium licet dum iudex su-
stinet: dum conuersionem nostram is qui culpas exami-
nat expectat: conflemus in lachrymis duriciam mentis
formemus in proximis gratiam benignitatis. **E**t au-
denter dico. quia salutari hostia post mortem non indi-
gebimus: si ante mortem deo ipsi hostia fuerimus.

DEO GRATIAS.

Finit Dialogus beati Gregorii Pape. Impressus
Opus Udalrici gering. et Berchtoldi renbolt socioz.
Parisiis comorantium In vico sorbonico Ad iter signum
solis aurei. Anno. m. ccc. xciii. Die vero. vi. Martii.

TABVLA.

Incipit tabula capitulorum super dialogum beati Gregorii pape. Et primo capitula primi libri.

Capitulum primum.

- D**e honorato abbate monasterij fundensis.
Capitulum. ij. de libertio pposito eiusdem monasterij
Capi. iij. de monacho hortulano monasterij eiusdem.
Capi. iiij. de equitio abbate valerie puincie.
Ca. v. de pstatio mansonario ecclie sciti stephani.
Ca. vi. de marcellino anchōitane ciuitatis episcopo.
Ca. vii. de nōnoso pposito mōasterij in mōte q̄ soracti &c
Ca. viij. de anastasio abbate monasterij q̄ sup̄tēntia
Ca. ix. de bonifacio ferētine ciuitatis ep̄o. vocaſ.
Ca. x. de fortunato tudertine ciuitatis ep̄o.
Ca. xi. de martyrio monacho puincie valerie.
Ca. xij. de seuerō presbytero eiusdem puincie.

Incipiūt capitula secundi libri. de vita et miraculis beati Benedicti.

Capitulum primum.

- D**e capisterio fracto et consolidato.
Ca. ij. de tētatione carnis superata.
Capi. iij. de ampula vitrea signo crucis erupta.
Ca. iiii. de monacho yage mētis ad salutē reducto.
Ca. v. de aqua quā in mōtis vertice ex petra pduxit.
Ca. vi. de ferro ex pfūdo aque in manubrio retruso.
Ca. vii. de mauro eius discipulo qui super aquas pedibus ambulauit.
Capi. viii. de infecto per venenū pane per coruum longius proiecto.
Capi. ix. de ingēti saxo p eius orationē leuiato.
Capi. x. de fantastico coquine incendio.
Capi. xi. de seruo dei puerulo ruina cōfracto et sanato.
Ca. xii. de seruis dei q̄ cibū cōtra regulā sumpserunt.
Capi. xiii. de fratre valentiniani monachi quē vir dei in via comedisse in spū cognouit.
Capi. xiiii. de simulatione regis totile deprehensa.
Capi. xv. de pphetia que de eodē rege totila facta est.
Capi. xvi. de clerico a demone liberato.
Ca. xvii. de pphetia destructionis monasterii sui.

- Ca. xviij. de flascone sublato ⁊ per spm̄ cognito.
 Ca. xix. d̄ mapula ⁊ receptōe a suo dei cognita.
 Ca. xx. de cogitatōe mōachi sup̄ba a viro dei cognita.
 Ca. xxi. d̄ ducēt̄ farine mod̄is famis tpe añ cellā iuēt̄.
 Ca. xxij. d̄ fabrica mōasterij taraconē. p̄ visi. disposita.
 Ca. xxij. de ancillis dei que post mortē per eius oblato-
 onem cōmunioni sunt redditae.
 Ca. xxiiij. d̄ puero mōacho quē sepultū terra piecit.
 Ca. xxv. de monacho qui de monasterio discedēs dra-
 conem in itinere inuenit.
 Ca. xxvj. de curatione morbi elephantici.
 Ca. xxvij. de solidis p̄ miraculū debitori redditis.
 Ca. xxviij. de ampula vitrea ī saxis piecta ⁊ nō fracta.
 Ca. xxix. de dolio vacuo ⁊ oleo repleto.
 Ca. xxx. de monacho a demone liberato.
 Ca. xxxi. de rustico ligato ⁊ solo eius visu soluto.
 Ca. xxxij. de mortuo suscitato.
 Ca. xxxiiij. de miraculo scholastice sororis eius.
 Ca. xxxiiij. d̄ aīa soror̄ ei⁹ visa q̄l̄r e corpe sit egressa.
 Ca. xxxv. de mūdo añ oculos collecto. et de aīa germa-
 ni capuane ciuitatis epi.
 Ca. xxxvj. q̄ regulā monachoz scripserit.
 Ca. xxxvij. de pphētia sui exit⁹ fratrib⁹ denūciata.
 Ca. xxxviij. de īsana muliere ī ei⁹ specu sanata.
 Incipiūt capitula t̄t̄ij libri. Capi. primū.
 De paulino nolane ciuitatis epi.
 Ca. ij. de iohanne papa.
 Ca. iij. de agapito papa.
 Ca. iij. de datio mediolanēsi epi.
 Ca. v. de sabino camī sine ciuitatis epi.
 Ca. vj. de cassio narniēsis ciuitatis epi.
 Ca. viij. de andrea fundane ciuitatis epi.
 Ca. viij. de p̄statio aquine ciuitatis epi.
 Ca. ix. de frigidano lunensis ciui. epi.
 Ca. x. de sabino placentino epi qui padū flumē per lit-
 teras suas compescuit.
 Capi. xi. de cerbonio populonij epi.
 Ca. xij. de fulgentio vtricolane ciuitatis epi.

TABVLA.

- Ca. xiiij.** de herculano perusine ciuitatis epo.
Ca. xiiij. de isaac. seruo dei.
Ca. xv. de eutitio et florentio seruis dei.
Ca. xvj. de martio monacho de mōte marsico.
Ca. xvij. d mōacho ex mōte argētario q mortuū susci.
Ca. xviij. de benedicto monacho.
Ca. xix. de ecclesia bti zenonis martyris in q aq vltra
portā apertā inundātes minime itrauerunt.
Ca. xx. de stephano pbro puincie valerie.
Ca. xxi. d puella pusa cui? solo ipio hō ē a demōe libat?
Ca. xxij. d pbro puincie valerie qui furem ad sepulchꝝ
suum tenuit.
Ca. xxij. de abbate pnestini mōtis eiusq pbro.
Ca. xxij. d theodoro māsionario eccle. b. pe. vrb rome
Ca. xxv. de abūdio māsionario eccle beati petri.
Ca. xxvj. de monacho solitario.
Ca. xxvij. d. xl. rustici q p eo q carnes imolaticias come
dere noluerūt a lōgobardis occisi sūt.
Ca. xxvij. de multitudie captiuorū q p eo q caput ca
pre adorare noluerūt occisi sunt.
Ca. xxix. de arriano epo cecato.
Ca. xxx. de arrianorū eccle q i romana vrbe catholica
psecratione dedicata est.
Ca. xxxi. de ermigildo rege liui gildi vusigotharū regis
filio p fide catholica ab eodē patre suo occiso.
Ca. xxxij. de epis africanis q p defensione catholice fi
dei abscessis ab arrianis vuādalorū lingis nullum locu
tionis solite sustinuere dispendiū.
Ca. xxxij. de eleutherio seruo dei.
Ca. xxxij. qd sunt genera punctionis.
Ca. xxxv. de amātio pbro puincie tuscie.
Ca. xxxvj. de maximiano syracusane ciuitatis epo.
Ca. xxxvij. de sanctulo pbro puincie nurse.
Ca. xxxvij. de visionē redēpti ferētine ciuitatis epi.

Incipiūt capitula libri ōrti.

Cap. primum.

Quod eterna ac spiritalia ideo a carnalibus mi
nus credantur. quia ea que audiunt: per experi
mentum minime nouerunt.

Capitulū. ii. q sine fide neq infidelis uiuat.
Capi. iii. q tres spūs vitales sunt creati.
Capi. iiii. de questione salomonis qua dicit: vnus in-
 teritus est hoīs z iumentorum.
Capi. v. de questione aīe inuisibiliter exeūtis an sit q
 videri non possit.
Capi. vi. q vita aīe manētis in corpore sicut deprehē-
 dit ex motu mēbroz: sic vita aīe post corpus in sanctis
 pensanda est ex virtute miraculoz.
Capi. vii. de egressibus animarum.
Ca. viii. de egressu aīe speciosi monachi.
Capi. ix. de aīa cuiusdā inclusi.
Capi. x. de egressu aīe spei abbatis.
Capi. xi. de egressu anime vsini presbyteri.
Capi. xii. de anima probi reatine ciuitatis episcopi.
Capi. xiii. de transitu galle ancille dei.
Capi. xiiii. de transitu seruuli paralitici.
Capi. xv. de transitu romule ancille dei.
Ca. xvi. de transitu tarsille virginis.
Capi. xvii. de transitu muse puelle.
Capitulū. xviii. q quibusdā paruul regni celestis ad-
 tus a parētibus claudit cum ab eis male nutriuntur.
 vt de puero blasphemio ostēdit: et postmodū declarat
Capi. xix. de transitu stephani serui dei.
Capitulum. xx. q aliquādo anime meritum non in ipō
 suo egressu: sed post mortem verius declaratur.
Ca. xxi. de duob⁹ monachis valentii abbatis.
Capi. xxii. de transitu sorani abbatis.
Capi. xxiii. de transitu diaconi ecclesie marforum.
Ca. xxiiii. de morte viri dei qui missus bethel fuerat.
Capitulum. xxv. si ante restitutionē corporis recipian-
 tur in celo anime iustorum.
Ca. xxvi. quibus modis morientes aliqua predicūt. et
 de morte cuiusdā aduocati. et de reuelatione gerontii
 ac melliti monachoz. z de morte pueri armētarii. z de
 diuersitate linguarum.
Ca. xxvii. de morte theophanii comitis.
Ca. xxviii. q sic aīe pfcōz i celo: ita p⁹ dissolutōz corpū

95
TABVLA.

iniquorum aīe in inferno esse credende sunt.

Capi. xxix. qua ratione credendū sit vt ī corporeos spiritus tenere ignis corporeus possit.

Capi. xxx. de morte theodorici regis arriani.

Capi. xxxi. de morte reparati.

Ca. xxxij. de morte curialis cui sepultura incēsa est

Capi. xxxij. si boni bonos ī regno et mali malos ī supplicio agnoscunt.

Capi. xxxiiij. de quodam religioso moriente qui pphetas vidit.

Ca. xxxv. q se etiā ignote aīe nōnunq̃ exiture cognoscunt: q̃vel p culpīs tormenta: vel p bonis actib⁹ similia sunt premia recepture. ⁊ de morte iohannis ⁊ vrsi atq̃ eumorsī et stephani.

Capi. xxxvj. de his q̃ per errorem duci vident⁹ e corpe et deuocatione et de reuocatione petri monachi. ⁊ d morte et resuscitatōe stephani: ac de visione cuiusdā militis et de deus dedit: cui⁹ dom⁹ sabbato visa est edificare. et de pena sodomorum.

Ca. xxxvij. q̃ quorū dā aīe adhuc ī corpore posite pēale aliqd de spiritalib⁹ vidēt. ⁊ de theodoro puero.

Ca. xxxviij. d morte crisostū ⁊ monachi cuiusdā iconie.

Capi. xxxix. an post mortē ignis purgatorius sit.

Ca. xl. de aīa pascasij diaconi.

Ca. xli. cur in extremis tēpib⁹ tā multa de aīabus clarescunt que ante latuerūt.

Cap. xliij. vbi esse infernus credēd⁹ sit.

Ca. xliij. vtrū vnius gehēne ignis sit: an diuersi.

Ca. xliij. si sp̃ ardeāt q̃ gehēne incendio deputant⁹.

Capi. xlv. quō aīa immortalis dicif si pstat q̃ mortis dā natione puniatur.

Capi. xlvj. de qdā sctō viro q̃ ad mortē veniēs expauit.

Ca. xlvij. q̃ qdā ne ī morte timeāt reuelatōe roborant⁹ et de anthonio ⁊ merulo ⁊ iohanne monachis.

Ca. xlvij. an obseruanda sint somnia et quot sunt modi somniorum.

Ca. xlix. de quodā viro cui per somniū lōga vite spacia pmissa sunt: ⁊ ī breui tempore morte resecata.

Ca. l. an proſit animabus ſi mortuorū corpora in eccleſia fuerint ſepulta.

Capi. li. de quadā ſanctimoniaſi in eccleſia ſancti laurentii ſepulta que dimidia apparuit incenſa.

Capi. lii. de valeriani patricii ſepultura.

Capi. liii. de corpore valentini ſepulti ab eccleſia poſt mortē proiecto.

Capi. liiii. de tinctoris corpore i eccleſia ſepulto ⁊ poſt modū non inuento.

Capi. lv. quid ſit quod poſt mortē valeat ad abſolutionem aīas adiuuare. ⁊ de cētū cellenſi preſbytero qui a cuiuſdam ſpū petitus eſt: vt per ſacrā hoſtiā poſt mortē potuiſſet adiuuari. ⁊ de anima iuſti monachi.

Capi. lvi. de vita ⁊ trāſitu caſſii epiſcopi.

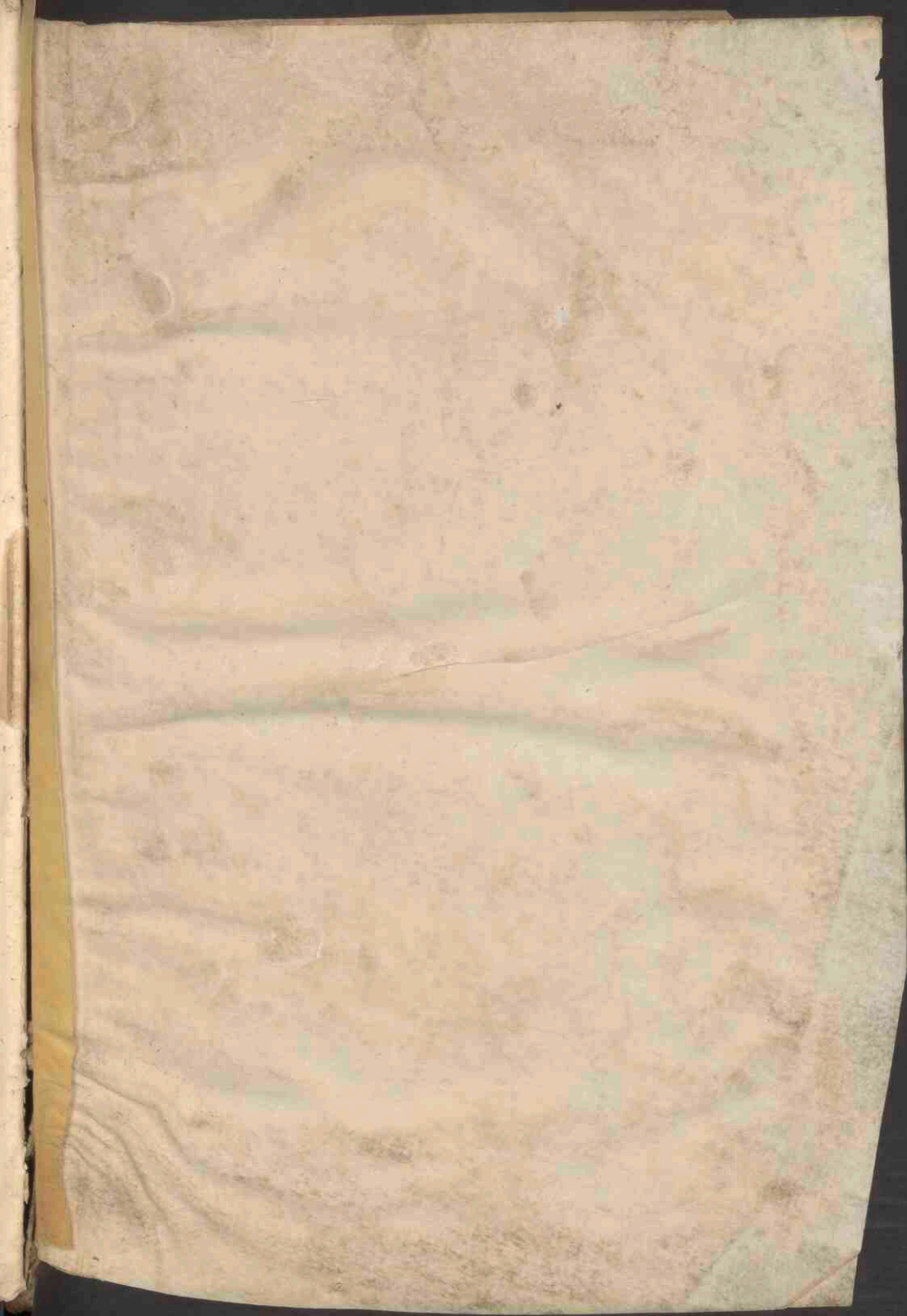
Capi. lvii. de quodā ab hoſtib⁹ capto cuius vīcula oblationis hora ſoluebanť. ⁊ de baraca nauita per ſalutarē hoſtiam a naufragio liberato.

Capi. lviii. de virtute ac myſterio victime ſalutaris.

Capi. lix. de affligēdo corde inter ſacra myſteria. ⁊ de mētis cuſtodia poſt compunctionem.

Ca. lx. de relaxādis culpis alienis vt nſe relaxentur.

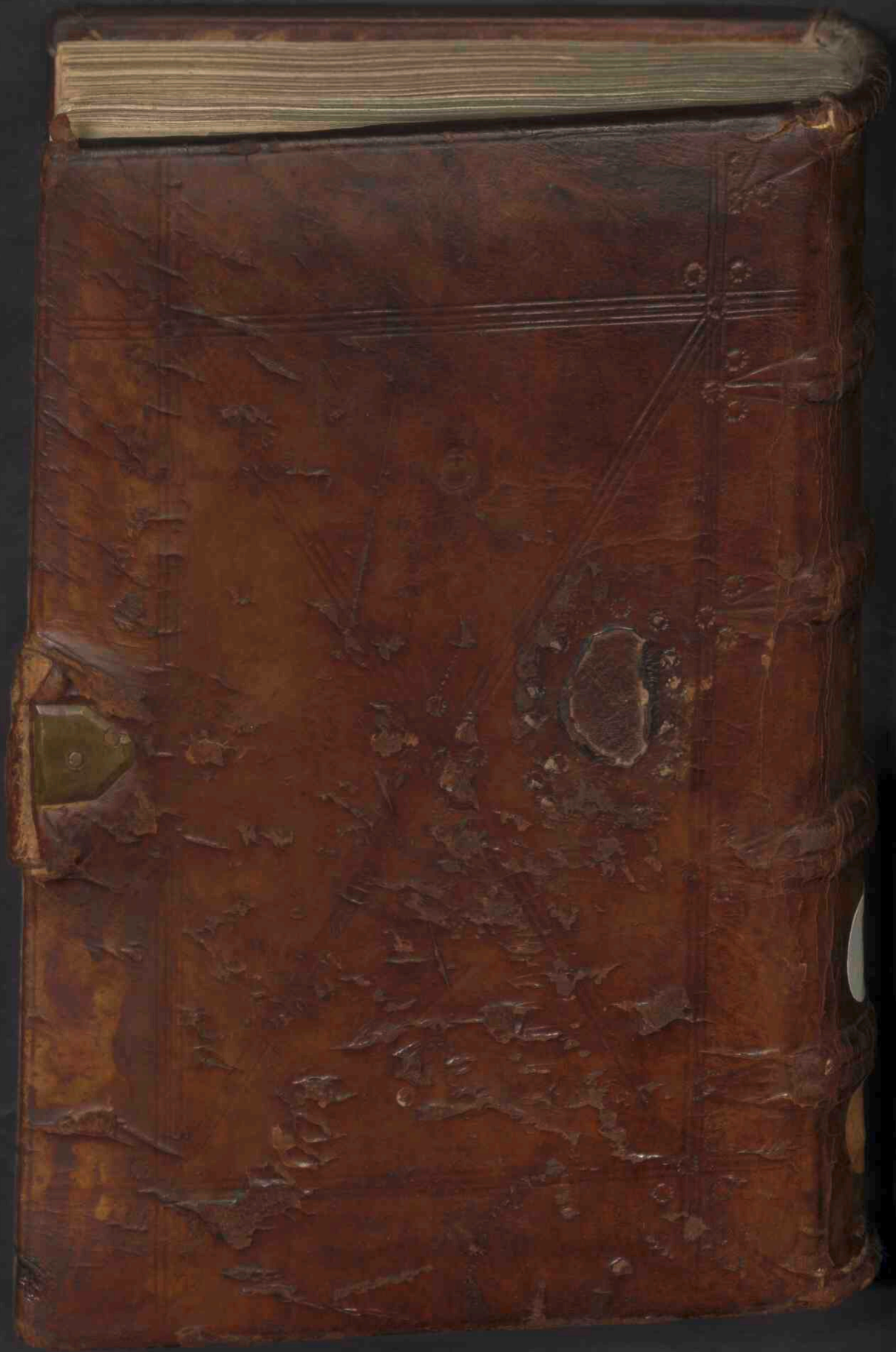
Finis tabule. Laus deo.

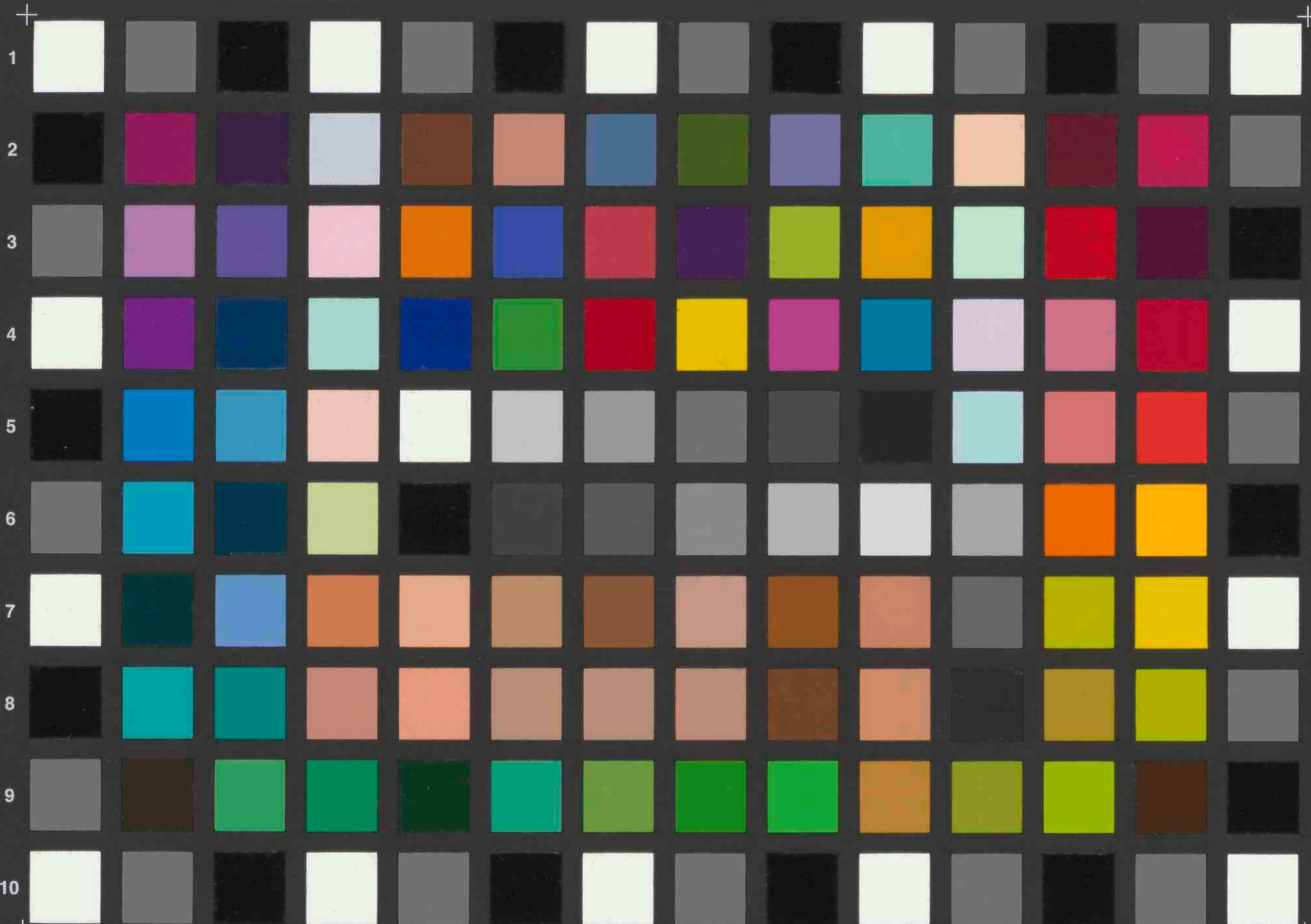
8431232.

Cm

colorchecker DIGITAL SG

DCSG - UBU # MX - 7181

x-rite

0 1 2 3 4 5 6 mm